IISUS
ÎNTRE ALŢI DUMNEZEI
Afirmaţiile absolute ale mesajului creştin
RAVI ZACHARIAS

JESUS AMONG OTHER GODS Copyright © 2000 by Ravi Zacharias
Toate drepturile rezervate.

Publicată în Nashville, Tennessee, de Thomas Nelson.
Thomas Nelson este o marcă înregistrată a Thomas Nelson Inc.

Nicio porţiune a acestei cărţi nu poate fi reprodusă, depozitată într-un sistem de stocare a datelor sau transmisă în orice formă sau prin orice alt mijloc – cu excepţia unor citate scurte în recenzii tipărite care pot fi publicate fără permisiunea prealabilă a editorului.

IISUS ÎNTRE ALŢI DUMNEZEI
Ravi Zacharias
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României ZACHARIAS, RAVI
Iisus între alţi dumnezei / Ravi Zacharias, trad. Tabita Gabor.
— Oradea: Cartea Creştină, 2010 ISBN 978 – 973 – 1990 – 10 – 1
I. Gabor, Tabita (trad.)
232

© 2009 Editura Cartea Creştină str. Cuza-Vodă nr. 85 410097 Oradea-Bihor, România Tel.: 0259 – 436.738, 0359 – 432.616; Fax: 0259 – 436.152 E-mail: smrece.ro; Pagina web: WWWECC. RO
Toate drepturile rezervate asupra prezentei ediţii în limba română.
Orice reproducere sau selecţie de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Cartea Creştină.

Traducerea: Tabita Gabor
Coperta: Adrian Abrudan
ISBN 978 – 973 – 1990 – 10 – 1

Charles Kip Jordan şi
Robert Earl Fraley
Amândoi au avut o contribuţie importantă în realizarea

prezentei lucrări;

Kip m-a încurajat foarte mult să scriu această carte. Robert a avut grijă să-mi fac timp ca s-o scriu.

Niciunul dintre noi nu ştia la acea vreme cât de curând vor pleca la Acela care este subiectul central al cărţii de faţă.

CUPRINS

Mulţumiri 6
Introducere 7
1. Depăşirea unui zid masiv 11
2. Adresa: o casă cerească 33
3. Anatomia credinţei şi căutarea după raţiune 59
4. Hrană pentru suflet 89
5. Este Dumnezeu sursa suferinţei mele? 119
6. Când Dumnezeu a tăcut 157
7. Există un Grădinar? 183
Note 207

MULŢUMIRI

Lucrarea aceasta a căpătat formă cu sprijinul mai multor persoane, îmi exprim pe această cale recunoştinţa faţă de ei toţi.

Ca întotdeauna, Danielle DuRant, a făcut munca de cercetare şi şi-a asumat sarcina meticuloasă de a identifica sursele.

Editorii Jan Dennis şi Jennifer Stair au îmbunătăţit considerabil asperităţile stilistice ale textului.

Laura Kendall şi Thomas Nelson au pregătit cartea pentru tipar. Aş dori, de asemenea, să mulţumesc din inimă conducerii de la Thomas Nelson – David Moberg, Joey Paul, Rob Birkhead şi toţi ceilalţi – pentru generoasele lor cuvinte de încurajare.

La sfârşit mă achit de îndatorirea cea mai importantă dintre toate, mulţumindu-i soţiei mele, Margie, care a cercetat cu o privire foarte critică fiecare pagină a acestei cărţi şi care a venit cu sugestii menite a facilita lecturarea ei. îi cedez cu bucurie ultimul cuvânt.

Această carte s-a născut ca expresie a mulţumirii mele pentru tot ceea ce a făcut Dumnezeu în viaţa mea.

INTRODUCERE

Când am început să scriu această carte, nu mi-am imaginat deloc ce sarcixa A dificilă mi-am asumat.

De fapt, dificultatea n-a constat în a şti ce să spun, ci mai degrabă în a şti ce să *nu* spun. Trăim într-o vreme în care sensibilităţile personale sunt etalate deschis şi exprimate adesea în cuvinte tăioase. Din punct de vedere filosofic, poţi crede orice, atâta timp cât nu susţii că este adevărat. Din punct de vedere moral, poţi practica orice, atâta timp cât nu susţii că este „o cale mai bună”. Din punct de vedere religios, poţi să crezi în orice, atâta timp cât nu îl aduci pe Iisus Cristos în discuţie. Dacă o idee spirituală vine din Est, ea beneficiază de imunitate spirituală; dacă vine din Vest, este aspru criticată. Astfel că un jurnalist poate să intre într-o biserică din Vest şi să îşi bată joc de desfăşurarea slujbei, dar nu ar îndrăzni să facă acelaşi lucru în cazul unei ceremonii din Est. Aceasta este starea de spirit de la sfârşitul secolului al XX-lea.

O stare de spirit poate fi foarte periculoasă, deoarece riscă să zdrobească raţiunea sub greutatea sentimentelor. Dar cred că tocmai aceasta e cea mai bună reprezentare a postmodernismului – o stare de spirit.

Cum poate cineva cu o asemenea stare de spirit să comunice mesajul lui Iisus Cristos, în care adevărul şi absolutul sunt nu numai asumate, ci şi susţinute?

Ei bine, pentru început să spunem clar că Iisus nu a fost un occidental. De fapt, unele dintre pildele Sale sunt atât de orientale, încât cred că Occidentul nu a reuşit să surprindă pe deplin rigoarea şi umorul lor. Însă impactul Lui în Vest a fost atât de puternic de-a lungul secolelor, încât imboldul moral din mesajul Lui a schimbat cursul civilizaţiei occidentale. Naturalistul vestic, în nemărginita lui aroganţă, nu vede acest lucru. Acum, progresul tehnologic, bogăţia şi corporatismul s-au întreţesut atât de strâns cu mesajul lui Iisus, încât modelele creştine populare par a avea în centrul lor egoismul şi lăcomia, în vreme ce câteva rămăşiţe ale gândirii creştine ocupă un loc periferic. Această adulterare merită din plin dojana aspră a criticului. Dar am face totuşi bine să ne amintim ce a spus Augustin: Nu trebuie

să judecăm niciodată o filosofie după abuzul ei. Lăsând la o parte acest lucru, modul în care Iisus a vorbit, pildele pe care le-a spus, şi însuşi contextul în care şi-a prezentat mesajul, au fost de factură estică. Nu trebuie să uităm acest lucru.

Dar dacă lumea vestică se face vinovată de adulterarea mesajului Său până la imposibilitatea de-a recunoaşte originalul, lumea estică uită adesea că a lăsat o masă enormă de credinţe religioase, uneori bizare, nesupusă unei critici responsabile. Să luăm, de exemplu, diferitele forme de închinare şi diferitele practici orientale. În timp ce scriam această carte, am călătorit în câteva locuri din Orient. La un moment dat, am văzut închinători cu multe cârlige înfipte în trup. Purtau cuţite împlântate în faţă şi mici suliţe în limbă. Asemenea imagini îi înspăimântă pe vizitatori şi pe copii. Am putea să ne întrebăm de ce gânditorii care critică orice formă vestică de spiritualitate nu iau în considerare şi aceste lucruri?

Mai aproape de casă, vedem scrierile lui Deepak Chopra, care propovăduieşte o doctrină a spiritualităţii, succesului şi prosperităţii amestecată cu învăţăturile vedelor, karma şi a divinizarea eului. La polul opus, vedem milioane de oameni devotaţi acestei concepţii despre lume şi viaţă care trăiesc în sărăcie lucie. Oare nu au înţeles ei cum trebuie mesajul? Ce nu este în regulă aici? Vedem aşadar cu multă uşurinţă că fiecare religie trebuie să îşi asume responsabilitatea de a răspunde la întrebările ce i se pun.

Ar putea fi identificate multe alte probleme, dar esenţa rămâne aceeaşi.

Ca o consecinţă a tuturor acestor lucruri, au ajuns la modă câteva denaturări serioase. Unii apologeţi ai altor credinţe religioase vorbesc despre „mitul unicităţii creştine”. Alţii au pretins că propagarea credinţei personale este greşită şi „convertirea” ar trebui interzisă.

O asemenea stare de spirit generează tiranie.

Realitatea este că dacă se doreşte tratarea religiei cu respect intelectual, atunci ea trebuie să treacă testul adevărului, oricare ar fi starea de spirit a vremii. Cartea aceasta îşi propune să apere unicitatea

mesajului creştin.

Aş fi vrut să spun mai multe şi să evidenţiez mai multe puncte de contrast, dar spiritul acestui veac nu îngăduie mai mult de atât.

Calea pe care am urmat-o a fost să prezint o diferenţiere clară între Iisus şi orice alt pretendent la statutul de divinitate sau de profet. Am analizat şase întrebări la care Iisus a răspuns ca nimeni altul în istoria omenirii. S-ar putea ca împotrivitorii să nu fie de acord cu răspunsurile Lui, dar dacă punem laolaltă toate răspunsurile Sale, aceştia nu vor putea să-l conteste unicitatea. Cred că fiecare răspuns este fascinant, şi sper că am reuşit să le pun pe toate în valoare. Capitolele au devenit, în consecinţă, tot mai lungi, întrucât materialul trebuia analizat aşa cum se cuvine.

Dificultatea de a păstra o lungime rezonabilă a capitolelor a fost amplificată de nevoia de a pune în contrast răspunsurile lui Iisus cu răspunsurile pe care celelalte religii marcante le dau aceloraşi întrebări. De departe, cel mai greu mi-a fost să tratez întrebarea care I-a fost pusă lui Iisus în legătură cu durerea şi cu suferinţa. Acest capitol l-am divizat în trei părţi.

Capitolul final nu tratează o întrebare pusă lui Iisus, ci una adresată în numele Lui credincioşilor şi scepticilor Săi. Am considerat că se cuvine să îmi închei cartea în acest fel.

va fi uşor să observaţi că nu am prezentat răspunsurile lui Iisus în contrast cu toate religiile care au răspunsuri la problemele respective, ci m-am ocupat doar de acelea care întrunesc azi un număr mare de adepţi în întreaga lume – islamismul, hinduismul şi budismul.

Şi trebuie să mai adaug ceva aici. Am călătorit mii de kilometri în timp ce am scris această carte, nu doar pentru documentarea ei ci şi ca răspuns la invitaţiile de a conferenţia în diferite părţi ale lumii. Am intrat în temple, în moschei şi în alte lăcaşuri religioase. M-am adresat studenţilor în universităţi unde religia predominantă nu este creştinismul. Pe parcursul călătoriilor mele am întâlnit oameni deosebit de amabili. Eu sunt din fire un om sociabil. îmi place să stau de vorbă cu oamenii, mai ales să iau masa cu prieteni noi. O asemenea persoană a fost cameristul de la un hotel unde am stat. Acesta este

musulman. De fiecare dată când venea să facă ordine în camera mea, îmi pregătea şi o cană de ceai, după care ne aşezam să povestim. În ziua lui liberă, m-a dus să vizitez oraşul, şi cu acea ocazie am vizitat mai multe locuri de închinare. Nu îl voi uita niciodată. Mi-aş dori să fie mai mulţi oameni la fel de buni şi de amabili ca el.

Iată deci ideea pe care vreau s-o subliniez. Putem să avem concepţii diferite şi fără să ne mâniem şi să ne ofensăm. îmi susţin cu toată fermitatea convingerile pe care le am. Tocmai de aceea am şi scris această carte. Dar în aceeaşi măsură trebuie să-mi pun întrebări despre tot ce contravine credinţei mele.

Rugăciunea mea sinceră este că citind această carte, veţi putea să judecaţi mesajul creştin pe baza adevărului, nu influenţaţi de starea de spirit a vremurilor noastre. Stările de spirit se schimbă, pe când adevărul rămâne acelaşi.

Capito Qud I

DEPĂŞIREA UNUI ZID MASIV

Voi începe cu un incident din viaţa mea, a cărui rememorare încă răscoleşte în mine valuri de emoţii. Unele amintiri sunt uşor de retrăit. Altele, chiar după trecerea timpului, dor ca o rană redeschisă. Fie şi din acest motiv, găsesc această amintire cel mai greu de povestit dintre toate amintirile mele. Doar anii ulteriori m-au ajutat să privesc dincolo de rănile iniţiale, aşa că acum sunt în stare să readuc în prezent acest moment demult consumat. Dar este foarte posibil ca acest episod trist, împreună cu altele asemenea lui, să fi fost începutul apropierii mele de Dumnezeu, făcându-mă să mă opresc brusc din drumul meu şi să îmi pun nişte întrebări dificile.

Aveam 16 ani şi eram student la un colegiu local, deoarece în felul acesta puteam să termin mai repede liceul. Într-o zi, după terminarea orelor obişnuite, mă întorceam acasă pe bicicletă fără să bănuiesc deloc ce avea să mă aştepte. Din punctul meu de vedere, fusese o zi obişnuită, marcată de aceeaşi rutină, nimic deosebit. Însă ziua aceea avea să se termine cu totul altfel.

Când am intrat în curtea casei noastre, m-a întâmpinat o privelişte neobişnuită. De obicei tatăl meu nu era acasă atât de

devreme, dar iată că de data aceasta stătea în cadrul uşii, cu mâinile întinse în aşa fel încât să-mi blocheze accesul în casă. L-am salutat cu o privire fugară, dar el nu mi-a răspuns. Am simţit că privirea lui mă apasă greu, ceea ce mi-a răspândit groaza în suflet.

Relaţia cu tata lăsa multe de dorit, iar viaţa mea fără scop îi provoca acestuia frustrări enorme. Pot recunoaşte sincer că mă temeam de el într-un mod în care nici până în ziua de astăzi nu sunt sigur că-l înţeleg pe deplin. Acela a fost un moment pe care nu-l voi uita niciodată.

„Cum a fost la şcoală?” m-a întrebat tata.

Era o întrebare pe care nu mi-o mai pusese niciodată. Carnetul meu de note era destul de lămuritor în această privinţă, generând nesfârşite discuţii tensionate. Ar fi trebuit să îmi dau seama că exista un motiv pentru care îmi punea acea întrebare tocmai atunci, dar fără a bănui ceva, i-am răspuns:

„Bine”.

Mi-ar fi greu să redau aici limbajul pe care l-a folosit tata atunci, dar torentul de mânie pe care l-a dezlănţuit asupra mea şi perdaful de care am avut parte m-au făcut să tremur şi să plâng cu suspine. Dacă nu ar fi intervenit mama, aş fi primit o bătaie pe cinste. Gluma se terminase de-acum. Un joc pe care îl jucasem prosteşte se încheiase într-un mod extrem de amar, fără câştigători.

Adevărul este că nu fusesem la şcoală în acea zi. De fapt, nu mai dădusem pe la şcoală de ceva vreme. îmi petreceam zilele plimbându-mă aiurea pe străzi cu bicicleta, în căutarea meciurilor de cricket la care să mă uit sau poate chiar să particip. Deşi absentasem la ore, intenţionam să merg la examene în speranţa că voi reuşi să le trec cumva. Cum am putut să cred că voi scăpa nepedepsit din nebunia aceea, nu ştiu. Dar o caracteristică a faptelor rele este că îl privează pe om de orice urmă a simţului comun.

Dar de ce se întâmplaseră toate acestea, în primul rând? Unii ar putea crede că episodul indica o aversiune înverşunată faţă de şcoală din partea mea. Dar motivaţia era mult mai complexă. Nimeni dintre cei care mă cunoşteau n-ar fi bănuit golul adânc din sufletul meu. Eram

unul din acei adolescenţi care se luptă cu multe în interiorul lor, dar nu ştiu la cine să apeleze pentru a primi răspunsuri. De fapt, nici măcar nu ştiam dacă există răspunsuri la cele mai adânci tânjiri ale mele. Oare toţi oamenii pe care îi întâlneam pe atunci se confruntau cu aceleaşi căutări, dar reuşeau să-şi mascheze mai bine preocupările? Sau scepticismul era apanajul unui număr restrâns de neajutoraţi? Altfel spus, pentru mine viaţa nu avea sens. Toate năzuinţele mele reprimate se reduceau la o singură dorinţă fără şanse de-a se împlini. Descrierea vieţii de către Jean Paul Sartre ca o suferinţă inutilă mi se părea perfect plauzibilă. Probabil că respectiva confruntare cu tatăl meu a acumulat toate elementele care mă sfâşiau pe dinăuntru.

În acea noapte am fost pedepsit să stau în picioare cu faţa la un perete, postură ce se constituia într-o metaforă perfectă a vieţii mele de atunci. Luptele crâncene ce se dădeau în interiorul meu mă înrobeau pur şi simplu, şi împovărat de remuşcare mă întrebam dacă exista vreo cale de a mă elibera pentru a putea respira aerul proaspăt al unei vieţi descătuşate.

„Balada închisorii din Reading”, compusă de Oscar Wilde în închisoare, surprinde foarte bine sentimentul acesta:

Nu, n-am văzut nicicând un om.

Şi nici vreun prizonier.

Holbat la peticul de-azur (Ocnaşii zic că-i cer).

Şi nici la norii care trec Vopsiţi cu argint sau fier.

Eram şi eu un prizonier „mohorât”, deşi nu arătam niciodată acest lucru. Tânjeam după libertate. Astfel că, în amărăciunea acelei seri, am privit în perspectivă zidurile care păreau de neclintit. Trebuia să privesc realitatea în faţă, dacă doream s-o înţeleg vreodată cu adevărat.

Intensa cercetare interioară care a început în acea noapte avea să mă conducă în cele din urmă la persoana lui Iisus Cristos. Cum s-a întâmplat acest lucru într-o cultură riguros panteistă şi (cel puţin teoretic) foarte tolerantă din punct de vedere religios, este un miracol în sine. Aş dori totuşi să schiţez câţiva dintre paşii acestui drum pentru cititorii mei.

PRIVIRE RETROSPECTIVĂ ASUPRA DRUMULUI PARCURS

Selectarea unor momente definitorii nu este nicidecum o sarcină uşoară. În încercarea scrupuloasă de a fi deopotrivă corect şi realist, m-am oprit asupra câtorva jaloane importante şi doresc să aduc cititorul la punctul de pornire al argumentului meu. Privind din r perspectivă strict cronologică, cineva ar putea interpreta greşit succesiunea evenimentelor, ca pe o experienţă care a dus la un argument. Dar privind retrospectiv, văd limpede că din punct de vedere logic argumentul a fost primul şi că odată cu trecerea timpului el a fost susţinut de experienţă. De aceea, acest prim capitol începe cu o relatare a istoriei mele, dar capitolele următoare se vor referi la argument.

Scopul acestei cărţi este să le arăt cititorilor mei de ce cred cu toată convingerea că Iisus Cristos este exact cine a spus El că este – Fiul Dumnezeului celui viu, Cel ce a venit să caute şi să salveze omenirea pierdută. Într-un moment al istoriei noastre culturale, când Occidentul seamănă mai mult ca Orientul şi când Orientul încearcă tacit să copieze Occidentul, o asemenea carte este absolut necesară. Religiile renasc, dar deseori ca hibrizi între tehnicile occidentale de marketing şi mitologia orientală – o combinaţie devastatoare de seducţie prin mass-media şi misticism. Prima victimă a acestui amestec este adevărul, şi în consecinţă, persoana lui Dumnezeu.

Însă dacă dorim ca spiritul omenesc să supravieţuiască şi ca toate disciplinele legitime să îşi găsească o expresie roditoare, adevărul nu poate fi sacrificat pe altarul unei pretinse toleranţe. Pur şi simplu, nu este posibil ca toate religiile să fie adevărate. Unele credinţe sunt false şi ştim bine că sunt false. Nu are niciun rost să preamărim toleranţa, ca şi când toate concepţiile ar fi la fel de adevărate. A afirma că toate credinţele sunt la fel de adevărate este pur şi simplu un nonsens, din simplul motiv că şi reversul afirmaţiei ar fi la fel de adevărat, iar dacă negarea afirmaţiei iniţiale este la rândul ei adevărată, atunci toate religiile sunt neadevărate.

În încleştarea de zi cu zi între bine şi rău, dreptate şi nedreptate, viaţă şi moarte, înţelegem cu toţii că adevărul este important. Iisus

Cristos a vorbit în repetate rânduri despre valoarea supremă a adevărului. Deşi viaţa Lui a fost analizată mai atent decât viaţa oricărui alt om care a trăit vreodată pe pământ, este remarcabil că până şi scepticii au recunoscut şi afirmat că viaţa Lui a avut un impact fără egal. Iată, de exemplu, opinia unui erudit foarte respectat, renumitul istoric W.E. Lecky:

Caracterul lui Iisus a fost nu numai pilda supremă de virtute, ci şi cel mai puternic imbold pentru practicarea ei; El a exercitat o influenţă atât de puternică, încât se poate spune pe drept cuvânt că relatarea celor trei ani de viaţă activă a Lui au contribuit mai mult la regenerarea şi la îmbunarea omenirii decât toate dezbaterile filosofilor şi exortaţiile moraliştilor.1

Istorici, poeţi, filosofi – şi mulţi alţii – L-au considerat figura centrală a istoriei. El însuşi a făcut o afirmaţie deosebit de dramatică şi de îndrăzneaţă atunci când i-a spus apostolului Toma: „Eu sunt calea, adevărul şi viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine”. (Ioan 14: 6). Fiecare cuvânt din acest verset zdruncină credinţele fundamentale ale culturii indiene căreia îi aparţin eu, de fapt ale întregii lumi de astăzi.

Să ne uităm aşadar la implicaţiile acestui enunţ. În primul rând Iisus a afirmat că există o singură cale spre Dumnezeu. Aceasta şochează spiritul şi gândirea postmodernă. Hinduismul şi bahaismul contestă de multă vreme conceptul unei căi unice spre Dumnezeu. La fel şi religia hindusă, cu sistemul ei pluralist de credinţe, atacă zgomotos orice exclusivitate.

De asemenea, Iisus a afirmat fără echivoc faptul că Dumnezeu este Autorul vieţii şi că sensul vieţii rezidă în a veni la El. Această afirmaţie este categoric negată de budism, care este o religie nonteistă, dacă nu cumva chiar ateistă.

Iisus S-a revelat pe Sine ca Fiu al lui Dumnezeu care a arătat calea spre Tatăl. Islamul consideră pretenţia aceasta drept o blasfemie. Cum ar putea Dumnezeu să aibă un Fiu?

Iisus a pretins că putem să-L cunoaştem personal pe Dumnezeu şi natura absolută a adevărului Său. Agnosticii, însă, neagă această

posibilitate.

Cine doreşte, poate cerceta mai departe în această direcţie, şi va vedea că fiecare afirmaţie a lui Iisus despre Sine este o provocare la adresa presupoziţiilor de bază ale culturii mele în ceea ce priveşte viaţa şi sensul ei. (Desigur, este important să ne amintim că religiile Indiei nu sunt în armonie nici măcar între ele. Buddha a fost hindus înainte ca să respingă unele doctrine fundamentale ale hinduismului şi să conceapă în locul lor credinţa budistă. Islamul se deosebeşte radical de hinduism.)

Ca o ironie, tocmai apostolul Toma, cel căruia i-a adresat Iisus aceste cuvinte, a fost cel care a adus în India adevărurile exclusive ale lui Cristos şi a plătit cu viaţa pentru mesajul Evangheliei.

Dar a fost Iisus cine a pretins El că este? Este pretenţia la unicitate a creştinismului un mit? Poate cineva să studieze viaţa lui Cristos şi să demonstreze concludent că El a fost şi este calea, adevărul şi viaţa? La această întrebare îmi propun să dau un răspuns în cartea de faţă. Cred că există dovezi copleşitoare în sprijinul afirmaţiilor lui Iisus. Voi începe, însă, cu povestea mea personală doar pentru a pune în context propria mea călătorie spirituală şi pentru a arăta cum am ajuns la concluzia că Iisus este cine a afirmat El că este.

O PRIVIRE PERICULOASĂ

În aceste gânduri preliminare există, lucru uşor de înţeles, o anumită nesiguranţă personală. Cum pot pune în cuvinte ceea ce vreau să spun fără să jignesc pe cineva sau fără să ofensez vreo cultură? Iată ceva cu adevărat greu de făcut. Căminul şi cultura sunt leagănele dragi în care se dezvoltă orice persoană. Mă găsesc sfâşiat pe dinăuntru între dragostea pentru adevăr şi preţul sincerităţii.

Am înţeles capcanele unui asemenea demers când, cu câteva luni în urmă, am citit *Into Tliin Air*, de Jon Krakauer. Autorul cărţii povesteşte ascensiunea pe Everest a unei echipe de alpinişti din care făcuse el însuşi parte. La sfârşitul cărţii, îşi cerea scuze îndurerat de la membrii familiilor câtorva căţărători care nu s-au mai întors vii din expediţie din cauza – conform primelor sale amintiri – unor erori ale sale. Dar întrucât a scris la scurt timp după tragedie, şi-a amintit

eronat unele detalii pe care ulterior a fost nevoit să le retracteze ori să le corecteze. Mai târziu a recunoscut că dacă ar fi aşteptat ceva mai mult timp înainte de a-şi scrie povestea, n-ar fi fost la fel de înclinat să comită respectivele erori.

Dar mai era ceva în toată această poveste, şi în asta consta răul făcut. Unele remarci ale sale îl puneau într-o lumină proastă nu numai pe el ci şi caracterul sau eforturile celorlalţi. Acest fapt îl regreta el sincer. Greşeala de pe urmă este deosebit de gravă, deoarece oricine poate să-şi expună public viaţa pe propria răspundere, însă nu şi cu preţul încrederii sacre a altcuiva. Voi ţine, aşadar, seama de acest avertisment, şi dacă voi fi eşuat în această privinţă, va fi numai din cauză că trecând sub tăcere evenimentele, ar însemna să distorsionez adevărul zbaterii mele.

Acum pot beneficia de avantajul timpului scurs. Pe Iisus, pe care îl cunosc şi îl iubesc, L-am întâlnit când aveam şaptesprezece ani. Dar Numele şi implicarea Lui în viaţa mea înseamnă acum infinit mai mult decât însemna când mi-am predat pentru prima oară viaţa în mâna Lui. Am venit la El pentru că n-am ştiut încotro s-o apuc. Rămân cu El pentru că nu doresc să merg în nicio altă parte. Am venit la El tânjind după ceva ce nu aveam. Rămân cu El pentru că am ceva la care nu vreau să renunţ pentru nimic. Am venit la El ca un străin. Rămân cu El în părtăşia cea mai intimă posibilă. Am venit la El nesigur de viitorul ce mă aşteaptă. Rămân cu El, sigur în ce priveşte destinul meu. Am venit din tumultul strigătelor unei culturi cu trei sute treizeci de milioane de zeităţi. Rămân cu El ştiind că Adevărul nu poate include totul. Adevărul exclude prin definiţie.

Dacă creşti în Orient, auzi de mii de ori spunându-se: „Toţi pornim pe drumuri diferite dar ajungem în acelaşi loc”. Dar eu vă spun că Dumnezeu nu este un loc, sau o experienţă, sau un sentiment. Culturile pluraliste sunt amăgite de ideea fals generoasă că sinceritatea sau privilegiul naşterii este tot ce contează şi că adevărul este supus deţinătorului său. În nicio altă disciplină a vieţii nu poate fi întâlnit cineva atât de naiv încât să pretindă că credinţa moştenită sau credinţa insistentă este singura în măsură să determine adevărul.

Atunci de ce facem catastrofala eroare de a crede că toate religiile sunt bune şi că nu contează dacă afirmaţiile lor sunt adevărate sau nu?

Religiile nu sunt toate la fel. Şi nu toate religiile arată spre Dumnezeu. De fapt, *nicio* religie nu spune că toate religiile sunt la fel. În centrul *fiecărei* religii stă un angajament inflexibil faţă de un mod anume de a defini cine este Dumnezeu sau cine nu este El şi, în funcţie de aceasta, care este scopul vieţii.

Cine pretinde că toate religiile sunt la fel trădează nu numai ignoranţă în ceea ce priveşte toate religiile dar şi o concepţie caricaturizată până şi a celor mai bine cunoscute dintre ele. Orice religie este în esenţa ei exclusivă.

Dar conceptul „mai multor căi" a pătruns subliminal în viaţa mea de tânăr. Am fost condiţionat să gândesc aşa încă înainte de a fi aflat prejudecăţile introduse prin fraudă ale acestei concepţii. Mi-au trebuit mai mulţi ani până să descopăr că strigătul după deschidere nu este niciodată ce pare a fi. De fapt, cel ce spune: „Trebuie să fii deschis faţă de toate" înţelege prin aceasta: „Tu trebuie să fii deschis faţă de tot ce sunt eu deschis şi să respingi tot ce resping eu".

Cultura indiană are această spoială a deschiderii, dar în realitate este extrem de critică faţă de orice pare a fi o provocare la adresa ei. Nu este deloc o întâmplare că tocmai în această cultură aşa-zis tolerantă s-a născut sistemul castelor. Filosofiile atotcuprinzătoare pot îngloba orice numai sacrificând adevărul. Şi nicio religie nu-şi neagă credinţele esenţiale.

Imersaţi într-un relativism atât de sistematic, oamenii tind să plutească în derivă oriunde îi poartă valul cultural, fără să ţină deloc seama de natura necruţătoare a realităţii. Aşa este trăită viaţa în culturile panteiste, fără îndoială că în India există o bogăţie de gândire care a format leagănul unei culturi de peste un miliard de oameni, o cultură ce reuşeşte să treacă peste privaţiunile economice, tulburările politice şi ostilităţile religioase, şi care este exprimată de poporul care-i aparţine prin expresia „Mama India".

Oamenii nu-şi pot alege singuri locul naşterii. Cu toate acestea, cuvintele poetului care spune: „Nicicând în lume nu a trăit/ Un suflet

mort şi împietrit/ Să nu-şi spună-n glas şoptit: / Aceasta este patria mea, / Ţara în care m-am născut" 2 – sună tulburător de adevărat. În această atmosferă culturală mi-au fost modelate şi testate viaţa, limba şi valorile. Voi fi întotdeauna recunoscător pentru privilegiul şi darurile preţioase cu care m-a înzestrat. îmi doresc ca limba, cântecele şi visele pe care le-a pus în mine să dăinuiască. Dar este deosebit de dificil să-L cauţi pe singurul Dumnezeu adevărat într-o ţară plină de zei. Religia are o istorie pestriţă, iar unele aspecte ale ei sunt de-a dreptul reprobabile.

Astfel că, adolescent fiind, deşi am moştenit întreaga complexitate a acestei culturi, în jurul meu s-au acumulat, înălţându-se tot mai mult, ziduri de disperare, care la un moment dat m-au împins în pragul unei crize personale. Am auzit spunându-se că pentru o persoană capabilă, orice slăbiciune este în realitate o putere de care s-a abuzat. Acelaşi lucru este valabil şi în cazul culturilor. În contextul în care am crescut eu, abuzul punctelor forte ale culturii căreia îi aparţineam au confirmat adagiul.

VULNERABILITATE ÎN PUTERE

Primul şi cel mai important punct forte al culturii mele este familia nucleară. Cultura indiană are un respect deosebit şi întru totul lăudabil faţă de familia imediată. Legăturile familiale sunt foarte strânse în India. Dar puterea aceasta devine foarte uşor vulnerabilă în faţa oricărui abuz. Se pare că mulţi părinţi doresc să-şi facă viaţa mai uşoară folosindu-se de copiii lor şi că succesul social al copiilor ridică întreaga familie. Individualitatea este înghiţită de către clan. Ziarele din ţară tipăresc zilnic sute de anunţuri la rubrica aşa-zis matrimonială prin care părinţii caută soţi/soţii pentru copiii lor. Potenţialele mirese şi potenţialii miri sunt lăudaţi ca provenind „dintr-o familie bună". „Fiul meu este inginer". „Fiica mea este doctor". „Fiul meu a fost şef de promoţie". „Fiica mea a obţinut o bursă în străinătate". Aşa obişnuiesc să se laude părinţii la întrunirile cu caracter social. Se face orice pentru a se păstra unitatea familială, cu un respect reverenţios pentru dorinţele părinţilor în toate privinţele, de la carieră la căsătorie.

Dar puterea căminului a fost pentru mine solul din care au rodit

semințele singurătății. Ea s-a constituit în jurul unui fapt foarte important – un tată de succes și deosebit de influent, care nu putea accepta că are un fiu indisciplinat și care flirta cu eșecul în aproape toate domeniile. Tatăl ajunsese pe culmile puterii. Dar ce se va alege de fiu?

A doua dimensiune a societății indiene este realitatea unei competiții acerbe în domeniul educației. Tot ce definește o persoană și viitorul său este modelat de performanța sa școlară. Fiecare elev dorește să fie primul în clasă. Nu este suficient să te descurci bine. Trebuie să fii primul din clasă, sau aproape. Există un adevărat cult al intelectului.

Pe vremea când eram eu elev, notele și poziția elevilor în clasă erau tipărite în principalele ziare, ca să poată fi văzute de toată lumea. Succesul sau eșecul erau motive de mândrie sau oprobriu social. Unul dintre prietenii mei cei mai buni a fost pe punctul de a se sinucide după examenele din liceu, fiindcă nu a reușit să fie primul pe lista tuturor școlilor din New Delhi. Uia alt coleg de-al meu din facultate și-a dat chiar foc și a murit pentru că nu a promovat în anul următor.

Această denaturare, care a distrus atâția elevi, încă mai erodează multe culturi. Este un lucru pur și simplu greșit, însă mulți îl urmăresc cu pasiune.

Combinația între standardul de acasă și standardul din societate a devenit un amestec volatil în viața mea. De timpuriu am dat semne că nu voi fi mândria unui tată puternic. Nu era ceva deliberat din partea mea – fie îmi lipsea capacitatea, fie eram o capacitate în căutarea unui scop. Viața își continua cursul, în vreme ce brațul lung al presiunii culturale se furișa tot mai aproape de mine, gata să mă înșface, iar eu știam că nu voi trece testul.

În fiecare dimineață când ne trezeam, o mulțime de bărbați și femei îl așteptau în stradă pe tata, în speranța că vor reuși să obțină măcar un minut din prețiosul lui timp. El deținea cheia a numeroase locuri de muncă și contracte. Îl implorau, cu mâinile împreunate, să le dea șansa unui loc de muncă. În drum spre mașină el dădea din cap ca pentru a spune: „Lăsați pe mine!” Și adevărul este că a ajutat pe mulți

prin relaţiile sale. Nenumăraţi oameni îi respectau numele din cauza influenţei sale. Oare n-aş fi putut beneficia şi eu într-o zi de acea influenţă? Dar dincolo de faţadă se petreceau prea multe lucruri pentru a fi suficientă o explicaţie simplistă.

Tatăl avea însă şi o latură ameninţătoare. În ciuda poziţiei sale extrem de influente în viaţă, se lupta cu un temperament incendiar şi lipsa mea de concentrare a dus la iminenţa unei crize. Ciocnirea dintre acestea două avea să ne aducă într-o relaţie pe care acum o regret. îi sunt pentru totdeauna recunoscător lui Dumnezeu că ea nu a sfârşit aşa cum a început.

Pe cât era el de dedicat ideii unei cariere strălucite pentru mine, pe atât eram eu de doritor să trăiesc pentru terenul de sport – o dragoste a vieţii mele faţă de care tata nu manifesta niciun interes. Şi avea dreptate, într-un fel. Toţi băieţii doreau să devină jucători de cricket şi să joace pentru India, întocmai cum fiecare băieţandru din New York doreşte să joace în echipa (de baseball) Yankees. Dar eu păream a fi o tânără speranţă. Am jucat în mai multe echipe la colegiu – cricket, hochei, tenis de câmp şi de masă – dar tata n-a venit niciodată să mă vadă jucând, nici măcar la un meci important. Aveam ţeluri diferite.

Însă în toţi acei ani nu mi-am pierdut niciodată respectul faţă de el. Până în ziua de astăzi cred că tatăl meu a fost un om bun, ba chiar un om mare, dar nu a ştiut cum să se apropie de un copil îndurerat şi răzvrătit. Iar eu, la rândul meu, m-am închis în mine însumi şi am trăit cu durerea mea. Cu anii, am ajuns să cred că aceste lucruri contează mai mult decât îşi închipuie oamenii obişnuiţi, dar poate că mai puţin decât ar vrea anumiţi extremişti să credem. Până la urmă învăţăm să ne descurcăm şi într-o astfel de situaţie, deşi ea ne aduce aproape la respingerea de sine şi ne face mult mai vulnerabili atunci când visele ni se năruie.

Permiteţi-mi să ilustrez acest lucru.

Acum câţiva ani m-a vizitat un fost atlet olimpic, aflat în căutarea unei direcţii pentru viaţa lui. Era un om puternic şi bine făcut. Era un privilegiu să stai în preajma lui – fie şi în speranţa că muşchii

sunt contagioşi!

Mi-a povestit despre anul când şi-a reprezentat ţara la Jocurile Olimpice. Era povestea unui vis aflat în luptă cu un potenţial coşmar. De la vârsta de 12 ani, orice efort al lui era îndreptat în direcţia participării la Jocurile Olimpice. Şi-a investit toţi banii pe care îi câştiga în acest vis, şi orice achiziţie o făcea cu gândul că într-o zi va câştiga medalia de aur la sportul pe care-l îndrăgea. Era total dedicat ţelului său. Era ceea ce îşi dorea cu ardoare. Dar avea o relaţie extrem de tensionată cu tatăl lui, care nu era defel interesat de visurile lui, aşa că a fost nevoit să se finanţeze singur.

Pe când avea doar 17 ani, l-a înregistrat pe casetă video pe campionul mondial la proba pentru care se antrena şi i-a analizat cu atenţie fiecare mişcare, cadru cu cadru, pentru a-i studia tehnica. Apoi a rugat pe cineva să-l filmeze pe el însuşi alergând aceeaşi distanţă, şi a comparat cele două materiale, cadru cu cadru. Analizând meticulos momentele când pierdea secunde preţioase în favoarea campionului mondial, a decis să reducă diferenţa. Prin voinţă de fier, prin disciplină şi curaj, scopul lui a devenit realizabil.

A ajuns în echipa naţională şi avea impresia că trăieşte în al nouălea cer. A câştigat toate competiţiile şi s-a remarcat ca o adevărată surpriză şi un potenţial câştigător al finalelor ce se apropiau. Era un vis, sau se întâmpla cu adevărat? Era real, îşi spunea el.

În cele din urmă a venit clipa startului pentru cursa finală şi toate privirile naţiunii sale erau îndreptate asupra lui. Milioane de oameni îl ovaţionau şi inimile tuturor băteau puternic în aşteptarea evenimentului care avea să determine toate ziarele de a doua zi să scrie cu litere mari povestea „băiatului de provincie care a dat lovitura”. De fapt, îmi aduc aminte că şi eu am urmărit cursa respectivă. Pistolul avea să dea startul cursei din clipă în clipă. Aceasta era momentul pe care îl aşteptase toată viaţa lui. Dar mintea, cu toată tenacitatea şi dârzenia ei, este şi un depozit de dorinţe reprimate.

„Ca din senin”, mi-a spus el, „în minte mi s-a înfipt un gând neaşteptat – *oare tata mă priveşte*?”

Acel gând surprinzător l-a copleşit pe moment şi probabil că i-a

întârziat startul cu câteva fracţiuni de secundă, furându-i aurul. Spre marele lui merit, a câştigat totuşi bronzul. fără îndoială că locul trei în lume este o realizare demnă de luat în seamă. Cu toate acestea, pentru el victoria de pe pistă şi-a pierdut strălucirea prin comparaţie cu dorinţa cea mai profundă a vieţii lui – aprobarea celor dragi. Olimpicul meu interlocutor nu bănuia cum îmi bătea inima în timp ce îşi depăna povestea vieţii. Îl înţelegeam foarte bine.

Chiar dacă visurile tinereţii sunt năstruşnice, ele nu pot fi corectate prin ridiculizare. Dimpotrivă, trebuie direcţionate de o voce iubitoare care şi-a câştigat dreptul de-a fi ascultată, nu de una care s-a impus prin forţă. Părinţii învaţă foarte greu lecţia aceasta. Pe măsură ce culturile îşi pierd puterea de constrângere, va fi nevoie deşi mai mult respect şi iubire reciprocă între părinţi şi copii pentru cultivarea unei relaţii de încredere, în locul impunerii autorităţii în virtutea poziţiei de autoritate.

Probabil că cele mai demoralizante cuvinte pe care le-am auzit de la tatăl meu au fost: „Nu se va alege nimic de capul tău!” Şi, sincer să fiu, părea să aibă dreptate. În realitate, însă, el încerca doar să mă ambiţioneze şi să mă trezească la realitate. Iar mângâierile mamei reuşeau prea puţin să mă consoleze. De aceea, ziua când m-am întors acasă cu bicicleta a fost un moment critic, când ar fi trebuit să ne aşezăm şi să discutăm. Dar presupun că libertatea de exprimare nu se naşte în gol. Oportunitatea unei discuţii trebuie pregătită din timp şi cu multă trudă.

UNDE SĂ CAUT CA SĂ GĂSESC?

Relaţia noastră încordată s-a înrăutăţit din cauza unui gând care s-a înrădăcinat adânc în mintea mea şi care se perpetua de la sine. Dacă viaţa nu are un scop, la ce bun să te chinui s-o înţelegi? Când vorbesc despre scop şi despre semnificaţie, nu mă refer doar la sentimentul de pace existenţială, ci la o direcţie a vieţii capabilă să susţină atât raţiunea cât şi emoţia. Acest lucru este foarte important de lămurit.

Acum că m-am mutat în Vest, descopăr că deşi mulţi tineri de aici se identifică cu problema, ea este ignorată în mod inexplicabil de

către adulţi. De ce spun asta?

În lumea afacerilor, fiecare mare companie îşi formulează o declaraţie a scopului său, care este invocată de fiecare dată când se face evaluarea reuşitelor şi eşecurilor. Dacă o companie nu ştie de ce există, atunci nu va şti niciodată dacă are succes sau pierde. Cât de incriminator este aşadar că după ce muncim ore întregi ca să formulăm scopuri pentru o corporaţie care vinde pastă de dinţi sau pietre funerare, nu ne facem timp să formulăm un scop pentru vieţile noastre individuale.

În timp ce scriam acest capitol, am citit un interviu cu unul dintre cei mai buni jucători de cricket australieni. Era în toiul jocurilor de cupă mondială şi sportivul acela îşi reprezenta ţara la campionat. Cu un glas înecat în lacrimi, contrastând izbitor cu atitudinea lui de viaţă mai degrabă impetuoasă, şi-a mărturisit un regret. Chiar în timpul desfăşurării acelor meciuri, soţia lui urma să-l nască pe cel de-al doilea copil al lor, la mii de kilometri depărtare. „Am fost plecat când s-a născut primul, şi acum voi lipsi şi la naşterea celui de-al doilea. Am decis că cricketul este important în viaţa mea, dar nu este totul”.

Aceste cuvinte ridică o întrebare, nu-i aşa? Ce înseamnă totul? Este ceva totul? De ce dorim atât de mult să dovedim lumii că suntem cei mai buni în ceea ce facem, dar nu ne pasă cine suntem sau de ce existăm?

Mi-aş fi dorit foarte mult să am răspunsuri la aceste întrebări. Poate că ele existau, dar eu nu le-am putut discerne în potopul de voci ce se suprapuneau într-o ţară foarte religioasă. Pentru viaţă scopul este ceea ce este scheletul pentru trup. Oricât de puternici ar fi muşchii, ei au nevoie de susţinere şi legături. Căutările mele erau lipsite cu desăvârşire de o structură care să le susţină. Viaţa se scurgea împărţită între afecţiune şi sport, dar fără un scop final.

Gândiţi-vă puţin la alternativele pe care cultura noastră ni le oferă. Plăcere, bogăţie, putere, faimă, credinţă, milă, pace, educaţie, apartenenţă etnică – şi lista continuă la nesfârşit. Şi când niciuna dintre acestea nu funcţionează, îmbrăţişăm un amalgam de

spiritualitate şi pragmatism. Însă aceste căutări ale noastre nu ne pot spune de ce existăm în primul rând. Ele pot fi modalităţi de a ne pune viaţa în ordine, dar oare viaţa trebuie definită prin ceea ce caut, sau mai degrabă căutările mele trebuie să decurgă din ceea ce trebuie să fie viaţa?

Într-o cultură în care realizăriiişcolare aveau o importanţă supremă şi viaţa mea nu se ridica la nivelul aşteptărilor, într-o cultură cu numeroase sisteme filosofice dar în care scopul nu era niciodată revelat, încotro mă puteam îndrepta? Când intervine eşecul, pierderea cea mai mare este demnitatea. Ruşinea este adânc înrădăcinată în cultura hindusă, în aşa măsură încât dacă cineva eşuează, parte din oprobriu constă în etichetarea celui în cauză drept neruşinat. În noaptea aceea mi s-a părut că mi-am pierdut demnitatea pentru totdeauna şi că pedeapsa care mi s-a dat era deopotrivă o metaforă şi o realitate.

CEL CE CAUTĂ DESCOPERĂ CĂ ESTE CĂUTAT

Undeva, în toiul acestui zbucium, Dulăul Cerului a pornit pe urmele mele. Acum, privind în urmă, văd peste tot urmele lui. De fapt, a fost chiar mai aproape decât m-aş fi aşteptat. Vând retrospectiv urma lui evidentă, chiar şi în momentele cele mai întunecate. Când locuieşti într-o casă cu două dormitoare, împreună cu patru fraţi şi doi părinţi, nu prea ai un loc unde să te ascunzi. Dar este uimitor cum se poate cineva ascunde în intimitatea propriului suflet.

Lucrarea lui Dumnezeu începuse mai demult în viaţa mea. Într-o zi sora mea a fost invitată la o întrunire de tineret unde urma să fie muzică şi un mesaj rostit de un vorbitor, iar ea m-a rugat să o însoţesc. Vorbitorul era un bărbat care, deşi pentru mine complet necunoscut, se remarcase ca un important lider creştin de talie internaţională.3 Nu îmi amintesc prea multe despre acea întâlnire ca să pot relata exact ce s-a întâmplat atunci, dar ştiu că a vorbit despre textul poate cel mai cunoscut al Bibliei: „Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât a dat pe singurul Lui Fiu ca oricine crede în El, să nu piară, ci să aibă viaţa veşnică” (Ioan 3: 16).

Atitudinea lui emana mai multă putere decât cuvintele pe care

le spunea, căci inima i se revărsa în cuvinte. Era în ele în acelaşi timp blândeţe şi putere. Întrucât nu eram obişnuit cu un asemenea eveniment, m-am trezit înaintând spre el de unul singur, la invitaţia lui de a-L primi pe Iisus Cristos ca Domn şi Mântuitor al vieţii mele. Deşi fusesem crescut într-o biserică, nutream atât de puţină speranţă că mesajul ei avea vreo legătură cu viaţa, încât am înţeles doar parţial ceea ce spunea acel om. Niciunul din cuvintele lui nu însemna prea mult pentru mine. Eram străin de vocabularul pe care-l vehicula. Tot ce ştiam era că trăiam greşit şi aveam nevoie de cineva care să mă ajute să trăiesc corect. Doream o foame nouă, tânjiri noi, iubiri noi şi o disciplină nouă. Ştiam că Dumnezeu trebuie să conteze. Dar nu ştiam cum să-L găsesc.

În seara aceea am plecat acasă cu certitudinea că mesajul acela conţinea un adevăr important, chiar dacă eu nu-l înţelesesem pe deplin. În ciuda confuziei mele, atunci s-a creat un context deosebit de important pentru mine. Dar în săptămânile care au urmat, am continuat să particip la toate festivalurile populare hinduse şi să mă bucur de spectacolul oferit de reprezentările dramatice ale mitologiei hinduismului. Aveam un prieten hindus convins, care se străduia din greu să mă atragă spre concepţia hindusă despre lume.

Dar atunci s-a întâmplat un eveniment deosebit de semnificativ. Trecând cu bicicleta pe lângă un rug în flăcări, m-am oprit ca să-l întreb pe preotul hindus unde se află acum persoana al cărei trup se transformase într-o grămăjoară de cenuşă.

„Tinere”, mi-a spus el, „toată viaţa îţi vei pune această întrebare şi nu vei găsi niciodată un răspuns cert pentru ea”.

Dacă ăsta-i răspunsul cel mai bun din partea unui preot, m-am gândit eu, *ce speranţă există pentru un novice ca mine*?

Lunile s-au succedat fără ca eu să primesc vreo explicaţie de care aveam atâta nevoie, aşa că lipsa tot mai accentuată de sens m-a adus în faţa unui moment tragic. Dacă l-aş fi citit pe filosoful ateu Jean Paul Sartre în acea etapă a vieţii mele, acesta ar fi confirmat simţimentul de izolare pe care îl resimţeam. Două din cele mai cunoscute cărţi ale sale, *Greaţa* şi *în spatele uşilor închise*, descriau

perfect starea în care mă găseam. Sartre a mers până acolo încât a mărturisit că singura întrebare la care nu putea răspunde era de ce nu s-a sinucis. Nu este oare surprinzător că atunci când viaţa pare lipsită de sens, poeţii şi artiştii au curajul să accepte situaţia, în vreme ce raţionaliştii o denunţă şi perorează fără a da dovadă de prea multă raţiune?

Decizia mea a fost fermă, dar calmă. O ieşire liniştită din scenă putea scuti familia mea şi pe mine însumi de eşecuri viitoare. Aşa că mi-am pus planul în acţiune. Drept urmare, m-am trezit pe un pat de spital, unde am fost adus de urgenţă după o tentativă de suicid, în salonul de spital mi-a fost adusă a Biblie şi în starea mea jalnică mi-a fost citit un pasaj scriptural. Mesajul vorbitorului la acea întrunire de tineret îmi răsuna încă în urechi. Aveam nevoie de el ca de o bază de la care să pornesc. Predicase din capitolul 3 al Evangheliei lui Ioan, despre dragostea lui Dumnezeu. În spital mi s-a citit capitolul 14 din Evanghelia lui Ioan, despre scopul lui Dumnezeu.

Cuvintele conţinute în acel capitol îi erau adresate apostolului Toma care, aşa după cum am mai menţionat deja, a ajuns până în India. Un monument în amintirea lui există chiar şi azi la doar câţiva kilometri de locul naşterii mele. Să ne aducem aminte că Iisus i-a spus lui Toma: „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa! Nimeni nu viiie la Tatăl decât prin Mine”. Dar atenţia mi-a fost atrasă de câteva cuvinte care urmau ceva mai încolo, când Iisus le-a spus ucenicilor Lui: „Pentru că Eu trăiesc, şi voi veţi trăi”. Nici de data aceasta nu înţelegeam prea bine sensul lor. Ştiam totuşi că nu se limitează la viaţa biologică. Punând alături dragostea lui Dumnezeu în Cristos, calea care ne-a fost asigurată datorită Lui şi promisiunea vieţii prin El – chiar acolo, pe patul acela de spital, m-am angajat să-mi încredinţez viaţa şi năzuinţele în mâinile Lui. Zbaterile cauzate de relaţiile în care eram implicat, originea şi întregul meu destin îşi găseau toate răspunsul în acea conversaţie dintre Iisus şi ucenicii Lui, petrecută acum două mii de ani. Angajamentul acela îmi apare acum drept cea mai minunată tranzacţie pe care am încheiat-o vreodată. Atunci mi-am predat total viaţa lui Iisus Cristos.

În aceeaşi poezie pe care am citat-o ceva mai înainte, Oscar Wilde spune:

Ne înjosim şi ruginim la lanţuri azvârlite;
Blestemă unii, alţii plâng.
Ies alţii din sărite:
Dar legile divine frâng şi inimi împietrite.
Căci orice inimi omeneşti Zdrobite totuşi ard.
Şi imnuri Proniei cereşti Îi cântă ca un bard.
Şi focul mare-l hrănesc pe-altare cu preţiosul nard.
Ferice inimi ce se frâng
Şi dobândesc iertarea!
Doar prin păcate în plâns spălate
Se-nfăptuie-înălţarea:
În răni de inimi frânte Crist îşi picură-ndurarea.

Am ieşit din spital un om nou. Cristos Domnul intrase în viaţa mea. Niciodată nu-mi imaginasem o transformare atât de dramatică. Mi-e imposibil să o descriu altfel. De atunci înainte, dorinţele mele, speranţele mele, visurile mele şi toate eforturile mele s-au îndreptat spre o viaţă trăită pentru Cel ce m-a salvat, scopul meu fiind să studiez pentru Cel ce mi-a dat o minte, să-L slujesc pe Cel ce mi-a modelat voinţa şi să vorbesc în numele Aceluia ce mi-a dat o voce.

Pasiunea de a învăţa, recunoaşterea importanţei studiului şi nevoia de a-i înţelege pe marii gânditori şi ideile lor – toate acestea au dobândit treptat importanţa ce li se cuvenea. Intelectul nostru nu a fost creat ca să fie un scop în sine, ci doar un mijloc de a cunoaşte gândul lui Dumnezeu. Cărţile, care înainte fuseseră un blestem pentru mine, au devenit o mină de aur.

Evreii din vechime aveau un motiv prin care simbolizau idealul: „Fiecare om sub smochinul lui”. Dacă Domnul ar îngădui o altă metaforă astăzi, aceasta ar suna: „Fiecare om în biblioteca lui”. Tocmai preocuparea care înainte îmi adusese atâta durere lăuntrică a ajuns să fie o plăcere extraordinară pentru mine. La acea vreme nu bănuiam deloc îndelungatul parcurs academic care îmi stătea în faţă. Am găsit o bucurie deosebită în studiu.

De atunci s-au întâmplat atât de multe lucruri, încât aş putea umple volume întregi. Dumnezeu mi-a dat privilegiul să vorbesc în numele Lui pe toate continentele şi în zeci de oraşe, prezentând o apologie a credinţei creştine în câteva din cele mai renumite instituţii ale lumii. Mă simt nespus de onorat pentru aceasta. Mă simt la fel de acasă la New Delhi ca şi în Atlanta sau în Toronto. Iubesc toate popoarele acestei lumi, fiecare cu preocupările sale deosebite, cu bucătăria specifică şi cu propriile reacţii. M-am bucurat cu adevărat de toate provocările şi privilegiile pe care mi le-a pus înainte calitatea de apologet creştin. Apologetica creştină înseamnă acţiunea de a apăra persoana şi mesajul lui Iisus Cristos. De-a lungul anilor, am devenit tot mai convins că El este exact cine a afirmat că este – Dumnezeu întrupat, care a venit ca să ne dea viaţă din plin şi să ne îndrepte spre frumuseţea şi libertatea adevărului. Mi-e imposibil să neg fiorul de bucurie pe care l-am simţit văzând mii de vieţi transformate.

MODELUL SE DEZVĂLUIE

La sfârşitul acestui capitol, aş dori să vă vorbesc despre modelul deosebit de frumos care se desprinde atunci când Dumnezeu ţese o tapiserie care nouă ni se pare adesea a fi o simplă încâlceală de fire.

Acum câţiva ani am vizitat un loc unde se fac cele mai frumoase sariuri. Sariul este, evident, acel articol de îmbrăcăminte pe care îl poartă femeile indiene. Un sari are de obicei cam cinci metri lungime. Sariurile de nuntă sunt o adevărată operă de artă; ele îmbină o gamă bogată de culori şi conţin în ţesătură numeroase fire de aur şi argint.

Locul pe care l-am vizitat era cunoscut în toată lumea pentru sariurile de mireasă pe care le ţesea. Aşa că mă aşteptam să văd maşini sofisticate şi nişte modele care îţi zăpăceau mintea. Dar nici vorbă de aşa ceva! Fiecare sari era făcut manual de o echipă formată din tată şi fiu. Tatăl şedea pe o platformă cu aproape un metru mai înaltă decât locul unde se afla fiul şi era înconjurat de mai multe bobine de aţă, unele în culori întunecate, altele strălucitoare. Iar fiul, jos, făcea un singur lucru. La încuviinţarea tatălui, trecea suveica dintr-o parte în cealaltă şi înapoi. Tatăl aduna câteva fire între degete, dădea iarăşi din cap, şi fiul punea iar în mişcare suveica. Şi operaţia aceasta era

repetată pe parcursul a sute de ore, până când începea să se distingă un model magnific.

Fiul îndeplinea sarcina cea mai uşoară – el trebuia să se mişte la indicaţiile tatălui său. În tot acest timp, tatăl avea în minte întregul model şi îmbina armonios firele necesare.

Cu cât reflectez mai mult la viaţa mea şi studiez mai atent viaţa altora, sunt tot mai fascinat să văd planul lui Dumnezeu pentru fiecare dintre noi în parte; singurul lucru pe care trebuie să-l facem noi este să-l răspundem. Pe cărarea vieţii apar mereu lucruri mărunte care îmi permit să văd firele pe care Dumnezeu le-a ţesut în viaţa mea. Povestea ce urmează reflectă foarte bine ceea ce vreau să spun.

La aproape treizeci de ani după ce mi-am predat viaţa lui Cristos, cu ocazia unei vizite în India împreună cu soţia mea, am decis să mergem la mormântul bunicii mele. îmi aminteam doar vag înmormântarea ei, prima înmormântare la care participasem. Mi-a fost greu chiar şi să-i spun administratorului de cimitir în ce an a murit. În cele din urmă mi l-am amintit – apreciam că la acea vreme aveam nouă sau zece ani. Răsfoind nişte registre vechi şi mai mari decât biroul administratorului, i-am găsit în cele din urmă numele. Cu ajutorul administratorului, am înaintat prin bălăriile şi noroiul din cimitir şi am găsit piatra mare care îi marca mormântul.

Nimeni nu mai călcase pe acolo de aproape treizeci de ani. Cu o periuţă pe care a înmuiat-o în găleata cu apă adusă cu el, administratorul a spălat murdăria acumulată şi, spre surpriza noastră nespusă, sub numele ei s-a desluşit treptat un verset. Soţia mi-a strâns mâna şi mi-a spus: „Uită-te la versetul acela!” Şi am citit: „Pentru că Eu trăiesc, şi voi veţi trăi”. Cum am mai spus deja, El era pe urmele mele cu mult înainte ca eu să-mi dau seama.

După mai mulţi ani am început să cercetez când a intrat Evanghelia pentru prima dată în familia noastră. De partea ambilor părinţi, cu cinci şi şase generaţii în urmă, primii credincioşi au când totul părea pierdut între mine şi el. A fost o scrisoare foarte frumoasă. Am citit-o întins pe patul meu în Phnom Penh. Totul s-ar putea rezuma într-un singur rând, care spunea: „Îi mulţumesc lui Dumnezeu că S-a

uitat la familia noastră când a chemat în slujba Lui pe unul din copiii mei”.

Tata a murit în 1979, la şaizeci şi şapte de ani. îmi lipseşte mult în anii aceştia minunaţi de slujire. Mi-ar fi fost o încurajare nespus de preţioasă acum! Harul lui Dumnezeu întrece orice imaginaţie. El ne-a înălţat pe toţi peste zidurile propriilor noastre închisori.

Asta a fost istoria mea. Acum să trecem la argument.

Cfipitofuf 2

ADRESA: O CASĂ CEREASCĂ

Unul din cele mai mari privilegii acordate vreodată unui membru al familiei noastre a fost atunci când Regina Elisabeta şi Prinţul Philip au vizitat India la sfârşitul anilor

1960.

Fratele meu cel mai mic, care pe atunci avea şapte sau opt ani şi era cel mai tânăr membru în corul Catedralei din Delhi, urma să fie prezentat oficial reginei la sfârşitul slujbei de duminică. Cert este că nu a dus deloc lipsă de sfaturi despre cum trebuia să se pregătească pentru acea întâlnire extraordinară. L-am dădăcit fără încetare, amintindu-i la nesfârşit să se adreseze reginei cu formula „majestate” şi nu „mătuşică”, aceasta din urmă fiind o modalitate specifică de a-ţi arăta respectul în India. Într-un final a venit şi clipa mult-aşteptată, iar el s-a achitat cu brio de aleasa-i sarcină.

Fără ca noi să ştim, întâlnirea lui cu regina a fost transmisă la televiziunea din Anglia, în cadrul programului de ştiri. După difuzarea montajului, postul de televiziune a primit numeroase telefoane din partea unor persoane care întrebau dacă nu cumva „băieţelul acela drăgălaş” era disponibil pentru adopţie. De atunci înainte, la cea mai mică greşeală a lui, noi, fraţii lui, nu am ratat nicio ocazie să-i sugerăm că poate ar fi fost mai bine să acceptăm oferta aceea venită din Anglia! Au trecut patruzeci de ani de la plecăciunea aceea înaintea reginei şi el n-a pierdut nicio ocazie să ne amintească de marele lui privilegiu.

Întâlnirea cu personalităţi istorice nu este nicidecum o experienţă banală. Deja cu mult înainte de evenimentul propriu-zis se repetă replicile, se dezbat întrebările şi se exersează protocolul. Nu mă

îndoiesc că eu cât manifestarea este înconjurată de mai multă pompă şi ceremonie, cu atât este mai mare şi teama de a face un lucru nepotrivit.

Ne putem imagina conversaţia din casa lui Andrei şi Simon Petru, primii ucenici ai lui Iisus, când Andrei şi-a informat familia că crede că s-a întâlnit cu mult-aşteptatul Mesia. Mântuitorul acesta era singura speranţă pentru o naţiune care se stingea sub biciul unui şir de conducători străini. Orice israelit evlavios se ruga pentru venirea Aceluia care avea să-şi elibereze poporul. Un membru mai cinic al familiei se va fi înecat cu mâncarea la auzul veştii că Andrei şi Simon tocmai se întorceau de la o întâlnire cu eliberatorul promis. Cei doi trebuie să fi suportat multe şicane, când fraţii lor vor fi insistat că nu sunt în toate minţile. Dar cei doi au vorbit cu El, au petrecut mai multe ore în prezenţa Lui, ba chiar Andrei a avut posibilitatea să-l pună orice întrebare a dorit.

Poate că din curiozitate cineva din jurul mesei s-a interesat:

„Şi ce L-ai întrebat?”

„L-am întrebat unde locuieşte” va fi venit răspunsul lui prompt.

Oare am auzit bine? În jurul mesei se va fi aşternut tăcerea.

„Vai, Andrei, ăsta a fost cel mai bun lucru care ţi-a trecut prin minte? Să-L întrebi *unde locuieşte*?

Oare nu s-ar fi putut găsi o întrebare mai potrivită care să testeze pretenţia lui Iisus? Cel puţin, ăsta ar fi fost reproşul nostru, al celor care trăim în ziua de azi. Cum se explică faptul că Andrei, stând faţă în faţă cu Acela care a pretins că deţine un statut unic, nu a lansat o provocare mai dificilă decât simpla întrebare: „Unde locuieşti?” Jurnalistul britanic Malcom Muggeridge vorbeşte în autobiografia sa despre ocaziile pe care le-a avut de a intervieva demnitari faimoşi din întreaga lume. Acesta, fiind un cinic şi un iconoclast incorigibil, şi doar din plăcerea de a se juca cu cititorii lui, ar fi pus o întrebare deliberat absurdă sau descumpănitoare, aşa cum, de exemplu, a întrebat un episcop într-un moment deosebit de solemn şi în faţa unei audienţe sobre: „Sunt episcopii cu adevărat importanţi?” După propria lui mărturisire, proceda astfel deoarece considera că profesia lui de

jurnalist urmăreşte să şocheze, sacrificând substanţa.

Intra oare şi întrebarea lui Andrei în această categorie, era ea o formă de batjocură trivială, prin care a urmărit să afle adresa lui Mesia ca să-L poată linşa pe Cel ce susţinea o pretenţie atât de absurdă? Se juca şi el cu ascultătorii lui? Pe măsură ce reflectez mai mult la acest lucru, devin tot mai convins că viitorul ucenic avea motive întemeiate să pună acea întrebare. Cercetarea lui serioasă în privinţa persoanei lui Iisus tocmai începuse. Era El cu adevărat Cristos, adică Unsul? Profeţii prevesteau de două mii de ani venirea Lui. Era oare El împlinirea promisiunii? Să cercetăm mai în profunzime şi să vedem ce a determinat o întrebare atât de simplă pentru a testa o pretenţie de-a dreptul colosală.

O PREZENTARE NEOBIŞNUITĂ

Contextul întrebării ucenicului ne este precizat în Evanghelia lui Ioan, capitolul 1. Citind textul, suntem imediat izbiţi de naturaleţea cu care Iisus îşi face intrarea în scenă. Nu se aud bătăi de tobe, paradă, tumult care să-L anunţe pe Cel al cărui nume se află pe buzele omenirii mai mult decât orice nume care a existat vreodată. Nu era vreme pentru repetiţii.

Lui Ioan Botezătorul i-a revenit onoarea de a face anunţul simplu. Ioan, care purta o îmbrăcăminte ciudată şi se hrănea cu o mâncare încă şi mai ciudată, câştiga o audienţă din ce în ce mai mare. Într-adevăr, încă dinainte de a se fi născut, un înger prevestise misiunea privilegiată care i-a fost încredinţată de Dumnezeu, adică rolul istoric de a-L prezenta lumii pe Mesia. În loc de fanfare care să-l acompanieze în anunţul său, el a ales câteva cuvinte simple. Intervenţia lui a fost atât de săracă în orice pompă regală, încât niciun „făcător de regi” nu ar fi recurs la o asemenea modestie pentru un anunţ menit a transforma lumea. Mai ales în Orient.

Însă în ziua şi în clipa hotărâtă de Dumnezeu însuşi, Iisus a venit la Ioan ca să fie botezat. Uluit de acest privilegiu, Ioan şi-a mărturisit cu poticneli propria nevrednicie în faţa unui asemenea privilegiu, declarând că nu e demn să dezlege nici măcar cureaua de la încălţămintea Domnului. Cum ar putea îndrăzni atunci să-L boteze?

Scena este redată până în ziua de azi prin porumbelul ce coboară asupra lui Iisus. După această confirmare cerească, Ioan s-a uitat la doi dintre ucenicii săi şi le-a spus: „Iată, Mielul lui Dumnezeu”.

Este greu să reziști mesajului tulburător din spatele acestei desemnări. Orice familie evreiască de rând trăia înconjurată de miei şi de sacrificii. Templul duhnea probabil din cauza mirosului emanat de animale sacrificate, cu precădere în Ziua Ispăşirii. Grandoarea exterioară a templului adăpostea un altar macabru şi murdar. Fiecare miel sacrificat aparţinea unui închinător, care i-l oferea lui Dumnezeu. De fapt, jertfa aceasta nici măcar nu provenea *din rândul* oamenilor, nu era un egal. Era un miel *stăpânit* de om, un animal mut şi lipsit de judecată, care intra în templu pentru a nu mai ieşi niciodată.

Chiar atunci, în acel moment al istoriei, a venit o Jertfă de la Dumnezeu însuşi, care era oferită chiar *de către* El în numele omenirii. Acesta era Mielul lui Dumnezeu. Dar cum era posibil aşa ceva? Cineva născut special pentru a fi sacrificat într-o zi pe altar: Oare lucrul acesta nu ar fi trebuit să determine o întrebare diferită din partea cuiva care dorea să devină ucenicul Lui, mai ales după cutremurătoarea prezentare a lui Ioan?

Un bun cunoscător al Scripturilor ar fi citit imediat Geneza 22, unde se spune că lui Avraam i s-a cerut să-l aducă jertfă pe îndelung-aşteptatul lui fiu, Isaac. Pe când tatăl şi fiul urcau muntele, Isaac a pus o întrebare evidentă: „Focul şi lemnele sunt aici. Dar unde este mielul?” Pe măsură ce relatarea se derulează, aflăm că Isaac însuşi este întins pe altar şi pregătit să devină jertfa.

În ultima clipă, când Avraam ridicase deja în aer lama cuţitului pentru a o înfige în Isaac, Dumnezeu a exclamat: „Opreşte-te! îţi voi da o altă jertfă”. Dumnezeu, care plănuise totul pentru a-l pune la încercare pe Avraam, a făcut, în providenţa Lui, ca un berbec să-şi prindă coarnele într-un tufiș, oferind astfel un substitut pentru Isaac, chiar dacă jertfa aceasta era diferită de cea care avea să vină într-o zi.

În consecinţă, anunţul lui Ioan a fost, de fapt: „Iată-L aici – Mielul lui Dumnezeu promis cu mult timp în urmă”. Se apropie ziua când va fi un alt munte şi un alt altar, şi de data aceasta mâna Tatălui nu va

împiedica uciderea.

Ucenicii lui care l-au auzit spunând că Iisus este Mielul lui Dumnezeu l-au părăsit şi L-au urmat pe Iisus. Prima întrebare pe care le-a pus-o Iisus a fost deliberată şi justificat brutală: „Ce căutaţi?” în acele momente ei nu ştiau că îl urmează pe Acela care păşea pe o cale cu sens unic, ce avea să se încheie la altar.

Mă întreb dacă pe vreunul dintre noi l-ar fi interesat ceea ce i-a interesat pe ei ia acea întâlnire memorabilă. Sau poate că ar fi fost mai bine să întrebe: „Ce vrea să spună Ioan când Te numeşte Mielul lui Dumnezeu? Te îndrepţi spre un sfârşit macabru?” Dar ei au vrut să ştie care erau originile Lui, de aceea i-au pus surprinzătoarea întrebare: „Unde locuieşti?” Am afirmat ceva mai înainte că în Orient familia este principalul indicator cultural. Tot ce determină cine eşti tu şi ce viitor te aşteaptă ţine de moştenirea ta familială şi de poziţia ta socială. Absolut totul.

Când am revenit prima dată ca vorbitor în India, după o absenţă de unsprezece ani, soţia mea (care este din Canada) a fost martoră directă a stimei de care se bucură familia acolo. La o recepţie în onoarea noastră în Bombay, unde urma să vorbesc, a fost pur şi simplu uluită de prezentarea care mi s-a făcut. Introducerea foarte lungă şi formală era plină de superlative. Da, însă absolut nimic din ce s-a spus nu s-a referit la mine, ci au fost evocate pe larg meritele şi realizările tatălui meu. Era una din acele împrejurări când te simţeai îmboldit să te uiţi în jurul tău ca să vezi cine este această persoană atât de merituoasă. După care a urmat propoziţia: „Şi acesta este fiul lui, care ne va vorbi acum”. Acestea au fost singurele cuvinte care s-au referit la mine.

Răspunsul meu imediat a fost un hohot de râs interior. Dar dintr-odată am înţeles că reprezint pe cineva mai mare decât mine – pe tatăl meu. Datorită lui eram eu ascultat. Eram cu adevărat în Est. În Occident, cu precădere în America de Nord, prezentările ce mi se fac se referă exclusiv la realizările sau nerealizările *mele*. Meritele sunt individuale, aproape ca şi cum individul şi-ar datora lui însuşi până şi originile sale. Familia este menţionată puţin sau chiar deloc. Dar în

India, ţara în care s-a născut tatăl meu, meritele tatălui, locul unde s-a născut mama, rădăcinile mele devin foarte importante pentru ascultători.

Observ diferenţa aceasta chiar şi astăzi. În Vest, eşti aproape imediat întrebat de un străin: „Unde lucraţi?” sau „Ce ocupaţie aveţi?” în felul acesta, cel ce pune întrebarea îşi formează o imagine de ansamblu asupra potenţei tale financiare sau a influenţei tale economice, şi discuţia ce urmează este orientată în direcţia respectivă. În Est, întrebarea pusă este la fel de ţintită: „În ce oraş aţi locuit aici?”, „în ce parte a oraşului aţi locuit?”, „Cu ce s-a ocupat tatăl dumneavoastră?” Numele, adresele şi istoria familiei sunt definitorii. Dar şi în Est, şi în Vest scopul este acelaşi: să te plaseze la locul cuvenit în societate. Diferă doar calea prin care acest lucru este realizat.

Într-o societate stratificată, adresa ta de acasă dezvăluie o bogăţie de informaţii despre tine. Privilegiul naşterii deschide anumite uşi. Aşadar nu este deloc surprinzător că atunci când i s-a vorbit pentru prima dată despre Iisus, prima întrebare a lui Natanael a fost: „Poate ieşi ceva bun din Nazaret?” Câteva versete mai jos citim: „Oare nu este El fiul lui Iosif, tâmplarul?” Cum era posibil ca răspunsul la speranţele şi visurile lui Israel, în aşteptarea lui Mesia, să vină dintr-un oraş atât de umil şi dintr-o familie cu un statut profesional atât de modest? Cel mai bun mod de a afla dacă El este cu adevărat cine a spus Ioan că este consta în a-L urma până la El acasă – până la adresa pământească a Aceluia care afirma că este Fiului lui Dumnezeu.

Răspunsul lui Iisus construieşte intriga. El nu a dat un nume de stradă sau un număr de casă, ci a spus doar: „Veniţi şi vedeţi”. Şi ei L-au urmat ca să vadă unde locuieşte, şi este limpede că au rămas peste noapte acolo. Andrei s-a întors ca să îi spună fratelui său Simon că L-au găsit pe Mesia, adică pe Cristos, şi l-a chemat şi pe Simon să-L vadă.

În ziua următoare, Filip, care provenea şi el din acelaşi oraş, l-a invitat pe Natanael să li se alăture, spunându-i: „Noi am găsit pe Acela, despre care a scris Moise în Lege, şi prorocii: pe Iisus din Nazaret, fiul lui Iosif”. Iată dovada – oraşul şi familia. În mod previzibil, Natanael se

dovedeşte sceptic şi atunci este îndemnat: „Vino şi vezi”.

O ÎNTÂLNIRE MEMORABILĂ

Scripturile păstrează tăcerea în legătură cu multe lucruri. Aspecte de mare interes pentru noi sunt lăsate fără niciun fel de descriere. Cum arăta casa lui Iisus? Ce fel de tâmplărie făcea El, dacă a lucrat ca tâmplar? Cum era mobilată locuinţa Lui? Sugera ea bunăstare sau sărăcie? M-am gândit adesea că, în locul genealogiilor ample, alte detalii legate de viaţa lui Iisus ar fi fost de un interes mai mare pentru cititor. Cât câştiga Iisus? Ce fel de îmbrăcăminte purta? Cum arăta?

Dar poate că în acest punct viziunea lui Dumnezeu asupra realităţii încearcă să ne scoată din robia şi deformarea perspectivei noastre pământeşti. Personalităţile istorice au lăsat în urmă case ce pot fi vizitate de generaţiile viitoare, pe când Domnul Istoriei nu a lăsat posterităţii nicio casă. Înţelepţii lumii au lăsat biblioteci şi au scris memorii, pe când Iisus a lăsat o singură carte, dar şi aceasta a fost scrisă de oameni obişnuiţi. Eliberatorii vorbesc despre stăpânirea prin putere şi cucerire, pe când El a vorbit despre un loc în inimă.

Oare ar fi fost chiar atât de greu să se păstreze un articol de îmbrăcăminte sau o piesă de mobilier, care să fie pusă într-un muzeu pentru a fi văzută de lume?

Dar cel ce este stăpânul lumii nu a lăsat nicio informaţie de felul acesta. Despre Cristos ni se spune că nu a avut niciun loc unde să-şi plece capul. Însă acelaşi evanghelist afirmă categoric: „La început era Cuvântul, şi Cuvântul era cu Dumnezeu, şi Cuvântul era Dumnezeu… Şi Cuvântul S-a făcut trup, şi a locuit printre noi” (Ioan 1: 1, 14). Cuvintele lui Ioan de aici, „La început” seamănă izbitor cu primele cuvinte ale Scripturii: „La început Dumnezeu…”

Totuşi, oricât de importantă ar fi originea Sa pământească, adresa Lui de acasă nu a fost una pământească – căci într-un sens cât se poate de real, El nu a avut început. În vâltoarea întrebărilor „ce” şi „când” ce frământă finitudinea noastră, Cel Veşnic nu este stânjenit de asemenea întrebări. Intenţia lui Iisus a fost să-i ridice pe ucenici dincolo de aici şi de acum, ca atare le-a spus: „Veniţi şi vedeţi”. Presupun că au fost şocaţi, aşa că au avut nevoie de explicaţii

suplimentare. Andrei a avut un motiv să pună această întrebare, iar Iisus i-a oferit drept răspuns o călătorie a gândului. Vom porni şi noi în această călătorie. Deocamdată să ne punem în locul lui Andrei. A fost invitat acasă la Cel ce fusese identificat de un profet reputat drept Mielul lui Dumnezeu. Aşa că s-a dus. Ce se aştepta să găsească acolo? Avea să fie dezamăgit?

Billy Graham istoriseşte o întâmplare petrecută în timp ce se afla într-o cruciadă de evanghelizare în Pittsburgh. A intrat în holul hotelului unde urma să stea pe parcursul săptămânii şi, împreună cu alţi doi coechipieri, a intrat în lift, unde câţiva oameni de afaceri erau angajaţi într-o conversaţie. Când liftul a început să urce, unul dintre oamenii de afaceri a spus: „Am auzit că şi Billy Graham stă în acest hotel". Un altul din grupul oamenilor de afaceri l-a recunoscut pe dr. Graham, a zâmbit, s-a uitat la cel ce făcuse remarca, a arătat spre Billy Graham şi spus: „Iată-l". Surprins, primul interlocutor a făcut o pauză, s-a uitat iarăşi la Billy Graham şi a zis: „Ce contrast!" Fiind o persoană umilă, aşa cum îl ştim cu toţii, dr. Graham a împărtăşit dezamăgirea omului şi a admis că e ceea ce e, şi nimic mai mult.

La ce se aştepta de fapt omul acela? O fiinţă aureolată şi cu aripi, care nu are nevoie de lift şi se roagă tot timpul, levitând prin aer. Cu imaginaţia noastră omenească, noi îi percepem pe eroii noştri ca fiind mai mari decât viaţa. îi adulăm în moduri care le aduce mari deservirii. Imaginaţia noastră îi face aproape de plastilină. Şi când ei sângerează, ori îmbătrânesc, ori se împiedică – fie că îi respingem, fie că găsim o modalitate de a perpetua mitul. Şi pentru a susţine iluzia aceasta în minţile noastre, înălţăm statui şi construim monumente, iar artiştii pictează în jurul capului lor halouri care atestă personalitatea lor suprarealistă. Ne convingem pe noi înşine că ei sunt ori au fost ceva esenţial diferit de noi ceilalţi.

De data aceasta, pentru prima şi ultima dată în istorie, persoana din faţa viitorilor ucenici *era* esenţial diferită de toţi ceilalţi. Dar cum aşa, din Nazaret? Fiul unui tâmplar? Până şi templul care fusese construit ca locuinţă pentru Dumnezeu avea frumuseţe şi bogăţie mai presus de imaginaţie. Iar acum, când Dumnezeu a venit în trup, casa

Lui era atât de sărăcăcioasă. Pentru lămurirea situației, este adus în scenă Natanael. Natanael era atât de devotat adevărului încât atunci când a fost chemat ca să-L cunoască pe Iisus, a acceptat, poate în speranța că va putea „risipi” această „amăgire” care a început să se închege în mintea prietenilor lui. Dar când s-a apropiat suficient ca să poată auzi ce spune Iisus, El a rostit câteva cuvinte atent alese: „Iată cu adevărat un israelit, în care nu este vicleșug”.

Asta a fost prima surpriză: Puține lucruri sunt mai neliniștitoare pentru cineva decât să audă că gândurile lui cele mai intime sunt date în vileag de către un străin.

El venise „să-l verifice” pe omul acesta și iată că în schimb e dat în vileag propriul lui caracter. „De unde mă cunoști?”, a întrebat Natanael. Și Iisus i-a răspuns: „Te-am văzut mai înainte ca să te cheme Filip, când erai sub smochin”.

Ce a însemnat acest lucru pentru Natanael?

Oare s-a gândit la ceva anume când a fost sub smochin? A avut acolo premoniția că în scurt timp avea să se întâmple ceva definitoriu pentru viața lui? A fost un moment privat, despre care a crezut că nu știe nimeni? în orice caz, ceva din cuvintele lui Iisus l-a făcut pe Natanael să reacționeze impulsiv, aproape intempestiv, și să rostească transformatoarele cuvinte: „Rabi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești împăratul lui Israel!” (Ioan 1: 49). Cred că Iisus a contracarat scepticismul lui Natanael printr-o dezvăluire blândă a celor mai intime gânduri și intenții ale sale.

Chiar în acest moment întrebarea lui Andrei – „Unde locuiești?” – primește răspunsul cel mai incredibil. Iisus l-a văzut pe Natanael când Natanael credea că nimeni nu-l vede. El a remarcat hotărârea cu care Natanael căuta adevărul, ceea ce fără îndoială că i-a atras atenția. Într-unul din psalmii lui, regele David mărturisește că nu poate fugi departe de prezența lui Dumnezeu, căci Dumnezeu îi cunoaște chiar și intimitatea – „Oriunde mă voi duce, Tu ești acolo” (vezi Ps. 139: 7 – 10). Natanael tocmai a înțeles și el adevărul acesta.

Iisus mai știa, de asemenea, că Natanael nu are o părere prea bună despre Nazaret. Văzând ce e în inima lui, Iisus i-a contracarat

declaraţia impulsivă şi a spus: „Pentru că ţi-am spus că te-am văzut sub smochin, crezi? Lucruri mai mari decât acestea vei vedea… Adevărat, adevărat vă spun, că, de acum încolo, veţi vedea cerul deschis şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi pogorându-se peste Fiul omului” (Ioan 1: 50 – 51).

Pe scurt, Iisus a zis: „Eşti şocat din cauză că ţi-am spus cine eşti? Aşteaptă până vei înţelege deplin cine sunt Eu şi de unde vin”. El l-a purtat pe Natanael de la deruta lucrurilor simple la înţelegerea unor adevăruri glorioase.

Imaginea îngerilor care urcă şi coboară peste Fiul Omului nu a apărut din senin. Ea indica „originea” lui Iisus. Petru, Andrei şi Natanael cunoşteau cu toţii istoria părintelui lor naţional Iacov, care oferă de fapt cadrul contextual pentru răspunsul lui Iisus.

Vechiul Testament consemnează în detaliu această întâmplare. În tinereţe, Iacov îl înşelase pe fratele lui, Esau, şi a fost nevoit să fugă pentru a scăpa de mânia lui. Călătorind prin locuri îndepărtate, a crezut că este singur, că nu vede nimeni ce face. Fusese crescut într-o casă în care altarul, ca centru al închinării familiei înaintea lui Dumnezeu, juca un rol important. Bunicul lui, Avraam, fusese cunoscut ca „un om al cortului şi al altarului”. Avraam considera că locuinţa lui este vremelnică şi închinarea lui e permanentă. Fiind un fugar acum, Iacov nu mai avea nici casă, nici altar. Când a ajuns într-un loc numit Luz, s-a culcat cu capul pe o piatră, în loc de pernă. Chiar şi pentru un locuitor al deşertului, aceasta era o situaţie dificilă.

Şi în timp ce dormea, Dumnezeu i S-a arătat într-un vis, în care a văzut o scară ce urca de la pământ până la cer. Domnul stătea deasupra ei şi i-a zis: „Eu sunt Domnul, Dumnezeul tatălui tău Avraam şi Dumnezeul lui Isaac”. (Gen. 28: 13). Când Iacov s-a trezit din somn, şi-a spus: „Cu adevărat, Domnul este în locul acesta şi eu n-am ştiut… Cât de înfricoşat este locul acesta! Aici este casa lui Dumnezeu, aici este poarta cerurilor!” (v. 16 – 17). Iacov a luat piatra pe care o folosise drept pernă şi a pus-o ca semn de aducere aminte într-un loc care avea să devină cunoscut de atunci drept Betel – în traducere, „casa lui Dumnezeu”.

Indiferent dacă ucenicii au înţeles pe deplin acest lucru sau nu, Iisus le-a comunicat un mesaj extraordinar atunci când i-a spus acele cuvinte lui Natanael. A emis o pretenţie de adevăr. Oare erau conştienţi că Dumnezeul care făcuse cerurile şi pământul stătea acum lângă ei? Oştile cereşti călcau pragul casei Sale. De fapt, nu e uşor de găsit cuvântul cel mai potrivit aici. Termenul *casă* ne aduce imediat în minte conceptele de reşedinţă şi de limită, dar niciunul dintre ele nu este potrivit pentru Cel ce nu are început şi e omniprezent. Iacov a descoperit că prezenţa lui Dumnezeu cu scopul de a binecuvânta poate transforma orice loc într-o casă a lui Dumnezeu. Acum şi ucenicii învăţau acelaşi lucru. Ei erau înclinaţi să-L judece pe Iisus după tatăl lui pământesc, adică după tâmplarul Iosif. Încercau să îi raporteze cuvintele la casa lui pământească, Nazaretul. Însă Iisus le-a dezvăluit adevărul că orice loc pământesc unde e prezent El devine o poartă a cerului. Ce mângâiere trebuie să fi fost aceasta pentru ei.

Mai mult decât atât, ei au dedus în mod corect din cuvintele Sale că a venit de la Tatăl Lui ceresc, care era Dumnezeul lui Avram, al lui Isaac şi al lui Iacov. Apoi, pornind de la această înţelegere, i-a ridicat pe culmi şi mai înalte, arătându-le că noţiunea de *casă* era în cel mai bun caz o reprezentare analogică pentru trăirea împreună cu Dumnezeu. Este evident că ucenicii au fost copleşiţi de acest impact iniţial. Nu au înţeles pe de-a-ntregul ce avea să însemne pentru ei acea întâlnire. Că viaţa lor avea să se schimbe dincolo de cele mai îndrăzneţe visuri ale lor, că va veni o zi când îşi vor părăsi casele ca să vorbească lumii despre Iisus din Nazaret. „Dacă te minunezi de ceea ce ţi-am spus despre tine, Natanael, să ştii că acesta este doar începutul; aşteaptă să vezi când îţi voi descoperi gloria Mea”. *Acela* – i-a asigurat El – va fi cu adevărat un contrast.

LICĂRIRI ALE CELEILALTE CASE

Iisus a surprins câteva adevăruri semnificative în această scurtă discuţie – ea ne dezvăluie o serie de adevăruri ce ne înalţă gândurile până la limita înţelegerii. Să le luăm pe rând.

Primul şi cel mai important indiciu aici, atât în sens literal cât şi în sens figurat, este dezvăluirea de către Iisus a sferei Sale de existenţă.

A întreba „unde” este casa lui Iisus este ca şi cum ai întreba „când” a început Dumnezeu să existe. Aceste categorii sunt necesare pentru existenţa noastră finită, fiindcă a existat un timp când noi nu existam. Dar Dumnezeu transcende toate categoriile. Referinţele lui Iisus la o locuinţă cerească şi la îngerii care urcă şi coboară pentru a-L sluji arată că El este Domnul cerului şi al pământului, care există veşnic şi în mod necesar. Existenţa Lui precede orice metaforă spaţială. Întrucât este imposibil ca El să nu fie, nu este necesar să aibă o *locuinţă*. Exact acest lucru i i-a spus lui David, care a dorit să construiască un templu în care să „locuiască” Dumnezeu (2 Sam. 7: 5). Este mai rezonabil să întrebăm unde a promis El să ne *binecuvânteze* decât să întrebăm unde este locul existenţei Lui.

Asemenea categorii transcendente par dincolo de capacitatea noastră de înţelegere, şi totuşi ele fac trimitere la destinul nostru final. Chiar şi acum, concepte precum timpul, spaţiul şi mişcarea sunt percepute ca fiind atât de strâns legate de dimensiunile limitate ale înţelegerii noastre privind natura realităţii, încât pentru cei mai mulţi dintre noi par a fi de competenţa geniilor. Însă cu cât pătrundem mai mult în aceste mistere, cu atât mai inexorabil suntem atraşi de cel mai mic numitor comun a ceea ce face ca viaţa să fie ceea ce este. Scormonim după părţile minuscule ale lumii fizice ca să ajungem, în cuvintele cunoscutului om de ştiinţă, la o teorie despre totul.

Dar Iisus a inversat acest proces. Ne-a spus că singurul mod în care putem înţelege cine suntem este nu să ne uităm la ecuaţia care leagă totul laolaltă, ci la relaţia spre care ne îndreptăm în suma totală a fiinţei noastre. Alcătuirea unui obiect este ceea ce îi dă acestuia un scop, nu reducţia lui. În cuvintele lui Iisus către Natanael, mirarea noastră nu va cunoaşte limite când vom înţelege tot ce înseamnă sfera existenţei lui Dumnezeu.

Niciun alt pretendent la divinitate sau la statut profetic nu ar fi răspuns la întrebarea privind casa lui aşa cum a răspuns Iisus. Până şi Ioan Botezătorul s-a străduit să le amintească ucenicilor Săi această diferenţă: „Omul nu poate primi decât ce-i este dat din cer… Cel ce vine din cer, este mai presus de toţi; cel ce este de pe pământ, este

pământesc, şi vorbeşte ca de pe pământ. Cel ce vine din cer, este mai presus de toţi. El mărturiseşte ce a văzut şi a auzit" (Ioan 3: 27, 31: 32).

Chiar dacă îi învaţă pe alţii adevărul, toţi ceilalţi care au pretins că sunt profeţi sunt în cel mai bun caz oameni care au primit o chemare din partea lui Dumnezeu. Misiunea lor este una primită; ei sunt receptori umani. Spre deosebire de ei, Iisus este Dătătorul Suprem. El este „de sus", cum afirmă evangheliştii.

Într-o altă conversaţie, Iisus a spus că urcarea Lui la cer a fost precedată de coborârea Lui din cer (vezi Ioan 3: 13). Această declaraţie afirmă implicit că El cunoaşte totul perfect şi pe deplin. Chiar şi dacă ne-am limita numai la acest enunţ al Său, el II distinge de toţi ceilalţi oameni. Viziunea Lui despre realitate, explicaţia pe care o dă vieţii, revelarea misterelor, înţelegerea Lui privind ceea ce contează cu adevărat şi ceea ce nu contează îşi au originea în Fiinţa Lui în eternitate. Şi aici este esenţialul. Existenţa Lui pe pământ nu a fost o originare, ci o vizitare.

Orice altă persoană care stă în centrul unei religii şi-a avut *începutul* fie în ficţiune, fie în realitate. În oricare dintre situaţii, există un început. Naşterea lui Iisus în Betleem a fost un moment precedat de o eternitate. Existenţa Lui nu şi-a avut originea în timp şi nu a fost condiţionată de voinţa omenirii. Autorul timpului, care trăieşte din veşnicie, S-a încarnat în timp pentru ca noi să putem trăi în perspectiva eternităţii. În sensul acesta, mesajul lui Cristos nu a însemnat înfiinţarea unei noi religii, ci prezentarea adevărului despre realitate aşa cum o cunoaşte doar Dumnezeu. A nega mesajul lui Dumnezeu în timp ce eşti în căutarea spiritualităţii înseamnă a evoca o religie imaginară în dorinţa de a vedea cerul, câtă vreme vederea îţi e limitată la pământ. Exact asta a contestat Iisus când a zis: „Am venit ca tu să ai viaţa" (cf. 10: 10). Viaţa Lui înseamnă viaţa. Viaţa ta sau viaţa mea departe de El înseamnă moarte.

POZIŢIONAT PRIN TRANSCENDENŢĂ

„Unde locuieşti?" a întrebat ucenicul cel curios.

„Cu Tatăl Meu ceresc" a venit răspunsul.

În conştiinţa lui Natanael au năvălit noi orizonturi ale fiinţei şi

timpului. Dar se ridică o întrebare evidentă: Cum putea Iisus să îşi susţină afirmaţia? Una este să afirmi că nu ai un început, şi cu totul altceva să justifici această afirmaţie în faţa cuiva. Dacă cerul este punctul de referinţă pentru întreaga realitate, atunci există două implicaţii majore pentru ucenici, şi prin extensie pentru noi. Prima este poziţia faţă El şi cea de-a doua este poziţia faţă de noi. A doua decurge logic din prima.

La ce mă refer când spun poziţie? Mă refer la punctul din care privesc viaţa acum, datorită Lui.

V-aţi simţit vreodată confuzi în faţa configuraţiei aparent fără logică a unui poster ce pare a fi alcătuit din forme ori puncte întâmplătoare? Dacă vă uitaţi insistent la el şi vă înclinaţi capul într-o parte şi în alta, începe să se contureze o imagine, din tot acel haos se lămureşte brusc un cuvânt sau o imagine. Este ceea ce numim criptogramă.

Dar se întâmplă ceva ciudat odată ce ai văzut că punctele sau nuanţele de culoare mascau un mesaj real. Începi să înclini capul în diferite unghiuri în încercarea de a scăpa de structura organizată şi de a regăsi dezordinea iniţială. Te dedai la acest ultim exerciţiu doar fiindcă începi să te întrebi cum a fost posibil să nu descifrezi de la început imaginea. După ce ochiul a captat imaginea, mesajul este interpretat în adevăratul său sens. Când ochiul ratează mesajul, stăpâneşte dezordinea.

Daţi-mi voie să sugerez că scopul lucrării pământeşti a lui Iisus a fost să ne ajute să vedem mesajul, aşa încât să putem înţelege imaginea de ansamblu. Când ne uităm la criptograma vieţii, vedem fie numele Lui care se alcătuieşte minunat, fie confuzia religiilor false care nu au un mesaj unic, ci doar credinţe trunchiate care ne tulbură existenţa şi care sunt justificate cultural. Aceasta poate fi tragedia sentimentului amăgitor pe care noi îl numim toleranţă şi care a devenit un eufemism pentru contradicţie. Rezultatul este înşelător.

Iisus Cristos a venit să lanseze o provocare tuturor culturilor de pe pământ, ca noi să putem dobândi o perspectivă la un nivel superior. Dar cum putem ajunge la acel nivel superior? Putem să ne facem o idee

despre soarta noastră chiar şi la nivelul inferior la care ne aflăm acum. În ciuda limitărilor inerente perspectivei noastre pământeşti, încă mai avem capacitatea să recunoaştem răul. Încă mai vorbim despre manifestări ale răului. Poate că există un motiv pentru aceasta:

C. S. Lewis ne ajută în această privinţă:

Cerul înţelege iadul, şi iadul nu înţelege cerul… Pentru a ne transforma într-o persoană rea, este suficient să încetăm să mai facem ceva, ceva ce deja am obosit să facem; pentru a ne transforma într-o persoană bună trebuie să facem ceva ce nu putem şi să devenim ceva ce nu suntem.1

„Să facem ceva ce nu putem şi să devenim ceva ce nu suntem”. Aceste limitări separă puritatea de rău. Pentru a ne schimba în acest sens, ochiul cerului trebuie să fie îndreptat asupra noastră. Iată ce oferă Iisus aceluia care vine la EI – să fie ceea ce nu poate fi prin el însuşi şi să facă ceea ce nu poate face singur.

Îmi amintesc că în tinereţe am citit o povestire despre Sir Isaac Newton care m-a impresionat profund. Acesta a lucrat ore întregi la proiectul său de cercetare ştiinţifică a esenţei universului fizic, o muncă epuizantă la lumina lumânării. În toată această perioadă l-a avut alături pe câinele lui drag.

La un moment dat, când Newton a ieşit pentru câteva momente din cameră, câinele a sărit să-l urmeze şi din greşeală a lovit biroul, răsturnând lumânarea. Aceasta a aprins rapid foile împrăştiate pe birou, astfel că în câteva secunde, toată munca lui inovatoare s-a transformat în scrum.

Când Newton s-a întors în cameră şi a văzut ce a mai rămas din toată munca lui, inima i s-a frânt pentru totdeauna. După ce a salvat puţinul care mai putea fi salvat, s-a aşezat şi a început să plângă cu faţa îngropată în palme. A mângâiat cu blândeţe câinele şi i-a spus: „Niciodată, niciodată nu vei înţelege ce ai făcut”.

Chiar dacă animalul ar fi fost capabil să priceapă că ceva tragic s-a întâmplat, era imposibil să înţeleagă ce *tip* de tragedie a provocat, nu doar *măsura* a ceea ce a făcut.

Prin analogie, aceeaşi distanţă esenţială face ca situaţia noastră

să fie la fel de imposibilă. Trăind într-o lume rea, îmi este mult mai uşor să îmi înţeleg răutatea decât să gândesc în termeni foarte clari puritatea absolută. Când Christoper Hitchens a început să scrie biografia Maicii Tereza, el şi-a propus să găsească ceva care să-i păteze caracterul. Hitchens a spus despre Maica Tereza: „Ea e marea balenă albă pentru ateul din mine”. 2 Aşa că şi-a asumat rolul lui Ahab şi a pornit la vânătore.

Cât de grăitor este acest lucru pentru fiinţa umană. Urâm condamnarea pe care o aduce puritatea. Atunci mai e de mirare că nu-L putem înţelege pe Dumnezeu? Prăpastia ce ne separă de El nu ţine doar de moralitate, ci şi de capacitate. îmi este mult mai uşor să gândesc în termenii timpului decât în termenii eternităţii. Cum aş putea să explic existenţa eternă a unei Fiinţe perfecte, când fiinţa mea este închisă în imperfecţiune şi în timp? Cum aş putea să înţeleg supranaturalul, când sunt atât de robit naturalului?

Există un termen german care separă existenţa de viaţă: *dasein ohtie leben* – „existenţă fără viaţă”. Iisus a venit ca să ne aducă aminte că noi, fiind dependenţi de temporalitate, subzistăm fără esenţa vieţii. Deşi continuăm să existăm, ne lipseşte viaţa în intenţionalitatea ei. Domnul doreşte ca noi să vedem ce înseamnă a trăi prin lentilele eternităţii. Şi acest lucru se întâmplă atunci când El vine ca să locuiască în noi. Aşa a promis El să ne binecuvânteze.

Iisus a răspuns odată la o întrebare pusă de cineva: „Dacă v-am vorbit despre lucruri pământeşti şi nu credeţi, cum veţi crede când vă voi vorbi despre lucrurile cereşti?” (Ioan 3: 12).

Este locuirea cerească a lui Iisus maică în istoria religiilor lumii? Da, este. Probabil că această capacitate fără egal a lui Iisus i-a determinat pe eruditii musulmani să-i atribuie lui Mahomed o scurtă vizită în cer. Islamul pretinde că la un moment dat în viaţa lui

Mahomed, într-o noapte anume, acesta a fost transportat într-o călătorie singulară în cer, ca să vadă cum este raiul.3 în ciuda tuturor argumentelor confuze din jurul acestei pretenţii, tot ce stabileşte textul, chiar dacă este luat în sens literal, e că vizita în cer de o noapte a lui Mahomed dovedeşte că cerul era un loc străin pentru el. Şi tocmai

în asta constă diferenţa.

Confruntat cu respectiva diferenţă, scepticul poate ridica o întrebare legitimă: Există vreo dovadă care să sprijine pretenţia lui Iisus privind originea Sa?

NAŞTEREA DIN FECIOARĂ

Dacă Iisus nu are un început, atunci naşterea Lui trebuie să explice cum a fost posibil să se „nască" şi totuşi să nu aibă un început. Naşterea din fecioară a lui Iisus dovedeşte cu prisosinţă acest lucru.

Când cineva caută dovezi pentru a confirma o pretenţie surprinzătoare, este necesar să caute şi alte surse care s-o acrediteze, chiar dacă acest lucru nu este întru totul în favoarea poziţiei sale. Naşterea din fecioară face, fără îndoială, parte din această categorie, atât pentru cei ce au fost martori la ea, cât şi pentru inamicii Evangheliei. Pentru Maria însăşi, a pretinde o concepţie atât de stranie ar fi însemnat să rişte nu numai propria ei viaţă, ci şi viaţa lui Iisus.

Deşi am mai spus lucrul acesta de multe ori înainte, aş vrea totuşi să-l repet. Cunoscuta gazdă de talk-showuri Larry King a fost întrebat odată că, dacă ar avea posibilitatea să intervieveze o personalitate din trecutul istoric, pe cine ar alege? Larry King a răspuns că i-ar plăcea să-L intervieveze pe Iisus Cristos şi că I-ar pune o singură întrebare: „Te-ai născut cu adevărat din fecioară?" „Răspunsul la această întrebare mi-ar explica istoria" 4 a comentat King.

Larry King are dreptate. Naşterea din fecioară sugerează cel puţin o lume neînrobită naturalismului pur. Pretenţia aceasta este într-adevăr uriaşă, dar să ne gândim la ea în contextul ei iniţial. Ea a fost formulată la o vreme când mai exista încă posibilitatea clară de a fi verificată din mai multe surse.

Dintre toate personalităţile influente pe care le cunoaşteţi sau pe care le-aţi studiat, gândiţi-vă cum ar justifica vreuna dintre ele o naştere din fecioară şi o existenţă eternă, dacă cineva ar îndrăzni să emită o asemenea pretenţie. Această întrebare ar fi cu atât mai importantă, cu cât naşterea din fecioară a respectivei persoane ar fi fost prezisă încă înainte de a se fi născut. Cum ar putea fi puse cap la

cap profeţia – de fapt, sute de profeţii – şi împlinirea ei? împotrivitorilor lui Iisus le-ar fi fost uşor să verifice, generaţie cu generaţie, dacă pretenţia Lui de a fi Mesia poate rezista privirii scrutătoare a cercetătorilor şi testului Scripturilor. Iată de ce genealogiile lui Iisus au fost mult mai importante pentru primi ucenici decât mobila din casa Lui.

În afară de Maria şi de Iosif, să ne gândim la mărturiile preotului Zaharia şi ale soţiei lui, Elisabeta (părinţii lui Ioan Botezătorul), care ar fi fost firesc să nu vrea ca fiul lor să fie „vioara a doua" pe lângă vărul lui, mai ales că Acesta era mai tânăr. Într-o cultură obsedată de putere şi de poziţie, în care originea familiei spunea multe despre un om, nimeni nu ar fi ales ruşinea de bunăvoie. Dacă naşterea din fecioară nu ar fi fost adevărată, a afirma aşa ceva ar fi dus în mod cert la ostracizarea tuturor, dacă nu chiar la sinucidere. Nicio mamă nu şi-ar fi dorit să îşi piardă fiul sub sabia lui Irod ori să audă un înger spunându-i că sabia îi va străpunge inima. Maria, Iosif, Zaharia, Elisabeta, Ioan şi apoi ucenicii şi-au riscat viaţa pentru acest adevăr.

Dar dincolo de cultura evreiască şi de pretenţiile familiei, probabil că afirmarea cea mai uluitoare a naşterii din fecioară provine de la o religie care a încercat secole de-a rândul să se împotrivească evangheliei creştine, şi anume islamul. Până şi Coranul, care a fost scris şase sute de ani după Iisus, afirmă naşterea Lui din fecioară (vezi Sura 19: 19 – 21). Această afirmaţie nu serveşte deloc pentru glorificarea islamului.

Iată, deci, că omul acesta din Nazaret pretinde că vine din cer şi că Tatăl Lui este nimeni altcineva decât Dumnezeu însuşi – că este un Fiu născut nu dintr-o unire fizică şi nici dintr-o nevoie de comuniune, ci e expresia absolută a lui Dumnezeu în trup omenesc, în comuniune eternă cu Tatăl.

Naşterea Lui nu s-a produs prin mijloace naturale. Ceea ce nu se poate spune despre Mahomed, Krishna sau Buddha. Islamul, deşi apără naşterea din fecioară, neagă faptul că Iisus este Fiul lui

Dumnezeu. De aceea, acesta nu a putut scăpa niciodată dintr-o contradicţie în care singur a intrat privind natura lui Iisus de Fiu al lui

Dumnezeu. Afirmaţia sa că e o blasfemie să sugerezi că Dumnezeu ar putea avea un Fiu se bazează pe presupoziţia că unirea sexuală este necesară pentru naşterea unui copil, ceea ce, desigur, L-ar înjosi pe Dumnezeu. Ca atare, avem o jumătate de adevăr aici, cu o nuanţă de ironie din partea unei religii al cărei profet fondator a avut numeroase relaţii sexuale, despre care se spune că toate au fost iniţiate la porunca lui Dumnezeu. Însă lăsând acest aspect la o parte, dacă islamul a acceptat naşterea din fecioară, asta înseamnă că recunoaşte faptul că Dumnezeu, prin puterea Lui infinită, poate să iniţieze viaţa şi fără unire sexuală. Comuniunea şi puterea de a da viaţă a existat în Dumnezeu însuşi încă de la început. În fiinţa Lui infinită relaţia este intrinsecă, fără precondiţia carnală a consumării fizice. Dumnezeu, care este Duh, e de fapt Fiinţă-în-relaţie. În Cristos, Cuvântul *a devenit* trup. Numai El, care a locuit în eternitate, a putut consacra trupul, distingând în acelaşi timp între puterea inerentă de creaţie şi puterea dăruită de procreaţie, chiar dacă El a depăşit mijloacele care pe noi ne limitează.

VIAŢĂ FĂRĂ PATĂ

Dar a existat şi o a doua modalitate prin care Iisus şi-a dovedit existenţa absolută şi eternă. Viaţa Lui a fost considerată întotdeauna cea mai pură din câte s-au întâlnit vreodată. În numeroase ocazii, împotrivitorii Lui au fost somaţi să aducă dovezi care să probeze contrariul, dar nu au reuşit niciodată să-l păteze viaţa imaculată. Iisus i-a invitat să vină şi să îşi prezinte acuzaţiile de păcat împotriva Lui. Pe măsură ce vom avansa în această carte, vom vedea cât de mult s-au străduit să-l găsească vreo vină.

Prin contrast, nicio altă persoană nu a atras asupra sa atâtea laude. Ţinând seama de propria lor mărturisire, nici măcar Mahomed, Buddha şi Krishna nu au reuşit. Viaţa şi zbaterile lor sunt consemnate în propriile lor scripturi. În lumea musulmană de astăzi există credinţa că toţi profeţii au fost fără de păcat. Nu ne rămâne decât să ne mirăm de acest punct de vedere, dat fiind că profeţii înşişi nu au susţinut niciodată aşa ceva nici în Vechiul Testament, nici în scripturile lor. Imperfecţiunile a doi dintre cei mai renumiţi şi mai respectaţi profeţi

ai islamului, Avraam şi Moise, sunt clar afirmate în Coran. De exemplu, în Sura 28: 16 Moise cere iertare pentru uciderea egipteanului. În Sura 26: 82, Avraam cere să fie iertat în Ziua Judecăţii. Cuvântul folosit aici, pe care musulmanii îl traduc prin „greşeală" şi nu prin „păcat" este tradus în alte contexte prin „păcat".

În Sura 47 şi 48, Mahomed însuşi e îndemnat să ceară iertare pentru păcat, care din nou este tradus prin cuvântul „greşeală", nu „păcat". Şi iarăşi, cuvântul folosit în Sura 47: 19 este acelaşi cuvânt care în Sura 12: 29 apare tradus drept „păcat", atunci când se referă la încercarea soţiei lui Potifar de a-l seduce pe Iosif. Numeroşi lingvişti consideră că tentativa aceasta de a ocoli sensul real al cuvintelor reflectă dezvoltarea unei tradiţii ce urmăreşte ca viaţa lui Mahomed să nu fie mai prejos, în comparaţie cu aceea a lui Iisus.

Există o mare diversitate de abordări în încercarea de a desfiinţa contrastul dintre cei doi. Dar ce este o „greşeală" care trebuie iertată? Ceva ce ar trebui să fie într-un anumit fel, dar nu e aşa? Un gând eronat?

Ar mai fi de spus multe alte lucruri despre contrastul între viaţa lui Iisus şi viaţa lui Mahomed. Căsătoria lui Mahomed cu unsprezece soţii a constituit un subiect fascinant de dezbatere pentru erudiţii musulmani. Indiferent ce altceva ar mai dovedi sau nu ar dovedi o căsnicie, ea înseamnă cu siguranţă o necesitate din ce în ce mai mare de a muri faţă de tine însuţi pentru ca cei doi să devină una. E un proces ce constă în eşecuri şi reveniri, nicidecum ceva perfect. Însă chiar dacă am accepta toate explicaţiile ce se dau pentru practicile lui Mahomed, inclusiv pentru jenanta lui descriere a raiului drept „vin şi femei" (Sura 78: 32 şi urm., pe care musulmanii o consideră metaforică), în viaţa lui Iisus nu există nici cea mai vagă sugestie că a fost mânat de senzualitate sau că a trebuit vreodată să ceară iertare pentru ceva. Doar Iisus. Se evidenţiază ca fiind Omul ireproşabil, neatins de vreo eroare de omitere sau de comitere.

Mai trebuie remarcat că acest contrast nu este vizibil doar în felul în care Iisus şi Mahomed au trăit, ci şi în modul în care şi-au înţeles chemarea. Aşa de diferit este sentimentul originii şi chemării la

cei doi încât, conform afirmaţiei islamului însuşi, când Mahomed a mărturisit pentru prima dată că a primit revelaţii, a fost derutat şi nu a ştiut ce înseamnă acestea. Alţii i-au spus că s-ar putea ca Dumnezeu să-i vorbească. Iisus, în schimb, a ştiut exact cine este şi de unde vine.

Hinduismul nu este nici el scutit de o cercetare de acest fel. Caracterul jovial al lui Krishna şi abuzurile lui în relaţiile cu lăptăresele despre care vorbeşte Bhagavad Gītā sunt, sincer vorbind, un motiv de stânjeneală pentru erudiţii hinduşi.

Cum se raportează Buddha la standardul purităţii personale instituit de Iisus? însuşi faptul că a suferit mai multe încarnări implică o serie de vieţi imperfecte. Când şi-a părăsit familia şi palatul, când a întors spatele soţiei şi copiilor săi, el a pornit în căutarea unui răspuns. Cu alte cuvinte, nu a pornit de la un răspuns. „Iluminarea" sa a fost o realizare. Chiar dacă luăm lucrurile aşa cum ne sunt prezentate, Buddha a urmat o *cale* a purităţii, nu a avut o puritate *per se*.

Iisus nu şi-a început lucrarea părăsind o condiţie mai confortabilă pentru a obţine iluminare, ca astfel să poată găsi răspunsul la misterele vieţii. Aceasta a fost originea budismului.

El nu a venit ca să dea unui grup de oameni demnitate etnică, pentru ca şi ei să aibă o identitate, asemenea altora; islamul îşi are începuturile în raţiuni de tipul acesta.5

El nu a dat vreunui popor motive să se laude cu privilegii legate de vechimea culturii sale sau de gradul său de coeziune socială; toate culturile panteiste se mândresc cu vechimea lor.

Nu a venit să confirme un popor care se fălea cu puterea sa militară, aşa cum făceau cetăţenii romani, care pretindeau că cetatea lor este eternă.

Nu a venit ca să-i complimenteze pe greci pentru rafinamentul lor intelectual.

De fapt, nu a venit nici să înalţe o cultură pe motiv că ar fi primit legea morală a lui Dumnezeu, lucru cu care se lăudau evreii.

Afirmaţia Lui fermă şi fără echivoc a fost că locuinţa Lui e în ceruri şi că pământul este locul de odihnă al picioarelor Sale. Nu a fost un timp în care El să nu fi existat. Şi nu va fi un timp în care El să nu

existe. Postularea adevărului din perspectivă eternă a fost cea care i-a conferit o poziţie unică.

SĂ NE SCHIMBĂM ADRESA

Aşa cum am mai spus deja, venirea lui Iisus nu a schimbat numai punctul nostru de vedere, ci a redefinit şi locul nostru în viaţă. Dacă privilegiul poziţiei lui Iisus ne conferă punctul Lui unic de vedere, susţinut de naşterea Lui supranaturală, de aici decurge o aplicaţie absolut necesară, dacă vrem să practicăm adevărul Lui în casele noastre.

Implicaţia a fost în mod evident o surpriză pentru Natanael, care credea că din Nazaret nu poate ieşi nimic bun. Nazaretul abia dacă putea fi găsit pe hartă. Cercetătorilor le-au trebuit ani de zile ca să-l identifice. Dintre toate locurile de pe pământ, de ce ar fi ales Domnul cerului şi al pământului tocmai Nazaretul? Este oare posibil ca, cerul fiind locuinţa Lui şi pământul fiind scaunul pentru picioarele Sale, să fi ales un picior al scaunului pentru picioare, aşa încât noi toţi cei ce ne lăudăm cu locul naşterii noastre să vedem că Tatăl ceresc are pentru noi nişte acreditări mai bune decât rădăcinile noastre pământeşti?

Lumea s-a abătut atât de mult de la voia lui Dumnezeu în ce ne priveşte, încât am ajuns să ne facem singuri rău, evaluându-ne în funcţie de rasă, ori putere, ori progres, ori erudiţie. Flăcările prejudecăţilor de orice fel au inflamat spiritele secole întregi. Politizarea şi absolutizarea culturii s-ar putea să fie cauza următoarei conflagraţii mondiale. Privilegiile ce ţin de naştere şi de posesiuni devin distructive atunci când nu sunt ancorate în docurile Creatorului.

Cuvintele lui Iisus sunt un avertisment tulburător pentru noi toţi că mândria naşterii dusă la extrem poate fi un vârtej ce ne absoarbe într-un mod distructiv de gândire şi de trăire. Înflorirea naţionalismului a dezlănţuit prea multe orori pentru a le mai menţiona aici. În anii pe care i-am petrecut călătorind, am fost în multe locuri din lume unde oamenii se consideră superiori din cauza culturii lor, locuri precum China, Orientul Mijlociu, Europa şi America. Într-un fel sau altul, toţi credem că suntem în centrul universului datorită poziţiei pe care o ocupăm în viaţă. Dar noi nu am avut nimic de spus în privinţa

naşterii noastre. Iisus, în schimb, a avut – şi a ales locul cel mai improbabil pentru a-l numi acasă. El nu a fost prins în capcana ataşamentelor neîntemeiate şi nestatornice ale naţionalismului.

Dar dacă locul naşterii şi cultura căreia îi aparţinem nu trebuie să ducă niciodată la prejudecăţi, nici bogăţia nu trebuie să devină un mijloc de măsurare a valorii intrinseci a vreunui om. Eu găsesc că tăcerea Scripturii în privinţa condiţiilor economice de acasă ale lui Iisus este deosebit de instructivă. Într-o cultură pentru care locuinţa şi oraşul însemnau atât de mult, singura aluzie care ni se dă în cazul lui Iisus este că a provenit dintr-un mediu economic neaşteptat. Cred că acesta este un avertisment solemn să nu ne facem un scop în viaţă din a dobândi exclusiv bunuri materiale. Ispita este mare, dar şi dezamăgirile sunt pe măsură.

Îmi aduc aminte că am citit într-un Important ziar din New York un interviu cu soţia unui jucător de baseball de la New York Yankees care tocmai semnase un contract cu echipa, în valoare de 89 de milioane de dolari. Acesta amânase vreme îndelungată semnarea contractului, în speranţa că patronatul îi va da 91 de milioane de dolari, cât de altfel îi oferea o altă echipă. Dar cei de la Yankees şi-au menţinut oferta. Mai târziu, soţia acelui jucător a declarat: „Când l-am văzut intrând în casă, mi-am dat imediat seama că nu reuşise să-i convingă să-i mărească salariul de la 89 la 91 de milioane de dolari. S-a simţit teribil de respins, a fost cea mai tristă zi din viaţa noastră”.

Iată până unde pot ajunge ciudăţeniile minţii omeneşti!

Cei mai mulţi dintre noi n-am avea deloc inima frântă dacă ni s-ar oferi doar 89 de milioane de dolari în loc de 91 de milioane de dolari, cât ne-am fi dorit noi. Dar mulţi dintre noi ne rătăcim în lumea noastră materialistă. Nu consistenţa cecului ne dă peste cap, ci priorităţile pe care ni le stabilim. Nu cred nici măcar pentru o clipă că Scriptura este împotriva bogăţiei. Dar avertismentul dat acelora care urmăresc doar bogăţia este cât se poate de real. Bogăţia trebuie administrată printr-o filosofie de viaţă care ar trebui să fie mai mare decât bogăţia în sine. Dacă nu, vom avea parte de nişte dezamăgiri amarnice. De-a lungul anilor, Dumnezeu mi-a dat privilegiul de a fi în

compania unor oameni cu un talent înnăscut de a înmulţi ceea ce le-a fost încredinţat. Mulţi au recunoscut că a învăţa să administrezi bogăţia este o disciplină foarte dificilă.

Nikos Kazantzakis a greşit complet în privinţa lui Iisus în

Ultima ispitire a lui Cristos, unde prezintă o scenă în care Satana îi arată lui Iisus ce ar fi putut să ajungă dacă S-ar fi opus crucii – o casă în Betania, o soţie încântătoare în persoana Mariei sau a Martei, sau ambele! Dar Kazantzakis a greşit. A greşit grav. Nu s-a oprit nici măcar o clipă să reflecteze că o casă în Betania nu ar fi fost o ispită chiar atât de mare pentru Acela a cărui locuinţă este în ceruri.

Închei acest capitol şi învăţăturile pe care le extragem din el cu o amintire personală. Acum câţiva ani am petrecut Crăciunul acasă la părinţii soţiei mele. Dar ziua aceea nu a fost prea fericită pentru familia noastră. În săptămânile anterioare se întâmplaseră o mulţime de lucruri neplăcute şi în casă domina o oarecare tristeţe. Dar în ciuda tuturor acelor evenimente, soacra mea şi-a păstrat obiceiul de a invita persoane care nu aveau unde să meargă pentru masa de Crăciun.

În anul acela a invitat un om care era, după aprecierile tuturor, cam ciudat şi excentric. La biserică nu se ştiau prea multe despre el, doar că venea regulat, şedea singur şi pleca fără să converseze prea mult cu ceilalţi. Era evident că locuia singur şi avea o înfăţişare oarecum jalnică, solitară. Acesta a fost oaspetele nostru de Crăciun.

Din cauza evenimentelor din familie, între care nicidecum cel mai neînsemnat fiind era că una dintre fiice a fost dusă la spital unde urma să nască primul ei copil, peste tot stăpânea confuzia. Toate emoţiile noastre erau încordate la maxim. În aceste condiţii, mie mi-a revenit sarcina de a-i ţine companie invitatului nostru. Trebuie să vă mărturisesc că nu mi-a făcut prea mare plăcere. Deoarece în timpul anului călătoresc atât de mult, apăr cu gelozie Crăciunul ca pe un timp special dedicat familiei. Aşa că rolul de gazdă nu mi s-a părut un privilegiu deosebit şi nu am fost prea încântat că trebuie să-l îndeplinesc. În timp ce şedeam şi conversam cu el, iar restul familiei era ocupată cu alte lucruri, mi-am spus: *Va fi unul din cele mai nereuşite Crăciunuri din viaţa mea*.

Dar am reuşit să ajungem cumva şi la sfârşitul acelei seri. Era evident că el se bucura de masa noastră festivă – focul trosnea în fundal, afară era zăpadă, colindele îşi revărsau armoniile, iar noi eram antrenaţi într-o discuţie teologică destul de serioasă (iniţiată de el, trebuie să precizez). Era un om foarte citit şi, după câte mi-am dat seama, îi plăcea să se adâncească în temele teologice dificile. Şi mie îmi place, dar sincer să fiu – nu într-o seară desinată bucuriilor simple şi calme ale vieţii, nicidecum gândirii polemice a cuiva.

ANATOMIA CREDINŢEI ŞI CĂUTAREA DUPĂ RAŢIUNE

Renumitul filosof ateu Bertrand Russell a fost întrebat odată: „Dacă îl veţi întâlni pe Dumnezeu după ce veţi muri, ce îi veţi spune ca să vă justificaţi necredinţa?”

„Îi voi spune că nu mi-a dat suficiente dovezi”, a venit răspunsul prompt al filosofului.

Poate că Bertrand Russell a fost o voce neobişnuit de ostilă faţă de orice credinţă religioasă, mai ales faţă de creştinism, dar setea lui după dovezi ori nevoia lui de probe nu e unică.

În ce mă priveşte, mărturisesc că mă miră mai degrabă oamenii care nu caută dovezi pentru lucrurile pe care le cred decât cei ce caută astfel de dovezi. În călătoriile mele am întâlnit sute, dacă nu chiar mii de persoane care nu numai că „au crezut teoretic” într-o entitate divină sau alta, dar sau şi dedicat acesteia într-o devoţiune sinceră. „Zei” şi „zeiţe” cu trăsături şi atribute înspăimântătoare sunt venerate de milioane de oameni care le aduc ofrande şi se prostern în închinare înaintea lor. Sunt uluit de o asemenea dedicare necondiţionată, practicată din cauza sentimentelor pe care acestea le trezesc în oameni sau în virtutea moştenirii culturale.

Pe de altă parte, admit că şi căutarea unor justificări raţionale obstinate pentru credinţă poate fi la fel de anostă şi uneori chiar riscantă. Dar dacă scopul căutării este adevărul, şi dacă acesta este abordat rezonabil, îşi va găsi răsplata. Există un vechi adagiu care spune: „Este mai bine să dezbaţi o problemă înainte de a decide asupra ei decât să decizi asupra unei probleme înainte de a o dezbate”. Propriile mele bătălii intelectuale au fost mai degrabă necesare într-o

ţară în care există tot atâţia „zei” câţi oameni.

Din nefericire, din raţiuni justificate sau nu, persoanele ostile credinţei în Dumnezeu calomniază adesea credinţa în El ca fiind ispita unei emoţii ce se agaţă de o idee cu o minte neangajată. Persoanele acestea nu cred că credinţa poate să susţină atât greutatea emoţiilor cât şi greutatea minţii.

Îmi dau seama că toţi am fost creaţi cu diferite capacităţi de a reflecta asupra acestor lucruri. Dar limitările noastre nu constituie o motivaţie suficientă pentru a sprijini o concepţie şi nu alta. Nu putem ocoli întrebările pe care oponenţii le pun celor care „trăiesc prin credinţă”. Aceştia au dreptul să ştie ce anume distinge credinţa de nesăbuinţă şi de iraţionalitate, atunci când nu prezentăm o logică suficient de coerentă pentru „credinţa” noastră.

Mama mea m-a întrebat odată, în culmea frustrării: „De unde îţi vin toate aceste întrebări? Oare trebuie să existe o explicaţie pentru orice?” Am invidiat întotdeauna simplitatea ei. Dar dincolo de particularităţile fiecăruia dintre noi, trebuie să postulez punctul de vedere contrar, într-o lume chinuită de modalităţi contradictorii de a defini realitatea ultimă. A-ţi dedica viaţa, obiceiurile, gândurile, ţelurile, priorităţile – adică totul – unei anumite concepţii despre lume şi viaţă fără să pui nicio întrebare înseamnă, din punctul de vedere al oponentului, a-ţi clădi viaţa pe o temelie foarte şubredă.

În continuare ne vom ocupa de o întrebare dificilă care I-a fost pusă lui Iisus în cadrul unei întâlniri şi vom vedea în consecinţă atât anatomia credinţei, cât şi căutarea după raţiune. Iisus i-a mustrat aspru pe căutătorii de semne. Dar în acelaşi timp şi-a justificat afirmaţiile în nişte moduri extraordinare. Există aici un echilibru, pe care noi trebuie să-l găsim.

Cu câţiva ani în urmă, pe când mă aflam în Filipine ca să vorbesc la câteva întruniri, am locuit într-un hotel foarte mic, o afacere de familie. Femeia care administra locul era licenţiată în filosofie şi am discutat puţin împreună despre raţionalitatea sau iraţionalitatea credinţei în Dumnezeu. În timpul acelei conversaţii, m-a întrebat dacă am întâlnit o anumită familie care stătea şi ea în hotel şi care venise

tocmai din Australia ca să îl ducă pe fiul lor bolnav de cancer la un „vindecător prin credinţă”.

Într-o seară, am intrat în camera acestui cuplu şi a fiului lor. Nici azi n-aş putea preciza vârsta lui exactă, dar cred că avea între zece şi doisprezece ani. Stătea întins în patul lui îngust, slăbit, nemişcat, într-o stare jalnică, aproape fără răsuflare. Faţa îi era cenuşie şi trasă, purtând deja pecetea morţii. Am discutat în şoaptă cu părinţii, în micuţa lor cameră. Lângă patul băiatului se afla o noptieră, pe care stătea un borcan conţinând un lichid închis la culoare şi o masă cărnoasă de culoare purpurie, cumplită la vedere, din care ieşeau nişte rădăcini păroase.

Mama băiatului a întins mâna spre borcan şi m-a întrebat: „Vedeţi ce e în borcanul acela?”

Am confirmat printr-o mişcare a capului.

„E cancerul pe care acel vindecător l-a extras fără niciun fel de intervenţie chirurgicală. A dispărut ca prin farmec. Suntem siguri că fiul nostru este vindecat acum”.

M-am uitat la ei cu inima grea şi m-am gândit la marea lor durere. Dar în acelaşi timp, e foarte greu să stai faţă în faţă cu o asemenea credulitate, să priveşti în ochi pe cineva care e gata să lase viaţa copilului său pe mâna unor pretinşi făcători de minuni, dintre care mulţi sunt şarlatani dovediţi. Dar iată că, împotriva oricăror semne exterioare, doi oameni educaţi şi înstăriţi se lăudau că au obţinut vindecare din partea cuiva care a murmurat o incantaţie şi – după cum pretindea el, fără să facă nicio incizie – a extras o masă cărnoasă cât pumnul care se părea să fi „cauzat” cancerul în fiul lor. Cum ar putea explica cineva forma aceasta extremă de „credinţă”? Capacitatea omului de a crede în lucruri bizare, mai ales în faţa unei nevoi disperate, este nelimitată.

Nu mă îndoiesc că în Scripturi Dumnezeu a intervenit de mai multe ori ca să vindece trupul unor oameni şi că El continuă să facă lucrul acesta şi astăzi. Dar episodul la care mă refer este foarte departe de aşa ceva, căci aici elementele mercantile şi elementele cultice sunt prea evidente pentru a fi trecute cu vederea.

Înainte de a pleca, le-am spus că lucrarea mea mă poartă prin multe părţi ale lumii şi că mi-ar fi de un real ajutor să ştiu dacă puterea acelui vindecător era reală ori mincinoasă. „Aş aprecia foarte mult dacă mi-aţi scrie peste o lună sau două şi m-aţi informa dacă fiul dumneavoastră a fost într-adevăr vindecat”, le-am zis. Mi-au luat adresa şi au promis că îmi vor scrie. Asta s-a întâmplat cu mai bine de zece ani în urmă. Şi de atunci nu am mai auzit nimic despre ei.

Dacă împrejurări izolate ne cer să nu ne riscăm viaţa pe baza pretenţiilor absurde ale unor demagogi autopromovaţi, cu cât mai important este să nu riscăm destinul omenirii din cauza Cuiva care insistă că El este singurul răspuns adevărat pentru scopul şi destinul vieţii noastre – asta în situaţia în care afirmaţiile Sale nu pot fi riguros testate şi justificate. Acelora care, asemenea lui Bertrand Russell, pretind că nu există suficiente dovezi, Biblia le dă un răspuns uluitor. Ea afirmă categoric că problema acestor oameni nu e atât lipsa dovezilor, ci mai degrabă *suprimarea* lor. Mesajul lui Cristos mută acuzaţia insuficienţei dovezilor din sfera volumului dovezilor în sfera intenţiei şi voinţei omului.

A sugerat cumva Iisus că credinţa nu e nimic mai mult decât o angajare oarbă a voinţei? Cred că nu. Dar a spus că dacă testăm afirmaţiile Lui recurgând la aceleaşi criterii pe care le folosim pentru a dovedi în mod legitim alte fapte, vom descoperi că El şi învăţătura Lui sunt întru totul demne de încredere. Dovezile există deja. Respingerea lui Cristos nu are legătură atât cu faptele, cât cu direcţia în care prejudecăţile omului îl determină să încline. După ce m-am confruntat ani la rând cu aceste probleme în universităţi, am văzut în repetate rânduri că lucrurile stau într-adevăr aşa.

Să auzim ce spune Thomas Nagel, profesor de filosofie la Universitatea din New York. Iată cum explică el profunda lui antipatie faţă de religie:

Când vorbesc despre teama de religie, nu mă refer la ostilitatea întru totul rezonabilă faţă de anumite religii instituţionalizate… în virtutea contestabilelor doctrine morale şi politici sociale pe care le promovează, precum şi a influenţei lor politice. Nu mă refer la

asocierea multor credinţe religioase cu superstiţia şi la acceptarea de către ele a unor evidente falsuri empirice… Vreau ca ateismul să fie adevărat şi mă tulbură faptul că unii din cei mai inteligenţi şi mai informaţi oameni pe care îi cunosc sunt credincioşi. Nu numai că nu cred în Dumnezeu şi, natural, sper să nu existe! Dar nici nu vreau să existe un Dumnezeu; nu vreau ca universul să fie unul creat.1

Aceasta este necredinţă declarată şi asumată: „Nu vreau să existe un Dumnezeu”. Deşi am putea accepta că scepticismul lui Bertrand Russell a fost o căutare sinceră după raţiune, ar fi bine să ne asigurăm că în spatele demersurilor noastre intelectuale nu se află necredinţa deşănţată a lui Thomas Nagel. Tipul acesta de scepticism este o deformare a raţiunii, care se dă drept candoare. Pentru o asemenea atitudine, nimic nu poate fi o dovadă suficientă. Vom vedea, pe măsură ce vom avansa în studiul nostru despre raţiune şi credinţă şi despre locul semnelor, că Dumnezeu are mai multe de spus despre acest lucru decât ne-am putea imagina.

NIMIC NOU ÎN CERINŢA ACEASTA

Cu mult înainte ca scepticii moderni să ceară dovezi, oamenii cei mai religioşi din vremea lui Iisus au venit la El şi L-au întrebat: „Prin ce semn ne arăţi că ai putere să faci astfel de lucruri?” (Ioan 2: 18).

Aceştia nu erau oameni ca Russell şi Nagel, care s-au ridicat vehement împotriva supranaturalului. De fapt, ei erau parte vitală din viaţa templului, acesta fiind oceanul religios şi mercantil spre care convergeau toate eforturile lor. În incinta templului erau întinse mese cu scopul obţinerii unui profit pe seama dorinţei oamenilor de a se împăca cu Dumnezeu. De la mieii pentru jertfă până la tot felul de fleacuri, exploatatorii şi exploataţii făceau ca locul acela să freamete de agitaţie şi să răsune de zgomotele temerilor eterne şi vremelnice. Bolnavi şi infirmi se apropiau cât li se permitea de mult, în căutarea vindecării şi refacerii fizice. Oameni ce respectau legile morale, legile ceremoniale şi legi inventate de ei înşişi credeau că templul este salvarea lor.

Dintre toate acţiunile în care se angajează inima omului, niciuna nu se pretează mai mult la abuzuri şi manipulări ca activităţile

religioase. Fiindcă aici sacrificiul şi lăcomia se pot întâlni în cel mai de încredere şi abuziv context. Reputatul teolog şi fostul misionar Stephen Neill a spus odată: „Sunt înclinat să cred că ambiţia în sensul comun al termenului este aproape întotdeauna păcat pentru omul de rând. Sunt sigur că în cazul creştinului ea este întotdeauna păcat şi e cel mai puţin scuzabilă în cazul unui pastor ordinat". 2

Cred că Neill are dreptate. De la Voltaire la Einstein, gânditorii au adunat tot mai multe suspiciuni la adresa religiei instituţionale, din cauza trecutului ei pătat. Este o tragedie faptul că istoria religiei, inclusiv a creştinismului, este plină de abuzuri, aşa încât scepticii sunt adesea justificaţi în „obiecţiile raţionale" pe care le ridică împotriva mesajului creştin. Iisus a atras asupra Sa mânia

IISUS ÎNTRE ALŢI DUMNEZEI

autorităţilor ecleziastice atunci când le-a amintit că duplicitatea lor era cauza pentru necredinţa maselor.

Tocmai în acest context al confruntării dintre Iisus şi paznicii templului a fost cerut un semn. Într-o zi anume şi la o vreme anume, Iisus a intrat în templu şi a răsturnat mesele traficanţilor de obiecte religioase şi i-a izgonit de acolo. „Ridicaţi acestea de aici, şi nu faceţi din casa Tatălui Meu o casă de negustorie" (Ioan 2: 16). Aceştia transformaseră un loc de închinare într-un loc de întâlnire pentru escroci.

Într-o parte a lumii pe care o vizitez adesea, chiar în faţa hotelului se află un mic altar. Am urmărit cum în fiecare dimineaţă treceau pe acolo mii de oamenii. Cei mai mulţi dintre ei se opreau, se aplecau, îşi împreunau mâinile, făceau un semn de reverenţă în onoarea zeităţii şi plecau mai departe. Mulţi dintre cei ce îndeplineau acel ceremonial se îndepărtau la doar câţiva paşi şi „se puneau pe aşteptat" ca să vadă ce turişti ar mai putea amăgi în dimineaţa aceea. Oferind fotografii cu nuduri sau serviciile unor prostituate şi vânzând imitaţii de douăzeci de dolari ale unor ceasuri Rolex, toată ziua şi-o petreceau în activităţi ilegale şi imorale. Erau deosebit de zeloşi şi de agresivi în activitatea lor de înşelare a oamenilor naivi.

Am reflectat asupra acelor lucruri şi am încercat să pun cap la

cap obiceiurile lor de închinare cu afacerile lor scandaloase. Şi am ajuns la concluzia că termenul *ipocrit* nu este o descriere adecvată pentru un asemenea stil de viaţă. Activităţile lor, şi cele sacre şi cele perverse, nu erau deloc ascunse – toate erau făcute la vedere. Cred că în realitate era vorba despre o frângere a nervului spiritualităţii la nivelul gâtului, aşa încât aceasta nu reuşeşte niciodată să coboare până la inimă, la mâini şi la picioare. Viaţa este compartimentată în nişte segmente etanşe, fără nicio legătură între ele. Închinarea lor recunoaşte sfera sacrului. Exploatarea pe care o practică recunoaşte sfera materialului. În viaţa de zi cu zi, îi desacralizează pe ceilalţi fără nicio tresărire de conştiinţă. Dar dacă cineva ar face o aluzie oricât de vagă la desacralizarea altarului în faţa căruia se închină, viaţa acelui om ar fi în real pericol. Aşa este amputarea religiei care îl onorează pe Dumnezeu, însă ar fi total surprinsă dacă Dumnezeu S-ar arăta vreodată.

La un asemenea grup de tâlhari a venit Iisus. Şi confruntarea Sa cu ei a fost fără precedent. Ca să împrumutăm un jargon contemporan – „incorectitudine politică” ar fi o descriere prea blândă pentru o acţiune atât de ofensivă. Cum ar putea cineva să se ridice împotriva deţinătorilor puterii şi să spună despre templu că este casa Tatălui Său? Atât fapta cât şi cuvintele au fost şocante pentru ascultătorii Lui. Evenimentul acesta avea să se înscrie cu litere de foc în memoria lor şi să întărească decizia adversarilor Săi de a scăpa definitiv de El. Participând şi urmărind întregul episod, ucenicii s-au neliniştit foarte mult. Dar textul biblic ne spune că o voce din trecut le-a străpuns conştiinţa şi ei şi-au amintit dintr-odată un pasaj din Scriptură, consemnat de Regele David cu o mie de ani mai devreme: „Am ajuns un străin pentru fraţii mei, şi un necunoscut pentru fiii mamei mele. Căci râvna Casei Tale mă mănâncă şi ocările celor ce Te ocărăsc pe Tine cad asupra mea”. (Ps. 69: 8 – 9). Au înţeles că Iisus întrupează acea predicţie.

Dar duşmanii Lui nu şi-au putut înfrâna mânia şi au pretins de la Iisus un semn care să justifice îndrăzneaţă Lui acţiune. Însă răspunsul Lui că prin întrebarea aceasta ei nu urmăreau descoperirea adevărului

i-a înfuriat şi mai tare. În replica Sa, El a oferit o dovadă pe care niciun alt pretendent la oficiul mesianic sau divin nu a reuşit să o aducă. O provocare atât de serioasă avea să determine o inegalabilă etalare a puterii.

UN RĂSPUNS NOU

„Stricaţi Templul acesta, şi în trei zile îl voi ridica”. (Ioan 2: 19).

„Ce?” au întrebat ei. „Au trebuit patruzeci şi şase de ani, ca sa de zidească Templul acesta, şi Tu îl vei ridica în trei zile?”

Evanghelistul adaugă: „Dar El le vorbea despre Templul trupului Său. Tocmai de aceea, când a înviat din morţi, ucenicii Lui şi-au adus aminte că le spusese vorbele acestea; şi au crezut Scriptura şi cuvintele pe care le spusese Iisus” (v. 21 – 22).

Există atâtea alte modalităţi în care ar fi putut să le arate autoritatea Lui. El însă a ales un anumit punct de referinţă – templul – şi a încorporat în metafora aceasta un sens care avea să spună ceva şi scepticului, şi omului religios. Căci în trupul uman se găsesc posibilităţi opuse: înclinaţia noastră spre senzorial şi capacitatea de a accepta până şi desfigurarea trupului de dragul spiritualului.

Pentru a-şi justifica autoritatea, Iisus nu ar fi putut alege o ilustraţie mai bună decât referinţa la trup în relaţie cu templul.

Există cel puţin trei faţete ale răspunsului Său.

Pentru a vedea prima faţetă, trebuie să ne uităm la *pretextul* pe care scepticul îl aduce în acest schimb de cuvinte: „Prin ce semn ne arăţi că ai putere să faci astfel de lucruri?” în provocarea aceasta vom vedea conflictul dintre credinţă şi raţiune.

A doua faţetă e *textul* cu care El a răspuns: „Stricaţi Templul acesta, şi în trei zile îl voi ridica”. Cu timpul, aceasta a devenit cea mai mare dovadă în sprijinul afirmaţiei Sale. Secole de încercări pentru a proba falsitatea acestui enunţ nu au făcut altceva decât să-l întărească şi mai mult.

Iar ultima faţetă a răspunsului dat. de Iisus este *contextul* în care a dorit ca mesajul Lui să fie înţeles. El a oferit miracolul suprem, luând ceea ce constituia ameninţarea cea mai mare la adresa înclinaţiei religioase a omului şi plasând acel ceva în centrul spiritualităţii. Cu

timpul, toţi aveau să admită că răspunsul Lui a fost unic şi a avut susţinere în decursul istoriei.

SEDUCŢIA ŞI DEDUCŢIA UNUI SEMN

Să ne ocupăm mai întâi de *pretextul* scepticului.

S-ar putea ca unii să fie surprinşi să afle că istoria nu are o listă prea lungă de pretendenţi autodesemnaţi la statutul de divinitate. Dar ea cunoaşte un număr din ce în ce mai mare de divinităţi create de mâna omului. Şi lista aceasta este substanţială.

Într-o anumită împrejurare m-am oprit la marginea şoselei şi am urmărit cum statuia poleită cu aur a unui „zeu" era transportată de la un templu la altul. S-au strâns mii de oameni care aclamau, dorind să fie binecuvântaţi. Preoţii ce însoţeau zeul ţineau tămâie şi cenuşă în mâini, şi distribuiau cu generozitate bunăvoinţa divinităţii peste fructele şi hainele puse înaintea lor. Priveliştea era extraordinară. Bogaţi, săraci, tineri şi bătrâni întindeau mâna spre carul care înainta în pas de melc. Am întrebat o femeie care tocmai îşi primise „binecuvântarea" dacă zeul acela exista cu adevărat sau era expresia unei nevoi interioare. M-a privit foarte ezitant, după care a spus: „Dacă crezi în inima ta că există, atunci există".

„Ce se întâmplă dacă crezi că nu există?"

„Păi, nu există". a răspuns ea încet. Posibilitatea aceasta rezumă condiţia principalelor personalităţi cărora li se atribuie divinitatea azi. Unii vor încerca să-şi demonstreze credinţele; alţii le vor purta tăcuţi în inimile lor, plăsmuind divinităţi pe care apoi vor încerca să le îmbuneze.

Simţul comun ne cere ca atunci când afirmăm o credinţă, să nu ne mulţumim cu simpla expresie a dorinţei din inima noastră ori cu prezentarea unor trăsături specifice ale pretendentului la divinitate, pe baza cărora să sărim apoi la nişte concluzii grandioase. Orice apărare reală a unei poziţii trebuie să se ocupe şi de dovezile care o pun la îndoială ori o contrazic. Cu alte cuvinte, adevărul nu este doar ofensiv, în sensul că face anumite afirmaţii, ci e şi defensiv, în sensul că trebuie să poată da un răspuns convingător şi rezonabil la contraargumentele ce se aduc.

Şi aici apare o problemă foarte importantă. Uneori alegerea trebuie făcută nu între ceva evident contradictoriu şi ceva foarte coerent. Nu e deloc greu să vedem contrastul dintre fostul lider de sectă Jim Jones şi Iisus Cristos. Dificultatea apare atunci când pretendentul la divinitate are unele trăsături atrăgătoare, care ascund însă o mulţime de învăţături contradictorii sau un mod de viaţă contestabil.

Oamenii neştiutori fac o eroare fatală atunci când se dedică unui sistem de gândire luând în considerare doar avantajele pe care acesta le oferă şi ignorându-i contradicţiile sistemice. Întreaga viaţă a aceluia care emite pretenţii la statutul de profet sau de divinitate trebuie analizată în relaţie cu învăţătura pe care acesta o expune. Când evaluăm serios asemenea pretenţii, trebuie să ţinem seama de numeroase probleme istorice şi filosofice.

Exact asta face ca Iisus să fie unic. Viaţa şi învăţătura Lui pot fi supuse cu brio la testul adevărului. Fiecare aspect al învăţăturii Lui este o verigă a unui întreg. Fiecare faţetă a acesteia este ca faţeta unui diamant care captează razele soarelui atunci când este rotit uşor într-o parte sau alta.

Credem că anticii erau mai creduli decât noi, cei de azi, că am atins vârsta maturităţii în gândire, când de fapt o parte din credulitatea de care dăm dovadă i-ar fi făcut pe antici să se jeneze. Dacă mai aveţi îndoieli în privinţa aceasta, întrebaţi-i pe cei din industria marketingului ce aduce mai multe vânzări: forma sau substanţa? De mai multe ori în Evanghelii cineva dintre ascultătorii lui Iisus îi cere să facă un semn prin care să-şi probeze afirmaţiile. Oamenii de atunci nu erau nişte naivi. Este deosebit de grăitor faptul că aproape de fiecare dată solicitarea aceasta a venit după un act miraculos săvârşit de Iisus. Cei prezenţi nu s-au mulţumit să vadă un miracol. Au vrut ceva mai mult.

De exemplu, în Ioan 6: 30, cererea unui semn urmează după hrănirea celor cinci mii de oameni cu doar câteva pâini şi câţiva peşti. Imediat după acest miracol, scepticii I-au amintit lui Iisus că şi Moise a hrănit mulţimile cu mană. „Prin ce semn ne arăţi că ai putere să faci

astfel de lucruri?” în Evanghelia după Matei, nevoia unui semn a venit după vindecarea unui orb şi a uruii mut (12: 22 – 45).

Aceste exemple ne arată împotriva a ce anume S-a ridicat Iisus şi de ce a răspuns aşa cum a răspuns. Când fariseii şi cărturarii I-au cerut un semn, în Matei 12, El le-a răspuns cu nişte cuvinte mai degrabă aspre:

Un neam viclean şi preacurvar cere un semn; dar nu i se va da alt semn, decât semnul prorocului Iona… Bărbaţii din Ninive se vor scula alături de neamul acesta, în ziua judecăţii, şi-l vor osândi, pentru că ei s-au pocăit la propovăduirea lui Iona; şi iată că aici este Unul mai mare decât Iona. împărăteasa de la Miazăzi se va scula alături de neamul acesta, în ziua judecăţii, şi-l va osândi, pentru că ea a venit de la marginile pământului, ca să audă înţelepciunea lui Solomon; şi iată că aici este Unul mai mare decât Solomon. (v. 39, 41 – 42)

Iisus acuză că motivul care i-a determinat să ceară un semn dovedea că ei nu căutau neapărat adevărul; opoziţia lor faţă de adevăr, deşi erau oameni religioşi, făcea ca păgânii să pară mai buni decât ei. Cu alte cuvinte, nu absenţa unui semn i-a tulburat, ci *mesajul* din spatele semnului a fost cel care le-a provocat disconfort. Dacă Iisus putea să susţină că este cine a afirmat că este, consecinţele pentru ei erau catastrofale. Tot ce urmăreau şi aveau, orice urmă de putere excesivă de care se bucurau, depindea de poziţia lor de determinanţi ai destinului celorlalţi. Uneori religia poate fi cea mai mare piedică în calea adevăratei spiritualităţi.

„Vârful amar al săgeţii verbale a lui Iisus a atins în ei un punct nevralgic atunci când Domnul a spus că până şi un popor criminal ca locuitorii cetăţii Ninive au fost mai oneşti decât ei. De ce? Fiindcă predicarea lui Iona a dus la o pocăinţă naţională de o asemenea amploare, încât a rămas consemnată în analele istoriei. Iar înţelepciunea lui Solomon s-a bucurat de o recunoaştere atât de largă, încât au venit oameni din ţări îndepărtate doar ca să-l asculte.

Pe scurt, Iisus spune că mesajul propriu-zis a câştigat inima păgânilor, dar cei ce se considerau spirituali fugeau de implicaţiile a ceea ce ştiau deja că este adevărat. El manifesta mai multe semne de

autentificare şi o putere de convingere superioară în comparaţie cu Iona, şi totodată mai multă frumuseţe şi înţelepciune a gândirii decât Solomon. Iona nu era autorul miracolelor pe care le-a făcut, pe când Iisus era. Solomon nu a fost sursa înţelepciunii sale, pe când Iisus era. Însă pentru ei diferenţele acestea nu contau.

Din acel moment până la moartea Lui pe cruce, răstignit de ei, Iisus le-a arătat că pe farisei şi pe cărturari nu-i interesau dovezile, ci mai degrabă să-şi păstreze controlul asupra propriilor acţiuni, chiar şi cu preţul adevărului.

Îndrăznesc să sugerez că scepticismul multora din zilele noastre are aceeaşi motivaţie. Diferenţa majoră între omul de rând al zilelor noastre şi contextul specific vremii lui Iisus este că El a încercat să demonstreze că e Mesia în faţa unei auditoriu care credea cel puţin în existenţa lui Dumnezeu. Astăzi trebuie mai întâi să dovedim existenţa lui Dumnezeu, şi abia apoi putem să prezentăm dovezi în sprijinul afirmaţiei că Iisus e Dumnezeu întrupat.

Pentru o gândire religioasă, provocarea aceasta este mult mai complexă. Cum putem să demonstrăm că Iisus este singura cale către Dumnezeu? Unde putem să găsim terenul comun de pe care să ne începem demersul?

CREDINŢĂ ŞI RAŢIUNE

Credinţa nu a fost întotdeauna o categorie la fel de suspectă cum a devenit azi. Şi evreii, şi grecii aveau o anumită înţelegere în ce priveşte credinţa. Este adevărat, între ei existau diferenţe, dar credinţa avea legitimitate în cazul ambelor naţiuni. Astăzi credinţa, dacă e recunoscută ca atare, este văzută drept credinţa de a avea credinţă. E considerată o problemă privată şi nu beneficiază de credibilitate intelectuală.

„Toată lumea trebuie să creadă în ceva” filosofăm noi.

„Dacă nu aş fi avut credinţă, nu aş fi putut face faţă acestei încercări” auzim pe cineva spunând.

Credinţă în ce? ne putem întreba. Într-o credinţă de felul acesta accentul nu cade pe adevăr, ci pe tot ce semnalează pragmatismul: „Mie mi-a folosit, indiferent dacă e adevărată sau nu”. Asemenea

declaraţii facile ne-au făcut vulnerabili în faţa negustorilor de credinţe din vremea noastră. A venit vremea să curăţăm puţin „templul” minţii noastre şi să înfruntăm fără menajamente realitatea aceasta.

Înainte de a stabili ce este credinţa, să vedem mai întâi ce nu este ea. Credinţa despre care vorbeşte Biblia nu stă în antiteză cu raţiunea. Nu e doar voinţă de a crede, în ciuda oricăror dovezi în sens contrar. Nu e acea predispoziţie de a forţa orice informaţie să se încadreze în tiparul dorinţelor noastre. Credinţa în sens biblic are substanţă, se bazează pe cunoaşterea faptului că Acela în care ne-am pus credinţa a dovedit că e demn de încrederea noastră. În esenţă, *credinţa este încrederea în persoana lui Iisus Cristos şi în puterea Lui*, *aşa încât chiar şi atunci când puterea Lui nu slujeşte scopurilor mele*, *credinţa mea în El rămâne*, *datorită a ceea ce este EL* Pentru creştin, credinţa e un răspuns al încrederii ce se bazează pe afirmaţia lui Iisus Cristos cu privire la Sine însuşi şi care duce la o viaţă ce angajează mintea şi inima într-o relaţie de dragoste cu El. Oare este acesta un răspuns iraţional şi nerezonabil, când se bazează pe tot ce a demonstrat Iisus că este?

Fiecare persoană ajunge la credinţa în unicul şi adevăratul Dumnezeu într-un mod diferit. În Vechiul Testament, Moise este un exemplu clasic pentru felul cum se formează credinţa în cineva în cazul căruia implicaţiile credinţei nu sunt deloc uşoare. Dumnezeu l-a urmărit insistent pe Moise, până când acesta a înţeles că Dumnezeul pe care îl slujeşte aşteaptă încrederea lui şi că Acesta îi va da numeroase dovezi atât înainte cât şi după ce îşi va fi pus credinţa în El. Dumnezeu i-a pus în cale suficiente probe cât să-i arate Cine este El, dar a păstrat dovada supremă până când Moise şi-a sfârşit călătoria credinţei.

Pe de altă parte, Avraam ne este prezentat ca un om care a flămânzit după Dumnezeu şi care a fost gata ca, dispunând de dovezi exterioare minime, să îşi lase casa şi să întemeieze pentru posteritate o comunitate a credinţei în Dumnezeul cel viu. Dar chiar şi în cazul lui, fiecare pas în procesul formării credinţei sale a fost însoţit de afirmaţia lui Dumnezeu. Dumnezeu lucrează cu ambele tipuri de oameni, cu aceia dintre noi care dorim mai multe dovezi şi cu cei ce ne mulţumim

cu mai puţine dovezi. Dar El lucrează întotdeauna concomitent cu o revelare a caracterului Său.

Observaţi însă că aici există două aspecte îngemănate. Primul este încrederea. Iisus a afirmat că este expresia absolută a lui Dumnezeu şi credinciosul autentic crede că El spune adevărul. Tot ce a spus şi a făcut El susţine afirmaţia Lui şi, invers, nimic din ce a spus şi a făcut El nu pune la îndoială afirmaţia Lui. S-a spus că natura umană detestă vidul, şi acelaşi lucru se poate spune şi despre credinţa noastră. Niciunul dintre noi nu se simte confortabil cu o credinţă goală. Trebuie să existe o substanţă şi un obiect al credinţei noastre.

Dar există şi o a doua eroare în înţelegerea credinţei. Presupunem adesea că credinţa este o cârjă pentru cei ce suferă ori au nevoie de o intervenţie transcendentă într-o situaţie din care nu se pot salva singuri. De câte ori ne e dat să auzim declaraţii de credinţă din partea unor oameni bolnavi, pe moarte sau cu traume severe? Şi considerăm că aceasta este expresia cea mai grandioasă a credinţei. Desigur, o credinţă ce rămâne puternică în furtunile vieţii este de invidiat.

Dar daţi-mi voie să sugerez că în realitate situaţiile de genul acesta sunt de cele mai multe ori prilejuri pentru conştientizarea ori *testarea* credinţei. O credinţă la fel de viabilă poate fi manifestată pe culmile succesului, când totul merge bine. Tipul acesta de credinţă ştie că fiecare clipă şi fiecare succes din viaţă este un dar al lui Dumnezeu.

Pot dovedi lucrul acesta prin două exemple opuse. Acum câţiva ani am avut privilegiul să întâlnesc un cuplu, Mark şi Gladys Bliss, care erau de paisprezece ani misionari în Iran. Am participat împreună la o întrunire a creştinilor iranieni. La un moment dat, în seara aceea, gazda noastră iraniană m-a tras la o parte şi a început să-mi relateze povestea familiei Bliss.

În 1969, Mark şi Gladys au pornit împreună cu copiii lor şi cu nişte prieteni ca să viziteze o biserică recent înfiinţată, situată la câţiva kilometri de Teheran. De fapt, mi-a spus gazda mea, „eram tânăr atunci, şi au venit cu maşina ca să mă ia şi pe mine în acea călătorie, dar eu nu am putut merge”. Pe drum, târziu în noapte, au avut un

accident teribil şi toţi cei trei copii ai familiei Bliss au murit – Karen, de treisprezece ani; Debbie, de unsprezece ani; şi Mark, de trei ani. Cuplul care îi însoţea a pierdut de asemenea în acel tragic accident un copil de şase luni. (O completare: tatăl copilaşului de şase luni a fost martirizat douăzeci şi cinci de ani mai târziu. Haik Hovsepian a fost înjunghiat din cauza dragostei şi dedicării lui faţă de Iisus Cristos. Este deci evident că acea tragedie din trecut nu i-a slăbit deloc credinţa.)

Ascultând povestea, m-am uitat spre Mark şi Gladys, şi am simţit cum mi se strânge inima. Cum poate cineva să aibă atâta pace, când a înmormântat trei copii aflaţi la o vârstă la care ar mai fi avut nevoie de îngrijire şi de protecţie? O aşa durere imensă pare imposibil de cuprins cu inima. „Mărturia lor a devenit o lumină strălucitoare în comunitatea noastră", a spus interlocutorul meu iranian. „Numai credinţa lor în Dumnezeu i-a ajutat să treacă peste acea tragedie".

Puneţi povestea aceasta de viaţă în contrast cu următorul exemplu. Cu nişte ani în urmă, am fost invitat în Orient de un om de afaceri ca să mă adresez unui grup de aşa-zise „gulere de diamant". Cel care m-a invitat este cunoscut el însuşi ca una din cele mai bogate persoane din ţara sa. De fapt, am aflat ulterior că se află în *ToplO* al celor mai bogaţi oameni din întreaga lume. Când am ajuns acolo, l-am întrebat ce anume l-a determinat să se încreadă în Iisus Cristos.

„Oh – a spus el – acum vreo optsprezece luni i-am spus soţiei mele: «Am totul în viaţă, dar tot simt un gol în suflet. Nu ştiu încotro să mă îndrept pentru a-l umple. Cred că am nevoie de Dumnezeu.»" Soţia l-a susţinut în dorinţa lui. Atunci şi-au început căutarea şi au găsit calea spre Iisus Cristos. N-a fost nimic dramatic. Nicio cruciadă încrâncenată. Doar o participare sistematică la un grup de studiu biblic săptămânal, şi acum se găseau în armonie cu bogăţia nou-descoperitei lor relaţii cu Iisus Cristos.

Oare credinţa într-unul din cele două cazuri pe care le-am prezentat a fost mai mare decât în celălalt caz? E adevărat că poate într-unul din exemple credinţa a fost mai testată decât în celălalt. Dar fără îndoială că a veni la Dumnezeu când toate nevoile noastre pământeşti sunt satisfăcute înseamnă a declara în termeni cât se poate

de categorici că credinţa în Dumnezeu presupune să te încrezi în El chiar şi atunci când ai la dispoziţie şi alte mijloace de susţinere. Iisus a spus că pentru un bogat este aproape imposibil să facă un asemenea legământ, dar din fericire a adăugat că pentru Dumnezeu acest lucru este cu putinţă.

Aşa ne-a creat Dumnezeu. Unul din cele mai uimitoare lucruri în ce priveşte viaţa e că aceasta nu începe cu raţiunea şi se încheie cu credinţa. Ea începe cu credinţa, în copilărie, şi e susţinută fie de raţiune prin credinţă, fie prin abandonarea oarbă a raţiunii în favoarea unei credinţe fără adresă. Mintea copilului are o capacitate foarte limitată de a-l informa în legătură cu motivul credinţei sale. Dar atunci când acesta se cuibăreşte în braţele mamei ori se hrăneşte la pieptul ei, sau atunci când aleargă în braţele tatălui, el face toate acestea cu încrederea implicită că braţele mamei îl vor susţine, că hrana pe care o suge îi întăreşte trupul şi că braţele tatălui îl vor prinde. Cu trecerea timpului, credinţa aceasta va fi testată, iar caracterul părintelui va dovedi dacă acea credinţă a fost înţeleaptă sau nesăbuită. Credinţa nu este lipsită de raţiune.

CREDINŢA ŞI IRAŢIONALITATEA

Dar mai există şi un alt aspect. Iisus le-a amintit ucenicilor Lui că angajamentul voinţei este nestatornic atunci când se întâlneşte cu braţele chemătoare ale lui Dumnezeu. Inima omului tinde a fi atât de sfidătoare, încât fiecare generaţie va găsi modalităţi de a contesta ceea ce Dumnezeu proclamă. Acest aspect este foarte important pentru a înţelege că indiferent ce dovadă s-ar aduce în orice moment al istoriei, noi vom cere de fiecare dată altceva. Iisus a zis în Luca 7: 31 – 35:

Cu cine voi asemăna, deci, pe oamenii din neamul acesta? Şi cu cine seamănă ei? Seamănă cu nişte copii, care stau în piaţă, şi strigă unii către alţii:

„V-am cântat din fluier, şi n-aţi jucat; v-am cântat de jale, şi n-aţi plâns”.

În adevăr, a venit Ioan Botezătorul, nici mâncând pâine, nici bând vin, şi ziceţi: „Are drac”. A venit Fiul omului, mâncând şi bând, şi ziceţi: „Iată un om mâncăcios şi băutor de vin, un prieten al vameşilor

şi al păcătoşilor”. Totuşi înţelepciunea a fost găsită dreaptă de toţi copiii ei.

Prin aceste cuvinte, Iisus a demascat înclinaţia voinţei umane. Când Ioan i-a avertizat asupra severităţii legii, ei au spus despre el că e posedat de demoni, fiindcă doreau mai multă libertate. Când Iisus S-a amestecat cu paria societăţii, L-au acuzat că e hedonist, fiindcă doreau o aplicare mai strictă a legii. Dar Iisus a declarat că înţelepciunea se revelează prin ceea ce produce. E suficientă o privire fugară asupra societăţii noastre ca să remarcăm absenţa totală a înţelepciunii, şi aceasta fiindcă nu înţelegem nici legea, nici harul. Pentru cineva cu o asemenea gândire, credinţa va fi întotdeauna caricaturizată drept un simptom al credulităţii. Şi Iisus nu a ezitat să le dea pe faţă mistificarea, aşa cum face şi cu noi.

El le-a demascat adevăratele intenţii şi le-a amintit că necredinţa lor faţă de ceea ce ştiau că e adevărat spunea mai multe despre caracterul lor decât despre dovezile în sine. Aceasta, cred eu, e principala componentă ce lipseşte adesea din discuţiile despre credinţă. Da, există o componentă a conţinutului, care se referă la adevăr. Da, există o componentă a dragostei care se referă la armonia dintre emoţie şi dedicare. Dar există şi o componentă a onestităţii, care se referă la credincioşie sau la integritatea individuală. Şi aici se despart public fronturile de luptă. Aici se descoperă adevărul despre raţiune.

ADEVĂRATUL CONFLICT

Un articol recent din *Time*, Anglia, intitulat „Moda raţiunii” şi scris de Matthew Parris, este destul de caracteristic pentru un gânditor care pretinde că este un adept al raţiunii, în opoziţie cu naţionalitatea religiei. Acesta îşi punctează pledoaria cu invocări adresate unor oameni din trecut precum Bertrand Russell, Thomas Paines şi David Hume de a veni şi de a ne izbăvi de năpasta „absurdităţii religioase” ce ne înconjoară din toate părţile. Nu pot să redau aici tot ce afirma acel autor, dar daţi-mi voie să răspund măcar la unul din apelurile lui.

Citând cuvintele prin care Blake îl invoca pe Milton – „Milton! Dacă ai trăi în ceasu-acesta! /Anglia are nevoie de tine!” – Parris

imploră: „David Hume! Dacă ai trăi în ceasul acesta/Noi avem nevoie de tine”. 3

David Hume, care a trăit în secolul al XVIII-lea, a fost unul dintre cei mai vocali filosofi care s-au ridicat să apere obiectivitatea ştiinţei împotriva a ceea ce ei numeau iraţionalitatea religiei. A fost un sceptic desăvârşit, iar atacurile lui filosofice împotriva credinţei religioase răsună şi azi în aulele academice. Hume a denunţat fără menajamente posibilitatea miracolelor.

Parris, autorul articolului din *Time*, citează celebrele cuvinte ale lui Hume, la care mulţi sceptici au recurs în repetate rânduri fără să fi reflectat serios asupra lor. „Nu numai că religia creştină a fost însoţită încă de la bun început de miracole, dar nici măcar azi nu poate fi crezută de vreo persoană rezonabilă în absenţa unui miracol”. Aceste cuvinte au fost spuse de David Hume. Până aici, totul pare a fi corect.

Dar observaţi acum care crede Hume că trebuie să fie testul pentru orice lucru cu sens:

Dacă luăm în mână orice volum – de teologie sau de metafizică, de exemplu – să ne întrebăm: *Conţine vreun raţionament abstract cu privire la cantitate sau număr*? Nu. *Conţine vreun raţionament experimental cu privire la chestiunea de fapt şi existenţă*? Nu. Atunci, aruncaţi-l pe foc; căci nu poate cuprinde altceva decât sofistică şi iluzie.4

Citând rândurile acestea cu un aer triumfător, Parris pare să creadă că a dat o lovitură devastatoare şi definitivă religiei, aşa încât acum aceasta zace inconştientă înaintea staturii impozante a ştiinţei, întreaga religie este stigmatizată drept nimic mai mult decât „sofistică şi iluzie”, din cauza „volumelor sale de teologie”, care nu trec nici testul matematicii, nici pe acela al ştiinţei. Şi dacă o carte nu se încadrează în vreuna din aceste două categorii, ea trebuie „aruncată în foc”.

Singura problemă cu testul pentru sens propus de domnul Parris, care îl citează la rândul lui pe Hume, este că *testul însuşi nu trece testul*. Marea aserţiune a lui David Hume nu e nici ştiinţifică, nici matematică. Dacă, pentru a avea sens, un enunţ trebuie să fie ori susţinut matematic, ori verificabil din punct de vedere ştiinţific.

atunci chiar şi afirmaţia lui Hume este lipsită de sens. Este un solvent filosofic ce se autodizolvă. Regele e dezbrăcat, deşi se laudă cu cele mai fine ţesături.

Câtă aroganţă pentru un scop atât de meschin, când în realitate genul acesta de iraţionalitate s-a scăpat pe ea sine din vedere! De fapt, Biblia chiar vorbeşte despre un astfel de om, care se priveşte în oglindă, însă de îndată ce se îndepărtează de ea îşi uită propriul chip. Astăzi există o mulţime de scriitori ca Parris, care se laudă că sunt luminaţi din plin de soarele raţiunii şi care doresc să izbăvească lumea de întunericul oricărei credinţe religioase. Ei par doar pe dinafară mai sofisticaţi decât femeia de pe marginea şoselei care a spus: „Dacă crezi în inima ta că există, atunci există". Raţionamentul lor găunos nu e mai puţin egoist. Recent am discutat despre această critică humeană la Universitatea Oxford, şi la sfârşitul prelegerii un student a venit la mine şi mi-a spus: „Ei bine, suntem iraţionali; şi ce dacă?" Conversaţia ce a urmat ar putea fi clasificată fie ca o tragedie, fie ca o comedie, în funcţie de dispoziţia fiecăruia.

Ce tragic că atâţia oameni trăiesc în întunericul iraţionalităţii, agăţându-se strâns de scepticismul lor absolut. Profeţiile lui Iisus Cristos, persoana şi lucrarea Lui, învierea Lui din morţi şi numeroasele Lui afirmaţii pot fi probate de către istorie. Ce face naturalistul cu ele? Nu, credinţa creştinului nu este un salt în întuneric; este o încredere bine ancorată în lumină – în Lumina lumii, care este Iisus.

Dar aceasta este doar jumătate din problema naturalistului. Acum câţiva ani am luat masa cu câţiva cercetători, majoritatea oameni de ştiinţă. Erau nişte persoane minunate şi m-am simţit onorat să fiu în compania lor. La un moment dat, discuţia noastră s-a abătut la conflictul dintre punctul de pornire al naturalismului – natura şi numai natura – şi punctul de vedere al supranaturalismului, anume că Dumnezeu este singura explicaţie suficientă pentru originea noastră.

Le-am pus o serie de întrebări. „Dacă lucrurile ar fi început într-adevăr odată cu Big Bang-ul [ceea ce se poate afirma cu destulă certitudine, cel puţin din perspectiva gândirii ştiinţifice], îmi daţi voie

să întreb ce anume a precedat Big Bang-ul?” Răspunsul lor, pe care de altfel l-am anticipat, a fost că universul era atunci restrâns la o singularitate.

„Dar – am continuat eu – e adevărat că singularitatea e definită de ştiinţă ca un punct în care toate legile fizicii încetează să acţioneze?”

„E adevărat” a venit răspunsul lor.

„Atunci, tehnic vorbind, nici punctul vostru de pornire nu este ştiinţific”.

A urmat o clipă de tăcere, când expresia chipului lor trăda efortul mental de a scăpa din capcană. Dar eu am mai avut o întrebare pentru ei.

I-am întrebat dacă sunt de acord că atunci când a predominat concepţia mecanicistă despre univers, gânditorii asemenea lui Hume i-au dojenit pe filosofi că iau principiul cauzalităţii şi îl utilizează ca pe un argument filosofic în sprijinul existenţei lui Dumnezeu. Cauzalitatea, i-a avertizat el, nu poate fi extrapolată din ştiinţă în filosofie.

„Ei bine, am adăugat, acum când predomină teoria cuantică, mişcarea aleatorie la nivel subatomic a devenit baza pentru aleatoriul din viaţă. În acest caz, oare nu faceţi aceeaşi extrapolare asupra căreia ne-aţi avertizat pe noi?”

Din nou s-a lăsat tăcerea, apoi cineva a spus cu un zâmbet autozeflemitor: „Se pare că noi, oamenii de ştiinţă, suntem foarte selectivi în ceea ce permitem să treacă în filosofie şi ceea ce nu permitem”.

Acesta este adevărul, formulat în termeni cât se poate de obiectivi şi de duri. Cel ce pretinde un semn şi în acelaşi timp decide că orice nu poate fi explicat pe cale ştiinţifică nu are sens, acela nu numai că măsluieşte cărţile, dar şi pierde pe propria lui mână.

MINTEA ÎNTREBĂTORULUI

Mai rămâne ceva de spus despre solicitarea unui semn. Oare nu cumva cererea în sine este un semn? La urma urmei, cerem semne fiindcă suntem fiinţe inteligente. Căutăm dovezi fiindcă gândim, iar gândirea nu poate fi altceva decât rodul unei minţi. Dar minţile noastre

nu ar putea să justifice propensiunea noastră spre gândire, dacă nu ar exista o raţiune ultimă şi o minte dincolo de existenţa minţilor noastre, căci alcătuirea minţilor noastre este rezultatul unor informaţii complexe. Ar trebui să ne minunăm nu numai de iscodirile minţii noastre, ci şi de ceea ce e mintea însăşi. Iată ce spune Lewis Thomas în *Medusa and the Snail* despre bogăţia de informaţii din gena umană.

Simpla existenţă a unei celule ar trebui să fie unul din cele mai uluitoare lucruri de pe pământ. Oamenii ar trebui să umble toată ziua, oră de oră, îndemnându-se unul pe altul să o admire şi să nu vorbească despre nimic altceva decât despre celulă… Dacă cineva reuşeşte să o explice în timpul vieţii mele, voi închiria un avion, poate chiar o flotă întreagă, şi voi cere piloţilor să scrie un semn al exclamării după alt semn al exclamării, pe tot cerul, până când voi rămâne fără bani.5

Scriind tot cu referire la celula umană, Chandra Wickramasinghe, profesor de matematici aplicate la Universitatea din Cardiff, Ţara Galilor, le aminteşte cititorilor săi că probabilitatea statistică de a forma chiar şi o enzimă simplă, aceasta fiind cărămida de bază în alcătuirea unei gene, care la rândul ei formează cărămida de bază a unei celule, este de 1 la I040.000. Ca să traducem această cifră, pentru formarea unei singure enzime ar fi necesare mai multe încercări decât totalul atomilor din toate stelele ce formează toate galaxiile în întregul univers cunoscut. Deşi e budist, dr. Wickramasinghe recunoaşte că această noţiune e supranaturală.6

Atât de „imposibil” este acest eveniment, încât Francis Crick – laureat al Premiului Nobel pentru contribuţia lui la spargerea codului specific ADN-ului uman – a declarat că e „aproape un miracol”.7

Pe scurt, atât testul lui David Hume, cât şi cererea de dovezi a lui Bertrand Russell ne obligă să ne întrebăm cine are nevoie de mai multă credinţă: creştinul, care îşi foloseşte mintea ca să se încreadă în Dumnezeu; sau cel care, fără a încerca măcar să explice cum a apărut propria lui minte, o foloseşte ca să ceară un semn şi nu crede în Dumnezeu? Când Russell a fost rugat să explice existenţa universului, el a spus: „Pur şi simplu există”. Dar asta nu-i o explicaţie. E o încercare de a ocoli orice explicaţie. Regele David a spus demult în psalmul lui de

laudă către Dumnezeu: „Sunt o făptură aşa de minunată” (Ps. 139: 14).

Cu ceva ani în urmă am citit un episod din cartea de benzi desenate „Născut ratat”. Brutus Thornapple apare lungit pe o plajă minunată. Se întoarce spre un străin de lângă el şi îi mărturiseşte: „Mi-am putut permite această excursie datorită unei poliţe de asigurări în valoare de 10 mii de dolari, fiindcă un incendiu a mistuit casa unde locuiesc”.

Iar omul acela i-a răspuns: „Eu sunt aici datorită unei asigurări de 20 de mii de dolari, fiindcă o inundaţie mi-a distrus casa”.

Brutus a părut complet încurcat, s-a întors spre omul acela şi l-a întrebat: „Cum procedezi ca să provoci o inundaţie?”

Micile incendii şi micile inundaţii sunt uşor de provocat, dacă ai la dispoziţie chibrituri şi apă. Dar cum poate universul, care el însuşi a apărut din nimic, să pună în fiecare filament de ADN suficientă informaţie specifică încât să poată umple şase sute de mii de pagini de informaţie pornind de la nimic? Inteligenţa este intrinsecă alcătuirii noastre. Iisus ne-a avertizat să nu luăm ceva intrinsec şi să-l manipulăm într-un scenariu care să excludă alte faţete intrinseci care ne conduc către Dumnezeu.

Pe scurt, deci, credinţa în Iisus Cristos este un angajament cognitiv, pasional şi moral faţă de ceea ce rămâne în picioare în urma unei cercetări cu inima, cu mintea şi cu conştiinţa. Nu e un colac escapist ce ne salvează atunci când viaţa ne scapă de sub control. Este o reaşezare în planul lui Dumnezeu a oricărei ameninţări şi a oricărei posibilităţi pe care ni le oferă viaţa.

Iată de ce Iisus nu este de acord cu ideea că mai multe dovezi ar fi generat mai multă credinţă. George MacDonald a spus cu mai multă vreme în urmă că a da adevărul cuiva care nu iubeşte adevărul înseamnă a-i da mai multe motive ca să-l răstălmăcească.

DOVADA CEA MAI MARE DINTRE TOATE

Acum Iisus contrastează *textul* răspunsului Său cu testul suprem al afirmaţiei Lui: „Dărâmaţi templul acesta, şi în trei zile îl voi zidi iarăşi”.

Ce dovadă mai mare decât învierea din morţi ar fi putut aduce?

Naturalismul este obligat să creadă că moartea este sfârşitul vieţii, încetarea ireversibilă a activităţii creierului. Există un sentiment al finalităţii în faţa morţii, pe care secole întregi de discuţii nu au fost în stare să-l risipească. Filosoful Albert Camus a spus tranşant:

„Moartea este singura problemă a filosofiei". Dacă moartea ar putea fi învinsă cumva, viaţa ar putea fi redefinită.

Iisus a oferit cea mai mare dovadă a autorităţii Sale prezicându-şi cu exactitate moartea şi învierea Sa în trup. Dintre toţi oamenii, mai-marii templului ar fi trebuit să fie atenţi la promisiunea Lui, dar ei nu au visat niciodată că aceasta se va împlini cu adevărat. Erau siguri că spusele Lui erau doar o laudă fără acoperire. Însă împlinirea predicţiei Lui revelează unicitatea lui Iisus în raport cu toţi competitorii Săi.

Este important să subliniem că Iisus nu a prezis doar o înviere spirituală. Aceasta ar fi fost o soluţie facilă de a ieşi din încurcătură. El a prezis o înviere *fizică*, verificabilă. După ce a fost aşezat în mormânt, tot ce le rămânea autorităţilor de făcut pentru a-l nega pretenţia era să-l arate trupul. Dar nu au putut face lucrul acesta. El a dovedit exact ceea ce a prezis că va dovedi.

Aşadar, speranţa pe care o aduce El e înfrângerea morţii. Ca o recunoaştere a acestei afirmaţii creştine, Pavel a spus că dacă speranţa învierii lui Iisus din morţi nu este adevărată, „atunci suntem cei mai nenorociţi dintre toţi oamenii" (I lor. 15: 19). Tocmai întâlnirea cu Iisus înviat l-a transformat pe acest om încăpăţânat şi criminal, numit Saul din Tars, în apostolul Pavel.

Însă unicitatea învierii Lui nu rămâne o speranţă „futuristă", ci e integrată în privilegiile şi responsabilităţile noastre de acum. Aici Iisus a trecut dincolo de pretextul lor şi de textul Lui în contextul mai larg al nostru, al tuturor.

CÂND TRUPUL OMULUI NU MAI ARE IMPORTANŢĂ

La începutul acestui capitol am spus că există un motiv pentru care Iisus a folosit conceptul de trup atunci când a vorbit despre templu. Cuvintele Lui aveau două sensuri, unul pentru sceptici şi altul pentru oamenii religioşi. Biblia ne spune că aceia care L-au auzit

rostind aceste cuvinte nu au ştiut că Se referă la templul trupului Său, pe care l-a numit „templul lui Dumnezeu”. Acesta este contextul în care şi-a formulat El răspunsul. Iisus a ridicat ochii interlocutorilor Săi dincolo de pietre şi de mortar, spre locul unde doreşte să locuiască – în interiorul fiecărei fiinţe umane. Trupul tău şi al meu sunt templul Lui.

Avem aici un extraordinar transfer de demnitate asupra a ceea ce înseamnă să fii om. Înseamnă că trupul este considerat vrednic de respect şi de reverenţă. Aceasta face nu numai ca dovada lui Iisus privind autoritatea Lui să fie diferită în raport cu orice altă divinitate, dar şi ca aplicaţia şi implicaţia acesteia să fie radical diferite.

Vă rog să fiţi foarte atenţi la ceea ce voi spune în continuare. În toate religiile panteiste şi în gândirea New Age, trupul este văzut ca o extensie sau o continuare a universului. Cunoscutul vorbitor şi scriitor Deepak Chopra este un exemplu clasic în acest sens. Temele pe care le prezintă se referă la spiritualitate, bogăţie şi succes, fiind astfel reprezentativ pentru o concepţie despre lume şi viaţă care este în esenţa ei panteistă şi se mândreşte cu faptul că împleteşte naturalismul cu spiritualitatea. Chopra susţine consubstanţialitatea noastră cu fiecare componentă a universului. Mai afirmă, de asemenea, că prin aleatoriul său, lumea subatomică asigură baza întregii vieţi. Astfel că în haosul şi în unitatea cosmică noi ne găsim fiinţa, valorile comune şi ţelurile spirituale. Iată cum explică el acest lucru în cartea lui *The Seven Spiritual Laivs of Succes*:

La nivel material, tu şi un copac sunteţi alcătuiţi din aceleaşi elemente reciclate: cu precădere carbon, hidrogen, oxigen, nitrogen şi alte elemente în cantităţi infime. Poţi să cumperi toate aceste elemente dintr-un magazin cu articole de menaj în schimbul a câtorva dolari… Adevărata diferenţă dintre tine şi toate acestea o reprezintă energia şi informaţia… Corpul tău nu e separat de corpul universului, căci la nivelul mecanicii cuantice nu există limite clar definite. Eşti ca o undă, un val, o fluctuaţie, o convulsie, un vârtej, o turbulenţă localizată dintr-un câmp cuantic mai amplu. Câmpul cuantic mai amplu – universul – este trupul tău extins.8

Trebuie să ne întrebăm cum poate o asemenea gândire să-şi

păstreze integritatea logică. În realitate, ea violează atât ştiinţa cât şi religia. *Ea reduce fiinţa mea la materia pură în timp ce o spiritualizează*; *şi exaltă mintea la supremaţie spirituală în timp ce o naturalizează*. A-ţi baza întreaga filosofie a vieţii pe lumea subatomică impersonală în vreme ce susţii deopotrivă aleatoriul şi absolutul, înseamnă a lăsa impresia că te dedai la prestidigitaţii verbale. Chopra face nişte extrapolări filosofice care sunt ele înseşi adevărate salturi cuantice.

Am putea să răspundem că dacă deducţiile lui sunt adevărate, atunci filosofia lui nu e nimic mai mult decât o undă, un val sau o turbulenţă localizată. Iată ce este de fapt seducţia şi reducţia acestui mod de gândire, făcută chipurile în numele înţelepciunii şi al succesului. Lumea esenţelor umane despre care vorbeşte Chopra şi descrierea pe care o face Iisus demnităţii umane se află într-o opoziţie ireconciliabilă.

Un adevăr preluat din *Neguţătorul din Verona* al lui Shakespeare ne oferă o ilustraţie în acest sens. Piesa prezintă, în linii mari, istoria unui om care a împrumutat nişte bani de la prietenul unui prieten. Shylock, cel ce a dat banii cu împrumut, îl consideră pe Antonio garant pentru acea datorie. Conform înţelegerii dintre ei, dacă datoria nu putea fi plătită, Shylock avea să taie o livră din carnea lui Antonio. Cum era de aşteptat, corăbiile lui Antonio au pierit pe mare şi când a venit data scadentă a împrumutului, acesta nu a avut banii necesari ca să-i plătească lui Shylock. Cu multă seninătate, Shylock a pretins să i se dea livra de carne pe care Antonio i-o datora conform legii. Dar judecătorul, stăpân pe situaţie, a declarat: „Poţi să-ţi iei livra de carne, dar dacă vei vărsa fie şi un singur strop de sânge din trupul lui Antonio, vei plăti cu propriul tău sânge”. Astfel că Shylock a pierdut la propriul său joc.

Nu e posibil să tai o livră de carne din trupul unui om fără să verşi sângele acelui om; tot aşa, nu e posibil să tratezi ca inviolabil trupul uman în timp ce îl reduci la materie pură. Naturaliştii nu pot să îşi ia livra de carne fără să scoată sângele vieţii din ea. Carnea umană mustește de sângele vieţii. Viaţa nu este simplă materie. Religiile care încearcă să păstreze sanctitatea trupului în timp ce neagă mâna Celui

ce a creat trupul se află în aceeaşi situaţie ca scepticii care încearcă să protejeze viaţa deşi spun că ea nu e nimic mai mult decât materie.

Desacralizarea trupului uman în care a fost aruncată cultura noastră rezidă tocmai în efortul de a înţelege locul ce revine trupului şi sanctitatea acestuia. Dreptul fiecărei vieţi individuale, chiar şi a aceleia din pântecul matern; plăcerea şi consumarea actului sexual, rezervate exclusiv sanctităţii căsătoriei; interdicţia sinuciderii; grija şi protejarea sănătăţii; interdicţia uciderii; porunca de a ne iubi aproapele mai mult decât pe noi înşine şi de a urmări binele semenului nostru – toate acestea decurg din faptul că trupul devine locuinţa lui Dumnezeu. Lumea în care trăim ar arăta cu totul altfel dacă am înţelege acest privilegiu tulburător.

Dacă pierdem acest adevăr, cu ce mai rămânem? Cu pornografia şi cu degradarea crudă a bărbaţilor, a femeilor şi a copiilor; cu uciderea pruncilor în pântecele mamei lor, în numele drepturilor personale; cu destrămarea familiei dintr-un miliard de motive; cu profanarea sexului în industria divertismentului; cu violenţa la o scară fără precedent. Nu putem decât să deplângem această sângerare şi această pierdere. Dacă abandonăm valoarea înaltă pe care Dumnezeu a conferit-o trupului, ne trezim în cădere liberă şi suntem lăsaţi la discreţia lăcomiei, cruzimii şi poftelor.

În timpul călătoriilor mele într-o anumită parte a lumii, am şezut odată lângă o femeie care lucra în cadrul unei agenţii internaţionale pentru protecţia copiilor. În timpul conversaţiei noastre, mi-a mărturisit că după toate lucrurile pe care le-a văzut în activitatea ei, îi era foarte greu să rămână optimistă în privinţa viitorului acestei lumi. Atunci am întrebat-o de ce a devenit atât de cinică. După o scurtă pauză, a început să îmi povestească nişte lucruri îngrozitor de dureroase. A numit un anumit oraş în care fusese cu puţină vreme în urmă şi mi-a descris ororile care se petreceau acolo. Bărbaţii se adunau seara într-o secţiune a oraşului care se numea „Aleea şarpelui” şi beau un amestec din sânge de şarpe şi alcool. Sub influenţa acelei băuturi, erau duşi într-o încăpere din spate, unde li se ofereau copii pentru plăcerile lor sexuale. Interlocutoarea mi-a spus că

cel mai tânăr copil pe care l-au salvat de la o soartă atât de teribilă avea doar unsprezece luni. Desigur, mulţi copii sunt folosiţi şi apoi ucişi, adesea pe parcursul actului în sine. „Dar unde sunt taţii unui astfel de oraş?” am întrebat. „Sunt la racolat”, a venit tristul ei răspuns.

Cum e posibil ca ceva atât de îngrozitor să primească legitimitate? Sau este mai uşor să pretindem că nu se întâmplă nimic? Calamitatea aceasta a violenţei şi ticăloşiei este odrasla unei minţi care a pierdut respectul pentru trup, în timp ce trupul şi-a pierdut sanctitatea.

Mai aproape de casa noastră, deşi relatările sunt diferite, cauza este aceeaşi. În martie 1998, doi băieţi – unul de unsprezece şi celălalt de treisprezece ani – au început să tragă nebuneşte cu arma în şcoala lor din Jonesboro, Arkansas, ucigând patru fete şi o profesoară, şi rănind alte zece persoane. Tragedia de la Westside Middle School era la acea vreme cel mai mare masacru dintr-o şcoală în Statele Unite. În noaptea ce a urmat acelui incident, mai multe persoane au fost consiliate, în grupuri mici, în sala de aşteptare a spitalului. Prietenii şi familiile aşteptau veşti despre victimele masacrului. Întreaga scenă vădea devastare şi consternare.

Într-un colţ şedea singură o femeie, care arăta năucită şi neajutorată. Când un consilier s-a apropiat de ea şi a întrebat-o dacă are nevoie de ajutor, a aflat că era mama uneia dintre fetiţele ucise. Nu avea nici soţ, nici prieteni, nici familie. „Am venit să văd cum pot să iau acasă trupul fetiţei mele” a spus ea. Însă trupul micuţei fusese dus la Little Rock, aflat la vreo 160 de kilometri distanţă, pentru autopsie.9

„Am venit să văd cum pot să iau acasă trupul fetiţei mele”.

Nu voia să ducă acasă o undă, sau un val, sau o fluctuaţie. Voia să ducă trupul fiicei sale, nu o extensie a universului. Ce trezire tristă la realitate pentru noi toţi! Trivializăm trupul în goana noastră după plăceri. îl tratăm ca pe un mijloc pentru atingerea unui scop. Dar când vine moartea, îl apucăm şi ne agăţăm de el, fiindcă e tot ce ne-a mai rămas.

Iisus a zis clar că trupul nu e doar informaţional diferit de alte cantităţi; e diferit şi din punctul de vedere al finalităţii sale. Iată de ce

învierea e fizică în esenţa ei. Trupul contează şi în sens etern, nu doar în sens temporal.

UN COMPLIMENT REMARCABIL

Implicaţia ultimă a cuvintelor lui Iisus este o veste bună pentru noi, căci dacă trupurile noastre sunt locuinţa Lui, închinarea nu este legată de un loc anume. În nicio altă concepţie religioasă despre lume între trup şi templu nu există o asemenea legătură. De fapt, în toate celelalte concepţii despre lume există o distincţie între trup şi templu. Trupul trebuie să respecte o serie de reglementări înainte de a intra în templu. O listă lungă de condiţii prealabile trebuie îndeplinite înainte ca cineva să poată intra în aşa-zisele „locuri sacre" de închinăciune.

Pe când scriam această carte, am avut privilegiul de a fi martor într-o ţară la un festival numit Thaipusam. Plimbându-mă printre mulţimile uriaşe de oameni şi văzând tot ce făceau aceştia din dorinţa de a se închina, mintea mi-a fost într-o continuă stare de şoc. Închinătorii participanţi la această ceremonie dovedeau într-un mod terifiant până unde erau în stare să meargă pentru a obţine favoarea zeului lor. îşi găureau trupul cu lăncii din metal şi îşi treceau dintr-o parte a feţei în cealaltă nişte ţepuşe uriaşe. Alţii îşi perforau limba cu ţepuşe, şi cu toţii defilau kilometri întregi, în cadrul unor procesiuni, împovăraţi cu toate acele dispozitive. De fapt, fiecare din aceşti închinători era condus de câte un asistent, care ţinea nişte hamuri trecute prin nişte cârlige şi îl trăgea pe închinător înapoi, obligându-l astfel să îşi forţeze înaintarea pe cărarea lungă ce i se aşternea înainte. La sfârşitul drumului mai avea de urcat o sută de trepte până la templul Domnului Murugan, al doilea fiu al zeului hindus Shiva.

Este surprinzător că trupul omului nu este sfâşiat şi că acesta pierde o cantitate minimă de sânge, sau chiar deloc. Fiecare închinător e în stare de transă. Templul se umple de închinătorii care sosesc şi sunt dezlegaţi de povara sub care au ostenit, după care ceremonia continuă. Cenuşa cu care este marcată fruntea fiecăruia la sfârşitul zilei e în realitate gunoi de vacă ars şi „purificat" de foc. Şi toate astea, pentru a câştiga binecuvântarea zeităţii pe care închinătorul o adoră în „sanctitatea" templului, locul întâlnirii lui cu dumnezeul său, şi pentru

a fi binecuvântat de preot. Cum s-au putut naşte nişte credinţe atât de ciudate?

Cititorii îşi amintesc probabil de asasinarea Indirei Ghandi, prim-ministru al Indiei. Uciderea ei a fost consecinţa unei răzbunări, fiindcă aceasta trimisese militari în templul sikh, unde fuseseră depozitate nişte arme. Doamna Ghandi a fost ucisă pentru un templu. Iisus le-ar fi spus ucigaşilor ei că de fapt au distrus ceea ce El a intenţionat să fie templul Lui ca să se păstreze un loc.

Mai recent, hinduşii şi musulmanii au început să se lupte şi să se bombardeze între ei din cauza locului sacru unde se spune că s-ar fi născut o divinitate hindusă, deasupra căruia musulmanii au construit o moschee. O mânie atât de înverşunată e consecinţa logică a credinţei ce exaltă locurile ca puncte exclusive de întâlnire cu Dumnezeu. Musulmanii nu vor permite niciodată ca în ţara lor o biserică să aibă turle mai înalte decât o moschee. De fapt, dacă undeva există deja o biserică, musulmanii zidesc imediat lângă ea o moschee, care să fie mai înaltă decât biserica.

Islamul ridiculizează creştinismul din cauză că profanează numele lui Dumnezeu şi consideră că încarnarea lui Iisus este o blasfemie. Dar prin încarnarea Lui, Iisus înalţă trupul – mai întâi prin faptul că a fost conceput în pântecul unei fecioare, apoi prin aceea că şi-a asumat un trup uman căruia i-a dat expresia glorioasă de Dumnezeu întrupat.

Istoria creştinismului nu este lipsită de pervertiri. Dar Iisus ne-a lăsat un mesaj clar şi răspicat. *Noi* suntem templul Lui. Nu trebuie să ne întoarcem cu faţa într-o anumită direcţie ca să ne închinăm. Nu suntem obligaţi să mergem la o clădire specială pentru a avea părtăşie cu Dumnezeu. Nu există poziţii unice ale trupului, momente privilegiate din zi ori alte limitări care să ne restricţioneze accesul la Dumnezeu. Relaţia mea cu Dumnezeu e intimă şi personală. Creştinul nu merge la templu ca să se închine, ci duce templul cu sine. Iisus ne ridică mai presus de o clădire şi aduce trupului uman cel mai mare compliment transformându-l în locuinţa Lui, în locul unde. Se întâlneşte cu noi. El răstoarnă şi azi mesele acelora care transformă

trupul într-o marfă pentru propria lor plăcere, lăcomie sau îmbogăţire.

Oare nu aceasta a fost ideea uimitoare ce a stat la baza gestului femeii care a spart vasul cu alabastru la picioarele lui Iisus, aşa cum ni se relatează în Luca 7? Pe de o parte, prin acţiunea ei femeia a pregătit trupul Lui pentru înmormântare, dar pe de altă parte s-a întâmplat ceva mult mai măreţ. Femeia aceasta avea o reputaţie proastă. Probabil că îşi câştiga traiul de zi cu zi prin prostituţie. Dar Iisus a primit-o şi i-a redat demnitatea trupului uman. În templul ei pământesc pângărit, ea a venit să aducă o jertfă Aceluia a cărui locuinţă avea să devină trupul ei. Iisus a spus că oriunde va fi vestită Evanghelia, se va spune şi ce a făcut femeia aceea păcătoasă pentru El. Aceasta era tranzacţia supremă între corupţia ei şi puritatea Lui. Era relaţia schimbată între locuinţă şi ocupantul ei. „Cristos în voi, spune apostolul Pavel, nădejdea slavei" (Col. 1: 27). Ce veste poate fi mai minunată decât aceea de a afla că El doreşte să locuiască în tine?

„Prin ce semn vom cunoaşte?" au întrebat interlocutorii lui Iisus.

„Dărâmaţi templul acesta şi în trei zile îl voi zidi iarăşi".

Ei nu au ştiut că El Se referea la trupul Lui. De ce? Fiindcă în lăcomia lor şi în dorinţa lor de putere, ei se concentrau asupra templului zidit din piatră. Cât de mult au pierdut însă din cauză că au exploatat oameni, de fapt temple – şi chiar pe ei înşişi – în care Dumnezeu dorea să locuiască! Niciun alt pretendent la divinitate nu ar fi putut răspunde la întrebarea lor aşa cum a făcut-o Iisus.

CapitoM 4

HRANĂ PENTRU SUFLET

Adevărul este mai ciudat decât ficţiunea, „a spus cineva. G.K. Chesterton, cu înţelepciunea lui întotdeauna *r* promptă, ne-a explicat şi de ce este aşa: „Asta fiindcă ne-am fabricat o ficţiune pe măsura noastră". Iar tehnicile moderne au potenţat capacitatea de a produce minciuni în masă. Dată fiind această combinaţie între propensiune şi facilitate, trăim cu realitatea că uneori adevărul pare imposibil de crezut.

În urmă cu câţiva ani, am *vizitat* împreună cu *familia* oraşul Bedford din Anglia, situat puţin mai la vest faţă de zona în care locuiam

la acea vreme, Cambridge. În centrul Bedfordului există o statuie ce îl înfăţişează la o scară mărită pe John Bunyan, faimosul autor din secolul al XVII-lea. De fapt, dimensiunile sculpturii sunt atât de impresionante, încât un ştrengar a pictat cu vopsea albă câteva urme uriaşe de paşi, ducând dinspre edificiu spre toaletele publice. Mesajul din subsidiar, sarcastic sau nu, era că Bunyan este încă în viaţă.

Orice cititor de literatură ştie că deşi Bunyan este mort de multă vreme, excepţionala lui operă *Călătoria creştinului* este încă vie. Cartea aceasta a fost tradusă în mai multe limbi decât orice altă carte din istorie, cu excepţia Bibliei. Am vizitat muzeul dedicat memoriei sale, unde era expus câte un exemplar al cărţii în fiecare limbă în care fusese publicată. Am fost impresionaţi de oamenii de diferite naţionalităţi care se înghesuiau în muzeu, trecând dintr-o cameră în alta şi studiind cu atenţie exponatele.

La ieşire, i-am spus femeii de la biroul de recepţie: „Nu-i oare uimitor că o carte atât de simplă, ieşită din mâinile unui om care îşi câştiga existenţa reparând oale şi tigăi, a ajuns atât de apreciată la nivel internaţional?”

După o clipă de tăcere, femeia mi-a spus: „Presupun că aveţi dreptate, dar trebuie să recunosc că eu n-am citit-o”.

Dacă n-aş fi avut podeaua tare sub picioare, m-aş fi lăsat să cad cu bună ştiinţă. Incapabil să mă abţin, am întrebat-o: „De ce nu?”

„Mi se pare prea dificilă, cred” a venit răspunsul ei indiferent.

Dacă şocul s-ar măsura pe o scară anume, cred că în acel moment aproape că aş fi ieşit din grafic. Ce ai putea să spui cuiva care vinde bilete într-un muzeu a cărui întreagă existenţă se datorează unei singure cărţi, dar care nu a citit niciodată acea carte? I-am recomandat ca măcar din curiozitate, dacă nu din bună cuviinţă, să încerce să citească cel puţin versiunea pentru copii, ca să-şi facă o idee cât de cât de ce există atâta interes pentru această carte.

Ce ilustraţie potrivită pentru sărăcia autoindusă! Este posibil să ţii în mână o comoară, dar să nu ştii acest lucru şi să alegi în locul ei ambalajul. Ni se întâmplă de atâtea ori în viaţă să fim aproape de adevăr, dar departe de valoarea lui. Sau, cum a spus G.K. Chesterton, să

ţinem în mână praful şi să lăsăm aurul să ne scape printre degete.

Nimeni nu a înţeles mai bine ca Iisus că această tragedie este trăită zilnic de nenumăraţi oameni. De multe ori masele de oameni care veneau la El plecau îmbrăţişând lucruri mai puţin valoroase şi lepădau adevărata comoară pe care El le-o oferea. EI S-a arătat adesea surprins de superficialitatea lor, de faptul că nu erau capabili să privească dincolo de suprafaţă.

Una dintre cele mai dramatice ilustraţii ale acestui eşec o vedem la întâlnirea lor cu un adevăr captivant şi în acelaşi timp zguduitor. Tragedia este că în decursul istoriei, milioane de oameni au repetat aceeaşi greşeală, necitind cuvintele lui Iisus sau deformându-le într-un mod ruşinos.

M-am confruntat cu implicaţiile acestei greşeli odată, în cadrul unei polemici publice. Tocmai îmi terminasem expunerea în faţa unei audienţe relativ ostile din India, când, în timpul rezervat întrebărilor şi răspunsurilor, un bărbat a strigat pe neaşteptate din spatele cortului: „Creştinii sunt nişte canibali! Iisus a promovat canibalismul!”

Nu exista absolut nicio legătură logică sau tematică între ceea ce dezbătusem eu şi izbucnirea lui. Atacul dezvăluia doar animozitatea lui faţă de mesajul credinţei creştine. Deşi nu m-am obişnuit niciodată cu asemenea atacuri, experienţa m-a învăţat să le anticipez. Tendinţa naturală este să răspunzi prompt şi să ripostezi cu aceeaşi măsură – batjocură pentru batjocură, lovitură pentru lovitură, ironie pentru ironie.

Dar nu acesta este răspunsul potrivit pentru uit om care pune mânios o întrebare. De fapt, un asemenea răspuns n-ar face decât să diminueze eficacitatea oricărui răspuns. Adevărul este că înţelegeam destul de bine ce îl determina pe omul acela să facă asemenea insinuări, deşi marea majoritate a audienţei a rămas înmărmurită la afirmaţia lui.

I-am replicat printr-o întrebare simplă: „De ce susţineţi asta şi pe ce sursă vă bazaţi?”

Nu avea niciuna. M-a asigurat că dacă îi acordam timp să fugă acasă şi să consulte cartea în care citise acea acuză, îşi va putea susţine

punctul de vedere.

Însă nu era nevoie să meargă acasă şi să caute cartea cu pricina, îmi era destul de uşor să ghicesc filosoful şi chiar pagina unde citise acele afirmaţii. Filosofii atei nu şi-au ascuns deloc dispreţul în intenţia lor de a batjocori aceste cuvinte ale lui Iisus, mai mult ca oricare altele. Aşa că ştiam foarte bine ce era în mintea acelui student. L-am invitat să urce la platformă ca să dezbatem subiectul, dar a refuzat.

„Creştinii sunt canibali!”

Oare ştia ce vorbeşte? A citit vreodată Biblia? A căutat vreodată o explicaţie pentru ceea ce a citit? Sau acesta era înţelesul pe care dorea el să-l dea la ceea ce citea?

Pentru cine a crescut într-o familie creştină sau într-o biserică activă, un asemenea gând bizar poate fi total străin. Dar cineva care vine la Cristos dintr-un mediu necreştin sau pentru scepticul ce nu caută decât argumente prin care să-şi susţină poziţia, un anume pasaj biblic se distinge printr-o duritate deconcertantă. Cuvintele acestea sunt simple, fără niciun fel de podoabe care să ne menajeze sensibilitatea.

„Acesta este trupul Meu… Luaţi mâncaţi”. „Acesta este sângele Meu… Beţi toţi din el”.

Aceste cuvinte ale lui Iisus au fost atât de şocante când au fost rostite pentru prima dată de El, încât nu-l pot învinovăţi complet pe acel student pentru reacţia lui. îmi amintesc că în copilărie am auzit duminică de duminică aceste cuvinte pătrunzătoare, rostite pe un ton preoţesc în biserica unde eram târât fără prea multă tragere de inimă. Dar cel mai bine îmi amintesc că eram înspăimântat de lungimea slujbei şi că habar nu aveam ce însemnau ele de fapt – adevărul este că nici măcar nu mă gândeam la ele. Vedeam cum oamenii înaintează spre altar, îngenunchează înaintea lui, îşi fac mâinile căuş pentru a primi ceva ce apoi bagă în gură. În ce mă privea pe mine, totul era bine cronometrat. Ştiam că atunci când se rosteau acele cuvinte mai erau douăzeci de minute până la sfârşitul slujbei iar eu mai aveam o oră până ajungeam pe terenul de cricket sau în sala de cinematograf.

Eram atât de aproape de unul dintre cele mai sublime adevăruri

şi tranzacţii pe care le-a explicat şi le-a îndeplinit Iisus, dar complet orb în privinţa semnificaţiei sale. Asemenea funcţionarei de la casa memorială John Bunyan, am lăsat cuvintele necitite. Acum ştiu că pentru cineva care încearcă sincer să le înţeleagă sensul, profunzimea lor e incomensurabilă.

Repet, dacă vrem să le înţelegem cu adevărat, trebuie să respectăm întocmai succesiunea aserţiunilor lui Iisus. Adică să pornim de la simplu spre profund. Cred că afirmaţiile Lui conţin un element care, prin strălucirea şi unicitatea sa, stă într-un contrast incontestabil cu celelalte religii.

PROPULSAT DE SENZAŢIONAL

„Cerul a coborât pe pământ şi în fiecare tufiş arde Dumnezeu.

Dar numai cine îl vede îşi scoate încălţămintea Restul se mulţumesc să culeagă mure”. 1

Aşa a scris poeta Elizabeth Barrett Browning. Lamentaţia ei ne duce cu gândul la fascinanta întâlnire când Dumnezeu i S-a arătat lui Moise într-un rug aprins şi l-a chemat să conducă poporul din sclavie într-o ţară unde curge lapte şi miere. Acea epifanie, subliniază Browning, nu a fost pentru plăcerea culinară a lui Moise. Întocmai cum, aş adăuga eu, nici tunetul şi fulgerul de pe Sinai nu aveau drept scop să lumineze peisajul din jur spre încântarea poporului.

Ameţitoarea, aproape înfricoşătoarea, asociere a elementelor în ambele momente definitorii pentru popor îl arătau, dincolo de semnele propriu-zise, pe Acela care controla elementele. Prezenţa inepuizabilă a lui Dumnezeu a încărcat acele momente cu o splendoare strălucitoare şi incredibilă. Ce pierdere uriaşă pentru popor când semnele au devenit scopuri în sine şi când Semnificatul a devenit un simplu mijloc. Accentul a căzut pe efectele speciale, în timp ce personajul principal a intrat într-un con de umbră. Iată în ce orbire a trăit omenirea de atunci, şi greşeala aceasta s-a perpetuat în fiecare viaţă umană.

Aşa se face că la mai multe secole după acel eveniment, oamenii erau încă orbi. Mulţimea din vremea lui Iisus îl urma pretutindeni şi îi tulbura momentele de intimitate. A venit să-l ceară o minune care să

egaleze mana din cer pe care Moise o dăduse poporului, dar nu s-a aşteptat nici pe departe la un răspuns atât de zguduitor cum a fost răspunsul Lui. Discuţia despre pâine a fost partea cea mai uşoară. Ceea ce a urmat i-a cutremurat pur şi simplu. Astfel că atunci când a terminat de vorbit, mulţi L-au părăsit spunând „Vorbirea aceasta este prea de tot: cine poate s-o sufere?”

În împrejurarea la care ne referim, adevărul era de necrezut deoarece mintea nu dorea să reflecteze asupra ofertei şi – desigur – asupra implicaţiilor. Între aşteptările lor şi oferta Lui era o prăpastie imensă, iar ei au început să plece fără a aştepta vreo explicaţie. Atunci Iisus S-a uitat la ucenicii Lui şi i-a întrebat dacă nu pleacă şi ei. Oare le era şi lor prea greu să înţeleagă aceste lucruri?

După moartea Lui, ucenicii aveau să retrăiască acele momente şi să-şi amintească ce le spusese El. Milenii mai târziu, în vreme ce Biserica repetă aceste cuvinte în aproape toate limbile, mulţi consideră că învăţătura aceasta este prea dificilă şi nu îi cercetează cuvintele.

ÎNŢELEGEREA GREŞITĂ A SCENARIULUI

Când Iisus a spus: „Luaţi mâncaţi; acesta este trupul Meu… Beţi toţi din el, căci acesta este sângele Meu, sângele legământului celui nou”. (Matei 26: 26 – 28), El nu a vorbit într-un vid cultural, îndemnându-i pe ucenici la canibalism. Cuvintele Lui urmăreau mai degrabă să-i ridice pe ascultătorii Lui de la o existenţă stearpă, concentrată asupra hranei, la capacitatea de a recunoaşte suprema foame a vieţii, care poate fi satisfăcută numai cu o altfel de pâine. În acea primă călătorie, făcută sub conducerea lui Moise, le-a spus El pentru prima dată că pâinea fizică satură doar într-o măsură limitată. Foamea pe care El dorea să le-o stâmpere era mult mai adâncă.

făcând parte dintr-o cultură cu legi atât de precise cu privire la nevoile spirituale, ca să nu mai vorbim de reglementările stricte vizând alimentaţia, numai ignoranţa ar putea născoci ideea că Iisus a încurajat consumul de carne umană. Acuzaţia potrivit căreia cuvintele Lui erau „prea de tot” trădează o înţelegere total greşită. Este exact genul de răspuns care privează fiinţa umană de adevăratul sens al vieţii.

Pe măsură ce am meditat mai mult la aceste cuvinte, am înţeles

mai bine de ce foamea noastră după ceva transcendent este atât de înrădăcinată în însăşi fiinţa noastră, de fapt chiar în dorinţele noastre fizice. Poate că tocmai de aceea nu reuşim să scăpăm de ea, oricât am încerca.

Din acest motiv este o pierdere serioasă că o învăţătură atât de importantă este înţeleasă aşa de superficial. Din păcate, la fel ca studentul care mi-a pus acea întrebare în India, mulţi oameni în loc să cunoască adevărul pe care ni-l revelează Iisus, „se mulţumesc să culeagă mure”, ca filosofii sau criticii.

Dar ce ne spune contextul? Ce anume a precedat cererea mulţimii ca Iisus să le pogoare mană din cer?

Înainte ca să consemneze această conversaţie, Ioan prezentase deja câteva minuni făcute de Iisus. Prima a fost transformarea apei în vin, prin care Iisus şi-a demonstrat puterea asupra naturii. Apoi Ioan relatează două exemple de vindecări, când Iisus şi-a dovedit puterea asupra bolii. După aceea, apostolul relatează cum Iisus înmulţeşte prânzul unui băieţel, hrănind 5.000 de oameni – arătându-şi astfel puterea asupra tuturor resurselor. Şi în final povesteşte bine-cunoscutul moment al umblării lui Iisus pe apă – manifestându-şi puterea asupra legilor naturale.

Aceste istorisiri sunt urmate de o gamă incredibilă de răspunsuri, mergând de la reverenţă la ridiculizare, de la artistic la filosofic. Surprinzând frumuseţea transformării apei în vin, poetul Alexander Pope a spus: „Apa, conştientă, şi-a văzut Creatorul şi a roşit”. Sublima lui descriere ar putea fi invocată pentru a explica toate minunile Lui. Oare este atât de diferită, în principiu, vindecarea unui trup bolnav la cuvântul Creatorului său? Oare a fost ceva chiar atât de exagerat pentru Creatorul universului, Cel care a făcut materia din nimic, să înmulţească pâinea şi s-o dea mulţimii? Oare nu a stat în puterea Aceluia care a adus în existenţă toate moleculele cosmosului să le îmbine în aşa fel încât să-l susţină paşii? De ce nu făceau ei aceste legături?

Nu cumva întâlnim aici acea impertinenţă care apucă darul şi L ignoră pe dăruitor? Naturalismul, prin însăşi raţiunea sa de a fi,

elimină miraculosul şi îl înlocuieşte cu explicaţii ce sfidează raţiunea. Aceia care zâmbesc cu superioritate când aud despre umblarea Lui pe apă uită miracolul pe care El l-a înfăptuit atunci când a creat apa.

Dar să reflectăm pentru o clipă asupra acestui miracol. În optsprezece ml de apă (cam două înghiţituri bune) există 6 x I023 molecule de H_2O. Cât reprezintă 6 x I023? Un computer bun poate efectua 10 milioane de operaţii pe secundă. Asta înseamnă că unui computer i-ar trebui două miliarde de ani ca să facă 6 x 1023 operaţii.

Sau să socotim altfel. Un teanc format din 500 coli de hârtie are cam 7 cm. Cât de înalt ar fi un teanc care ar conţine 6 x I023 coli? Un asemenea teanc ar ajunge de la Pământ la Soare, nu doar odată, ci de peste un milion de ori.2

Da, în aproximativ două înghiţituri de apă Dumnezeu a îngrămădit aşa multe molecule. Minunea umblării pe apă este un lucru mic pentru Cel ce a creat apa. Înmulţirea pâinilor a fost o poruncă simplă pentru El, când însuşi Pământul a luat fiinţă la Cuvântul Lui. (C. S. Lewis a spus odată că o minune realizată într-un interval de timp mai îndelungat nu e mai uşor de făcut decât o minune instantanee). Desigur, scepticul se va împotrivi credulităţii care ia de bune asemenea relatări, dar nu îşi dă seama că ceea ce înghite din paharul cu apă este în sine un miracol.

Oamenii şi apostolii care L-au văzut pe Iisus înmulţind pâinea şi peştele L-au urmat din interes. Ei voiau puterea despre care credeau că le va face viaţa mai plăcută – care le va umple stomacul şi le va asigura cantităţi nelimitate de pâine. Cine i-ar putea învinovăţi? Un bărbat care a câştigat o sumă imensă la loterie a fost întrebat odată: „Care este schimbarea cea mai importantă produsă în viaţa ta?” „Mănânc mai des la restaurant” a răspuns acesta.

Mâncarea şi puterea au abătut atenţia de la nevoia sufletului de a fi hrănit. Generozitatea lui Dumnezeu, inerentă în miracole, a devenit o piatră de poticnire, fiindcă martorii oculari au pierdut din vedere scopul actului divin şi au dorit doar capacitatea de a reproduce ei înşişi miracolul. Au vrut să ştie cum era posibil ca prânzul unui băieţel să hrănească câteva mii de oameni, după care să rămână şi câteva coşuri

pline cu fărâmituri. Cum era posibil ca cineva care a fost paralizat aproape patruzeci de ani să umble iarăşi dintr-odată? Era această putere transferabilă? Putea fi ea cumpărată?

Este crucial să observăm că răspunsul lui Iisus la cererea lor stă într-un contrast izbitor cu mărirea de sine după care aleargă falşii mesia. În loc să se bucure de răsplăţile unei mulţimi entuziaste, în loc să se complacă în laudele lor sau să-şi lărgească cercul de ucenici, Iisus a dispărut din mijlocul admiratorilor Săi. De fapt, a plâns din cauza orbirii lor. El cunoştea foarte bine motivaţia şi gândirea greşită cu care trăiau. Şi când într-un final L-au găsit, L-au asaltat cu o întrebare: „Părinţii noştri au mâncat mană în deşert. De ce nu ne dai şi Tu mană?”

Acesta a fost momentul când le-a dat răspunsul ce avea să-i ducă mai departe decât plănuiseră vreodată să ajungă. Dar înainte să-i aducă la adevărul Lui a încercat să le îndrepte erorile.

IGNORAREA AUTORULUI

Nu este surprinzător că prima ispită pe care a înfruntat-o Iisus în pustie a fost schimbarea pietrei în pâine. „Ia asta, şi lumea Te va urma” i-a spus Satan.

Oricine a fost într-o ţară unde foamea este etalată public ca un mod de-a stârni mila şi de a cere ajutor poate înţelege cu uşurinţă toată încărcătura emoţională pe care o comportă o asemenea tentaţie. Eu însumi am crescut într-o ţară unde nu este niciodată lipsă de oameni flămânzi. Cum poţi avea stomacul plin, când cineva lângă tine suferă de foame? De aceea, această ispită n-a fost deloc uşoară pentru Iisus. Ispititorul cunoştea foarte bine forţa tentaţiei sale. Ce relevanţă mai mare ar putea avea Dumnezeu, dacă nu aceea de susţinător al vieţii, prin hrana pe care o asigură? La ce mai foloseşte religia, dacă nu-i poate hrăni pe cei flămânzi? Satan s-a apropiat dureros şi periculos de mult de adevăr. Dar era doar o jumătate de adevăr, şi jumătăţile de adevăr se împletesc atât de strâns cu minciuna încât devin mortale prin acest amestec.

Întrebaţi-vă următorul lucru: ce fel de urmaşi ar avea un lider dacă singura motivaţie a afecţiunii lor faţă de el ar fi aceea că le oferă adepţilor săi pâine? Ambele motivaţii ar fi greşite – şi ale celui ce oferă

şi ale celor ce primesc. Această condiţionare prin răsplătire şi pedeapsă este folosită într-un mod mercantil şi aduce prea puţine foloase, determinând în cel mai bun caz supunerea, nu dragostea. Iar fascinaţia avantajelor promise dispare foarte repede, atunci când sunt oferite ca momeală sau când sunt refuzate pentru a genera frica. Dependenţa fără dedicare va căuta mereu căi pentru a scăpa din strânsoare.

Ispita aceasta cu care Satan L-a ispitit pe Iisus L-a urmărit pe tot parcursul lucrării Sale publice, când mulţimile pretindeau din ce în ce mai insistent rezerve inepuizabile de hrană. Politica puterii prin abundenţă nu este o invenţie nouă. Aceasta este metoda prin care demagogii controlează masele. Iisus a urmărit să le arate oamenilor că preocuparea lor pentru pâine, ca principal scop al vieţii şi ca expresie a bucuriei de a trăi, a deturnat serios atât scopul pâinii, cât şi scopul vieţii.

Adevărul acesta nu e mai uşor de acceptat în ritmul alert al vieţii noastre de azi decât a fost în Palestina antică. În ciuda exceselor culinare şi al consumului la care ne dedăm, dorinţele noastre sunt încă multe, iar împlinirile puţine. Oare acest lucru nu ar trebui să ne dea de gândit? Nu arată el clar că încercăm să ne potolim foamea în locuri greşite?

În piesa de teatru intitulată *Our Town*, Thornton Wilder deapănă povestea vieţii aşa cum este ea trăită zi cu zi, cu greutăţile ei inerente. Detaliile sunt specifice, însă morala ei e general valabilă, ca o oglindă ţinută în faţa fiecăruia dintre noi. Vedem rutina în toată monotonia sa – soseşte laptele, urmează micul dejun, oamenii pleacă la serviciu, femeile casnice fac curat prin casă, grădinarii îşi lucrează grădinile – fiecare zi o reflectă pe cea dinainte. Intriga povestirii survine atunci când Emily Gibbs moare în floarea vârstei la naşterea copilului ei şi rutina este dintr-odată spulberată.

De pe tărâmul morţii, Emily primeşte şansa de-a se întoarce pe pământ într-o zi la alegerea ei, pe care va trebui să o trăiască aşa cum a trăit-o când era în viaţă. Doar că acum, din existenţa sa extramundană ea o priveşte cu ochi nostalgici. A urmărit activitatea febrilă şi agitaţia

din jurul sărbătoririi celei de-a douăsprezecea aniversări a naşterii ei. După câte îşi amintea, toată casa era ocupată cu cadourile, mâncarea şi flecăreala. Petrecerea vibra de activitate.

Dar acum, în starea ei de ireversibilitate totală, Emily observă dispariţia totală a oricărei atenţii personale, după care inima ei tânjea atât. Accentul a trecut pe multitudinea de lucruri care trebuiau făcute, ignorându-i pe oamenii pentru care erau făcute. Acea orbire faţă de adevăratele ei nevoi a uluit-o. Din lumea nevăzută, i-a rugat pe ceilalţi: „Doar pentru o clipă suntem fericiţi. Să ne oprim şi să ne uităm unii la ceilalţi”. Dar rugămintea ei nu a fost auzită. Nimeni n-o putea auzi, pentru că toţi erau prinşi în capcana superficialului. Petrecerea trebuia să continue, urma o altă zi de naştere, şi clipele se risipeau în activitate. Când şi-a luat pentru ultima dată rămas bun de la ei, a strigat: „O, Pământule, eşti prea minunat ca cineva să te înţeleagă!”

Apoi, ea se întoarce spre regizor, care slujeşte şi de narator, şi îi pune următoarea întrebare încărcată de remuşcări: „Oare conştientizează cineva viaţa cât timp trăieşte – clipă de clipă, fiecare moment a ei?

Şi vine răspunsul: „Nu. Poate, sfinţii şi poeţii – ei o conştientizează într-o oarecare măsură”.

„Oare conştientizează cineva viaţa cât timp trăieşte – clipă de clipă, fiecare moment a ei?” Singurul mod în care cineva poate să conştientizeze viaţa cât timp o trăieşte este să priceapă că viaţa nu se rezumă la mâncare, ci vizează o foame mai profundă, ce nu poate fi exprimată în cuvinte sau potolită cu mâncare. Noi nu trăim ca să mâncăm şi nici nu mâncăm ca să trăim. Viaţa merită trăită în sine şi pentru sine. Viaţa nu poate fi împlinită când o trăim ca pe un bun de consum. Doar când ea este umplută cu ceea ce satură foamea noastră fizică şi foamea noastră spirituală într-o reciprocitate care le susţine pe amândouă fără să aducă atingere vreuneia dintre ele, doar atunci poate fi viaţa cu adevărat împlinitoare. Autenticitatea şi continuitatea sunt odraslele adevărului şi eternităţii. În cazul milioanelor de oameni care-şi trăiesc vieţile zi după zi lăsând ca goana după pâine să fie principala motivaţie pentru acţiunile şi visele lor, viaţa – aşa cum a fost

ea creată de Dumnezeu să fie – trece pe lângă ei, iar foamea lor nesatisfăcută continuă să strige dinlăuntrul lor.

„Poate, sfinţii şi poeţii – ei o conştientizează într-o oarecare măsură”. Pentru că ei îşi fac timp să cugete şi să privească dincolo de activităţile lor, la dorinţele ce-i animă şi leagă de ele posibilitatea unui sens ce le transcende acţiunile. Pe scurt, dacă vrem să înţelegem cu adevărat cine suntem, trebuie să înţelegem şi ceea ce poate şi ceea ce nu poate face pâinea.

Iisus a mai pus o întrebare la fel de izbitoare ascultătorilor Lui, şi ne-o pune nouă tuturor. Oare trăim noi fiecare minut al vieţii recunoscându-i valoarea esenţială? Pentru a înţelege întregul impact al răbdării deosebite a lui Iisus faţă de ei trebuie să ne amintim că aceasta nu a fost prima dată când subiectul foamei şi al mâncării a intervenit într-o conversaţie dintre Iisus şi urmaşii Lui. El a încercat şi înainte să clarifice acest aspect cu ei, în intenţia de a-i abate de la căutarea unei „religii în schimbul pâinii”.

De fapt, cea mai lungă discuţie pe această temă a avut loc cu puţină vreme înainte, cu ocazia unui eveniment care i-a surprins pe ucenici – conversaţia lui Iisus cu o femeie samariteană (vezi Ioan 4: 1 – 42). În acel dialog, Iisus a încercat să le deschidă minţile ca să priceapă care este forma şi care este substanţa vieţii. De fapt, El a avut o introducere genială, şi ar fi fost foarte bine dacă ucenicii ar fi ascultat cu atenţie. Dar, evident, ei n-au prins esenţa.

Ei ţineau încă în mâini merindele abia cumpărate, aşa că erau complet preocupaţi. Iisus vorbea cu o femeie ostracizată social şi disperată, a cărei viaţă fusese folosită şi abuzată până nu-i mai rămăsese niciun sentiment al valorii personale. Şi ucenicii L-au mustrat că discuta cu această paria: „Trebuie să-ţi fie foame, „I-au spus ei. „Oare nu este vremea prânzului?”

„Eu am de mâncat o mâncare pe care voi n-o cunoaşteţi. Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis, şi să împlinesc lucrarea Lui”.

Acesta este primul indiciu remarcabil. Dacă vreau să fiu împlinit trebuie să împlinesc o voie care este mai mare decât a mea – o viaţă

împlinită este aceea care pune în centrul ei voia lui Dumnezeu, nu poftele cărnii.

Şi Iisus a continuat spunând:

„Ridicaţi-vă ochii, şi priviţi holdele, care sunt albe acum, gata pentru seceriş”. (vezi 1 Ioan 4: 32 – 35)

Aici se află următorul nostru. indiciu. Păstrând metafora mâncării, El a vorbit despre o foame universală, ce nu poate fi satisfăcută cu apă şi cu pâine – o foame diferită şi de proporţii universale. Fiecare afirmaţie a Lui se referea la mâncare, dar la o altfel de mâncare. Foamea există peste tot, a spus El, şi mâncarea este îndeajuns pentru toţi. Dar ea nu constă în grâu sau apă, ci în Cristos însuşi, Pâinea Vieţii şi Izvorul apelor vii. Samariteanca a înţeles ce a vrut El să spună şi s-a agăţat de cuvintele Lui cu o fervoare care izvora din înţelegerea adevăratei sale nevoi.

Tranzacţia a fost fascinantă. Femeia a venit cu o găleată goală şi El a trimis-o înapoi cu un izvor de apă vie.

A venit ca o renegată şi El a trimis-o înapoi ca pe o persoană acceptată de Dumnezeu însuşi.

A venit rănită şi El a trimis-o înapoi vindecată.

A venit împovărată de întrebări şi El a trimis-o înapoi ca pe o sursă de răspunsuri.

A venit trăind o viaţă de disperare mută şi a alergat înapoi palpitând de o nouă speranţă.

Dar ucenicii nu au înţeles nimic. Pentru ei era ora prânzului.

Deosebit de interesant este faptul că la puţin timp după conversaţia cu femeia samariteancă, Iisus a hrănit în mod miraculos mulţimile. Deci pâinea şi hrana nu lipseau din mintea Lui. Dar El i-a purtat dinspre ceea ce era mai greu de făcut spre ceea ce era mai uşor de făcut; dinspre etern spre temporal; dinspre nevoia sufletului după foamea trupului. Însă ucenicii se cramponau în dorinţa lor de mai multă mâncare. Nu au înţeles nimic de prima dată.

RIDICAREA CORTINEI

Aşadar în capitol 6 din Evanghelia după Ioan problema se reia. Dar de data aceasta, Ioan adaugă un element foarte dramatic. Foamea

capătă acum o amploare deosebită, așa cum se și cuvenea, dacă voia să se constituie într-un indicator al vieții.

Dacă am enumera toate formele de foame care ne încearcă, am fi surprinși cât de multe dintre ele sunt legitime. Foamea după adevăr, foamea după dragoste, foamea după cunoaștere, foamea după apartenență, foamea după liberă exprimare, foamea după dreptate, foamea după imaginație, foamea minții și foamea după semnificație. Și am mai putea enumera multe altele. O mulțime de teorii psihologice s-au dezvoltat ca urmare a recunoașterii acestor tipuri de foame, sau nevoi.

Tocmai aceasta este problema. Unele căutări ale noastre s-ar putea să împlinească o parte din aceste nevoi. Educația poate aduce cunoaștere. Dragostea poate aduce un sentiment al apartenenței. Succesele pot aduce semnificație. Bogăția poate facilita anumite lucruri. Dar mesajul lui Iisus spune că niciuna dintre aceste realizări nu poate împlini *toate* tipurile de foame pe care le experimentăm. Și, mai mult decât atât, nimeni nu ne poate spune cu certitudine dacă modul în care ni le împlinim este legitim sau nelegitim, până când ne hrănim cu Pâinea Vieții pe care ne-o oferă Iisus. Numai ea definește legitimitatea tuturor celorlalte dorințe ale noastre.

Pe lângă faptul că satisfacerea acestor nevoi ne lasă neîmpliniți, însăși încercarea de a le satisface atrage după sine o dezorientare ce reprezintă și identifică eronat sursa adevăratei împliniri. Și este extrem de important să înțelegem acest lucru.

După cum am menționat deja, Jon Krakauer vorbește în *into thin air* despre pericolele cu care s-au confruntat alpiniștii în expediția lor pe Muntele Everest în primăvara anului 1996. În acel an, tentativa acestora de a ajunge în vârf s-a soldat cu multe pierderi de vieți omenești. Au fost situații pe care alpiniștii nu le-au putut controla, dar câteva greșeli fundamentale din partea lor aveau să-i coste foarte scump. Și, din păcate, în cazul unora din aceste greșeli existau soluții la îndemână.

O viață care s-a pierdut atunci a fost cea a lui Andy Flarris, un lider al expediției. Flarris a rămas pe vârf mai mult decât stabiliseră

înşişi liderii acelei expediţii şi la coborâre a rămas fără oxigen. A luat legătura prin radio cu baza şi le-a spus că are nevoie disperată de oxigen, adăugând că a găsit pe drum mai multe tuburi de oxigen lăsate de alţi alpinişti, dar că toate erau goale. Cei care trecuseră deja pe lângă acel depozit ştiau că tuburile nu erau goale, ci pline. Oricât au încercat să-l convingă să le folosească, nu au reuşit. Afectat deja de lipsa oxigenului, Harris continua să susţină că tuburile erau goale.3

Ceea ce-i lipsea i-a dezorientat mintea în aşa hal încât, deşi era înconjurat de resursele de care avea nevoie, el continua să se plângă de absenţa lor. Lucrul pe care îl ţinea în mână lipsea din mintea lui şi îi răvăşea capacitatea de a recunoaşte ceea ce strângea în mâini.

La fel cum oxigenul este important* pentru trup, Urnea Vieţii e importantă pentru suflet. Fără această Pâine, toate celelalte tipuri de foame vor fi percepute greşit. Tot aşa, absenţa acestei pâini pentru o vreme mai îndelungată face ca pâinea însăşi să pară fără valoare. Viaţa trebuie trăită prin împlinirea singurei nevoi care defineşte toate celelalte nevoi şi a singurei iubiri care defineşte toate celelalte iubiri.

La nivelul minunilor Sale, Iisus şi-a condus demonstraţia de la mai mare la mai mic. În răspunsurile Sale, El a trecut de la mai mic la mai mare. În cuvintele de la Cină, le-a amintit ucenicilor că fizicul şi spiritualul se întâlnesc. Aici prezentul şi eternul converg. Aici se îmbină viaţa şi moartea. Aceste versete dezvăluie direcţia dramatică spre care. Se îndrepta Iisus şi asupra căreia urma să revină cu câteva momente înaintea morţii.

Şi oamenii ar fi trebuit să priceapă mai mult decât au priceput. Vedeţi, pentru mentalitatea Orientului Mijlociu pâinea nu este doar un aliment, ci purtătoarea unei semnificaţii mult mai bogate. Mâncarea este un prilej pentru părtăşie. Iisus spune în Apocalipsa 3: 20 că El stă la uşă şi bate. Dacă cineva deschide uşa, El intră şi cinează cu acea persoană. Ce expresie minunată a părtăşiei! Mâncarea este doar un mijloc pentru sărbătoarea în sine. Întoarcerea fiului risipitor a fost sărbătorită prin tăierea viţelului cel gras, care la rândul său semnala începerea petrecerii. De asemenea, mâncarea este o sursă de plăcere. Palatul lui Solomon abunda în tot felul de sacrificii animale. Până astăzi

mâncarea este un lucru foarte important în cultura orientală. Pe lângă faptul că hrăneşte, e o ocazie pentru prietenie, sărbătoare şi plăcere.

Nu suntem chiar atât de diferiţi, cei din Vest şi cei din Est, şi ştim bine lucrul acesta. Dar în ciuda meselor noastre îmbelşugate şi în ciuda prieteniilor noastre, vin momente de răscruce când nicio mâncare nu mai poate să susţină viaţa, nicio prietenie nu mai poate învinge anumite împrejurări, nicio sărbătoare nu poate dura la nesfârşit şi nicio plăcere nu poate fi perfectă. Trupul îmbătrâneşte şi slăbeşte, şi hrana nu mai are puterea să-i redea vigoarea şi tinereţea pierdută când acesta se îndreaptă inexorabil spre un sfârşit. Pe scurt, mâncarea are două limite inerente. Prima este evidentă. Corpul slăbeşte şi într-o zi moare.

Am un prieten a cărui viaţă a îmbogăţit-o nespus pe a mea. La un moment dat, soţia lui s-a îmbolnăvit de cancer. Nu voi uita niciodată exemplul minunat pe care mi l-a oferit atunci. Cuvântul care descrie cel mai bine atitudinea lui faţă de ea este acela că *a îngrijit-o cu drag*. De obicei e un om dinamic, cu un ritm de viaţă foarte alert. Ai putea obosi numai şi uitându-te la el. Cu toate acestea, când a înţeles că zilele ei sunt numărate, a lăsat orice altceva şi i-a împlinit nevoile.

De-a lungul săptămânilor şi lunilor ce au urmat, viaţa lui a avut un singur scop, să aibă grijă de femeia pe care o iubea. În acele momente dramatice, se aşeza lângă ea şi îi arăta toată dragostea lui. Doar sucurile proaspete, preparate din legume cultivate ecologic şi cu ajutorul unui tip anume de storcător de fructe, erau suficient de bune pentru ea. Nicio ţară nu era prea îndepărtată ca să caute acolo vindecarea. Şi nicio cheltuială nu era prea mare pentru a-i reda sănătatea.

Dar în cele din urmă a venit sfârşitul, când trupul ei a devenit prea slăbit ca vreun aliment să-l mai poată susţine. Problema nu era hrana, nici faptul că el nu mai dorea să-i prelungească viaţa, ci aceea că o celulă distructivă a pus stăpânire în aşa măsură pe trupul ei, încât nici cea mai bună alimentaţie posibilă nu mai putea să-i redea viaţa.

Sfârşitul va veni pentru noi toţi, în momente diferite şi în moduri diferite, când valoarea nutritivă a hranei, legăturile de

prietenie, ocaziile de sărbătoare şi deliciile plăcerilor legitime vor dispărea într-o clipă.

Spre această vulnerabilitate a vieţii arată Iisus cu degetul. Iar poetul o exprimă în următoarele cuvinte:

Viaţa noastră conţine o mie de primăveri şi moare, dacă una dintre ele dispare;

Ce ciudat că o harpă cu o mie de corzi îşi păstrează armonia aşa multă vreme.

Există un vechi proverb care spune că poţi să-i dai unui flămând un peşte, dar mai bine ar fi să-l înveţi să pescuiască. Iisus ar fi adăugat că chiar dacă-l înveţi să pescuiască, până şi pescarul cel mai iscusit este încercat de o foame pe care niciun peşte nu i-o poate potoli.

SĂ PĂTRUNDEM ÎN CULISE

Există aici şi un al doilea adevăr, nu la fel de evident. „Eu sunt Pâinea vieţii. Cine vine la Mine, nu va flămânzi niciodată; şi cine crede în Mine, nu va înseta niciodată". Observaţi puterea implicită în această afirmaţie.

În centrul fiecărei religii majore stă un exponent de frunte al ei. Dacă studiem învăţătura acestuia, descoperim ceva foarte semnificativ. Mai exact, remarcăm o bifurcare, sau o deosebire, între persoană şi învăţătura ei. Între Mahomed şi Coran, între Buddha şi Calea Nobilă, între Krishna şi filosofia lui, între Zoroastru şi etica lui.

Orice am spune despre afirmaţiile lor, o realitate se evidenţiază inevitabil. Toţi sunt învăţători care arată spre învăţătura lor sau spre o anumită cale. În toate acestea, se distinge o doctrină, un fel de a trăi. Nu vii la Zoroastru, ci *asculţi* de Zoroastru. Nu Buddha te izbăveşte, ci Calea Nobilă propovăduită de el e cea care te instruieşte. Nu Mahomed te transformă, ci frumuseţea Coranului e cea care te cucereşte.

Prin contrast, Iisus nu S-a mulţumit doar să-i înveţe pe oameni sau să-şi expună mesajul. *E*I S-*a identificat cu mesajul Lui*. Scriptura spune; „în El locuieşte trupeşte toată plinătatea Dumnezeirii". El nu S-a mulţumit să proclame adevărul, ci a zis: „Eu *sunt* adevărul". Nu S-a mulţumit să arate calea, ci a zis: „Eu *sunt* calea". Nu S-a mulţumit să deschidă noi orizonturi, ci a spus: „Eu *sunt* uşa". „Eu *sunt* Păstorul cel

bun”. „Eu *sunt* învierea şi viaţa”. „Eu *sunt* cel ce SUNT”.

În El nu găsim doar o ofertă pentru pâinea vieţii. El *este* Pâinea. Iată de ce a fi creştin nu se reduce la un mod caracteristic de a trăi şi de a te hrăni. Urmarea lui Cristos începe cu un mod caracteristic de a te raporta şi de a fi.

Să luăm ca exemplu budismul, care câştigă tot mai mulţi adepţi la Hollywood. Budismul este definit adesea foarte simplist drept o religie a compasiunii şi eticii. Adevărul e că probabil nu există un sistem religios mai complex ca budismul. Deşi începe cu cele patru adevăruri nobile despre suferinţă şi încetarea ei, trece apoi la cele opt căi pentru încetarea suferinţei. Dar când cineva ajunge la aceste opt căi, descoperă sute şi sute de alte reguli ce se referă la tot felul de întâmplări ale vieţii.

Pornind de la o bază simplă formată din patru încălcări ale normelor budiste ce duc la pierderea statutului de discipol, se construieşte un edificiu incredibil de căi spre restaurare. Adepţii învăţăturilor lui Buddha au la dispoziţie treizeci de reguli care îi ajută să ocolească aceste capcane. Dar înainte de a ajunge la ele, există alte nouăzeci şi două de reguli ce se referă la doar una din aceste patru încălcări. Mai sunt şaptezeci şi cinci de reguli pe care va trebui să le respecte cei ce intră în ordin. Şi mai trebuie respectate o serie întreagă de reguli disciplinare – două sute douăzeci şi şapte pentru bărbaţi şi trei sute unsprezece pentru femei. (Cei ce au studiat budismul ştiu că Buddha a trebuit să fie convins să accepte femei în rândul discipolilor săi. După multe rugăminţi şi linguşeli din partea unui discipol al său, el a cedat într-un final rugăminţilor, dar a stabilit reguli în plus pentru femei.)

Orice am spune despre toate acestea, trebuie să ţinem seama de faptul că într-un sistem religios nonteist, cum e budismul, etica ocupă un loc central şi regulile se multiplică la infinit. Cea mai comună rugăciune pentru iertare din budism, preluată din Rugăciunea Comună Budistă, reflectă şi ea acest labirint numeric:

Te rog pleacă! Te rog pleacă! Te rog pleacă… Să fiu izbăvit pentru totdeauna de cele Patru stări de Durere, de cele Trei Năpaste,

de cele Opt Ceasuri Rele, de cei Cinci Duşmani, de cele Patru Lipsuri, de cele Cinci Nefericiri, şi să ajung repede pe Cale, la Rodire şi la Legea Nobilă a Nirvāṇei, Doamne.*

Învăţătura ne aduce în cel mai bun caz la moralitate, dar ea nu e eficientă în sine. Învăţătura e ca o oglindă. Ea îţi poate arăta dacă ai faţa murdară, dar nu îţi va spăla faţa. Pentru a înţelege corect această teorie complicată, aproape că ai nevoie de o pregătire de nivel universitar în filosofie şi în psihologie.

Prin contrast, Iisus a arătat într-un mod foarte simplu că adevărata problemă a ascultătorilor Lui era foamea de natură spirituală, o foame comună tuturor oamenilor, aşa încât nu suntem nişte vieţi umane, nici nişte fapte umane, ci nişte *fiinţe* umane. Nu ne lipseşte o etică superioară, ci o inimă transformată şi o voinţă care să caute să facă voia lui Dumnezeu.

Iisus ne învaţă şi ne ţine în faţă o oglindă, însă prin persoana Lui El ne transformă voinţa pentru a căuta voinţa Lui. El vrea să hrănească însăşi fiinţa noastră. Cristos ne avertizează că foamea noastră are profunzimi pe care hrana* fizică nu le poate sonda, că există înălţimi existenţiale pe care activităţile noastre nu le pot atinge, că există lărgimi ale nevoilor noastre pe care lumea naturală nu le poate cuprinde.

Pe scurt, ne aminteşte că pâinea nu ne poate susţine la nesfârşit. Dar El e Pâinea Vieţii ce ne poate susţine veşnic. Şi o face ca nimeni altul.

SĂ EXPLICĂM INTRIGA

După ce a arătat care sunt limitările pâinii şi a spus că El e Pâinea Vieţii, Iisus ajunge la o idee asupra căreia ascultătorii Lui trebuie să reflecteze atent. Nimeni nu poate nega unicitatea acestei idei. Nicio altă religie nu conţine nimic care să se apropie măcar de această învăţătură profundă.

Cea mai mare foame a noastră, spune Iisus, este după relaţii împlinite, care să îmbine fizicul cu spiritualul, care să genereze veneraţia şi dragostea şi care să se exprime în celebrare şi în dedicare.

Altfel spus, aceasta este foamea după închinare. Dar închinarea

nu se realizează printr-o simplă tranzacţie exprimată într-o rugăciune sau într-o dorinţă. *Închinarea e o atitudine a vieţii care îşi asumă ca principal scop înţelegerea corectă a ceea ce înseamnă adevărata iubire şi adevărata reverenţă faţă de Dumnezeu*. Aceasta este intimitatea cea mai sacră dintre toate. Şi pâinea frântă asigură mijlocul pentru exprimarea şi tranzacţionarea ei.

Cu ocazia primei vizite pe care am făcut-o împreună cu familia în regatul Iordaniei, chiar în ajunul plecării noastre de acolo am fost invitaţi la o cină foarte specială, căreia i se spune Mensef. Oaspeţii şedeau în jurul unui platou uriaş cu orez, frumos garnisit cu tot felul de delicatese apetisante, aromate cu o gamă bogată de mirodenii şi însoţite de un sos de-ţi lăsa gura apă. Dar abia acum vine partea interesantă. Ne-am suflecat toţi mânecile şi am început să ne servim cu mâinile direct de pe platou. Era o masă specifică Orientului Mijlociu, cu toate scopurile ei şi cu tot ce are ea mai bun. Pentru cineva născut în India, cum sunt eu, era ca şi cum m-aş fi întors acasă.

Există un simbolism în acest fel de a mânca. E bucuria unei plăcute combinaţii între mâncare, părtăşie, atingerea mâinii în acelaşi platou, celebrarea vieţii şi a scopului ei – toate acestea semnificând încrederea şi apropierea, precum şi amintirea zilelor petrecute împreună. Fiecare detaliu era o invitaţie, spunând parcă: „Bine ai venit în casa noastră, fii unul dintre ai noştri!” Am fost întâmpinaţi cu un sărut şi la plecare ne-am despărţit cu un sărut. Ne-am întâlnit ca prieteni şi am plecat cu încrederea intimă a unei prietenii consolidate.

Daţi-mi voie să adaug că aceasta este doar o umbră palidă a ceea ce a oferit Iisus urmaşilor Lui – comuniunea cu El. Chiar şi religiile ateiste ca budismul şi religiile panteiste ca hinduismul, deşi neagă un Dumnezeu personal şi absolut, introduc prin contrabandă modalităţi de închinare care se adresează unei fiinţe personale, şi aceasta fiindcă izolarea interioară direcţionează şinele spre o transcendenţă (Fiinţă) personală.

Motivul este că noi căutăm ceva mai mult decât un simplu ritual. Că suntem de fapt rupţi. Ne-am rupt de Dumnezeu; ne-am rupt de relaţia cu semenul nostru. Şi realitatea cea mai greu de perceput este

că ne-am rupt până şi de noi înşine. Nu suntem uniţi nici măcar cu înclinaţiile noastre.

Acesta este miezul Evangheliei. Ne-am dezintegrat din interior. Şi în faţa acestei dezmembrări, Iisus ne aduce adevăratul răspuns, El nu. Se mulţumeşte cu un simplu „Veniţi şi mâncaţi”.

Eu sunt Pâinea vie, care s-a pogorât din cer. Dacă mănâncă cineva din pâinea aceasta, va trăi în veac; şi pâinea pe care o voi da Eu, este trupul

Meu pe care îl voi da pentru viaţa lumii… Adevărat, adevărat, vă spun, că, dacă nu mâncaţi trupul Fiului omului şi dacă nu beţi sângele Lui, n-aveţi viaţa în voi înşivă (Ioan 6: 51 – 53).

Când L-au auzit, mulţi dintre ucenicii Lui au zis: „Vorbirea aceasta este prea de tot: cine poate s-o sufere?” Dar Iisus le-a răspuns „Vorbirea aceasta este pentru voi o pricină de poticnire? Dar dacă aţi vedea pe Fiul omului suindu-Se unde era mai înainte?… Duhul este acela care dă viaţă, carnea nu foloseşte la nimic; cuvintele pe care vi le-am spus Eu sunt duh şi viaţă. Dar sunt unii din voi care nu cred” (Ioan 6: 60 – 64).

Dacă Iisus ar fi spus doar atât în legătură cu acest subiect, nu mă îndoiesc că acesta ar fi fost marea enigmă a învăţăturii Lui. Francheţea cu care cuvintele Lui se traduc în limbajul zilelor noastre este pur şi simplu ameţitoare pentru cititor. Dar aşa cum se întâmplă cu cele mai multe discursuri ale lui Iisus, El şi-a transmis învăţătura treptat, până în ultimul moment. Abia atunci ucenicii şi-au amintit ce a spus El când le-a vorbit pentru prima dată despre acel adevăr. Cu siguranţă că acolo fusese o aluzie. împlinirea avea să urmeze la doar câteva zile înaintea morţii Lui şi avea să fie înţeleasă cu adevărat abia după moartea Sa.

Să urmărim aşadar evenimentul care explică această enigmă.

În primul rând, este absolut evident că nu putea să se refere la a mânca în sens propriu din trupul Său fizic şi la a bea în sens propriu din sângele Lui fizic, căci a stat în trup înaintea lor când le-a oferit o bucată de pâine, nu o bucată din trupul Lui.

În al doilea rând, dacă S-ar fi referit la trupul şi la sângele Lui propriu-zis, aceasta ar fi însemnat că doar un număr restrâns de

oameni s-ar fi putut împărtăşi cu viaţa pe care El o oferea. Ea ar fi fost limitată de numărul finit de bucăţi în care se poate frânge un trup uman.

În al treilea rând, ar fi existat şi constrângeri cronologice. Trupul s-ar fi descompus repede şi sângele nu ar mai fi fost purtătorul vieţii. Doar cei prezenţi la moartea Lui fizică ar fi putut să îi consume trupul şi sângele.

În al patrulea rând, El spusese deja că va învia după ce va fi ucis, deci nu ar fi putut să se refere la trup fără a transforma întregul proces într-o mascaradă.

În al cincilea rând, a poruncit Bisericii să repete gestul Lui în toată istoria viitoare, ca o rememorare a acelui moment. Or acest lucru ar fi fost imposibil de făcut cu trupul Lui fizic.

În al şaselea rând, a spus El, cuvintele Lui erau Duh, nu trup de carne.

Şi, în sfârşit, când a venit momentul propriu-zis al sacrificiului Său aşa cum El însuşi prezisese, El le-a explicat ce însemna aceasta. S-a aşezat la masa de Paşte înconjurat de ucenicii Lui. Şi s-au bucurat toţi de mâncarea dinaintea lor, de părtăşia pe care ea le-o oferea, de sărbătoarea pe care o îngloba şi de purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Doar că de data asta inima lor era împovărată, iar mana singură nu putea să le ridice povara de pe suflet. Sosise vremea să se confrunte cu valoarea supremă a vieţii. Un sacrificiu de o valoare supremă tocmai era în pregătire. Mielul de jertfă al lui Dumnezeu a binecuvântat mâncarea, deşi în curând avea să fie înjunghiat. A luat pâinea, a mulţumit pentru ea, apoi a dat-o ucenicilor Lui zicând: „Luaţi şi mâncaţi. Acesta este trupul Meu ce se dă pentru voi; faceţi acest lucru în amintirea Mea”. Apoi a luat paharul, a mulţumit pentru el şi a spus: „Paharul acesta este sângele Meu, sângele legământului celui nou, care se varsă pentru mulţi, spre iertarea păcatelor”. Ucenicii au gustat, au atins, au mirosit, au înţeles şi au simţit dimensiunile mântuirii lor. El era prezent fizic atunci când le-a oferit aceste elemente.

După care a adăugat: „Vă spun că, de acum încolo nu voi mai bea din acest rod al viţei, până în ziua când îl voi bea cu voi nou în

împărăţia Tatălui Meu”.

Iată deci cum stau lucrurile. Pâinea frântă *reprezenta* ceea ce era pe cale să se întâmple. Iisus avea să fie zdrobit fizic şi emoţional, într-un mod care avea să atragă atenţia prietenilor şi duşmanilor deopotrivă. Dar după acea zdrobire avea să urmeze o restaurare. Ni se va deschide o cale pentru reluarea relaţiei cu Dumnezeu. Vom putea începe o relaţie nouă, parte dintr-o relaţie mai largă la nivel individual şi corporativ, şi asta datorită trupului Său frânt pentru noi. Vom putea intra într-o părtăşie indestructibilă, fiindcă El va veni şi va locui în noi. Vom participa la o sărbătoare eternă, când vom fi pentru totdeauna în prezenţa lui Dumnezeu. Vom cunoaşte plăcerea la dreapta Lui, căci închinarea îşi va atinge expresia apoteotică. Simbolul trupului Său frânt pentru noi şi simbolul dezmembrării Lui pentru unirea noastră primesc o expresie tangibilă în elementele cinei, atunci când ne adunăm ca să ne închinăm.

Deşi, amintindu-şi învăţăturile din trecut ale lui Iisus, ucenicii au înţeles parţial ce s-a întâmplat în acea noapte, acestora le era încă neclar sensul respectivelor evenimente. L-au înţeles pe deplin într-un moment semnificativ, survenit după înviere. Ziua în care Iisus a murit nu a putut fi înţeleasă şi apreciată de ucenici. Ei au văzut trupul Lui frânt, şi viaţa lor a fost răvăşită. Aveau o mulţime de întrebări, şi nu era nimeni care să le răspundă la ele.

După răstignirea lui Iisus, câţiva ucenici s-au întors acasă şi pe când păşeau pe drumul Emausului, au întâlnit un străin care a călătorit alături de ei. În acele ultime zile se întâmplaseră o mulţime de lucruri şi ucenicii erau adânciţi într-o discuţie, încercând să înţeleagă rostul tuturor acelor evenimente. Străinul, care îi asculta, a întrebat la un moment dat de ce sunt trişti. Atunci ei i-au vorbit despre întâmplările tragice ale morţii lui Iisus, cu trei zile în urmă, şi au întrebat: „Tu eşti singurul străin aici în Ierusalim, de nu ştii ce s-a întâmplat în el zilele acestea?”

Adevărul este că El era singurul din Israel care *ştia* ce s-a întâmplat. Dar ei nu ştiau încă cine era El. Şi atunci El a început să prezinte întreaga istorie şi cum se raporta ea la ziua aceea şi la

evenimentele de atunci. Ucenicii au rămas uluiţi de felul cum se legau toate între ele. Încă nu ştiau cine era El, dar L-au rugat să rămână cu ei şi să cineze în compania lor.

Când s-au aşezat la masă, a urmat momentul definitoriu. A frânt pâinea. Şi Biblia spune că în momentul acela ochii ucenicilor s-au deschis şi L-au recunoscut pe Iisus. În toată istoria nu a existat un act mai simplu, căruia să i se ataşeze o memorie transistorică mai profundă. Ce moment! Ce cină! Ce mesaj! Ce transcendenţă!

Într-adevăr, până în ziua de azi creştinul se împărtăşeşte împreună cu fraţii şi surorile sale din pâinea frântă şi din paharul cu vin. În această tranzacţie simplă, întreaga istorie îşi găseşte sensul în persoana lui Cristos. Moartea lui Iisus din trecut este amintită în prezent şi indică spre un viitor când vom frânge pâinea împreună cu El în eternitate. Toate simţurile participă la acest act – atingerea, gustul, mirosul, auzul şi văzul. Şi toate barierele cad – bariera păcatului ce ne desparte de Dumnezeu, bariera dintre trup şi suflet – întrucât fizicul şi spiritualul se interconectează, bariera dintre viaţă şi moarte, bariera rasială şi a prejudecăţilor – căci toţi stăm înaintea Lui la aceeaşi masă. Aceasta este „Mensef a lui Dumnezeu”. Oare ar putea exista un motiv mai măreţ de celebrare? Acum fiecare clipă a vieţii poate fi înţeleasă chiar în timp ce este trăită.

Douglas Coupland spune o poveste fascinantă în cartea lui intitulată *Life After God*. Odată, în timp ce se plimba prin parc, a văzut un grup de femei nevăzătoare care ieşiseră la un picnic. Când l-au auzit trecând, l-au rugat să le facă o fotografie. El a acceptat bucuros, iar ele s-au înghesuit una într-alta ca să se încadreze cât mai bine în poză. Când a plecat, nu s-a putut abţine să nu se întrebe: „Oare de ce vrea un grup de oameni privaţi de simţul văzului să se fotografieze?” 5

Dacă-mi permiteţi, sugestia mea este că Dumnezeu ne-a întocmit în aşa fel încât să ne putem bucura de abilitatea altuia şi astfel să împărtăşim şi noi avantajele ei, chiar dacă nu putem să o experimentăm noi înşine. Probabil că voiau să arate fotografia cuiva care o putea vedea şi care ar fi putut astfel îmbogăţi înţelegerea acelor femei. De asemenea, retrăind în memorie împrejurarea respectivă,

femeile puteau transcende felul în care au trăit-o inițial.

În momentul acela unic din istorie, când a frânt pâinea pentru ucenici, Dumnezeu a oferit participanților vedere și înțelegere, prin viața Celui al cărui trup s-a frânt și care îi putea ridica astfel la o amintire sacră. În actul acela simplu, El i-a transformat în niște ființe noi și depline. Pâinea frântă aruncă o punte peste prăpastia de netrecut din milioanele de vieți. Și iată că în sfârșit vedem așa cum nimic din lumea asta nu ne poate face să vedem – prin ochii Lui, cu prezența Lui.

TRANSPUNEREA ÎN VIAȚĂ

În practica credinței creștine, împărtășirea aceasta din pâine și din vin se numește într-un mod cât se poate de potrivit Cina Domnului. Dumnezeu. Se apropie și noi ne bucurăm de prezența Lui în noi. Contrastul cu orice altă credință religioasă este total, așa cum putem observa cu ușurință.

Hinduismul ne învață prin esența și prin scopurile sale că trebuie să căutăm unirea cu divinul. De ce unire? Fiindcă hindusul pretinde că noi suntem parte integrantă din universul divin. De aceea, scopul individului este să descopere divinitatea aceasta și să trăiască în consecință.

Ascultați încă o dată ce spune Deepak Chopra despre acest scop al vieții. El face afirmația aceasta undeva pe la începutul cărții sale: „De fapt, noi suntem niște divinități deghizate, iar zeii și zeițele conținute sub formă embrionară în fiecare dintre noi încearcă să se materializeze pe deplin. De aceea, adevăratul succes este experiența miraculosului. E actualizarea divinității în interiorul nostru.6

Ceva mai încolo în cartea sa, Chopra spune un lucru care constituie baza filosofiei sale: „Trebuie să descoperim că în fiecare dintre noi este un zeu sau o zeiță în embrion care dorește să se nască pentru ca noi să ne putem exprima divinitatea”. 7

Nu mă pot abține să nu întreb: Cine suntem noi? Cine este zeul sau zeița? Cine este sinele? Sunt toate acestea niște entități distincte cu care noi coabităm? Există un dumnezeu ce are nevoie de mine (care *mine*?) ca să îl nasc pe el (care *el*?) pentru ca sinele meu amăgit să

înceteze a mai fi amăgit şi să ajungă divin ca un sine real? Cum a ajuns dumnezeul acesta într-o formă embrionară, în timp ce eu m-am dezvoltat pe deplin ca să-i pot oferi privilegiul naşterii şi ca să îmi pierd umanitatea pentru a-mi găsi divinitatea? Cu riscul de a deveni frivol, aceasta pare a fi cea mai recentă versiune a concursului „Cine-i primul?”

Spre sfârşitul cărţii, Chopra ne cheamă să ne dedicăm crezurilor pe care le expune în aceste cuvinte:

Azi voi hrăni cu drag zeul sau zeiţa sub formă de embrion care se găseşte în străfundul sufletului meu. Voi acorda atenţie spiritului din mine care îmi animă atât trupul cât şi mintea. Mă voi trezi faţă de pacea adâncă din inima mea. Voi aduce conştiinţa Fiinţei atemporale, eterne, în experienţele mele ce poartă pecetea timpului.8

Iată deci care este esenţa hinduismului filosofic – autozeificarea. Unul din cei mai mari filosofi ai Indiei a spus-o cât se poate de direct: „Omul este Dumnezeu într-o vremelnică uitare de sine”.

Cum e posibil să fim un produs al lumii cuantice şi în acelaşi timp dumnezei? Oare atât ne-au învăţat cele câteva mii de ani de istorie a omenirii? Suntem cu adevărat nişte zei singuratici şi derutaţi care ne-am rătăcit pe cale? Iată aşadar motivul pentru care în hinduism alteritatea dispare şi e îmbrăţişată meditaţia – pentru ca noi, ca indivizi, să fuzionăm cu absolutul unic şi impersonal, cu un „Eu” scris în majusculă, întrucât nu există un partener personal semnificativ.9

Unirea cu absolutul impersonal sfidează limbajul, raţiunea şi realităţile existenţiale. Ea nu satisface foamea noastră după comuniune. Oricât am respecta intenţia unei asemenea învăţături, ne înşelăm singuri dacă credem că ea e coerentă din punct de vedere filosofic. Nu e deloc aşa. Tocmai de aceea câţiva dintre cei mai respectaţi filosofi şi gânditori hinduşi l-au etichetat drept unul dintre cele mai contradictorii sisteme explicative ale scopului vieţii din câte există.10 Mai mult decât atât, hinduismul nu poate supravieţui sterilităţii acestui tip de autozeificare. Divinităţile personale răsar cu milioanele şi templele sunt supraaglomerate cu oameni care vor să se

închine. Nu, sugestia divinităţii interioare este înrobitoare din punct de vedere psihologic şi individul evadează din ea pentru a găsi o alteritate.

În timp ce hinduismul merge la o extremă – zeificarea sinelui – islamul merge la cealaltă extremă. În islam, distanţa dintre Dumnezeu şi omenire este atât de mare, încât „eu” nu se apropie niciodată de „El”, de Dumnezeu. Şi deoarece distanţa dintre om şi Dumnezeu este imposibil de traversat, închinarea ia forma unui iureş incredibil de activităţi, ce urmăresc să-l apropie pe închinător de Dumnezeu. Repetiţia şi supunerea înlocuiesc căldura relaţiei. Este suficient să ne uităm cum se închină musulmanii pentru a observa diferenţa. În ciuda regulilor pe care le respectă şi în ciuda activităţilor pe care le îndeplineşte, în islam omul de rând nu e niciodată sigur că va ajunge în cer. Totul ţine de „voia lui Dumnezeu”. Destinul omului este lăsat la cheremul unei voinţe străine. Când relaţia este înghiţită de reguli, puterea politică şi coerciţia devin mijloace de control.

Odată am petrecut o zi împreună cu un prieten musulman. Uitasem că tocmai începuse postul Ramadanului şi i-am propus să intrăm într-un restaurant ca să bem o cafea. „Voi sta ani de zile în închisoare pentru ceaşca aceea de cafea”, mi-a replicat el, aşa că, evident, i-am cerut scuze pentru sugestia mea. Apoi mi-a mărturisit în şoaptă că postul lui era doar de ochii lumii şi că în particular nu îl ţinea. „Nu pot să muncesc zece ore pe zi fără să mănânc”, a zis el. Şi după un moment de stânjeneală a murmurat: „Nu cred că Dumnezeu este Cel ce impune toate aceste reguli”. Aşa cum ştiu toţi cei care au stat vreodată de vorbă cu vreun musulman, aceştia recunosc zâmbind că în luna cât durează postul Ramadanului se vinde mai multă mâncare decât în toate celelalte luni ale anului. Dar se mănâncă după apusul soarelui până dimineaţa, şi nu de dimineaţa până seara. Legalismul naşte întotdeauna conformare în detrimentul scopului.

În mesajul creştin, Dumnezeul care e distinct şi îndepărtat. Se apropie de noi pentru ca noi, cei slabi, să devenim puternici şi să fim aduşi aproape, în comuniune cu însuşi Dumnezeu, în timp ce identitatea noastră rămâne aceeaşi ca înainte. Actul simplu al

comuniunii cuprinde scopul vieţii. Individul îşi păstrează individualitatea deşi locuieşte în comunitate. Fizicul îşi păstrează natura fizică, dar este depăşit de spiritual. Elementele Cinei Domnului îşi păstrează caracterul lor distinct, dar devin purtătoare ale adevărului, indicând dincolo de ele însele, la părtăşia spirituală după care sufletele noastre tânjesc.

Întocmai cum actul consumat al dragostei între un bărbat şi soţia lui exprimă la modul concret tot ce înglobează relaţia lor morală şi spirituală, tot aşa actul simplu al frângerii pâinii şi paharul cu vin de la Cină înglobează realitatea concretă a prezenţei lui Dumnezeu în viaţa individului. Acest act de închinare semnifică o viaţă plină de sens. Şi consecinţele lui sunt profunde.

REALITATEA TRĂITĂ

Daţi-mi voie să vă duc într-un loc unic, la marginea unui deşert. Eu am fost acolo, şi inima mea a fost impresionată mai presus de orice cuvinte. Dacă veţi ajunge acolo în timpul unui serviciu de închinare de duminică dimineaţa, iată ce veţi vedea. Două femei misionare sunt înconjurate de un grup de oameni care, atunci când zâmbesc, arată jalnic. Când se vor apropia de tine, vei simţi că ţi se pune un nod în gât. Dar sunt nişte oameni minunaţi, care îl iubesc pe Cristos. Aici este o aşezare pentru leproşi. În încăperea unde sunt adunaţi, a sosit momentul Cinei Domnului. Pâinea şi vinul trec de la unul la altul, şi lecţia ce trebuie învăţată este uluitoare.

Dincolo de cruzimea bolii se desprinde un mesaj glorios de unitate şi speranţă. Trupul lui Iisus s-a frânt pentru noi toţi, aşa încât hrana Lui, prietenia Lui, celebrarea Lui şi bucuria Lui să ne lege pe toţi împreună. Într-o zi toate aceste trupuri vor fi făcute noi, când vom bea din pahar şi vor mânca din pâine împreună cu Tatăl nostru ceresc.

Asta ne aduce la concluzia cea mai cutremurătoare în legătură cu ceea ce înseamnă *închinarea*. Mâncarea şi sănătatea sunt nişte ramuri relevante de care ne agăţăm cu toţii. Dar trunchiul care este înrădăcinat în chemarea sacră a lui Dumnezeu la închinare se bazează pe o inversare a acestei relevanţe. Nu Dumnezeu trebuie să fie relevant pentru noi. Dimpotrivă, Dumnezeu ne cheamă să fim *noi* relevanţi

pentru *El*. Iată ce vreau să spun.

În *The Integrity of Worhip*, Paul Waitman Hoon include un capitol pe care îl intitulează: „The Irelevance of Worhip”. Întreaga lui argumentaţie este rezumată într-un paragraf care ne aminteşte că experienţa închinării ne poate cere uneori să ne depăşim propriile nevoi ca să împlinim chemarea pe care ne-o face Dumnezeu.

De câte ori am tânjit după o viaţă uşoară în lumea aceasta, doar pentru a ne aduna puterile ca să reflectăm asupra destinului nostru în eternitate. De câte ori am fost preocupaţi de biserica locală, şi în schimb am descoperit că privirile ne-au fost îndreptate spre biserica triumfătoare şi universală. Şi de câte ori am cerut ca închinarea să ne binecuvânteze sufletul cu pace, doar pentru a auzi că lecţia din ziua aceea ne cheamă la un război sfânt. De câte ori am dorit putere pentru a învinge lumea, doar pentru a descoperi că trebuie să fim ucişi cu pietre şi seceraţi în lumea aceasta. De câte ori am căutat mângâiere în durerile noastre, dar durerile lumii au fost adăugate la propriile noastre dureri. Asemenea răsturnări de situaţie le pot părea ciudate oamenilor. Dar numai o astfel de contradicţie răspunde realităţilor relevante şi irelevante asupra cărora se concentrează închinarea Bisericii”.

Nici ucenicii nu s-au aşteptat la o astfel de răsturnare. Ei au venit la Iisus şi I-au cerut pâine din abundenţă pentru a-şi umple stomacurile. Dar au descoperit că o cu totul altfel de pâine s-a frânt pentru ei, pentru a le potoli o foame mai adâncă decât şi-au putut ei

IISUS ÎNTRE ALŢI DUMNEZEI

Imagina. Au cumpărat pâine de la un magazin din apropiere, dar apoi au fost invitaţi la o altfel de masă. După mâncarea cumpărată de ei aveau să flămânzească iarăşi nu peste multă vreme. Dar Iisus le oferea împlinire eternă şi o prospeţime de fiecare clipă. Tocmai de aceea sarcina Bisericii nu este să-L facă pe Dumnezeu relevant pentru oameni, ci mai degrabă să-i facă pe oameni relevanţi pentru Dumnezeu.

La Worms, în Germania, există o minunată sculptură în lemn numită „Altarul sângelui”. Aceasta îl prezintă pe Dumnezeu frângând

pâinea pentru ucenicii Lui. Am admirat îndelung acea capodoperă, la care sculptorul a muncit ani buni din viaţa lui, şi mi-am dat seama că îmi e imposibil să o descriu. Ea reprezintă esenţa chemării noastre din partea lui Dumnezeu. Tocmai prin această tranzacţie El ne trezeşte mintea, ne linişteşte inima şi răstoarnă orice barieră.

Oare Dumnezeul nostru este atât de mic încât nu poate să dea viaţă fără canibalism? Cine înţelege Cina Domnului în profunzimea ei, înţelege şi care este împlinirea închinării. Însă cei care nu înţeleg sensul Cinei Domnului, pleacă flămânzi şi îşi devorează canibalic propriul suflet. Autorul cântării de mai jos ne invită pe toţi să ne potolim foamea adâncă a sufletului:

Frânge-Te pentru mine, Pâine a Vieţii, Domnul meu iubit.
Aşa cum ai frânt pâinile Pe ţărmul mării;
Te caut, Doamne.
Dincolo de pagina sacră.
Duhul meu însetează după Tine.
Tu, care eşti Cuvântul viu.
Eşti pâinea vieţii
Ce se frânge pentru mine.
Și Cuvântul Tău sfânt e adevărul care mă mântuieşte;
Dă-mi să mănânc ia să pot trăi cu Tine în cer, învaţă-mă să iubesc adevărul Tău, Căci Tu eşti dragoste.
Și, Doamne, trimite Duhul Tău.
La mine aici jos.
Ca El să-mi atingă ochii şi să-mi dea vedere;
Arată-mi adevărul Ascuns în Cuvântul Tău.
Și atunci în Cartea Ta cea revelată Te voi vedea pe Tine.12

ESTE DUMNEZEU SURSA SUFERINŢEI MELE?

Aş dori să încep acest capitol citând respectuos, cupermisiunea autorului, câteva fragmente dintr-una din cele mai sfâşietoare scrisori pe care le-am primit vreodată. Admir sincer curajul, onestitatea şi deschiderea bărbatului care a scris-o. fără îndoială că nu e deloc uşor să-ţi expui astfel sufletul în faţa cuiva. Mă doare inima pentru el şi pentru familia lui, care au trecut prin această experienţă deosebit de

dureroasă.

Această scrisoare, deşi concretă şi legată strict de contextul autorului, reia o întrebare care I-a fost pusă lui Iisus acum două mii de ani într-o situaţie similară. De fapt, dacă suntem oneşti, toţi găsim în această întrebare una dintre cele mai mari piedici în calea credinţei noastre în Dumnezeu.

Dragă Domnule Zacharias.

Am nevoie disperată de ajutorul dumneavoastră. Nu vă cer bani sau ceva de genul acesta… Doresc doar să vă solicit sfatul.

Vă rog să vă faceţi puţin timp ca să citiţi scrisoarea aceasta, care este foarte personală şi extrem de dureroasă. Situaţia în care mă găsesc este gravă şi deja intru în cel de-al doilea an de chin şi temeri. Am crezut că voi putea descoperi singur toate „răspunsurile" de care am nevoie ca să pot avea pace sufletească, dar m-am lovit mereu de proverbialul zid de netrecut. Sau poate că răspunsul a fost tot timpul în faţa mea, dar e prea sumbru ca să-l pot accepta. Nu ştiu. Pur şi simplu sunt derutat şi îngrozit. Am nevoie de ajutorul dumneavoastră.

Pe data de 4 august 1997, la 3: 15 PM, fiul meu Adam Mark Triplett a murit într-un accident aviatic. S-a întâmplat în New Richmond.

Wisconsin. Adam a fost instructor de zbor la o mică şcoală de pilotaj din St. Paul, Minnesota. A fost un elev respectat, muzician bun, pilot profesionist, prieten şi creştin devotat. A fost, de asemenea, un frate, soţ şi fiu deosebit. Adam a murit la doar 23 de ani, după numai trei luni de la căsătorie. Nu-mi pot imagina viaţa fără el…

Acum câţiva ani soţia mea şi cu mine am cumpărat un computer nou. N-am ştiut atunci cât pericol va aduce în viaţa mea. Într-o zi, explorând internetul cu noul meu prieten într-ale tehnologiei am fost surprins să descopăr un e-mail care mi-a parvenit anonim. Spre surpriza şi şocul meu, m-am trezit uitându-mă la o fotografie perversă, de o pornografie extremă.

M-am înfuriat din cauza vulgarei intruziuni şi mi-am propus să aflu mai multe despre sursa ei. Mi-am continuat căutarea, gândindu-mă că pot deveni un cruciat cu renume pentru cauza

decenţei. Dar am căzut victimă înşelăciunii şi amăgirii diavolului, şi curând am fost prins în capcana obiceiului pe care eu îl numeam „vizualizare privată”.

Dacă aveam o „zi proastă” la lucru sau dacă mi se strica maşina (orice scuză era bună), contrabalansam totul cu puţină „vizualizare privată”. îmi justificam practica prin faptul că nu cauzam nimănui vreun rău… Nu intram în intimitatea nimănui şi nu făceam nimic care să dăuneze cuiva. Nu am ţinut seama de răul pe care mi-l provocam mie însumi.

Într-o zi, la biserică, m-am trezit că mintea mea derula acele imagini şi că nu eram atent la mesajul pastorului. Frica mi s-a strecurat în suflet şi am încercat să scap de acel obicei demonic. Fără succes. Spirala decăderii a continuat, afectându-mi afacerile şi relaţiile de familie, ca să nu mai vorbesc de responsabilităţile de lider pe care le îndeplineam în biserica mea.

La data de 4 august l-am condus cu maşina pe fiul meu la aeroport, unde îl aştepta deja următorul lui elev. La ieşirea din maşină s-a întors spre mine, a zâmbit şi mi-a făcut semn cu degetul mare ridicat şi cu pumnul strâns (semnul nostru de aprobare). Când am pornit înapoi, uitându-mă prin oglinda retrovizoare… am avut o presimţire vagă şi ciudată că aceea era ultima dată când îl mai vedeam pe pământ. Dar am alungat repede acel gând. M-am scuturat de el. Am uitat de el complet. Şi m-am întors la muncă.

La sfârşitul zilei de lucru, eram foarte furios dintr-un motiv oarecare… [şi am decis] că voi merge acasă şi voi recurge la puţină „vizualizare privată”. Cel puţin acolo aveam să găsesc puţină satisfacţie, mi-am zis.

[În timp ce conduceam], foarte încet, pe un ton aproape şoptit, gingaş şi blând, şi cu o voce aproape rugătoare, L-am auzit pe Dumnezeu spunându-mi: „Mark, te rog, nu vreau să mai faci aşa ceva!”

Răspunsul meu a fost dur şi direct: „Oho, nu vrei să mai fac asta? Mare lucru! Tu vrei ca eu să nu fac mai nimic, nu-i aşa? Trebuie să fiu întotdeauna perfect, nu? Ei bine, nu azi!” Atunci Domnul a vorbit ceva mai tare, pe un ton şi mai grav: „Îţi cer să nu te comporţi aşa!” Şi din

nou l-am răspuns arogant: „Şi cum ai de gând să mă opreşti? Ce-ai să faci, ai să-mi omori fiul?”

Dar Dumnezeu mi-a vorbit şi a treia oară. De data aceasta tonul vocii Lui era plin de forţă, aspru şi autoritar. „Mark, nu înţelegi! îţi spun că NU vreau să te comporţi aşa!”

De data aceasta, eul meu ajunsese în culmea îndărătniciei, aşa că răspunsul meu a fost sfidător şi direct. De atunci nu am mai auzit nimic din partea lui Dumnezeu în legătură cu subiectul acesta.

Am ajuns acasă pe la ora 17: 30. Soţia mea gătea carne la grătarul din curte. Când m-a văzut, m-a întrebat dacă am auzit despre avionul care se prăbuşise în ziua aceea. I-am spus că nu. Ea părea descurajată, suspicioasă şi înspăimântată. Am „simţit” că ceva nu era în regulă…

Apoi a venit şeriful. Katrina (sora lui Adam) a ţipat. Linda plângea incontrolabil. Eu eram total amorţit, dar simţeam cum o prezenţă plină de putere a pus stăpânire pe trupul şi pe mintea mea. Cred că era Duhul Sfânt al lui Dumnezeu…

În săptămânile care au urmat morţii lui Adam, am început să-mi amintesc evenimentele din ziua aceea. Am fost devorat de vinovăţia păcatului meu împotriva lui Ehimnezeu din ziua aceea. Am devenit foarte conştient de nevrednicia mea şi de nevoia de a cădea la picioarele Lui ca să-i cer iertare… Oare eu eram răspunzător de acea oroare? O, Doamne drag, fă să nu fie aşa! 1

După cum cred că vă imaginaţi, în ziua când am primit scrisoarea aceea n-am mai fost în stare de nimic altceva. Pe măsură ce citeam, cu fiecare paragraf pe care îl parcurgeam, durerea mea creştea şi sângele îmi năvălea cu putere prin arterele goale. Inima îmi sălta în piept, ritmând prin bătăile ei cercetarea de sine în care mă lansasem. Orice altceva a dispărut într-un plan secundar. M-am pus în locul acelui om şi mi-am imaginat oroarea prin care trecea.

Cât de dureroasă poate fi viaţa când porţi în suflet o vină atât de mare, ce se adaugă unei tragedii atât de cumplite? Toată acea scrisoare se reducea la o singură întrebare deosebit de percutantă: „Oare Dumnezeu a luat viaţa fiului meu? M-a făcut să plătesc pentru că nu am

ascultat de dorinţele Lui?”

Căutarea unui răspuns la această întrebare ce se prezintă de fapt sub două ramificaţii – „Este Dumnezeu autorul suferinţei?” şi „Este suferinţa aceasta o consecinţă a păcatului meu?” – i-a tulburat atât pe sceptici cât şi pe credincioşi. Orice persoană raţională care încearcă să înţeleagă o lume în care există atâta bine, dar care cu toate acestea se zbate în atâta rău nu găseşte o soluţie facilă, mai ales când se întâmplă ceva de un asemenea dramatism. După secole întregi de polemici pe marginea acestui subiect, găsirea unui răspuns rămâne încă o sarcină chinuitoare. Întrebarea merită să-i acordăm toată atenţia. În acelaşi timp, sunt convins că nu există un răspuns mai comprehensiv la problema suferinţei şi a răului decât cel pe care îl dă credinţa creştină.

Biblia nu evită să ridice această problemă. Iisus S-a confruntat El însuşi cu ea. Uneori i-a fost pusă subtil, alteori fără menajamente. Incidentul cel mai remarcabil în care El a răspuns la această întrebare se găseşte în Evanghelia după Ioan, la capitolul 9. Discuţia urmează după una din cele mai extinse relatări ale vreunei minuni făcute de Iisus. Un dialog absolut firesc precede şi succede vindecarea respectivă, şi aceasta fiindcă s-a căutat o explicaţie pentru infirmitatea fizică a unei persoane.

Pe când Iisus trecea împreună cu ucenicii, le-a ieşit în cale un om orb din naştere. De data aceasta, ucenicii nu s-au mulţumit să vadă cum Iisus îl vindecă pe omul aflat în nevoie, ci au trecut la întrebarea cea mai dificilă dintre toate, vrând să ştie ce rol are Dumnezeu într-o situaţie tragică. Aşa că unul dintre ucenici L-a întrebat destul de abrupt: „Cine a păcătuit: omul acesta sau părinţii lui, de s-a născut orb?”

Oare era el însuşi răspunzător pentru soarta lui, sau altcineva?

Iisus i-a surprins complet cu răspunsul lui, când a spus că nici orbul, nici părinţii lui nu sunt de vină pentru orbirea lui. „S-a născut aşa, ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu. Cât este ziuă, trebuie să lucrez lucrările Celui ce M-a trimis; vine noaptea, când nimeni nu mai poate să lucreze. Cât sunt în lume, sunt Lumina lumii”.

Ce a vrut să spună prin cuvintele „ca să se arate în el lucrările lui

Dumnezeu”?

Să nu uităm că răspunsul lui viza patru categorii de oameni, fiecare cu propriile sale motive de a se îndoi de El. În prima categorie erau ucenicii înşişi, care doreau un răspuns la această întrebare deoarece căutau o explicaţie pentru suferinţa umană. Apoi erau vecinii, care ştiau că avusese loc un miracol şi doreau acum să ştie „cum” s-a realizat acesta. Cum a dat Iisus vedere orbului? Erau de asemenea, scepticii din grup care au văzut efectul, dar nu voiau să-L recunoască pe Cel ce. Se găsea în spatele miracolului. Acestora nu le plăcea direcţia în care îi ducea răspunsul lui Iisus, fiindcă îi obliga să hotărască dacă erau sau nu erau suficient de oneşti încât să renunţe la mândria lor şi să-L urmeze. Şi, în sfârşit, mai era şi orbul însuşi, care experimentase personal acea transformare şi era oarecum copleşit de toate implicaţiile ei – mai ales de perspectiva înfruntării criticilor. Discuţia personală pe care a purtat-o cu Iisus i-a risipit orice îndoială şi s-a convins că El nu era un simplu vindecător ce-l putea face pe un orb să vadă, ci avea totodată puterea de a transforma inima omului.

Este evident că răspunsul lui Iisus din pasajul acesta trece dincolo de agonia părinţilor care îşi pierd copiii sau a acelora care suportă cu răbdare nenumărate suferinţe. Dacă vrem să pătrundem în profunzimea lui, răspunsul ne va purta fără îndoială într-o călătorie îndelungată, şi aceasta fiindcă nu putem răspunde la întrebare fără să ţinem seama de criticile care se aduc răspunsului în fiecare etapă a sa. Cine îşi va lua răgazul să ni se alăture în căutarea răspunsului, va descoperi că înţelegerea biblică asupra lumii şi vieţii este singura care acceptă realitatea răului şi a suferinţei şi ne precizează o cauză şi un scop al ei, asigurându-ne totodată puterea şi susţinerea lui Dumnezeu în mijlocul tuturor încercărilor. Dacă cineva refuză să accepte adevărurile pe care ni le prezintă Iisus, suferinţa va continua să fie pentru el o barieră în calea către Dumnezeu şi, îndrăznesc să sugerez, către raţiunea însăşi.

Acum câţiva ani circula o anecdotă nostimă, care povestea despre o pană de curent ce a aruncat un oraş întreg în haos. Multă vreme inginerii nu au găsit pe cineva suficient de priceput ca să repare

defecţiunea. În cele din urmă a venit un om care, prin simpla apăsare a unui buton, a repornit sistemul. Plata pe care a cerut-o primăriei a fost de un milion unu dolari. Surprins de sumă, cineva l-a întrebat de ce a cerut un milion unu dolari şi nu doar un milion de dolari. Şi omul acela a răspuns că dolarul era pentru că a apăsat pe buton, iar milionul de dolari era pentru că a ştiut unde să apese.

La prima vedere, răspunsul lui Iisus la întrebarea ucenicilor pare inadecvat. El constă în câteva propoziţii scurte. Dar scurtele lui replici sunt încărcate cu o înţelegere mult superioară. Iată de ce profunzimea incredibilă din răspunsul lui Iisus poate fi apreciată aşa cum se cuvine doar dacă înţelegem concepţia despre lume şi viaţă pe care se bazează. A rămâne doar la cele câteva replici şi a pierde din vedere contextul mai larg al mesajului Său înseamnă a denatura această temă importantă. Pentru a evita acest pericol, voi readuce întrebarea la provocarea ei fundamentală şi voi ataca frontal problema dură, dar reală, a existenţei răului şi durerii într-o lume pe care un Dumnezeu iubitor pretinde că o stăpâneşte. După ce vom fi înţeles perspectiva creştină mai largă, vom vedea numaidecât că Cristos răspunde prompt la întrebarea imediată în lumina întrebării mai largi ce stă în spatele ei.

O SUFERINŢĂ UNIVERSALĂ

Pentru început, daţi-mi voie să amintesc că *toate* concepţiile despre lume şi viaţă – nu doar creştinismul – trebuie să dea o explicaţie sau un răspuns la răul şi suferinţa din lume. Răul fie dovedeşte categoric că Dumnezeu nu există, aşa cum susţine ateul; fie „nu este în ultimă instanţă cu adevărat rău”, aşa cum susţine panteistul; fie este explicat cel mai coerent de concepţia creştină despre Dumnezeu şi despre scopul Lui pentru creaţie. Pe scurt, problema răului nu este specifică creştinismului. Nu este suficient ca cel ce contestă creştinismul să o ridice. Toţi trebuie să dăm un răspuns la problema răului, indiferent la ce sistem de credinţe subscriem.

Printre descoperirile pe care le-am făcut studiind subiectul de care ne ocupăm acum este că toţi scriitorii care încearcă să răspundă la această întrebare au în comun un lucru şi o supoziţie fundamentală.

Factorul comun este că toţi încep cu o litanie a ororilor şi atrocităţilor. Nu un singur om s-a născut orb şi nu un singur prunc inocent a fost ucis. Lista victimelor pare nesfârşită. S-ar părea că simţim nevoia să ne aducem aminte câtă încărcătură emoţională conţine această problemă ce sfidează orice soluţie rezonabilă. Astfel că ajung să fie amintite de fiecare dată orori de proporţii inimaginabile. Găsesc că faptul acesta în sine este instructiv şi abordarea însăşi ne oferă o lecţie pe care o vom discuta mai târziu.

Dar există şi o a doua componentă, anume identificarea punctului de pornire. Multe lucruri sunt presupuse ori ascunse încă din start. Scepticul este imobilizat din start de problema răului. Confuzia aceasta ar trebui să ţină seama de replica unui fermier irlandez care a fost întrebat de un turist rătăcit încotro s-o apuce şi acesta i-a răspuns: „Dacă vrei să ajungi acolo, nu ar trebui să porneşti de aici”. Vedeţi, când majoritatea scepticilor doresc să nege existenţa lui Dumnezeu, ei pornesc de la problema răului, sau cel puţin îi rezervă pledoaria cea mai emoţionantă. Dar procedând astfel, ei sapă o groapă prea adâncă pentru a mai putea ieşi din ea, căci a ridica problema răului fără a admite existenţa lui Dumnezeu înseamnă a-ţi asuma riscul de a nu reuşi să justifici întrebarea. Dar mulţi pornesc tocmai din punctul acesta şi se rătăcesc. Pe parcursul discuţiei noastre, voi arăta de ce nu e coerent din punct de vedere logic ca cineva care vrea să nege existenţa lui Dumnezeu să pornească de aici.

PUNEREA PROBLEMEI

Concepţia creştină despre lume şi viaţă sugerează că problema răului poate fi pusă mai corect dacă răul este văzut mai degrabă ca un mister decât ca o problemă. Acum, înainte ca vreun oponent al acestui punct de vedere să sară în sus şi să strige: „Trişezi!”, crezând că atunci când etichetez răul drept mister încerc să evit un răspuns, daţi-mi voie să-i risipesc temerile. A spune că ceva este un mister nu înseamnă a evita necesitatea găsirii unei soluţii. Problemele caută răspunsuri, în timp ce misterele necesită ceva mai mult – ele cer explicaţii. Asta

înseamnă că e necesar să existe linii de convergenţă în argumentaţie, nu este suficient să expediem răspunsul cu un simplu Q.E.D.[1]

Dar există un motiv foarte important pentru a eticheta răul drept mister. Gabriel Marcel a definit misterul ca fiind o problemă care abuzează de propriile sale date. Prin aceasta, el a vrut să spună că întrebătorul devine fără să vrea obiect al întrebării sale. Noi nu suntem doar observatori ai realităţii răului, ci suntem implicaţi în el dincolo de posibilitatea unei discuţii pur academice. Peter Kreeft, profesor de filosofie la Boston Collège, spune: „A ajunge pe Marte e o problemă. A te îndrăgosti e un mister". 2 Răul, la fel ca dragostea, nu e o problemă, ci un mister.

Nu putem să discutăm despre problema răului fără să sfârşim prin a deveni miezul problemei. Scepticii trec liniştiţi pe lângă această realitate şi îşi urmează demersul ca şi cum ar fi nişte spectatori ce observă un fenomen, când în realitate ei fac parte din fenomen. Daţi-mi voie să exprim contestarea teismului creştin în cuvintele cunoscutului gânditor David Hume, şi vom observa imediat în ce fel întrebarea îl conţine pe întrebător în sine. Iată ce spune Hume:

Dacă un extraterestru ar ateriza dintr-odată în lumea noastră, i-aş arăta, ca o dovadă a relelor ei, un spital plin cu tot felul de boli, o închisoare aglomerată cu răufăcători şi datornici, un câmp de bătălie presărat cu cadavre, o flotă purtată de valurile oceanului, un popor ce se stinge răpus de tiranie, foamete şi molime. Dar pentru a-i arăta latura veselă a lumii şi pentru a-l ajuta să-şi facă o idee despre plăcerile ei, spre ce ar trebui să-l îndrum? Ar trebui să-l duc la un bal, la operă, la curte? Ar crede pe bună dreptate că vreau să-i arăt o paletă mai diversificată de suferinţe şi de dureri.3

Hume spune în altă parte că este imposibil să punem lumea aceasta în acord cu un scop final izvorât din dragoste. Formularea aceasta este poate mai bună decât şi-a imaginat însuşi Hume, deoarece ea sugerează o explicaţie încă din întrebare. Ţinta întrebării lui este cât se poate de transparentă. Problema durerii şi a suferinţei este reală şi

---

[1] quod erat demonstrandum (ceea ce era de demonstrat).

resimţită de fiecare individ în parte. Iată de ce toate cele patru grupuri au apelat la Iisus pentru un răspuns.

Dar pe lângă faptul că problema durerii e reală şi resimţită la nivel individual, ea e totodată universală. Nicio altă religie nu se străduieşte mai mult s-o explice ca budismul. Întregul periplu al lui Buddha spre „Iluminare" a început din cauză că a devenit absorbit de misterul răului şi al suferinţei. Universalitatea răului a fost cea care l-a îmboldit să pornească la drum.

A

Dar dacă există o realitate şi o universalitate a răului, există şi o complexitate a lui. Răul este pus în discuţie din cel puţin trei direcţii: avem o problemă metafizică (răspunzând la întrebarea: Care este sursa răului?), o problemă fizică (Cum se încadrează dezastrele naturale în discuţia noastră?) şi o problemă morală (Cum îl justificăm?).

A treia dintre ele formează miezul problemei: Cum permite un Dumnezeu bun să existe atâta suferinţă? Şi imediat intrăm într-o dilemă foarte serioasă. Cum putem răspunde la aspectul intelectual al întrebării fără să pierdem din vedere aspectul ei existenţial? Cum putem să le răspundem unor oameni ca Mark Triplett fără să ne încurcăm în filosofie?

Cei ce simt durerea acestei întrebări, se cutremură în faţa nivelului teoretic pe care îl presupun răspunsurile filosofiei. Nu ne place să stăruim asupra laturii intelectuale a întrebării, deoarece nu vedem ce rol revine logicii şi filosofiei în problema durerii. Dacă abia ai înmormântat un fiu sau o fiică, sau ai fost martor direct al unor brutalităţi de nedescris, partea aceasta din argumentaţie s-ar putea să-ţi stârnească mai degrabă mânie decât să-ţi aducă mângâiere. Cine vrea logică atunci când are inima frântă? Cine vrea un tratat medical despre rolul calciului în alcătuirea oaselor când suferă de o dislocare a umărului? în asemenea momente căutăm mângâiere, vrem anestezice.

Dar dacă ne concentrăm doar asupra rezultatului, ignorând procesul, durerea poate înceta pe moment, dar umărul rămâne tot dislocat. La un moment dat, logica trebuie să ocupe locul ce i se cuvine.

Mângâierea va urma şi ea, dacă logica primeşte o ancorare fermă.

Cititorule, dacă porţiunea aceasta ţi se pare plictisitoare, te rog să nu abandonezi lectura, căci trebuie să studiem întrebarea înainte de a-i putea da un răspuns. Nu trebuie să îngăduim ca durerea inimii să ocolească raţiunea minţii. Explicaţia trebuie să satisfacă şi latura intelectuală a întrebării, şi latura ei emoţională. A răspunde doar la întrebarea minţii, ignorând răvăşirea emoţională, pare un demers plin de cruzime. În schimb, a lega rănile emoţionale ignorând zbaterea minţii pare un demers lipsit de sens.

Atunci care este punctul de pornire corect? Dat fiind că esenţa problemei este în primul şi în primul rând de natură morală, cum poate exista o justificare morală pentru rău? O analogie a lui C.S. Lewis ne va ajuta probabil aici. El ne aminteşte că atunci când un vapor se află pe o mare furtunoasă, marinarii trebuie să răspundă la cel puţin trei întrebări. Prima: Cum putem împiedica vaporul să se scufunde? A doua: Cum putem împiedica vaporul să se izbească de alte vapoare? Aceste două întrebări sunt destul de evidente, însă în spatele lor pândeşte întrebarea cea mai importantă, a treia: De ce se află vaporul pe mare? Prima întrebare vizează etica personală. A doua vizează etica socială. Iar a treia este în căutarea unor răspunsuri de etică normativă.

Culturile noastre fac faţă cel mai bine primelor două întrebări, însă ele nu pot face o apologie raţională scopului vieţii şi nu ştiu încotro să se îndrepte pentru a găsi călăuzire în această privinţă. Dacă nu ştii încotro te îndrepţi, orice destinaţie este bună. Şi când vaporul începe să se scufunde ori se ciocneşte de un alt vapor, cum putem ajunge în siguranţă la destinaţie fără instrumentele de navigaţie necesare?

Trebuie să spunem cu toată convingerea că nu se poate stabili nicio etică imperativă şi nu se pot da niciun fel de verdicte morale fără să fi stabilit mai întâi imperativul vieţii şi fără să ştim cum să măsurăm progresul. În primul şi în primul rând, de ce existăm? Cu privire la această întrebare, scepticul navighează în derivă pe marea vieţii. Dacă existenţa noastră este o întâmplare şi dacă navigăm doar din capriciu, cum putem stabili dacă direcţia în care ne deplasăm este corectă sau

greşită? De ce suntem aici şi nu în altă parte?

Acum vedem de ce întrebarea aceasta îl înfrânge pe sceptic, care doreşte să nege totodată şi existenţa unui scop al vieţii.

SUB IMPERIUL CONTRADICŢIEI

Daţi-mi voie să vă prezint două uşi prin care cel ce se îndoieşte de existenţa lui Dumnezeu doreşte să scape de consecinţele necredinţei lui, lăsând impresia de raţionalitate. Dar mă tem că pe aceste două uşi stă scris: „Pe aici nu se iese”.

Prima cale de scăpare în problema răului este propusă de cei ce spun că Dumnezeu nu poate exista din cauză că întâlnim prea mult rău în lume. Aceştia nu văd o contradicţie logică în sistemul lor, fiindcă nu sunt nevoiţi să demonstreze că răul coexistă cu un Creator bun. Răul există; de aceea Creatorul nu există. Poziţia lor este formulată în termeni foarte tranşanţi.

Dar contraargumentul lui Iisus dovedeşte că nu au scăpat de contradicţie. Dacă răul există, trebuie să presupunem că există şi binele, ca să putem cunoaşte deosebirea între ele. Iar dacă binele există, trebuie să presupunem că există şi o lege morală cu ajutorul căreia măsurăm binele şi răului. Şi dacă există o lege morală, oare nu trebuie să postulăm o sursă ultimă pentru acea lege morală, sau măcar o bază obiectivă pentru ea? Printr-o bază obiectivă înţeleg ceva ce transcendental e întotdeauna adevărat, indiferent dacă credem sau nu.

Argumentul acesta este foarte puternic şi oricine neagă existenţa lui Dumnezeu dar acceptă prezenţa răului trebuie să-i acorde atenţia cuvenită. Ca replică la afirmaţia creştinului că Dumnezeu este necesar pentru a postula binele şi răul, scepticul răspunde cu întrebarea: „De ce nu poate evoluţia să explice simţul moral? De ce avem nevoie de Dumnezeu?”

Aceasta este abordarea cea mai recentă a gânditorilor care încearcă să explice binele şi răul fără Dumnezeu. În decursul timpului, naturaliştii au respins mai întâi folosirea cauzalităţii ca argument care să dovedească existenţa lui Dumnezeu. De ce trebuie să avem o cauză? De ce nu ar fi posibil ca universul să existe pur şi simplu? apoi au respins folosirea planului şi a intenţionalităţii ca argument în sprijinul

existenţei lui Dumnezeu: De ce avem nevoie de un arhitect? De ce nu ar fi posibil ca totul să se fi alcătuit de la sine cu aparenţa unui plan? Acum ei resping folosirea moralităţii ca argument al existenţei lui Dumnezeu: De ce e nevoie să postulăm o lege morală ori o sursă a legii morale? De ce nu ar fi posibil să existe doar o realitate pragmatică? Mi se pare fascinant! Scepticii vor o *cauză* a suferinţei sau o *intenţionalitate* a suferinţei, după ce în prealabil au negat că vreuna dintre acestea două ar fi necesare pentru a explica orice efect.

Încercarea de a-L nega pe Dumnezeu din cauza existenţei răului este plină de raţionamente ilogice, şi nu putem decât să ne mirăm că au fost acceptate. Niciun susţinător ai eticii evoluţioniste nu a explicat până azi cum e posibil ca o cauză primă impersonală şi imorală să producă prin nişte procese nonmorale o bază morală pentru viaţă, negând totodată orice bază morală obiectivă a binelui şi răului. Oare nu pare ciudat că dintre toate permutările şi combinaţiile pe care le-a putut produce un univers aleatoriu am sfârşit prin a avea noţiuni de adevăr, bine şi frumos? Şi, în definitiv, de ce ar trebui să spunem că ceva este bun sau rău? De ce să nu putem spune că e portocaliu ori purpuriu, tranşând problema la nivelul preferinţelor. Apropo, Bertrand Russell, a încercat să adopte această abordare, dar ea pare mai degrabă patetică.

Adevărul este că, fugind de legea morală, nu putem scăpa de dificultatea existenţială. Valorile morale obiective există numai dacă Dumnezeu există. De exemplu, este oare bine să fie mutilaţi copii pentru satisfacerea unei plăceri? Orice om rezonabil va spune că nu. Şi astfel ştim că există valori morale obiective. De aceea, Dumnezeu trebuie să existe. Cercetarea acestor premise şi a validităţii lor ne oferă un argument foarte puternic. De fapt, J.L. Mackie, unul dintre cei mai vocali contestatari ai lui Dumnezeu pornind de la realitatea răului, a admis cel puţin această legătură logică atunci când a zis:

Am putea argumenta foarte bine… că trăsăturile obiective intrinsec prescriptive, suprapunându-se peste trăsăturile naturale, constituie un pachet atât de ciudat de calităţi şi relaţii, încât este aproape improbabil ca ele să fi apărut în desfăşurarea firească a

evenimentelor, fără ca un Dumnezeu atotputernic să le fi creat.4

De aceea, trebuie să tragem concluzia că nimic nu poate fi intrinsec şi prescriptiv bun fără să existe un Dumnezeu care a întocmit universul în felul acesta. Dar tocmai Fiinţa Lui vor s-o nege scepticii din cauza existenţei răului.

Prima uşă prin care am putea să fugim de Dumnezeu stă deschisă, şi ceea ce vedem dincolo de ea e terifiant. Ne mai rămâne o singură opţiune, anume să modificăm forma uşii. Scepticul, recunoscând că dacă admite răul va trebui să invoce o lege morală obiectivă, încearcă un nou atac. Ascultaţi incredibila explicaţie pe care o dă un promotor al ateismului, Richard Dawkins de la Oxford:

Într-un univers al forţelor fizice oarbe şi al replicării genetice, unii oameni vor avea de suferit, alţii vor avea noroc, şi nu vei găsi nicio consonanţă sau nicio raţiune a acestui fapt, şi nici dreptate. Universul pe care îl observăm are exact proprietăţile la care ne putem aştepta dacă, în ultimă instanţă, nu există nici plan, nici scop, nici rău şi nici bine. Nimic altceva decât o indiferenţă oarbă şi nemiloasă. ADN-ul nu ştie nimic şi nici nu-i pasă de nimic, ci doar este. Iar noi dansăm după cum ne cântă el.5

Vedeţi ce s-a întâmplat? Scepticul a început prin a enumera o listă lungă de lucruri îngrozitoare, zicând: „Surit imorale, de aceea nu există Dumnezeu”. Dar a prezenta aceste realităţi drept realităţi morale înseamnă a presupune o stare a lucrurilor pe care evoluţia nu şi-o poate permite. Este imposibil să se ajungă la un imperativ moral pornind de la supoziţiile naturalismului. Şi atunci ce face scepticul? Neagă valorile morale obiective, căci a accepta realitatea lor ar însemna a admite posibilitatea existenţei lui Dumnezeu. Ca atare, conchide pur şi simplu că nu există rău.

Dar poate fi acesta un răspuns? Dacă ADN-ul nu ştie nimic şi nici nu-i pasă de nimic, atunci cum determină el cunoaşterea şi sentimentele *noastre*. Suntem noi doar nişte computere întrupate, care ne supraevaluăm simţurile? Dacă sentimentele noastre nu au nicio importanţă în raport cu realitatea răului, atunci poate că inteligenţa *noastră* este artificială iar inteligenţa computerului e autentică, fiindcă

acesta nu are sentimente, ci doar informaţii. Computerelor nu le „pasă” de nimic şi nu „deplâng răul”, şi de aceea sunt mai aproape de realitate.

Oare chiar până aici am ajuns? Dar trebuie să avem grijă, odată porniţi pe panta aceasta alunecoasă nu mai avem posibilitatea frânării. Negarea legii morale obiective pornind de la dorinţa de a nega existenţa lui Dumnezeu duce în ultimă instanţă la negarea răului în sine. Puteţi să vă imaginaţi cum ar fi să i se spună unei femei violate că violatorul nu a făcut altceva decât să danseze după cum cânta ADN-ul lui? Să se spună victimelor de la Auschwitz că torţionarii lor nu au făcut altceva decât să danseze după cum cânta ADN-ul lor, să se spună rudelor persoanelor ucise şi mâncate de Jeffrey Dahmer că el nu a făcut altceva decât să danseze cum îi cânta ADN-ul lui? Să dansăm aşadar în continuare!

Ce oroare! Aici nu e vorba de dans! Aici cel ce vrea să fugă de realitate pune piciorul pe grumazul raţiunii, după care caută disperat raţionalitatea în vreme ce neagă existenţa punctelor raţionale de referinţă. În consecinţă, deşi caută un răspuns la problema răului, el va sfârşi prin a nega problema însăşi. De fapt, am testat teoria aceasta cu câţiva studenţi de la Universitatea Oxford. Am întrebat un grup de sceptici că, dacă aş lua un copilaş şi l-aş tăia în bucăţi în faţa lor, aş face prin asta ceva rău? Studenţii respectivi tocmai negaseră existenţa valorilor morale obiective. După ce am pus întrebarea, în sală s-a făcut linişte, după care liderul de opinie al grupului a spus: „Deşi nu-mi face nicio plăcere să spun

IISUS ÎNTRE ALŢI DUMNEZEI

asta, dar nu – nu aş putea spune că aţi face un lucru rău”. Extraordinar! Ce estet! Nu-i face nicio plăcere. Extraordinar! Câtă naţionalitate – nu ar putea spune că ar fi ceva rău. Nu mi-a mai rămas decât să-l întreb ce mai rămâne din întrebarea iniţială, dacă răul este negat.

Dawkins l-ar fi putut ajuta să meargă şi mai departe. În prelegerile sale din 1992 în faţa Asociaţiei Umaniştilor [Ateilor] Britanici, Dawkins a făcut o afirmaţie uluitoare. După ce a demistificat

noţiunea de Dumnezeu în numeroasele lui scrieri şi a explicat răul printr-un simplu dans stimulat de ADN, cum mai putem explica simţul moralităţii pe care îl descoperim în experienţa umană? De ce ne mai punem întrebări referitoare la bine şi la rău?

Dar Dawkins are răspunsul. Viruşii. Un virus distruge datele din gena umană şi transmite mai departe informaţii eronate. Dacă am putea elimina cumva virusul care ne-a determinat să gândim eronat, am putea fi curăţiţi şi am scăpa de noţiunea supărătoare de Dumnezeu, bine şi rău.6

În limbajul lui Dawkins, cei ce i-au pus lui Iisus întrebarea referitoare la orbul din naştere au avut nevoie de un program antivirus. De fapt, Iisus însuşi ar fi avut nevoie de o reprogramare. Şi, presupun, cineva care face morală pe tema holocaustului are nevoie de o nouă protecţie antivirus. Şi atunci problema răului nici măcar nu se va mai pune. Am putea să-l întrebăm pe Dawkins dacă avem vreo obligaţie morală ca să eliminăm acest virus. Să nu uităm că, evident, el însuşi a reuşit să scape de virus, de aceea ne poate transmite acum date morale.

Însă problema se întoarce asupra ei însăşi. În încercarea de a scăpa de ceea ce ei numesc contradicţia dintre un Dumnezeu bun şi o lume rea, scepticii exorcizează noţiunile teiste, doar pentru a sfârşi posedaţi şi învinşi de şapte ori mai multe contradicţii.

Deşi am citat adesea critica lui G.K. Chesterton la adresa acestui mod de a gândi, nimeni nu o formulează mai bine ca el, aşa că aş vrea să îl citez din nou:

Orice acuzare presupune o doctrină morală, iar revoluţionarul modern se îndoieşte nu doar de instituţia pe care o acuză, ci şi de doctrina în baza căreia îşi lansează acuzaţia. Prin urmare, el scrie o carte în care se plânge că opresiunea imperialistă insultă puritatea femielor, apoi scrie o altă carte, un roman, în care insultă el însuşi aceeaşi puritate. Îl blestemă pe Sultan pentru că le face pe fetele creştine să-şi piardă virginitatea, apoi o blestemă pe d-na Grundy pentru că le determină să şi-o păstreze. Ca politician, strigă în gura mare că războiul înseamnă pierdere de vieţi omeneşti, iar apoi, ca

filosof, declară că întreaga viaţă este o pierdere de timp. Pesimistul rus îl acuză pe poliţist că a omorât un ţăran, după care dovedeşte pe baza celor mai rafinate principii filosofice că ţăranul ar fi trebuit să se omoare singur. Cineva acuză căsătoria ca fiind o minciună, apoi îi acuză pe aristocraţii destrăbălaţi că o tratează ca pe o minciună.

Adeptul acestei şcoli de gândire participă mai întâi la o întâlnire politică unde se plânge că sălbaticii sunt trataţi ca şi cum ar fi animale, apoi îşi ia pălăria şi umbrela şi merge la o întâlnire ştiinţifică unde demonstrează că de fapt ei chiar sunt animale. Pe scurt, revoluţionarul modern, fiind un sceptic incurabil, este în permanenţă angajat în subminarea propriei sale gândiri: în cărţile sale pe teme politice atacă oamenii deoarece calcă în picioare moralitatea, iar în cărţile lui pe teme etice atacă moralitatea deoarece calcă în picioare oamenii. Iată de ce omul modern revoltat devine practic inutil pentru orice cauză revoluţionară. Revoltându-se împotriva a orice, el îşi pierde dreptul de a se mai revolta împotriva a ceva.7

Daţi-mi voie să ilustrez punctul de vedere al lui Chesterton cu ceva mult mai contemporan. Am văzut lucrul acesta întâmplându-se într-un mod patetic atunci când America a fost prinsă în scandalul Clinton-Lewiński. În contradicţia noastră morală, a ieşit la iveală o dispoziţie culturală uimitoare. Faimoasa replică a preşedintelui, „Depinde ce înţelegem prin cuvântul «este»”, i-a scos pe reporteri în stradă, unde le-au pus trecătorilor întrebarea secolului: „Au cuvintele un sens fix, sau putem să le dăm ce sens vrem noi?” (Ce poate fi mai autodistructiv decât să vezi cum negustorii de cuvinte întreabă dacă cuvintele au vreun sens, apelând la cuvinte pentru a-şi formula întrebarea?)

Spre marea surpriză a organizatorilor acestui sondaj, majoritatea oamenilor au fost de acord că uneori cuvintele pot avea sensuri diferite pentru oameni diferiţi, presupunând, desigur, că nu există echivoc între sensul întrebării şi sensul răspunsului primit.

Aceasta a dus la a doua întrebare: „Este moralitatea o problemă absolută sau una privată?” Un număr copleşitor de respondenţi au spus că moralitatea este o problemă privată.

Rezultatele sondajului au devenit informaţia principală în cadrul programelor de ştiri de la CNN. În primul rând, cuvintele au doar un sens personal. În al doilea rând, moralitatea este privată. Ca o ironie, al treilea subiect în cadrul buletinului de ştiri a fost că Statele Unite au lansat un avertisment ferm către Saddam Hussein că dacă nu pune capăt jocului său terminologic cu echipele sosite în Irak ca să inspecteze instalaţiile nucleare, Statele Unite vor bombarda Irakul.

Şi iată că dintr-odată cuvintele contează. Nu îi vom permite lui Saddam să danseze aşa cum îi dictează ADN-ul *lui*. Nu îi vom permite să-şi scrie propriul *lui* dicţionar. Nu îi vom permite să trăiască în conformitate cu etica *lui*, însă vom permite cetăţenilor *noştri* să determine ei înşişi sensul cuvintelor pe care le folosesc şi insistăm că moralitatea *noastră* nu priveşte pe nimeni altul în afară de *noi*.

Aceasta este lumea spre care vor fi împinşi pe cale de consecinţă logică Dawkins şi alţii asemenea lui. Este o lume a contradicţiilor sistemice. Dacă moralitatea nu e nimic altceva decât o etapă superioară pe scara evoluţiei, nu avem nicio modalitate de a evalua când vom fi ajuns în vârf. După cum admit naturaliştii înşişi, nu putem prevedea mişcarea aleatorie a atomilor. În ultimă instanţă, această viziune filosofică asupra răului face ca viaţa să fie imposibil de trăit într-o comunitate. Dawkins nu poate explica răul dacă neagă existenţa unei legi morale obiective şi nu poate nega răul fără a fi nevoit să renunţe la poziţia de contestare a existenţei lui Dumnezeu. Scepticul descoperă aşadar că pe uşa aceasta stă scris „Pe aici nu se iese”, exact în timp ce vaporul lui se scufundă.

CEREREA CA DUMNEZEU SĂ FIE CONTRADICTORIU

Însă ce-a de-a doua uşă pare, la prima vedere, o cale certă de ieşire. Scepticul întreabă de ce nu ne-ar fi putut crea Dumnezeu în aşa fel încât să alegem întotdeauna numai binele. Filosofi de renume au ridicat această problemă, considerând că ea este critica cea mai aspră la adresa creştinismului. Dar şi de data aceasta critica încalcă legile raţiunii.

Alvin Plantinga de la Universitatea Notre Dame, care este considerat de mulţi ca fiind cel mai respectat filosof protestant al

zilelor noastre, a adus argumente puternice şi convingătoare împotriva acestei poziţii. El susţine că critica în sine implică o concepţie falsă despre omnipotenţa lui Dumnezeu. Trebuie să înţelegem că Dumnezeu nu poate să facă ceva autocontradictoriu ori logic imposibil. De exemplu, Dumnezeu nu poate să facă cercuri pătrate. Termenii aceştia se exclud reciproc.

Plantinga are dreptate. Aş adăuga aici că dacă Dumnezeu *poate* face ceva, chiar şi ceva autocontradictoriu, atunci El poate chiar şi să-şi contrazică propriul caracter, ceea ce prin implicaţie ar face ca problema răului să fie discutabilă şi deci să nu mai aibă nevoie de apărare. Dar noi ridicăm problema răului tocmai fiindcă dorim coerenţa. Într-o lume în care dragostea este etica supremă, trebuie să existe şi libertate. O iubire programată ori constrânsă nu e nicidecum iubire; e doar un răspuns condiţionat ori interesat. Încă o dată, chiar şi gânditori ostili creştinismului afirmă fără să vrea adevăruri care sunt în acord cu gândirea creştină. De exemplu, Jean Paul Sartre spune în *Fiinţă* şi *Neant*:

Omul care vrea să fie iubit nu doreşte să fie înrobit de persoana iubită.

El nu vrea să devină un obiect al pasiunii, aşa cum nu vrea nici să posede un robot. Dacă vrem să-l umilim, este suficient să-l convingem că dragostea persoanei iubite este consecinţa determinismului psihologic. În acest caz, el va simţi că dragostea şi persoana lui sunt devalorizate… Dacă persoana iubită este transformată într-un robot, omul se trezeşte singur.8

Câtă profunzime! Dragostea forţată este un precursor al singurătăţii. A avea libertatea să iubeşti şi a alege să nu iubeşti înseamnă a conferi dragostei sensul ei legitim. De aceea am spus mai devreme că David Hume a dat problemei durerii un răspuns mai bun decât şi-a imaginat el însuşi. Oare nu cumva existenţa unui scop ultim al dragostei este singurul mod în care *poate* fi rezolvată problema durerii? Când cerem să ni se refuze libertatea şi să ni se dea posibilitatea de a alege doar binele, noi nu cerem dragoste, ci ceva impus din afară şi care nu e nicidecum uman.

Ambele uşi prin care scepticul ar vrea să-şi găsească scăparea sunt zăvorâte. Nu poţi să postulezi răul fără să admiţi o lege morală transcendentă, pe care evoluţia nu o poate susţine. Şi nu poţi să atingi culmile cele mai înalte ale eticii fără posibilitatea libertăţii. Prima ne condamnă la vieţi trăite în contradicţie. Cea de-a doua cere ca Dumnezeu să fie contradictoriu.

Pe scurt, pentru naturalist, orbul din naştere a fost un om care a dansat după cum a cântat ADN-ul lui. Cât priveşte întrebarea din spatele întrebării, naturalistul nu numai că nu poate răspunde la ea, dar nu poate nici măcar să o justifice.

Să vedem în continuare cum ar răspunde alte religii la întrebarea ucenicilor şi cum ar justifica acestea întrebarea din spatele întrebării?

După cum am mai spus, religiile panteiste au încercat să dea răspunsuri ample, şi uneori răspunsurile acestea sunt teribil de confuze. Problema hinduismului e că nu are un răspuns monolitic la problema suferinţei. Declarând că totul în lumea fizică este non-real, iluzoriu, schimbător, tranzitoriu, hinduismul sfârşeşte cu foarte multe probleme filosofice. Şi, desigur, suntem nevoiţi să întrebăm: Ce anume a cauzat „iluzia” răului, dacă totul este parte dintr-o realitate divină? Şi hinduşii se străduiesc să găsească un răspuns la întrebarea aceasta.

În Bhavagad-Gita există un pasaj clasic în care Krishna îl consiliază pe tânărul Arjuna, în ajunul unei bătălii în care e posibil să-i ucidă pe fraţii lui vitregi. Arjuna e tulburat de perspectiva aceasta şi nu se poate decide să intre în luptă. Dar Krishna, care vine la el sub înfăţişarea unui vizitiu, îi vorbeşte despre datorie. Ca războinic, datoria lui este să împlinească responsabilitatea castei sale. Acesta este rostul vieţii. Dar îi spune să nu se teamă să-şi facă datoria, căci binele şi răul se contopesc într-o realitate ultimă, Brahman. În Brahman, spune Krishna, orice distincţie dispare. Ceea ce pare a fi rău e doar o realitate inferioară. În ultimă instanţă, toate formele de viaţă, toate manifestările binelui şi răului izvorăsc din Dumnezeu şi se întorc în El, indiferent dacă El e personal sau impersonal. „Du-te la război şi fă-ţi datoria”. Convergenţa a tot ce există într-o realitate unică şi absolută

formează axul răspunsului hindus la întrebarea din spatele întrebării. Putem observa uşor că se instalează un sentiment al fatalităţii atunci când întreaga realitate are un curs inexorabil şi inevitabil.

Shankara, unul din cei mai importanţi filosofi ai Indiei, relatează următoarea anecdotă. A doua zi după ce filosoful a ţinut o prelegere înaintea regelui despre amăgirile minţii şi iluziile lumii materiale, regele a lăsat liber un elefant care a luat-o razna. Atunci Shankara a fugit şi şi-a găsit salvarea într-un pom. Când regele l-a întrebat de ce a fugit, dacă elefantul nu e real, Shankara, fără să se piardă cu firea, i-a răspuns: „Ceea ce a văzut regele a fost de fapt un eu non-real căţărându-se într-un copac non-real!” Iar noi am putea adăuga: „Şi răspunsul acesta este unul non-real”.

Deşi aceste lucruri sunt văzute mai degrabă ca fabule, hinduismul clasic nu poate să rezolve problema răului. A tăgădui că răul este real nu diminuează răutatea, şi nici nu împiedică dorinţa inimii după puritate. O mare parte a închinării hinduse constă în rituri de purificare. Iată de ce în hinduismul popular există atâtea forme ale închinării, atâta teamă de pedeapsă, atâtea mijloace de obţinere a bunăvoinţei lui Dumnezeu, etc.

Dar de ce năzuinţele acestea profunde ale inimii sunt percepute ca reale? De fapt, una din cele mai aspre critici ale hinduismului la adresa creştinismului şi motivul declarat pentru refuzul validităţii acestuia o reprezintă aşa-zisul Raj* Britanic şi răul exploatării şi al subjugării supuşilor săi. Dar nu putem să le avem pe amândouă: răul nu poate fi în acelaşi timp iluzoriu şi concret.

Hinduismul explică percepţia răului ca fiind indusă de ignoranţă. Dar asta nu face decât să împingă problema un pas mai departe. Dacă totul se contopeşte în Unul şi dacă pluralitatea este o iluzie născută din ignoranţă, atunci care este sursa ignoranţei, dacă nu Unul. Şi dacă Unul este sursa ignoranţei, atunci absolutului impersonal din Unul îi lipseşte adevărata cunoaştere. Dar aici ne confruntăm cu adevăratul răspuns al hinduismului la problema orbului din naştere.

Reîncarnarea este o trăsătură centrală a filosofiei hinduse. De fapt, unii gânditori orientali s-au grăbit să spună că pasajul biblic

despre orbul din naştere afirmă reîncarnarea. Altfel cum ar fi putut păcătui omul acela înainte de a se fi născut? Daţi-mi voie să spun că o asemenea interpretare dovedeşte atât o înţelegere greşită a textului, cât şi refuzul hinduşilor de a se confrunta cu ceea ce implică în mod real doctrina reîncarnării.

Mai întâi de toate, pasajul acesta nu „învaţă" deloc reîncarnarea. El citează doar o întrebare ce a fost pusă. Învăţătura Bibliei este că:

Imperiu „oamenilor le este rânduit să moară *o singură dată*, iar după aceea vine judecata" (Evrei 9: 27, s.a.). De fapt, în contextul pasajului nostru, Iisus spune că nu există o legătură directă între vreun act exterior şi condiţia orbului, şi de asemenea că există un interval scurt de timp când omul poate alege să creadă mesajul lui Dumnezeu, după care nu va mai avea scăpare. Prin contrast şi prin definiţie, reîncarnarea e un ciclu recurent de cauze şi efecte, până când se va fi plătit pentru toate nelegiuirile şi se va fi atins absolutul. Dar Iisus neagă clar această posibilitate. El a spus: „Vine noaptea, când nimeni nu mai poate să lucreze". Oportunitatea va înceta într-o zi.

În loc să ascultaţi gândurile mele despre înţelesul reîncarnării în hinduism, mai bine să ascultăm ce spun Upanişadele în această privinţă:

Aşadar, pentru cei ce au un comportament plăcut aici – există perspectiva ca ei să intre într-un pântece plăcut, fie în pântecele unei femei Brahmane [casta preoţească], fie în pântecele unei Kshatriya [casta regilor şi a războinicilor], fie în pântecele unei Vaisya [casta lucrătorilor sau a meseriaşilor]. Dar pentru cei ce au un comportament josnic aici – există perspectiva ca ei să intre în pântecele josnic al unui câine, ori în pântecele unui porc, ori în pântecele unui paria. (Chandogya Upanishad, 5.10.8).

Există pasaje descriptive care intră în mai multe detalii, cuvinte pe care nu putem să le citim cu indiferenţă. Hinduismul exprimă aici un sentiment înnăscut al răului, despre care spune că se transferă în viaţa următoare, trăită sub formă de plantă, animal sau om. Doctrina aceasta e nenegociabilă în filosofia hindusă. Unele pasaje din Upanişade sunt de-a dreptul zguduitoare dacă le citeşti.

Budismul propovăduieşte de asemenea doctrina karmei şi a reîncarnării. Cuvintele introductive ale scripturilor budiste spun că fiecare individ este suma totală a ceea ce a gândit în vieţile sale anterioare. Una din colecţiile de discursuri ale lui Budda se numeşte Anguttara Nikaya. Iată câteva gânduri spicuite din această scriere:

Kamma mea [acţiunile mele prezente şi trecute] e singurul meu avut, *kamma* e singura mea moştenire, *kamma* e singura cauză a fiinţei mele, *kamma* e singura mea rudenie, singura mea protecţie. Orice acţiune aş face, bună sau rea, o voi moşteni într-o zi.9

(Să notăm că limba pali, în care sunt redactate scripturile budiste, pronunţă unele cuvinte altfel decât le cunoaştem noi în limba engleză, pe care de fapt le-am împrumutat din hindusă. De exemplu, *kamma* înseamnă *karma*.)

Deci şi în budism, răspunsul la întrebarea ucenicilor referitoare la starea orbului din naştere – „Cine a păcătuit, el sau părinţii lui?" – ar fi: „Şi orbul, şi părinţii lui". Suferinţa orbului este moştenirea păcatului din viaţa lui anterioară, şi soarta părinţilor este să moştenească această situaţie.

Dar există totuşi o diferenţă. Hinduismul afirmă că dincolo de lumea vremelnică şi iluzorie se află realitatea ultimă. Budismul inversează lucrurile şi spune că dincolo de lumea reală se găseşte vremelnicia. Ca atare, adevărata cauză a dorinţelor noastre este că credem că există permanenţă. Dar de îndată ce aflăm că nimic nu e permanent, nici măcar noi înşine, încetăm să ne mai dorim ceva. În starea aceasta de „Iluminare" sinele nostru şi toate dorinţele lui se sting, şi astfel suferinţa dispare. Acesta este ţelul budismului.

Cum putem să punem capăt suferinţelor? Potrivit doctrinei budiste, dacă putem anihila dorinţele, vom anihila şi răul. De fapt, însuşi cuvântul *nirvāṇa* înseamnă negarea junglei de dorinţe la care ne-au condamnat renaşterile noastre.

Nu ne putem împiedica să întrebăm: Cum poate o concepţie despre lume şi viaţă care consideră că totul e tranzitoriu să explice originea tranzitoriului şi seducţia minţii de a considera că acestea sunt permanente? Ce este atunci şinele, când el nici măcar nu există, dacă

nu o iluzie? Răspunsul lui Buddha este că el însuşi a trăit cu iluzia tranzitoriului până când printr-un şir de încarnări a descoperit natura tranzitorie a întregii realităţi. Atunci el a anunţat că aceasta avea să fie ultima lui existenţă, căci a stins în el orice dorinţă. Desigur, în ultima sa încarnare, a corectat concepţiile greşite ale ucenicilor lui. Şi a contestat câteva învăţături hinduse.

Dar mai presus de orice, budismul se confruntă cu o problemă realmente insurmontabilă. Dacă viaţa este ciclică şi dacă nu există un început al încarnărilor, de ce există un sfârşit al lor?

Filosoful William Lane Craig ne aminteşte că un regres infinit al cauzelor este ca şi cum ai încerca să ieşi dintr-o groapă fără fund. De unde să te ridici, dacă nu ajungi niciodată la fundul gropii? Pe de altă parte, ne-am putea întreba pe bună dreptate, dacă toate naşterile sunt renaşteri, pentru ce *kamma* a plătit prima naştere? Ne-am putea întreba, de asemenea, dacă în cazul în care stingerea tuturor dorinţelor este *nirvāṇa* ultimă, oare n-ar fi corect să spunem că în acea stare nu mai există nici măcar dorinţa de a vedea că răul şi suferinţa au luat sfârşit?

Aspectul incredibil al acestei învăţături este că pe măsură ce e mai dureroasă existenţa unui om, cu atât mai sigur e că îşi plăteşte cu succes datoria pentru viaţa anterioară. Aşa că atunci când cineva primeşte la naştere trupul unui copil diform, *kamma* este în acţiune. Indiferent dacă vrem să recunoaştem sau nu, aceasta este realitatea existenţială a învăţăturii la care ne referim.

Acum câţiva ani mi s-a relatat despre un grup de misionari, împreună cu familiile lor, care au miftit într-un accident rutier în apropierea unui sat dintr-o ţară budistă. În câteva minute autobuzul lor a fost jefuit şi s-a furat tot ce se afla asupra morţilor. Motivul – cei ce muriseră îşi primiseră *kamma* rezervată lor şi nu era nimic rău în a lua ce se mai putea lua de la cineva care şi-a primit plata cuvenită.

Dacă fiecare viaţă e o plată pentru o viaţă anterioară, ne mai întrebăm, de ce a ezitat Buddha să primească femei în ordinul lui sacru şi a decretat că acestea ar trebui să fie guvernate de mai multe legi decât bărbaţii? De fapt, chiar şi o femeie care era în ordin de mai mulţi

ani datora o reverenţă deosebită unui bărbat care abia fusese iniţiat. În cazul în care *kamma* era în acţiune, de ce au fost impuse toate acele reguli, atribuind unora virtuţi superioare? Asta, desigur, dacă nu cumva femeia, tocmai din cauza feminităţii ei, moştenea o *kamma* mai mare.

Devine deci evident că vaporul panteist se dezintegrează izbindu-se de recifurile răului. Nu se poate vorbi de absenţa sinelui câtă vreme nirvāṇa este individualizată, şi nu se poate vorbi despre încetarea suferinţei fără a se specifica originea primului gând greşit. Budismul are un set complicat de legi şi regulamente din cauză că are nevoie de ele. Fiind o cale nonteistă, aceasta e presărată cu *kamma*. Ea recunoaşte răul şi apoi, într-un mod fatalist, închide ochii faţă de el, căutând o scăpare.

Într-un contrast izbitor, mesajul creştin recunoaşte oroarea răului şi încearcă să dea o raţiune justificabilă moral pentru îngăduirea suferinţei de către Dumnezeu. Să revenim la răspunsul creştin, ca să vedem diferenţa.

DĂTĂTORUL VIEŢII

Dacă adunăm laolaltă tot ce spun Scripturile, descoperim şase elemente care se combină ca să ofere o explicaţie coerentă şi unică. Vedem că ele nu caută o portiţă de scăpare nici în negarea întrebării, nici în implicaţiile răspunsului.

În primul rând, Dumnezeul Bibliei. Se revelează drept Autorul vieţii şi Fiinţa în care locuieşte tot binele. Prăpastia dintre sceptic şi creştin este uriaşă încă de la bun început. Despre Dumnezeu nu putem spune doar că este bun. Asta înseamnă că atunci când ne referim la El, nu avem de-a face doar cu problemele ce ţin de bine şi de rău, de plăcere sau de durere. *Avem de-a face cu o sursă transcendentă a binelui pentru care optăm nu fiindcă e opţiunea „mai bună” într-o ierarhie a opţiunilor, ci fiindcă e însăşi baza de la care pornesc toate diferenţele*. Pentru noi, categoriile morale presupun comparaţii sau grade ierarhice. Judecăm ori simţim că ceva este mai bun decât altceva. Cultura noastră este superioară din punct de vedere moral faţă de cultura altuia, cel puţin aşa credem. Existenţa lui Dumnezeu schimbă

aceste categorii şi ne duce dincolo de aceste comparaţii, prezentându-ne însăşi esenţa pe care se bazează cuvântul *bunătate*.

Dumnezeu este sfânt. Diferenţa aceasta face ca argumentul să fie aproape imposibil de înţeles de către sceptic. Sfinţenia nu este numai bunătate. „De ce nu ne-a creat Dumnezeu în aşa fel încât să alegem doar binele?" „De ce se întâmplă lucruri rele unor oameni buni?" Realitatea e că opusul răului, din punctul de vedere al gradului, e într-adevăr binele. Dar opusul răului absolut, din punctul de vedere al genului, este sfinţenia absolută. În contextul biblic, ideea de sfinţenie este „alteritatea" uimitoare a lui Dumnezeu însuşi. Dumnezeu nu. Se revelează doar ca fiind bun; EI Se revelează şi ca fiind sfânt.

În opereta *Fantoma de la operă* există un cântec ce se numeşte „Muzica nopţii". Acesta e cântat de personajul pe jumătate sinistru al Fantomei, care face curte femeii pe care o iubeşte. O mângâie cu vocea sa şi o ademeneşte în lumea lui, spunându-i că întunericul nopţii ascute toate simţurile şi intensifică imaginaţia. O imploră să îşi abandoneze mecanismele de apărare şi să cedeze simţurilor, aşa cum noaptea coboară ca o perdea peste ochiul adevărului.

Apoi urmează versul: „Întoarce-ţi faţa de la lumina stridentă a zilei", fiindcă în întuneric poţi să părăseşti imperativele conştiinţei şi să te dedai plăcerii propriei pasiuni. Melodia e obsedantă, cuvintele sunt seducătoare şi voinţa este luată în derâdere. Pentru o gândire de felul acesta, lumina este într-adevăr stridentă, deoarece dă în vileag răutatea pe care întunericul o ţine ascunsă.

Sfinţenia lui Dumnezeu este ca lumina într-o lume întunecoasă. Aşa cum ivirea zorilor revelează gândurile şi faptele nopţii de dinainte şi stârneşte adesea dezgustul faţă de răul comis, tot aşa sfinţenia arată ce e lumina însăşi – sursa pentru descoperirea şi eliberarea din capcana minciunii. Profetul Isaia din Vechiul Testament descrie starea de veneraţie de care a fost cuprins când Dumnezeu i S-a revelat. Isaia, care era un om bun din punct de vedere moral, a căzut cu faţa la pământ şi a simţit de îndată că e nevrednic să stea în prezenţa lui Dumnezeu. Nu se afla în prezenţa cuiva mai bun decât el, ci în prezenţa Aceluia prin care şi datorită căruia întreaga puritate îşi găseşte un

punct de referinţă. De aceea a rămas fără grai.

Aici islamismul şi creştinismul găsesc o perspectivă parţial comună. Dumnezeu e transcendent nu doar în fiinţa Lui, ci şi în natura Lui.

La rândul ei, sfinţenia lui Dumnezeu conferă o sanctitate intrinsecă vieţilor noastre. Noi suntem creatura Lui. Aceasta înseamnă că sanctitatea noastră nu e conferită cultural şi nu e determinată legal, că orice persoană are o valoare intrinsecă. Valoarea aceasta e dreptul său din naştere, dat fiind că Dumnezeu este Tatăl ei ceresc. Dar oare nu tocmai recunoaşterea acestui fapt a determinat întrebarea? Dacă naşterea mea e sacră, atunci pentru ce rău trebuie să plătesc cu orbirea mea?

SURSA POVESTIRII

În al doilea rând, paternitatea lui Dumnezeu ne determină la următoarea deducţie. Dacă Dumnezeu este Autorul vieţii, atunci trebuie să existe un scenariu. Noi nu suntem, aşa cum se exprimă Jean Paul Sartre, nişte baloane de săpun care plutesc pe marea nimicniciei. Nu suntem într-o croazieră fără scop, fără destinaţie şi fără instrumente de bord.

De asemenea, lumea nu este o scenă pe care ne putem alege singuri rolurile pe care să le jucăm. Replicile care ne-au fost date dovedesc că nu avem de-a face cu o simplă piesă de teatru, ci viaţa reală este cea care poartă povestirea înainte cu fiecare act al ei şi cu fiecare idee pe care o comunică. Intriga secundară individuală trebuie să se lase direcţionată de povestirea mai amplă a scopului lui Dumnezeu pentru viaţa noastră.

Orbul din naştere, ucenicii şi vecinii, toţi cunoşteau povestirea. Că la început Dumnezeu a creat cerurile şi pământul. Că Dumnezeu e suveran peste viaţa tuturor. Dar cum se încadra orbirea acestui om în scenariul de ansamblu? Particularul căuta o explicaţie în contextul mai larg. Dacă intriga generală era înţeleasă pe deplin, povestirea particulară avea să aibă şi ea un sens.

Există o modalitate foarte simplă de a explica acest lucru. Am făcut referire ceva mai înainte la *Fantoma de la operă* a lui Andrew

Lloyd Webber, unul din cele mai de succes musical-uri de pe Broadway. Muzica este superbă şi firul narativ e fascinant. îmi amintesc când am auzit pentru prima dată câteva fragmente din lucrare la radio. Am fost surprins de faptul că anumite porţiuni păreau discordante, uneori chiar stridente. Cum a putut acelaşi compozitor să creeze şi porţiunile încântătoare, şi porţiunile disonante? Nu am putut să pun cele două părţi împreună până când am văzut în sfârşit piesa. Atunci totul şi-a găsit locul potrivit – partea magnifică şi partea patetică, acordurile armonioase şi acordurile nearmonioase; hidosul şi frumosul. De ce? Fiindcă exista un scenariu care să le explice.

Dacă înţelegem povestea planului şi scopului lui Dumnezeu, născută din caracterul Său sfânt şi pur, binele şi răul vorbesc în contextul ce le este propriu. Fără Dumnezeu nu există nici poveste, nici ceva care să aibă sens.

Am avut odată privilegiul să particip în cadrul Universităţii Cambridge la o prelegere ţinută de Stephen Hawking. Scopul acelei prelegeri era să analizeze întrebarea: „Este omul condiţionat sau liber?” Hawking şi-a parcurs materialul cu multă meticulozitate şi apoi a ajuns la îndelung-aşteptata concluzie: „Este omul condiţionat? Da. Însă deoarece nu ştim ce înseamnă să fii condiţionat, s-ar putea la fel de bine să nu fim condiţionaţi”.

(Nu m-am putut abţine să nu mă întreb dacă el personal s-a ridicat mai presus de determinism pentru a face această aserţiune, sau aserţiunea era parte din determinismul pe care l-a expus. Oare nu cumva datele se întorceau împotriva lor înseşi?)

Publicul a suspinat dezamăgit. Vedeţi, e imposibil să înţelegi un plan fără un tipar prestabilit. Nu există un mod corect de a-ţi trăi viaţa, dacă nu există un scenariu. De fapt, noi nu pierdem doar povestea, ci şi orice punct de referinţă comun în ce priveşte sensul.

În timpul Primului Război Mondial s-a întâmplat ceva extraordinar într-un ajun de Crăciun. La un moment dat, când zgomotul puştilor a încetat şi s-a lăsat o tăcere nefirească, o voce a început să cânte un colind de Crăciun. O altă voce nu a putut rezista tentaţiei de a i se alătura, şi curând muzica Betleemului s-a rostogolit

în cascade peste liniile inamice, întrucât ambele părţi beligerante citeau acelaşi scenariu. Istoria Pruncului din Betleem, Prinţul Păcii, a reuşit să aducă unitate între combatanţi, fie şi numai pentru câteva ore. Iată cum relatează compozitorul cântecului de mai jos acel moment memorabil. Din nefericire, pot cita aici doar câteva strofe:

Mă cheamă Francis Tolliver şi sunt din Liverpool.
Acum doi ani războiul mă aştepta Chiar în poarta şcolii.
În Belgia, în Flandra, în Germania şi până aici
Am luptat pentru Rege şi ţara ce-o iubesc.
A venit Crăciunul în tranşee.
Şi gerul ne mușca flămând.
Peste câmpiile îngheţate ale Franţei s-a lăsat liniştea.
Dar cântecele păcii nu se înălţau spre cer.
În Anglia, familiile noastre. Se gândeau la noi şi urau sănătate.
Bravilor şi glorioşilor băieţi plecaţi departe.
Cu tovarăşii de luptă stăm întinşi Pe pământul rece şi pietros.
Când de dincolo de linia frontului A răzbătut un sunet nespus de ciudat:
Şi-am zis atunci: „Ia ascultaţi, băieţi”.
Toţi soldaţii şi-au ciulit urechile în timp ce vocea germanului se înălţa puternică şi cristalină.
„Cântă foarte frumos, nu-i aşa”.
A spus camaradul de lângă mine.
Şi tot mai multe voci germane şi-au unit cântecu-n cor.
Tunurile se odihneau tăcute
Şi pe cer nu se mai învârtejea fumul puştilor.
Căci Crăciunul ne-a adus un mult-dorit răgaz.
Când cântecul a încetat în liniştea solemnă.
Câţiva băieţi din Kent au colindat:
„God Rest Ye Merry Gentleman”.
Apoi băieţii de dincolo au început „Stille Nacht”.
Asta-i „Silent Night”, am zis eu.
Şi acelaşi cântec a umplut cerul în două limbi cântat.10
Vedeţi, două limbi diferite pot proclama acelaşi sens atunci când

mesajul este cunoscut amândurora. Dacă fie şi gândul prezenţei lui Dumnezeu poate pune capăt războiului pentru o noapte, ce impact formidabil ar avea dedicarea faţă de întregul Lui scenariu? Bunătatea poate dura câteva clipe, dar sfinţenia defineşte întreaga viaţă.

Dumnezeu are un scenariu. El ne-a vorbit despre acest scenariu în Scripturile Lui. Identificarea scenariului ne va aduce un pas mai aproape de rezolvarea misterului.

IDEEA PRINCIPALĂ DIN SCENARIU

În al treilea rând, care este esenţa scenariului? Pe lângă faptul că Dumnezeu este sfânt, El ne revelează natura *sacră* a dragostei, la care ne cheamă. Din această sacralitate a dragostei trebuie să decurgă toate celelalte iubiri ale noastre.

Aspectul important în această succesiune logică este că sanctitatea intrinsecă asigură atât raţiunea, cât şi parametrii dragostei. Incapacitatea de a înţelege misterul răului duce la incapacitatea de a înţelege sacralitatea dragostei. O greşeală mortală pe care cred că o fac culturile noastre în căutarea lor după sens este iluzia că o dragoste golită de sacru, o dragoste total sărăcită, e suficientă pentru a ne purta prin încercările şi pasiunile vieţii.

Dar o asemenea dragoste nu ne poate susţine. În fiecare zi sunt distruse milioane de vieţi în numele dragostei. În fiecare zi se comit milioane de trădări în numele dragostei. Poate că dragostea pune lumea în mişcare, dar nu menţine viaţa în direcţia cea bună. De fapt, dragostea singură face ca răul să fie şi mai dureros. Dragostea poate să fie ceea ce a fost creată să fie doar dacă este unită mai întâi cu sacrul. Sacralitatea înseamnă separare. Sfinţenia nu numai că ne îndrumă spre dragoste, dar ne ajută să înaintăm pas cu pas, până când îşi va atinge apogeul în închinare.

Dar ce au toate acestea a face cu suferinţa? Totul. Vedeţi, când scepticul întreabă de ce nu ne-a creat Dumnezeu în aşa fel încât să alegem doar binele, acesta nu înţelege – absolut deloc – ce este binele în ochii lui Dumnezeu. Binele mu este un efect. Dacă doar efectul ar fi important, evident că Dumnezeu ne-ar fi putut crea astfel. Nu e nimic logic contradictoriu în posibilitatea de a ne fi făcut nişte roboţi. Dar

dacă viaţa este născută din sacralitate, atunci nici binele şi nici dragostea în sine nu pot fi un scop. Scopul e reverenţa, şi ea trebuie aleasă chiar şi atunci când e greu şi când trebuie să plătim un preţ mare. Felul acesta de dragoste presupune alegerea de a lăsa ca sanctitatea vieţii să dicteze voinţei. Dragostea reverenţioasă poate să se uite la suferinţă şi să vadă dincolo de ghearele timpului, în victoria ei eternă.

Dr. J. Robertson McQuilkin a fost preşedinte al Colegiului şi Seminarului Biblic Columbia. Este una din personalităţile cele mai remarcabile ale lumii noastre. De asemenea, a fost un lector şi un autor renumit. Dar niciuna din aceste acreditări nu depăşesc dragostea lui exemplară şi puternică pentru soţia lui bolnavă, Muriel. Aceasta a alunecat pe panta întunecată şi singuratică a bolii Alzheimer, de care suferă în ultimii douăzeci de ani. Dr. McQuilkin a renunţat la preşedinţia sa la Colegiul şi Seminarul Columbia, precum şi numeroase alte responsabilităţi pentru a o îngriji şi a o iubi. Emoţionanta lui experienţă a fost consemnată într-una din cele mai extraordinare cărţi de mici dimensiuni care au fost scrise vreodată. La un moment dat, el relatează în cartea sa următorul incident:

Odată, pe aeroportul din Atlanta, avionul nostru a avut întârziere şi a trebuit să aşteptăm vreo două ore. A fost o adevărată provocare. Tot la câteva minute veneau aceleaşi întrebări, care primeau aceleaşi răspunsuri: Ce facem aici? Când mergem acasă? Şi tot la câteva minute porneam prin sala de aşteptare cu pas alert în căutarea a – ce? Muriel a avut întotdeauna un pas alert. A trebuit să alerg ca să mă ţin după ea!

Vizavi de noi şedea o femeie cu o înfăţişare plăcută, care lucra de zor la computerul ei. Odată, când ne-am întors de la una din aceste plimbări, a spus ceva, fără să-şi ridice ochii din hârtiile ei. Întrucât nimeni nu mi se adresase personal, şi nici măcar nu protestase din cauza neîncetatei noastre vânzoleli, am întrebat: „Aţi spus ceva, vă rog?”

„Oh, nimic”, a răspuns femeia, „m-am întrebat doar dacă voi găsi şi eu vreodată un bărbat care să mă iubească aşa”. 11

Ce mărturie deosebită care să ateste foamea adâncă după o dragoste trainică! Vom găsi vreodată o iubire atât de mare şi atât de altruistă? Cu toţii recunoaştem dragostea sacră când o vedem, şi cât tânjim după ea! Dar dragostea sacră nu e lipsită de restricţii. Există bariere pe care devotamentul nu le va trece, căci dacă le-ar trece, ar înceta să mai fie dragoste.

Este foarte interesant că ceremonialul nupţial din Biserica Angliei foloseşte în cadrul jurământului de căsătorie următoarea expresie în engleza veche: „Cu trupul meu mă închin ţie". Iată un jurământ remarcabil. El vrea să spună că există o exclusivitate şi o reverenţă ce se exprimă fizic şi care conferă dragostei un limbaj. Până când nu înţelegem acest fel de dragoste, nu vom putea pricepe niciodată de ce nu poate fi ea programată. Şi nu vom pricepe nici adevărata natură a răului. Dragostea aceasta izvorăşte din închinare. Acesta este motivul pentru care Dumnezeu nu ne-a creat în aşa fel încât să alegem numai binele. Căci noi nu am fost chemaţi la bine, ci la închinare. Iisus nu S-a limitat să spună: „Să-L iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău", ci continuă descriind dragostea ca pe o postură ce încorporează mintea, inima şi sufletul. Când îl iubim pe Dumnezeu în felul acesta, toate celelalte feluri de dragoste îşi găsesc vindecarea.

Robertson McQuilkin îşi încheie cartea cu aceste cuvinte:

Dar în lumea ei tăcută Muriel e atât de mulţumită, atât de adorabilă, încât uneori îi spun lui Dumnezeu: „Doamne, Te rog, mai lasă-mi-o puţin!" Dacă Iisus ar lua-o acasă, ce mult mi-ar lipsi dulcea ei prezenţă.

Da, uneori mă cuprinde iritarea, dar nu prea des. Nu ar avea rost. Şi, în plus, îmi place să am grijă de ea. Ea e scumpa mea.n

Cartea aceasta poartă un titlu magnific: *A Promise Kept*. Vedeţi, există un scenariu; şi abia atunci când acest scenariu este înscris în inimile noastre, putem să ne trăim viaţa cu adevărat.

Douglas Coupland face o reflecţie ce ar trebui să dea de gândit generaţiei din care el însuşi face parte, o generaţie rătăcită în pustietatea vieţii fără Dumnezeu. El radiografiază lucid iluzia şi poleiala catifelată a libertăţii absolute, iar la sfârşit încheie cu un

postscriptum surprinzător:

Acum, iată secretul meu: Ţi-l spun cu o sinceritate a inimii pe care mă îndoiesc că o voi mai avea vreodată, aşa că mă rog să fii singur în cămăruţa ta când citeşti aceste cuvinte. Secretul meu este că am nevoie de Dumnezeu, fiindcă sunt bolnav şi nu pot să mă mai descurc singur.

Am nevoie de Dumnezeu ca să mă ajute să dăruiesc, fiindcă se pare că nu mai sunt capabil să dăruiesc; să mă ajute să fiu bun, fiindcă se pare că nu mai sunt capabil să fiu bun; să mă ajute să iubesc, fiindcă se pare că nu mai pot să iubesc.13

Numai când sfinţenia se uneşte cu închinarea poate fi învins răul. Şi în acest scop doar mesajul creştin are un răspuns valabil.

PUNCTUL CENTRAL AL ISTORIEI

Aceasta ne aduce la cel de-al patrulea pas. Cum este posibil ca sacrul să recunoască realitatea răului şi să ofere în acelaşi timp o explicaţie morală pentru el?

Miezul mesajului creştin afirmă o cale care este o manifestare unică şi fără pereche în faţa răului. Iisus a spus că drumul spre cruce a fost singurul scop pentru care a venit. Moartea Lui pe cruce conferă o forţă dublă mesajului Său. Ea demonstrează natura distructivă a răului, care e cauza suferinţei, şi, după exemplul lui Iisus, posibilitatea confruntării cu suferinţa chiar dacă ea e nemeritată.

Suferinţa şi durerea nu îl cruţă nici măcar pe Fiul lui Dumnezeu. La poalele crucii, privindu-L cum moare, se aflau tocmai cei ce au intonat cântece la naşterea Lui. Desigur, pentru Maria momentul acela a fost deosebit de traumatic. Cel ce fusese conceput de Dumnezeu însuşi. Se afla acum la discreţia oamenilor. Dar cred că ea ştia în inima ei că în scenariu mai era ceva ce încă nu se împlinise.

Când ne uităm la cruce, răul devine oglinda unei realităţi terifiante. Dar dacă privim atent *în profunzimea* crucii, descoperim că ea nu e opacă, ci translucidă şi că *prin* ea se vede răul aşa cum e el cu adevărat. Suferinţa lui Iisus este un studiu asupra anatomiei durerii. În esenţa lui, răul este o provocare morală adresată unui Dumnezeu sfânt. Nu e doar o luptă cu ceva ce ne cauzează disconfort. Şi aici ies la iveală

două adevăruri uluitoare.

Să ne aducem aminte ce am spus la început, anume că fiecare exponent al scepticismului îşi începe argumentarea cu o listă lungă de tragedii sau atrocităţi cumplite. Iată deci prima consecinţă. Cu cât dilema morală e mai intensă, cu atât scepticul este mai puţin capabil să justifice răul ca fiind rău. Alvin Plantinga ne explică lucrul acesta foarte convingător:

Ceea ce îngrozeşte cu adevărat nu e suferinţa, ci mai degrabă răutatea umană. Însă ar putea exista răutate înspăimântătoare, dacă naturalismul ar fi adevărat? Nu ştiu. Ea poate exista numai dacă există un anume fel în care nişte creaturi raţionale trebuie să trăiască, iar forţa normei este de aşa natură încât reversul său e caracterul terifiant şi îngrozitor al răutăţii autentice. Probabil că naturalismul poate să explice prostia sau iraţionalitatea ca fiind o acţiune contrară propriilor noastre interese. Dar nu poate să se împace cu răutatea înspăimântătoare.14

Cu cât e mai sumbră realitatea cu care ne confruntăm, cu atât e mai evident etalonul ei. Deşi gânditorii seculari continuă să se ascundă de acest adevăr, nu putem explica răul înfricoşător fără să îl vedem aşa cum este.

Acum câţiva ani o formaţie rap a înregistrat un cântec ce a devenit peste noapte hit. Dacă aş repeta cuvintele acelui cântec aici, răspunsul cel mai frecvent pe care l-aş primi ar fi şocul, repulsia şi oroarea. Cruzimea dezumanizaţită, sadismul excesiv şi preamărirea violului comis cu cruzime duc vulgaritatea la noi profunzimi ale depravării. Însă la doar câteva zile după lansarea lui, milioane de discuri au fost cumpărate de fanii nerăbdători.

Ce putem spune în faţa unei asemenea situaţii? Sau, mai corect, cum putem să o explicăm? Oare nu plăcerea sadică a spectatorilor dintr-o sală de cinema în faţa unor scene de mare cruzime l-a determinat pe poetul William Auden să înceapă să-L caute pe

Dumnezeu? Răul fără perdea l-a împins la o reflecţie terifiantă. A fost constrâns să găsească o explicaţie pentru el.

Dar unde putem să căutăm o explicaţie? Crucea lui Cristos

evidenţiază cu o forţă deosebită asaltul răului asupra nevinovăţiei, aşa încât putem vedea aici atât o oglindă, cât şi o fereastră. Cum este posibil lucrul acesta, nu pot explica decât într-o măsură insuficientă, în bâlbâiala noastră după claritate. Aici iese la iveală cel de-a doilea adevăr uluitor.

Eleonore Stump, profesoară de filosofie la Universitatea St. Louis, a scris un eseu remarcabil intitulat „The Mirror of Evil". Relatându-şi experienţa întoarcerii la Dumnezeu, ea prezintă un argument fascinant. La început istoriseşte încercarea lui Philip Hallie de a găsi o soluţie la problema răului, aşa cum o descrie el însuşi în cartea lui intitulată *Lest Innocent Blood Be Shed*. Hallie s-a străduit să găsească un răspuns la depravarea umană. Răul îngrozitor care i-a schimbat viaţa a fost încercarea de a înţelege brutalitatea bestială din taberele naziste ale morţii. Disperarea lui a atins apogeul când a scris:

Studiul răului întrupat în care mă lansasem a devenit închisoarea mea; zăbrelele închisorii erau amărăciunea faţă de violenţă, iar zidurile o constituiau indiferenţa mea îngrozită faţă de uciderea în masă. Între zăbrelele şi zidurile acestea m-am învârtit ca un nebun. Cu trecerea anilor, m-am aruncat singur în iad.15

Cufundându-se în acest iad creat de mâna omului, Hallie a observat că inima i s-a împietrit, încetând să mai simtă oroarea răului. Dar în timp ce era prizonierul propriei sale indiferenţe, ceva s-a întâmplat. A aflat despre lucrarea inimoasă a câtorva oameni dintr-un sătuc francez, Le Chambon, şi a fost impresionat de acţiunile lor voluntare – acţiuni de o extraordinară bunătate în faţa răului. Netulburaţi de răul ce-i înconjura, locuitorii satului Le Cambon şi-au riscat viaţa de mai multe ori ca să-i salveze pe cei care erau direct expuşi cruzimii naziste şi ca să le aline suferinţa.

Când a citit despre faptele lor de bunătate, Hallie şi-a şters aproape fără să bage de seamă o lacrimă, apoi două, apoi trei, până când lacrimile i-au curs şiroaie pe obraz. Surprins de acea răbufnire emoţională izvorâtă dintr-o inimă pe care o considera moartă faţă de faptele oamenilor, s-a dezmeticit şi s-a întrebat: „De ce plâng?"

A fost ceva anume care I-a eliberat de după gratiile amărăciunii

şi indiferenţei? Oare oglinda translucidă a răului a permis atâta lumină câtă era necesară ca el să vadă nu numai chipul răului, ci şi o posibilitate vagă în spatele oglinzii, anume chipul lui Dumnezeu? Oare din colţul cel mai întunecat al lumii a răsărit o lumină ce a călăuzit paşii acestui om înrobit de frică?

Tocmai când era pe cale de a se vedea dezbrăcat de orice sentiment de milă în faţa răului, Cel plin de milă a desferecat un izvor de lacrimi. Locuitorii din Le Chambon au devenit un simbol a tot ce era contrar iadului dezlănţuit de al Treilea Reich. Pentru el nu mai exista nicio nedumerire, ci doar un antidot. A reuşit să vadă prin rău, şi atunci Hallie a scris:

Trăim într-o vreme, probabil la fel ca orice altă vreme, când mulţi „au prefăcut judecata în pelin" – cum spune Amos. Mulţi nu se mulţumesc să trăiască în simplitatea despre care vorbeşte profetul dreptăţii, Amos, care spune în capitolul 5 al cărţii lui: „Căutaţi binele şi nu răul, ca să trăiţi, şi ca astfel, Domnul, Dumnezeul oştirilor, să fie cu voi!" Ne temem să nu fim amăgiţi, ne temem să nu fim creduli, dar nu ne temem de întunericul necredinţei în lucruri importante…

Dar nedumerirea e un lux pe care nu ni-l putem permite… Pentru mine şi pentru familia mea, există acelaşi tip de necesitate în ce priveşte emiterea unor judecăţi etice ca şi pentru chambonezii care au emis judecăţi de valoare asupra legilor de la Vichy şi ale naziştilor… Pentru mine, conştientizarea unui standard al binelui înseamnă a-L conştientiza pe Dumnezeu. Trăiesc în gând cu aceleaşi cuvinte pe care multe victime ale taberelor de concentrare le murmurau în drumul lor spre moarte: „Shema Israel, Adonai Elohenu, Adonai Echod". „Ascultă Israele, Domnul Dumnezeul tău este singurul Domn". 16

Împrumutând lecţia lui Hallie şi reflectând asupra lacrimii ca răspuns dat bunătăţii, Eleonore Stump aplică această idee în felul ei propriu. Ea argumentează punctul de vedere al lui Hallie printr-o altă ilustraţie:

Unei femei închise pe viaţă fără drept de eliberare condiţionată fiindcă îşi ucisese soţul i s-a comutat pe neaşteptate pedeapsa de către guvernator, şi ea a izbucnit în plâns când a aflat vestea. De ce a plâns

ea? Fiindcă vestea era bună şi ea se obişnuise să audă doar veşti rele. Dar de ce a plâns la aflarea unei veşti bune? Probabil fiindcă dacă majoritatea veştilor pe care le primeşti sunt rele, trebuie să-ţi împietreşti inima în faţa lor. Astfel că te obişnuieşti cu veştile rele, şi într-o măsură sau alta, înveţi să te protejezi împotriva lor, poate prin a nu le pune prea mult la inimă. Şi apoi o veste bună îţi străpunge platoşa inimii. Ea te face să simţi iarăşi acut toate relele faţă de care ai devenit insensibil şi redeschide uşa dorinţelor şi speranţelor, iar speranţele sunt dureroase, fiindcă lucrul sperat nu e încă real…

Aşa că într-un mod ciudat, oglinda răului ne poate conduce şi ea la Dumnezeu. Insistenţa detestabilă asupra relelor din lumea noastră ne face să fim surprinşi de bunătatea autentică, atunci când o descoperim, şi mai decişi să o urmăm acolo unde ne duce ea. La rândul său, bunătatea aceasta ne conduce la bunătatea cea mai autentică dintre toate – la bunătatea lui Dumnezeu”. 17

Găsesc că lucrul acesta este surprinzător de adevărat pentru viaţa mea. Acum câteva zile am avut prilejul să fiu la Calcutta, un oraş care îşi arată rănile în public. Unele estimări afirmă că aproape două milioane de oameni trăiesc în stradă – bătrâni, tineri şi copii, iar milioane de alţi oameni suferă într-un fel sau altul. Durerea e atât de evidentă şi atât de răspândită, încât sfârşeşti prin a deveni insensibil faţă de ea. Cu acea ocazie, împreună cu nişte prieteni, am vizitat un orfelinat administrat de ordinul fondat de Maica Tereza. Când am intrat, copiii s-au ridicat în picioare în pătuţurile lor şi au început să strige din toate părţile camerei „Unchiule, unchiule!”, cu mânuţele întinse. La vederea lor, inimile ni s-au înmuiat şi ne-au dat lacrimile. Bunătatea în faţa răului este magnifică, întrucât e mai mult decât bunătate, e atingerea lui Dumnezeu.

Poate că la asta s-a referit şi Malcolm Muggeridge când a zis:

Contrar aşteptărilor, privesc în urmă la experienţe care la vremea lor mi se păreau extrem de dezolante şi de dureroase. Astăzi mă uit la ele cu o satisfacţie deosebită. De fapt, pot spune cu toată onestitatea că tot ce am învăţat în cei şaptezeci şi cinci de ani de viaţă, tot ce mi-a luminat şi mi-a îmbogăţit cu adevărat viaţa a venit prin

intermediul suferinţei, nu al fericirii – fie ea căutată sau dobândită… Aceasta este, desigur, semnificaţia crucii. Şi crucea, mai mult decât orice altceva, m-a atras inexorabil spre Cristos.18

Laureatul premiului Nobel, Elie Wiesel, povesteşte într-unul din eseurile sale o experienţă pe care a trăit-o pe când era prizonier la Auschwitz. Un prizonier evreu a fost executat şi întregul lagăr a fost obligat să asiste la execuţia lui. În timp ce atârna în ştreang – luptându-se şi zbătându-se în ghearele morţii, refuzând să moară – unul din cei ce îl privea cum se stinge a fost auzit murmurând cu tot mai multă disperare: „Unde-i Dumnezeu? Unde-i?”

Şi Wiesel spune că a auzit cum o voce şopteşte inimii lui, venită parcă de nicăieri: „Chiar acolo în ştreang; unde altundeva?” 19

Teologul Jürgen Moltmann, comentând relatarea lui Wiesel, a observat cu multă înţelepciune că orice alt răspuns ar fi fost o blasfemie.

Există oare o ilustraţie mai concretă decât moartea lui Cristos pentru a dovedi prezenţa lui Dumnezeu chiar în mijlocul durerii? El a suportat atacul durerii provocate de răutatea acuzatorilor Lui – şi ne-a arătat inima lui Dumnezeu. Ne-a demonstrat prin propria Lui suferinţă în ce constă lucrarea lui Dumnezeu de transformare a inimilor noastre de la răutate la sfinţenie.

De fapt, din Scripturi se desprinde o realitate uitată îndeobşte. Pe Iisus L-a chinuit povara necesităţii de a fi despărţit de Tatăl Lui pe parcursul răstignirii, când a suportat atacul răului. El a strigat: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?” *Adevărul incredibil este că exact în momentul în care Tatăl Lui părea a fi cel mai departe de El*, *Iisus*. Se *afla chiar în centrul voinţei Tatălui*. Acesta este sensul crucii. Abia când venim la cruce şi privim în ea şi dincolo de ea, putem să aşezăm răul în adevărata lui perspectivă.

Din toate aceste reflecţii se desprinde clar ideea că Dumnezeu triumfă *nu în ciuda misterului întunecat al răului*, *ci prin el*.

Mahatma Gând hi a spus că dintre toate adevărurile creştinismului, cel pe care el l-a considerat suprem este crucea lui Cristos. A admis că aceasta este unică şi inegalabilă. Cel nevinovat

moare pentru cei vinovaţi, puritatea este oferită în schimbul impurităţii. Răul nu poate fi înţeles dacă este privit prin ochii celor ce L-au răstignit, ci doar prin ochii Răstignitului. *Femeia care a fost violată ştie ce este violul*, *nu violatorul*. *Cel calomniat ştie ce e calomnia*, *nu calomniatorul*. *Numai Cel ce a murit pentru păcatele noastre poate să ne spună ce e răul*, *nu scepticii*. Crucea ne arată unde trebuie să căutăm o explicaţie completă.

Şi asta ne conduce spre răspunsul la întrebarea „Cum e posibil?”

ŞOCUL POVESTIRII

În al cincilea rând, dacă tot ce am spus mai înainte este adevărat, atunci centrul răului ar trebui să fie deplasat într-un mod dramatic. Răul nu se reduce la o realitate exterioară ce cauzează o suferinţă universală, ci e mai degrabă o realitate interioară de care fugim.

Odată am fost condus la un om de afaceri foarte prosper care pe tot parcursul conversaţiei noastre a ridicat aceeaşi întrebare: „Dar cum rămâne cu răul din această lume?” în cele din urmă, prietenul lui care şedea lângă mine i-a spus: „Te aud exprimându-ţi mereu dorinţa de a vedea soluţionată problema răului ce te înconjoară. Dar eşti la fel de tulburat şi de problema răului din tine?” În tăcerea totală ce s-a lăsat după această întrebare, chipul acelui om oglindea întreaga lui duplicitate.

Cu cât m-am confruntat mai des cu această întrebare legată de problema răului, cu atât am devenit mai convins de lipsa de sinceritate a celui ce întreabă. În timpulunui forum de discuţii pe tema răului şi suferinţei, un ateu m-a întrebat: „Dacă ai descoperi că Dumnezeu nu există, ce lucru anume ai face, pe care acum nu îl faci din teamă de El?”

Întrebarea aceasta singură dezvăluie o întreagă mentalitate, întâlnim aici o formă de antinomianism – o gândire care se opune legii. „Dacă aş scăpa de supravegherea lui Dumnezeu, aş face mult mai multe lucruri”. Am putea întreba la fel de bine: „Dacă nu ar exista poliţie care să te supravegheze, cu ce viteză ţi-ai conduce maşina?” Sau: „Dacă nu ar exista un sistem judiciar penal, ce infracţiuni ai comite?” Sau: „Dacă ai şti că nu te vede nimeni, în ce acţiuni reprobabile te-ai implica?” Pe

scurt, este o greşeală să nu crezi că o inimă nepăzită înalţă ziduri ca de închisoare în jurul fiecăruia – o închisoare unde nu există niciun fel de reguli.

Răul este pentru viaţă ceea ce e contradicţia pentru raţiune. Dacă un argument e contradictoriu, raţionamentul se prăbuşeşte. Dacă viaţa este devorată de rău, ea se frânge. Problema răului începe cu mine. Una din cele mai scurte scrisori primite vreodată de un editor a fost expediată de G.K. Chesterton. Ea spunea: „Dragă Domnule, ca răspuns la articolul dumneavoastră în care întrebaţi: «Ce este în neregulă cu această lume?» – Eu sunt. Al dumneavoastră, G.K. Chesterton”.

ACCEPTAREA SURPRIZEI

Aceasta ne aduce la ultimul nostru punct în apologia concepţiei creştine privind răul. Cea mai sigură cale de a vedea că răul nu e duşmanul sensului o constituie următoarea realitate existenţială inevitabilă: sentimentul insignifianţei nu e generat de epuizarea cauzată de durere, ci de epuizarea cauzată de plăcere. Acest adevăr evident lipseşte în mod suspect din argumentele scepticilor. Nu durerea a târât Occidentul într-o stare de goliciune interioară, d înecarea sensului în oceane de plăcere. Plăcerile care o apucă pe căi greşite sunt un blestem mult mai mare decât orbirea fizică. Cauza tuturor relelor e orbirea faţă de dimensiunea sacrului.

Tocmai în legătură cu acest aspect răspunsul lui Iisus la întrebarea orbului primeşte o relevanţă şi o forţă extraordinară. Când Iisus spune că orbirea omului nu e cauzată nici de păcatul omului, nici de păcatul părinţilor lui, ci ca să se manifeste gloria lui Dumnezeu, lecţia ce decurge de aici e drastică, fiindcă mesajul Lui este profund. Redarea vederii spirituale a fost indispensabilă pentru ca orbul din naştere să înţeleagă oroarea orbirii induse de păcat. Întunericul este devastator, iar Iisus dă lumină şi viaţă. Vindecarea Lui a constat în a-i ajuta pe oameni să-şi înţeleagă adevărata orbire, dar ei au refuzat să vadă.

Problema răului are în ultimă instanţă o singură sursă: împotrivirea faţă de sfinţenia ce învăluie întreaga creaţie. Răul e un

mister fiindcă suntem cufundaţi în el – fiindcă suntem orbi din punct de vedere spiritual. Şi orbirea spirituală are un singur antidot, glorioasa etalare a lucrării lui Dumnezeu în sufletul omului, care aduce cu sine restaurarea. Transformarea aceasta sensibilizează inima şi o face să devină, din parte a problemei, parte a soluţiei. Iată deci transformarea pe care o aduce crucea.

Dar la fel ca scepticii din vremea lui Iisus, unii doresc să găsească motivul vindecării, pentru a-L putea nega pe Cristos şi vindecarea pe care El o aduce. La fel ca vecinii orbului, masele de oameni curioşi doresc să ştie cum s-a întâmplat vindecarea. La fel ca părinţii, cei ce intră într-un contact mai strâns cu miracolul vindecării sunt martori la transformarea pe care o aduce Cristos. Şi la fel ca orbul din naştere, cei ce au cunoscut personal puterea transformatoare a lui Cristos în propriile vieţi înţeleg orbirea mai mare de la care au fost salvaţi.

Aceasta ar putea fi o ilustraţie reală în lupta despre care a scris Mark Triplett cu atâta onestitate. Adevărul e că suferinţa şi durerea lui nu au fost cauzate de moartea fiului său şi de teama că el ar fi putut-o provoca. Aşa cum el însuşi a înţeles în cele din urmă, profanând sacrul într-un mod atât de îngrozitor, el şi-a atras deja dinainte separarea de Dumnezeu şi suferinţa sufletului său. A înţeles răul pe care singur şi l-a provocat – că şi-a trădat soţia, familia, pe Dumnezeu. Furnizorii de plăceri senzuale ştiau foarte bine că dedarea lacomă la ceea ce aveau ei de oferit avea să-l facă să alunece pe panta pierderilor financiare şi să-l aducă în pragul dezintegrării căsniciei. În numele plăcerii, ei i-au administrat durerea supremă, iar el a pierdut tot ce era valoros din viaţa lui.

Dar iată că cel puţin un om s-a oprit pe calea ce-l ducea la pieire şi a înţeles cauza şi efectul său aşa cum scepticul nu pare a înţelege niciodată. Important aici nu este dacă păcatul tatălui a cauzat sau nu moartea fiului. De fapt, adevărul este că atunci când Mark a rostit acele cuvinte mânioase împotriva lui Dumnezeu, Adam era deja mort. Important este că prin pierderea fiului, tatăl a fost adus faţă în faţă cu ceea ce îl ucidea din interior. Însă chiar în abisurile acelei tragedii,

Dumnezeu era la lucru. El a adus plăceri infinit mai mari decât plăcerile profane sterpe şi promisiunea unui viitor, îmbrăţişarea unei soţii iertătoare, impactul de durată al fiului dispărut, dedicarea înnoită faţă de valorile sacre ale vieţii – iată adevăratele bogăţii ale vieţii. Ceea ce înainte îl înlănţuise acum îi făcea dintr-odată silă şi îi repugna. Lucrurile de care acum este eliberat mărturisesc lumii că adevărata demnitate a vieţii se găseşte doar în Dumnezeu.

Când Dumnezeu redă omului vederea spirituală prin misterul răului, acesta va putea să vadă cum a lucrat Dumnezeu în contextul celor mai dificile întrebări ale sale. Şi atunci, cu lacrimi de bucurie în ochi, se va pleca şi se va închina înaintea Lui.

Pe scurt, pentru creştin răul este real, lumea este reală şi timpul este real. Iisus a recunoscut toate aceste realităţi în întâlnirea lui cu orbul din naştere. El a arătat că lumea aceasta are încorporată în ea componenta timpului. Şi că pe nicovala timpului loveşte ciocanul eternităţii, până când timpul va reflecta în sfârşit valorile eternităţii şi se va desface ca o scoică, din interiorul căreia adevărurile ultime vor fi îmbrăţişate de bunăvoie. Şi când vom intra în această etapă, vom descoperi că de fapt adevărata nicovală a fost eternitatea, că timpul a pus la dispoziţie ciocanele, şi că singurele lucruri care vor rămâne în picioare vor fi gloria şi scopul lui Dumnezeu.

CapitoM 6

CÂND DUMNEZEU A TĂCUT

În piesa lui Robert Boit, *A Man for AII Seasons*, care se bazează pe viaţa lui Sir Thomas More, există un moment deosebit de dramatic, când More este adus înaintea unui tribunal extraordinar. Judecătorul şi juriul sunt furioşi fiindcă acesta nu vrea să treacă de partea planului lor lipsit de coloană vertebrală de a-l sprijini pe rege în decizia lui imorală.

Ameninţându-l cu moartea, ei îl presează pe More să li se alăture. Dar acesta rămâne tăcut înaintea lor, refuzând să cedeze. Ei cunosc foarte bine motivul răspunsului său nerostit, dar continuă să-l intimideze în efortul de a-l face să renunţe la tăcerea lui şi să vorbească. Cu toate acestea, More nu spune nimic.

La un moment dat, unul dintre judecători îi zice: „Aşadar, tăcerea ta trebuie interpretată ca o negare a afirmaţiei pe care noi o dorim, căci aşa o va înţelege lumea”.

Răspunsul lui Sir Thomas More a venit în cuvinte măsurate: „Lumea interpretează aşa cum îi dictează starea ei de spirit. Dar tribunalul trebuie să interpreteze aşa cum îi dictează legea”.

În cele din urmă, s-au dat bătuţi. Nu au putut să-l frângă. Însă avea să plătească cu viaţa pentru loialitatea lui faţă de adevăr.

Unii dintre cei mai buni romancieri şi dramaturgi şi-au înfipt spadele narative în solul nedreptăţii din motive cât se poate de întemeiate. Filosofii, încă din vremea lui Socrate şi Platon, au considerat că virtutea dreptăţii deţine o valoare supremă în orice societate civilizată. Aristotel a mers până acolo încât a spus că dreptatea este cheia de boltă a oricărei etici. De ce? Fiindcă dreptatea e slujnica adevărului şi atunci când adevărul moare, dreptatea este îngropată împreună cu ea. Tăcerea ce însoţeşte o atare tragedie poate foarte bine să fie tăcerea oferită ca răspuns nelegiuiţilor, un moment obsedant al adevărului.

Probabil că Thomas More şi-a văzut precedentul în Iisus, care a stat în faţa unei curţi similare în timp ce era acuzat, printre alte lucruri, de trădare împotriva regelui. În faţa lui Pilat din Pont şi a acelora care îl acuzau, conduita Lui a fost fascinantă. Tăcerea Sa i-a enervat pe anchetatori. Aceştia sperau ca într-un război al cuvintelor să-l învingă. Nu este deloc întâmplător că dialogul lor, abordând după toate aparenţele subiectul dreptăţii, a sfârşit de fapt într-o discuţie despre adevăr.

Succesiunea de evenimente care L-a adus pe Iisus înaintea lui Pilat dovedeşte că crima organizată are rădăcini străvechi. Laşitatea, trădarea, falsitatea, intriga, asasinatul – toate pasiunile din care se inspiră scriitorii în romanele lor de suspans – prind viaţă în realitatea dură a celei mai mari nedreptăţi a istoriei, când adevărul a fost supus judecăţii.

Liderii religioşi au vrut să scape de Iisus, dar s-au văzut prinşi între două sisteme legislative – al lor şi al Romei. Oricât s-au străduit,

nu au putut concepe niciun temei moral în baza căruia să-L ucidă pe Iisus. Însă chiar dacă ar fi reuşit să elaboreze un scenariu cu justificare morală, tot nu ar fi avut autoritatea să-L execute, aşa cum intenţionau. Dar se întâmplă adesea că atunci când legea morală îi protejează pe nevinovaţi, se invocă o lege ceremonială pentru a se aduce la îndeplinire scopurile imorale.

Iisus a comis o insultă de neiertat în ochii acestora atunci când a afirmat că e egal cu Dumnezeu. Desigur, afirmaţia Lui nu avea nicio însemnătate într-un tribunal roman, atâta vreme cât Iisus nu reprezenta o ameninţare pentru Cezar. În lumea greco-romană, se spune, pentru gândirea populară toate religiile erau considerate la fel de adevărate, în vreme ce pentru filosofi erau la fel de false; iar pentru magistraţi erau la fel de folositoare.

Pe scurt, Roma nu era prietenă cu religia iudaică. De aceea, singura speranţă pentru marele preot şi pentru partida lui era ca să-şi prezinte cazul în aşa fel încât să arate că fărădelegea lui Iisus era o ameninţare la adresa Cezarului şi un act de trădare. Acestora le păsa de binele Cezarului la fel de mult cum îi păsa şi Cezarului de binele lor. Însă strategia le slujea foarte bine interesele.

Prins la mijloc în toate aceste intrigi şi maşinaţiuni se afla fricosul guvernator roman Ponţiu Pilat. Cercetătorul Vechiului Testament Dennis Kinlaw a remarcat cu multă perspicacitate că bătrâna doamnă Pilat nu şi-a imaginat niciodată că numele fiului ei va rămâne în istorie – gravat în crezurile creştine. fără îndoială că însuşi Pilat nu a acordat prea mare atenţie procesului intempestiv care avea să rămână consemnat pentru totdeauna în istoria civilizaţiei.

Dintre toate lucrurile pe care Iisus i le-a spus lui Pilat, acesta s-a mirat cel mai mult de tăcerea Lui. Biblia spune: „Preoţii cei mai de seamă îl învinuiau de multe lucruri. Pilat L-a întrebat din nou: Nu răspunzi nimic? Uite de câte lucruri Te învinuiesc ei! Iisus n-a mai dat niciun răspuns, lucru care a mirat pe Pilat” (Marcu 15: 3 – 5).

Confruntarea dintre ei ne oferă o imagine foarte importantă a felului în care Iisus a soluţionat afrontul scepticului şi mânia omului religios faţă de El. În acea fază, Iisus trecuse deja printr-o serie

epuizantă de evenimente. În primul rând, fusese arestat în urma trădării lui Iuda în schimbul unei sume modeste de bani şi dus la Ana – socrul marelui preot Caiafa. După ce Ana L-a interogat, L-a trimis la Caiafa, care a încercat să justifice cu multă şiretenie răstignirea, citând un verset din Scriptură care spunea că „unul trebuie să moară pentru mulţi”.

La rândul lui, Caiafa L-a trimis la Pilat care, fără ştirea preotului, fusese avertizat de soţia lui să nu se implice în acel complot teribil. Descoperind că Iisus era galilean, Pilat s-a străduit să evite judecarea lui Iisus şi L-a trimis la regele Irod. Însă Pilat nu a putut evita întâlnirea lui cu destinul, căci Irod, după ce şi-a bătut joc de Iisus, L-a trimis înapoi la Pilat.

Iisus a devenit un obiect trecut dintr-o mână în alta, în timp ce cuvintele şi intenţiile se coalizau ca să submineze adevărul, şi încă în numele moralităţii. După ce Pilat şi-a încheiat interogatoriul, le-a spus autorităţilor religioase: „Mi-aţi adus înainte pe omul acesta ca pe unul care aţâţă norodul la răscoală. Şi iată că, după ce l-am cercetat cu de-amănuntul, înaintea voastră, nu l-am găsit vinovat de niciunul din lucrurile de care-l pârâţi. Nici Irod nu i-a găsit nicio vină, căci ni l-a trimis înapoi; şi iată că omul acesta n-a făcut nimic vrednic de moarte. Eu deci, după ce voi pune să-l bată, îi voi da drumul” (Luca 23: 14 – 16). Şi Pilat a cerut să fie flagelat, în încercarea de a potoli mulţimea.

Acesta era momentul pe care liderii sinagogii îl aşteptaseră şi, în planul lui Dumnezeu, clipa spre care se îndrepta întreaga istorie şi în funcţie de care avea să fie definită istoria de atunci înainte. Ar fi multe de spus aici, însă atenţia ne va fi reţinută în continuare de conversaţia dintre Iisus şi Pilat.

PRIMELE REPLICI

Textul pe care ne propunem să îl studiem nu începe cu tăcerea lui Iisus, ci cu un scurt schimb de replici între Iisus şi Pilat, înainte ca Iisus să refuze să răspundă la câteva din întrebările lui Pilat. De aceea, este prudent să ne uităm mai întâi la răspunsurile pe care El le-a dat, căci tăcerea Lui poate fi înţeleasă corect doar în lumina cuvintelor pe care le-a rostit.

Prima întrebare pe care Pilat I-o adresează lui Iisus este foarte directă: „Eşti Tu împăratul iudeilor?”

Întrebarea a fost formulată în termeni deosebit de concreţi. Pilat ar fi preferat să păstreze întreaga afacere ca pe un conflict intern între iudei. În felul acesta ar fi putut evita să-şi asume vreo responsabilitate în întreaga chestiune. Pe de altă parte, preoţii ştiau că era necesar să atragă Roma în conflict, dacă doreau ca o autoritate legală să-L execute pe Iisus. Şi procesul a început de pe poziţiile acestor interese divergente.

Iisus a răspuns la întrebarea lui Pilat privind statutul Lui regal cu o altă întrebare: „De la tine însuţi zici lucrul acesta sau ţi l-au spus alţii despre Mine?”

Şi Pilat ripostează prompt: „Eu sunt iudeu? Neamul Iau şi preoţii cei mai de seamă Te-au dat în mâna mea: ce ai făcut?” (vezi Ioan 18: 33 – 35).

Pilat a fost iritat de întrebarea lui Iisus, dar e limpede că nu i-a înţeles intenţia. Iisus a dorit să-i arate lui Pilat nesinceritatea ce se ascundea în spatele întrebării lui – simpla curiozitate ceremonială. A răspunde la o întrebare ce nu urmăreşte într-un mod sincer un răspuns înseamnă a prelungi pur şi simplu şarada. Iisus a vrut să-i demonstreze lui Pilat că nu era diferit de cei ce veneau cu acuze împotriva Lui. Întrebarea este importantă, fiindcă ea dovedeşte că împotrivirea faţă de Iisus nu s-a limitat la o singură naţiune, ci a implicat întreaga lume. Acuzatorii Lui erau voit surzi la răspunsurile Lui, în timp ce Pilat îşi exercita funcţia cu o deplină desconsiderare a adevărului în judecăţile pe care le făcea. Dumnezeu era în boxa martorilor, iar oamenii îşi etalau şiretlicurile juridice.

De aici se desprinde o lecţie imediată. îi auzim adesea pe sceptici criticând ceea ce ei numesc „credinţă de mâna a doua”. Prin aceasta vor să spună că mulţi oameni cred în Dumnezeu doar contextual, dat fiind că s-au născut într-un anumit loc, într-o anumită familie sau în anumite condiţii. Dacă critica lor este justificată, şi fără îndoială că uneori este justificată, de ce nu manifestăm aceeaşi neîncredere şi în faţa îndoielii de mâna a doua? Dacă e posibil ca

credinţa cuiva să fie doar ecoul credinţei altcuiva, oare nu există ipocriţi şi când e vorba de îndoială?

Oare guvernatorul roman a căutat sincer adevărul, ori s-a mulţumit cu o aparenţă de legalitate, fără să manifeste o voinţă reală de a asculta ce i se spune? Asta a vrut Iisus să scoată în evidenţă.

Am ascultat de multe ori persoane de o valoare deosebită îngrămădind argumente peste argumente cu intenţia vădită de a discredita credinţa creştină. Argumentele încep să sune găunos când îţi dai seama că ele reiau cuvânt cu cuvânt expresii aparţinând altcuiva ori sunt împrumutate de la un gânditor renumit. Asta nu are nimic de-a face cu validitatea ori invaliditatea întrebării ori a argumentului. Vreau doar să spun că de multe ori aşa-numitele raţiuni pentru respingerea adevărului sunt atât de amestecate cu prejudecăţile individuale încât este greu să distingi între întrebare şi dorinţa impetuoasă a celui ce o pune.

Cu câtva timp în urmă, am ţinut o conferinţă la o universitate pe tema: „Etica şi invazia ciberspaţiului”. Mi se comunicase că eram invitat ca să reprezint poziţia teistă, astfel încât să existe măcar un vorbitor care să propună o bază transcendentă pentru judecăţile etice! A fost o conferinţă fascinantă.

După conferinţă, am participat la o masă festivă organizată de personalul universităţii şi de liderii studenţilor. În timpul mesei, o profesoară de la acea universitate a spus ceva de genul: „Toate discuţiile acestea despre moralitatea obiectivă mi se par prea pretenţioase şi filosofice. Întrebarea pe care eu vreau s-o ridic este una foarte simplă: Cum putem să-i împiedicăm pe studenţi să copieze?”

La sfârşitul prânzului, câţiva studenţi m-au asaltat cu un iureş de întrebări. O studentă mi-a spus în şoaptă: „Am o problemă. Profesoara mea îndrumătoare mi-a cerut să particip la conferinţă şi să critic într-un eseu tot ce spuneţi. Dar adevărul e că după ce v-am ascultat argumentele, am constatat că sunt de acord cu dumneavoastră”.

„Ei bine, de ce nu menţionezi asta în eseul tău?”

„Nici vorbă! Mi-ar scădea cu siguranţă nota dacă aş fi de acord

cu dumneavoastră. Profesoara mea a fost sigură că voi fi de altă părere şi a dorit să redactez o respingere zdrobitoare a argumentelor dumneavoastră. Sunt o studentă de nota zece şi nu-mi pot permite să iau o notă mică”.

„Eşti sigură că profesoara te va penaliza dacă eşti de acord cu această poziţie etică?” am întrebat-o.

„Sunt sigură”, a răspuns ea.

„A fost profesoara ta prezentă la masa festivă?” am întrebat mai departe.

„Da”, a venit răspunsul ei vădit ezitant.

„Arată-mi-o”.

A urmat o tăcere apăsătoare şi apoi, într-o recunoaştere şi mai stânjenitoare, a spus: „E cea care v-a întrebat cum poate să-i împiedice pe studenţi să copieze”.

Ce mai rămâne, aşadar, din foamea autentică după adevăr? M-am văzut obligat să mă întreb serios dacă acea profesoară doreşte cu adevărat ca studenţii ei să înveţe să nu mai copieze la examene ori mai degrabă să gândească la fel ca ea, chiar dacă asta presupune o viaţă întreagă de falsitate – iată aşadar îndoiala de mâna a doua.

Sunt convins că există zeci de mii de studenţi, formaţi în universităţile noastre, ale căror minţi au fost educate să nu creadă în Dumnezeu, indiferent ce argumente sau dovezi în sens contrar li s-ar aduce. Părintele gândirii moderne e filosoful francez René Descartes. Dictonul lui – „Cuget, deci exist” – răsună în toate amfiteatrele unde se predă filosofia. Pornind de la poziţia aceasta fundamental raţionalistă faţă de existenţă, scepticii au dezvoltat propriul lor dicton – „Mă îndoiesc, deci sunt intelectual”. În cazul multora, îndoiala este rezultatul învăţăturilor propovăduite de un intelectual sau altul, nu o confruntare directă cu întrebările intelectului.

UN ALTFEL DE REGE

Iisus a fost foarte conştient de contagiozitatea îndoielii. În parte, acesta a fost motivul pentru care a tăcut. Evident, Pilat a respins imediat orice implicare personală în proces, insistând că totul pornise de la un conflict privat în interiorul comunităţii evreieşti. Apoi Iisus l-a

condus în situaţia de a recunoaşte că de fapt problema îl privea şi pe el, fiindcă regalitatea lui Iisus nu avea legătură cu o naţiune ori o cultură particulară, ci însemna stăpânirea inimii.

Iisus a spus: „Împărăţia Mea nu este din lumea aceasta. Dacă ar fi împărăţia Mea din lumea aceasta, slujitorii Mei s-ar fi luptat ca să nu fiu dat în mâinile iudeilor; dar acum, împărăţia Mea nu este de aici" (Ioan 18: 36).

Observăm imediat că aici se fac trei afirmaţii dramatice.

În primul rând, că împărăţia lui Dumnezeu era de aşa natură încât nu putea fi dobândită prin forţa militară sau prin recursul la putere. Sfera ei de cuprindere nu era nici teritorială, nici politică, istoria a dovedit că tot ce a realizat răspândirea Evangheliei prin mânuirea sabiei sau prin coerciţie a fost să denatureze şi să discrediteze mesajul Evangheliei.

Evident, Iisus nu vorbeşte aici despre pacifism sau despre război, ci arată diferenţa netă între felul cum se dezvoltă împărăţia Lui şi felul în care îşi impun controlul împărăţiile pământeşti. El îi comunică o idee importantă unui procuror cu ambiţii politice, împărăţia Lui nu poate şi nici nu va fi întemeiată prin forţă ori prin ameninţare. Chiar şi acest fapt singur ar fi trebuit să-i ofere lui Pilat suficiente motive ca să treacă dincolo de suprafaţa evenimentelor. În realitate, naţiunile lumii se aflau în boxa martorilor şi Dumnezeu era Cel ce judeca. Pilat ar fi trebuit să-şi dea imediat seama că în faţa lui nu stătea Cezarul, ci Unul cu o autoritate foarte diferită.

Cu riscul de a mă repeta, aş vrea să povestesc aici un incident pe care l-am mai relatat în scrierile mele. Fac acest lucru fiindcă vreau să aduc câteva clarificări suplimentare.

Acum câţiva ani, un general din armata rusă m-a invitat să vorbesc la o masă rotundă în prezenţa a şapte profesori universitari ce conduceau diferite departamente în cadrul Centrului de Politică Geo-Strategică din Moscova. Încă de la bun început, atmosfera din încăpere era rece şi ostilă, iar chipurile ascultătorilor mei erau încruntate. Atacurile lor s-au îndreptat împotriva religiei în general şi a creştinismului în particular, cu istoria sa marcată de evenimente

sângeroase. Am încercat să dezamorsez întrebările ce mi se puneau, dar mi-am dat seama că discuţia nu ducea nicăieri, căci ei reveneau mereu la trecutul pătat al creştinismului.

Şi dintr-odată am ajuns la un moment foarte tensionat. Unul dintre ofiţeri s-a întins spre mine şi a spus cu multă pasiune şi împotrivire în glas: „Îmi amintesc că în copilărie a intrat în casa noastră un soldat german şi a împuşcat-o mortal pe bunica. Pe catarama de la centura lui stătea scris: „Dumnezeu este cu noi. „*Asta* a făcut religia pentru ţara noastră!”

Avea dreptate. Dar poate că nu îşi amintea, sau poate că nu ştia, că nu naziştii au scris acele cuvirjte pe centuri. Ele fuseseră nişte reminiscenţe din vremea Keiserului. Când maşina de război nazistă a intrat într-o criză serioasă de echipament, ofiţerii naziști au recurs la ce mai rămăsese de la fostul regim. Chiar şi aşa, încă din vremea lui Constantin simbolul crucii a fost gravat adesea pe armele urii şi ale războiului, astfel încât mesajul lui Cristos a ajuns să fie perceput drept ceea ce Nietzsche a numit „voinţa de putere”.

După o scurtă pauză, am recunoscut că parţial eram de acord cu ce spunea el.

Acest lucru l-a luat prin surprindere şi a lăsat prudent garda jos. Apoi i-am spus: „Dar, domnule general, să ştiţi că Iisus nu a venit să întemeieze o împărăţie prin forţă. Nici măcar nu a vorbit despre sistemele politice. El a venit ca să stăpânească inima oamenilor, nu entităţi politice. Iisus vrea să locuiască în *dumneavoastră*, nu să vă controleze statul”.

După aceea am început să le prezint mărturia mea personală. Fusesem pe punctul de a-l cita pe Soljeniţîn care a spus că bariera imperceptibilă dintre bine şi rău nu trece prin state sau ideologii, ci prin inima fiecărui bărbat şi a fiecărei femei. Dar m-am abţinut, de teamă că această menţiune ar fi putut aprinde pasiunile politice.

Când am terminat, ofiţerii s-au cufundat într-o tăcere adâncă, undii dintre ei părând a reflecta în timp ce alţii mă aprobau ezitant din cap. Generalul care mă invitase avea o privire calmă de triumf, de parcă ar fi zis: „Ei bine, domnilor, iată un răspuns la care nu v-aţi

gândit niciodată”.

Apoi am întrebat ce consecinţe au avut pentru poporul lor cei şaptezeci de ani de marxism. Le-am amintit de pustiirea din viaţa tinerilor ruşi, care trăiau acum într-una din cele mai corupte ţări din lume.

Când am adus în discuţie acest subiect, cursul conversaţiei s-a schimbat brusc. Este oarecum ironic să vezi că Moscova poartă atât cicatricele brutalităţii naziste, cât şi pe acelea ale incursiunilor napoleoniene. Există mărturii ce amintesc de atrocităţile naziştilor lui Hitler, dar şi până unde a fost în stare să meargă Napoleon în încercarea lui de a învinge Rusia. Numele amândurora simbolizează teroarea şi războiul pentru cetăţenii marelui Imperiu Rus.

Amintirea încă vie a brutalităţilor dezlănţuite de aceştia fac ca ruşii să fie sceptici faţă de orice putere percepută ca o ameninţare.

Dar într-o declaraţie uimitoare despre Iisus Cristos, Napoleon a spus ceva ce pare aproape unic pentru un lider politic. Citez mărturia lui *in extenso*, fiindcă dă dovadă de o înţelegere incredibilă, îmi doresc să fi avut acest citat cu mine la acea întâlnire cu generalii ruşi. Napoleon a exprimat aceste gânduri pe când era exilat pe insula Sf. Elena. Acolo, cuceritorul Europei civilizate a avut timp ca să reflecteze la măsura realizărilor sale. L-a chemat la sine pe contele Montholon şi l-a întrebat: „Poţi să-mi spui cine a fost Iisus Cristos?” Contele nu i-a răspuns, aşa că Napoleon a zis:

Ei bine, atunci am să-ţi spun eu. Alexandru, Cezar, Carol cel Mare şi eu însumi am întemeiat imperii mari, dar pe ce s-au bazat realizările geniului nostru? Pe forţă. Iisus singur şi-a întemeiat imperiul pe dragoste, şi până în ziua de azi milioane de oameni sunt gata să moară pentru El… Cred că înţeleg câte ceva despre natura umană; şi îţi spun că toţi cei amintiţi de mine au fost oameni, şi eu sunt om: nimeni nu e ca El; Iisus Cristos a fost mai mult decât om… Eu am inspirat atâta devotament entuziast în oameni, încât au fost dispuşi să moară pentru mine… dar pentru asta era necesar să fiu văzut de ei, cu influenţa electrizantă a privirii mele, a cuvintelor mele, a vocii mele. Când îi vedeam pe oameni şi le vorbeam, aprindeam flacăra abnegaţiei

în inima lor… Cristos singur a reuşit să înalţe mintea omului spre ceva nevăzut, aşa încât ea a devenit insensibilă la bariera timpului şi a spaţiului. De optsprezece veacuri, Iisus porunceşte ceva ce e foarte greu de împlinit. El cere ceva ce un filosof poate cere în van de la prietenii lui, un tată de la copiii lui, o mireasă de la mirele ei ori un bărbat de la fratele lui. El cere inima omului; şi o vrea în întregime pentru El. O cere necondiţionat; şi imediat cerinţa Îi e satisfăcută. Minunat! Sfidând timpul şi spaţiul, sufletul omului – cu toate energiile şi facultăţile sale – devine o anexă a împărăţiei lui Cristos. Toţi cei care cred sincer în El sunt animaţi de o dragoste deosebită şi supranaturală faţă de El. Acest fenomen este inexplicabil; el depăşeşte puterile oricărui om. Timpul, marele distrugător, nu poate să stingă acest foc sacru; nu poate nici să-i slăbească puterea, nici să pună limite cuprinderii sale. Asta mă impresionează cel mai mult. M-am gândit adesea la lucrul acesta. El mă convinge mai presus de orice de Divinitatea lui Iisus Cristos.1

Indiferent cum ar răspunde cineva la aceste cuvinte, e greu să le respingă sub justificarea că ar fi simplă elocinţă. De fapt, Napoleon le-a rostit tocmai ca o ripostă la simpla elocinţă şi la puterea artificială. Dând dovadă de o incredibilă capacitate de pătrundere, el a înţeles în ce constă cucerirea lui Iisus Cristos, care nu a cucerit prin forţă, ci prin câştigarea inimii.

Napoleon L-a înţeles pe Iisus mai bine decât Pilat. Probabil că Pilat nu a înţeles deloc la ce S-a referit El când a zis; „împărăţia Mea nu este din lumea aceasta” sau cât de departe în viitor poate merge cucerirea Lui – şi asta fără metodele cu care imperiile îşi extind de obicei teritoriile, între care Roma se distinge ca un ilustru exemplu.

O ALTFEL DE CAUZĂ

După ce a dat prima parte a răspunsului Său, Iisus trece la partea a doua. „Eu pentru aceasta M-am născut şi am venit în lume, ca să mărturisesc despre adevăr. Oricine este din adevăr ascultă glasul Meu” (Ioan 18: 37).

Aceasta este una din afirmaţiile cele mai importante pe care le-a făcut Iisus în legătură cu misiunea Lui şi cu condiţia noastră finală.

Scopul pentru care El a venit a fost acela de a mărturisi despre adevăr. El ştia deja cine este, astfel că mărturia Lui urmărea să ne reveleze cine suntem *noi*. Răspunsurile Lui nu s-au schimbat, indiferent câte presiuni au exercitat acuzatorii Lui asupra Sa. Când a vorbit, a spus adevărul. Cuvântul Lui era adevărul.

Conversaţia aceasta ar fi putut să-l plaseze pe Pilat într-o poziţie unică în istorie, de partea binelui, dacă ar fi pus întrebarea şi apoi ar fi aşteptat răspunsul. Dar în loc să procedeze astfel, a răspuns la cuvintele lui Iisus potrivit cărora cine e de partea adevărului ascultă de El, prin remarca grăbită „Ce este adevărul?" şi apoi a plecat. Nu a aşteptat răspunsul lui Iisus, şi astfel a adeverit argumentul lui Iisus că nu îl interesa sincer adevărul.

Pilat a ieşit brusc din sala de judecată şi a încercat să-L elibereze pe Iisus, din dorinţa de a ieşi din acea situaţie. De aceea a dat mulţimii posibilitatea de a alege. A decis să elibereze un deţinut, orice deţinut, dat fiind că se apropiau Paştele. A sperat, poate că era chiar sigur de asta, că mulţimea va opta pentru eliberarea lui Iisus. Dar în loc să ceară eliberarea lui Iisus, oamenii l-au cerut pe Baraba, care fusese închis pentru rolul său într-o răzmeriţă politică. Acest fapt în sine dovedeşte că nu răzvrătirea lui Iisus împotriva Romei a fost motivul pentru care voiau ca El să fie răstignit, ci mai degrabă răzvrătirea lor împotriva lui Dumnezeu a fost cea care le-a stârnit pasiunile. Iată cum relatează Biblia cele întâmplate, în Ioan 19: 4 – 7:

Pilat a ieşit iarăşi afară şi a zis iudeilor: „Iată că vi-L aduc afară, ca să ştiţi că nu găsesc nicio vină în El".

Iisus a ieşit, deci, afară, purtând cununa de spini şi haina de purpură. „Iată omul!" le-a zis Pilat.

Când L-au zărit preoţii cei mai de seamă şi aprozii, au început să strige: „Răstigneşte-L! Răstigneşte-L!" „Luaţi-L voi şi răstigniţi-L" le-a zis Pilat „căci eu nu găsesc nicio vină în El".

Iudeii i-au răspuns: „Noi avem o Lege, şi după Legea aceasta, El trebuie să moară, pentru că S-a făcut pe Sine Fiul lui Dumnezeu".

Şi apoi Biblia adaugă:

Când a auzit Pilat aceste cuvinte, i-a fost şi mai mare frică.

A intrat iarăşi în odaia de judecată şi i-a zis lui Iisus: „De unde eşti Tu?” Dar Iisus nu i-a dat niciun răspuns.

Pilat I-a zis: „Mie nu-mi vorbeşti? Nu ştii că am putere să te răstignesc, şi am putere să-ţi dau drumul!”

„N-ai avea nicio putere asupra Mea” i-a răspuns Iisus „dacă nu ţi-ar fi fost dată de sus. De aceea, cine Mă dă în mâinile tale, are un mai mare păcat”.

Şi în cele din urmă Pilat L-a dat să fie răstignit, în multe privinţe, Pilat este un personaj vrednic de milă, căci a trăit cu teamă din toate direcţiile. S-a temut de Cezar, ca nu cumva acesta să afle că nu a luat măsuri în cazul cuiva care însemna o ameninţare pentru Roma. S-a temut de implicaţiile a ceea ce făcea, fiindcă soţia îl avertizase că L-a visat pe Iisus şi că nu ar trebui să se implice în uciderea acelui Om nevinovat. S-a temut de Iisus însuşi, întrucât nu era sigur cu cine avea de-a face.

Pilat ar putea fi un exemplu perfect pentru ceea ce a devenit politica. El ştia perfect ce e bine, dar a cedat seducţiei exercitate de poziţia sa. În faţa încercărilor şi ispitelor majore ale vieţii, există câte un politician în fiecare dintre noi. Dacă Pilat nu era conştient de rolul pe care îl îndeplineşte, preoţii îşi justificau fapta haină citând Scriptura în sprijinul cauzei lor. În planul de răscumpărare, s-au întâlnit printr-o mişcare convergentă scopul divin, manipularea politică şi fervoarea religioasă.

Iisus a venit în lume ca să fie mai întâi de toate Mielul Pascal al lui Dumnezeu. Dar lumea a vrut să-L respingă cu argumente născute din propria ei raţiune. El a stat în boxa harului lui Dumnezeu şi a vorbit despre milă. Acela a fost momentul în care Mielul lui Dumnezeu şi-a început călătoria spre moarte.

În drumul Său spre moarte există patru referiri distincte la tăcerea lui Iisus. Să le analizăm pe rând.

Prima tăcere survine când Iisus stă în faţa Sinedriului, conform Marcu 14: 60. Martorii mincinoşi au depus depoziţii contradictorii. Acuzaţiile lor nu se potriveau, cu toate acestea Iisus a tăcut. Contrazicerea lor ar fi trebuit să fie autoincriminatoare, dar nu s-a

întâmplat aşa, căci adevărul şi onestitatea muriseră deja.

A doua tăcere a urmat când preoţii cei mai de seamă şi-au repetat acuzaţiile de trădare în faţa lui Pilat, iar Iisus nu a spus nimic. El ştia că aceştia sunt decişi să-L răstignească. Este greu să te aperi împotriva unei religii care nu urmăreşte adevărul, mai ales când ea este susţinută entuziast de o mulţime. În atare condiţii, orice cuvânt de apărare din partea lui Iisus ar fi fost inutil.

Cred că atitudinea lui Iisus în respectiva împrejurare este exemplară. Întâlnim aici tăcerea adevărului în gălăgia stârnită de prejudecată şi de ură. Eu însumi am trăit situaţii de genul acesta şi i-am văzut şi pe alţii puşi în circumstanţe asemănătoare. Cine rămâne tăcut în faţa unei mulţimi batjocoritoare şi îndârjite de ură dă în vileag capacitatea scandaloasă a urii şi, prin tăcerea sa, spune foarte multe despre caracterul lui Dumnezeu.

A treia oară când Iisus tace este înaintea lui Irod şi a clicii lui de batjocoritori, care nu voiau altceva decât spectacol. Biblia spune:

Irod, când a văzut pe Iisus, s-a bucurat foarte mult; căci de mult dorea să-L vadă, din pricina celor auzite despre El; şi nădăjduia să-L vadă făcând vreo minune. I-a pus multe întrebări; dar Iisus nu i-a răspuns nimic.

Irod, cu ostaşii lui de pază, se purtau cu El cu dispreţ; şi, după ce şi-a bătut joc de El, şi L-a îmbrăcat cu o haină strălucitoare, L-a trimis înapoi la Pilat. În ziua aceea, Irod şi Pilat s-au împrietenit unul cu altul, căci erau învrăjbiţi între ei mai înainte (Luca 23: 8 – 9, 11 – 12).

Pasajul acesta relatează o istorie înfricoşătoare. Există mulţi oameni care vor ca Iisus să fie doar un făcător de minuni sau un personaj amuzant. Şi ce ironie că doi foşti duşmani se împrietenesc din cauza dorinţei lor comune de a scăpa de El. Dar oare s-a schimbat ceva de atunci până azi?

A patra oară când Iisus a rămas tăcut a fost când pe Pilat l-a cuprins teama la auzul afirmaţiei Sale că e Fiul lui Dumnezeu. „De unde vii?” L-a întrebat el. Dar Iisus a tăcut şi nu i-a răspuns. îi spusese deja lui Pilat de unde vine, dar Pilat nu avea curajul să ia o decizie ca urmare a răspunsului Său.

În aceste patru tăceri ale lui Iisus, descoperim o bogăţie de gânduri pe care Dumnezeu ni le adresează.

O ALTFEL DE PUTERE

În primul rând, există o tăcere a *bunătăţii* în faţa răului orchestrat, întregul episod din faţa Sinedriului a fost o încercare de a-l înscena o vină inexistentă. Membrii Sinedriului îşi cunoşteau puterea; El le cunoştea slăbiciunea. Aceştia cunoşteau litera legii; El cunoştea spiritul codului moral. Ei nu îl cunoşteau, dar El îi cunoştea.

Ori de câte ori răul devine organizat, ferocitatea lui emană duhoarea iadului. Şi nimic nu poate să-i înăbuşe furia, care nu poate fi oprită înainte de a-şi fi atins scopul. Iată de ce iadul nu are sfârşit. Natura lui e să ardă din interior, şi nicio consolare ori influenţă exterioară nu poate să schimbe răutatea care se inflamează nemăsurat.

A doua tăcere e tăcerea *percepţiei*. Când răul încearcă să se justifice dându-se drept moralitate, Dumnezeu devine diavolul şi diavolul devine Dumnezeu. Iar această schimbare face ca omul să fie insensibil faţă de orice argumentare raţională. Fără îndoială că preoţii cei mai de seamă se încadrează în această categorie. Nimic, absolut nimic, din ce ar fi spus Iisus nu i-ar fi putut convinge cu privire la identitatea Lui ori nu i-ar fi putut determina să manifeste mai multă milă. Capacitatea lor de ură şi dragostea lor pentru legea ceremonială au depăşit cu mult orice dorinţă de a cunoaşte adevărul şi de a arăta bunătate.

Iisus a ştiut că dragostea lor pentru lege nu era nimic mai mult decât dorinţa de a găsi modalităţi de a manipula legea, pentru ca aceasta să le slujească scopurile imorale. De fiecare dată când Scriptura este citată cu intenţia expresă de a promova interesele egoiste ale cuiva, lumina se transformă în întuneric.

Puţine pasaje din literatură sunt la fel de captivante şi de profunde ca descrierea pe care Dostoievski i-o face Marelui Inchizitor în *Fraţii Karamazov*. Într-o conversaţie cu fratele lui mai tânăr, Alioşa, care este mult mai preocupat de problemele spirituale decât el însuşi, Ivan – un ateu – relatează că odată a scris un poem pe care l-a intitulat „Marele Inchizitor”. Acesta era numele pe care Ivan îl dăduse unui

bătrân cardinal care fusese conducătorul Inchiziţiei spaniole. Alioşa îi cere lui Ivan să-i povestească despre acel poem şi Ivan îl rezumă în proză. Poemul se bazează pe evenimentele petrecute în anii 1500, în oraşul spaniol Sevilla, când Biserica ardea „ereticii” pe rug. După ce precizează contextul istoric, Ivan îşi începe istorisirea.

Într-o zi, când au fost torturaţi şi arşi pe rug un număr mare de eretici, sub comanda absolută şi mânioasă a Marelui Inchizitor, dintr-odată în mijlocul strigătelor şi al manifestărilor înspăimântătoare ale torturii şi-a făcut apariţia o figură tăcută şi blândă, care a început să umble printre cei torturaţi.

Apare acolo din senin, pe tăcute, fără să prindă nimeni de veste, şi totuşi, oricât ar părea de ciudat, toată lumea îşi dă seama că este el… Mânat de o forţă irezistibilă, poporul se strânge în preajma lui, înconjurându-l; clipă de clipă, mulţimea sporeşte ţinându-se pas cu pas după dânsul… Soarele dragostei arde în inima lui şi razele Luminii, Cunoştinţei şi Puterii, care se revarsă din privirile sale, răspândindu-se asupra gloatei, trezesc în sufletul fiecăruia o iubire plină de osârdie pentru dânsul.

Este evident că figura aceasta din povestirea lui Ivan e Iisus Cristos, care umblă cu o înfăţişare umilă în mijlocul poporului. Marele Inchizitor soseşte pe neaşteptate şi îl vede. Recunoscându-L, cere imediat să fie arestat şi aruncat în închisoare. În noaptea aceea, el merge cu o lampă în mână şi înfăşurat în vechea lui rasă călugărească, croită dintr-o pânză groasă, ca să-şi viziteze prizonierul. Conversaţia dintre cei doi e deosebit de profundă:

„Tu eşti? Tu?” Neprimind niciun răspuns, se grăbeşte să adauge: „Taci, nu spune nimic. Ce ai putea să mai spui? Ştiu prea bine ce! Numai că Tu n-ai dreptul să mai adaugi nimic la cele mărturisite odinioară. De ce ai venit atunci să ne tulburi? Căci venirea Ta nu face decât să ne tulbure, cred că Ţi dai seama. Ştii Tu ce o să se întâmple mâine?… am să te osândesc şi am să te ard pe rug, ca pe cel mai nelegiuit dintre eretici, şi ai să vezi atunci cum norodul care azi Ţi-a sărutat picioarele, la un singur semn al meu se va repezi să adune tăciuni împrăştiaţi în jurul rugului Tău spre a înteţi focul”.

Inchizitorul a spus tot ce avea de spus şi aşteaptă acum răspunsul prizonierului său. Tăcerea Lui îl apasă. L-a ascultat tot timpul cu luare-aminte, privindu-l pătrunzător, drept în ochi, fără să obiecteze nimic. Bătrânul ar vrea totuşi să-i audă glasul, să-i spună ceva, orice, măcar un cuvânt, fie el cât de amar, cât de cutremurător. Acesta însă. Se apropie de el şi sărută blând buzele ofilite ale bătrânului de nouăzeci de ani. E singurul Lui răspuns. Inchizitorul tresare. Ceva îi tremură în colţul gurii; se îndreptă apoi spre uşă, o deschide şi spune: „Du-Te şi să nu mai vii… niciodată, niciodată!” Şi-L lasă să iasă în noaptea ce învăluie piaţa oraşului.2

Geniul lui Dostoievski vădeşte o înţelegere excepţională a puterii miracolului, misterului şi autorităţii. Marele Inchizitor locuieşte în mintea multor oameni religioşi chiar şi astăzi. Strigăm la Iisus, dar nu vrem să ne dea niciun răspuns care să adauge ceva în plus la ceea ce a spus deja. Vrem ca El să plece şi să nu. Se mai întoarcă niciodată.

Aşa au gândit şi autorităţile religioase din vremea lui Iisus. De aceea tăcerea lui Iisus a fost deliberată. El ştia prea bine ce urmăresc acuzatorii Lui.

Dar tăcerea Lui nu a fost doar una a caracterului şi a percepţiei, ci şi una a *consecvenţei*. Prin tăcerea Lui, ne-a învăţat cum să înfruntăm calomnia. Comportamentul Lui era în concordanţă cu învăţătura Lui. De-a lungul anilor am înţeles că acesta este poate unul din cele mai ignorate exemple pe care Iisus ni le-a lăsat în faţa a tot ce e mai reprobabil în comportamentul uman. Tăcerea Lui e o lecţie care ne învaţă că răspunsul la acuzaţii nu este întotdeauna o cale ce duce la raţiune. De cele mai multe ori tentaţia de a răspunde la calomnii îl murdăreşte şi pe calomniator, şi pe calomniat. De aceea, a scăpa de calomnie este o sarcină riscantă, atunci când acuzaţia poate deveni validă nu fiindcă ar fi adevărată, ci din cauză că cel acuzat îşi pierde cumpătul când se apără. Iisus nu a făcut o asemenea greşeală.

Mi s-a povestit despre un incident care s-a întâmplat cu mai mulţi ani în urmă. Întrucât nu am fost de faţă, nu cunosc prea bine detaliile. Dar am auzit aceeaşi descriere a evenimentelor din mai multe surse. Un lider creştin a ajuns subiectul discuţiilor publice şi

intimidărilor din partea câtorva membrii ai bisericii, care voiau să-l determine să plece. Aceştia nu au putut aduce o acuzaţie zdrobitoare împotriva lui, aşa că au lansat cu o furie nedisimulată, una după alta, o avalanşă de acuzaţii mărunte şi ridicole.

Cineva a mărturisit altcuiva că cea mai elocventă dovadă a întregii situaţii o constituia exemplul acelui lider, care a rămas tăcut în faţa acuzatorilor lui, cu lacrimile şiroindu-i pe obraji. El nu avea nimic de spus, şi totuşi atât de multe au fost comunicate prin atitudinea lui. Izbucnirile şi tiradele atacatorilor săi nu erau nimic altceva decât veninul ucigaş al unor vieţi care o luaseră razna. Asemenea scenarii ar trebui să ne înveţe unde se află adevărata putere. Omul acela care fusese acuzat pe nedrept semăna cu Cristos în mijlocul duşmanilor Lui.

Dar, în sfârşit, trebuie să înţelegem că tăcerea lui Iisus a fost şi tăcerea *misiunii împlinite*. Tăcerea Lui înaintea celor care aveau să-l ia viaţa fusese prezisă de profetul Isaia, cu opt sute de ani înainte de a se întâmpla: „Când a fost chinuit şi asuprit, n-a deschis gura deloc, ca un miel pe care-l duci la măcelărie şi ca o oaie mută înaintea celor ce o tund: n-a deschis gura (Isaia 53: 7).

Este o reacţie naturală să ne apărăm atunci când suntem acuzaţi, chiar şi atunci când am greşit. Însă El a rămas tăcut, deşi era nevinovat de toate învinuirile ce I se aduceau. A tăcut pentru noi, căci stătea înaintea Tatălui în folosul nostru. În miezul întregului episod se găseşte un adevăr pe care Dumnezeu ni l-a dat încă de la întemeierea lumii.

În *Leul*, *vrăjitoarea şi dulapul*, C.S. Lewis a scris un minunat pasaj care ilustrează această idee. Leul Aslan îl reprezintă pe Cristos. Unul dintre copii, Edmond, l-a trădat pe Aslan şi şi-a pus în pericol fraţii trecând de partea vrăjitoarei celei rele, Regina din Narnia, care îl sedusese făcându-l să guste dintr-o delicatesă turcească. Legea cerea ca Edmond să moară ca urmare a trădării sale. Exista o singură cale ca Edmond să scape de pedeapsa cu moartea: Aslan trebuia să fie dat pe mâna reginei, acesta fiind de fapt adevăratul scop al întregii ei intrigi.

În tăcere şi fără să opună rezistenţă, Aslan cel puternic se supune cerinţelor reginei. După umilirea sa, a fost legat de o masă din

piatră, ce reprezintă legea, şi ucis. Surorile lui Edmond, Lucy şi Susan, au fost foarte îndurerate şi l-au jelit îndelung pe prietenul lor. Dar dintr-odată Aslan a apărut înaintea lor, triumfător asupra morţii. „Ce înseamnă toate astea?” s-au întrebat ele.

În acest punct al poveştii, C.S. Lewis face o observaţie splendidă.

Înseamnă, spuse Aslan, că deşi vrăjitoarea cunoaşte Magia Adâncă, există o magie şi mai adâncă pe care nu o cunoaşte. Cunoaşterea ei reuşeşte să ajungă doar până în zorii Timpului. Dar dacă ar fi putut vedea mai mult în trecut, în liniştea şi întunericul de dinainte de răsăritul Timpului, ar fi citit acolo o incantaţie cu totul diferită. Ar fi ştiut că dacă o victimă voluntară, care nu a comis niciodată nicio trădare, este ucisă în locul unui trădător, Masa va crăpa şi Moartea însăşi va lucra de-a-ndoaselea.3

Incantaţia la care se referă Lewis vorbeşte despre voia lui Dumnezeu ca Acela care nu a cunoscut niciun păcat să îşi dea viaţa de bunăvoie pentru a plăti preţul păcatului. Şi Cuvântul lui Dumnezeu S-a împlinit conform promisiunii.

O ALTFEL DE CALE

Oare tăcerea lui Iisus, cu toate implicaţiile pe care le-am reţinut din ea, se deosebeşte în vreun fel de comportamentul altor pretendenţi la statutul divin sau profetic, aflaţi în situaţii similare? Da, se deosebeşte. Şi încă într-un mod dramatic. El a venit cu un mesaj şi o metodă care au adus schimbări radicale în societate şi la nivelul individului. Mă refer aici la convertire, obligaţie şi revelaţie. Prin ce este aşadar unică credinţa creştină?

Să luăm mai întâi problema convertirii. Mesajul lui Iisus revelează că fiecare individ, fie el evreu, grec, roman sau aparţinând oricărei alte civilizaţii, ajunge să-L cunoască pe Dumnezeu nu în virtutea naşterii sale, ci prin alegerea personală de a-l permite să îşi aducă legea în viaţa sa personală. împărăţia Lui nu este din această lume, iar noi nu intrăm în moştenirea noastră din împărăţia Lui printr-o naştere fizică.

Este foarte important să înţelegem acest lucru. Trăim într-o vreme când voci mânioase cer tot mai insistent să nu propagăm

Evanghelia, să nu considerăm că cineva este „pierdut” dacă nu este „creştin”. „Toţi ne-am născut cu diferite credinţe şi ar fi bine să lăsăm lucrurile aşa cum sunt” – aşa spune „înţelepciunea” tolerantă a vremii noastre. De exemplu, Mahatma Gandhi s-a împotrivit cu înverşunare ideii de convertire. Când oamenii spun asemenea lucruri, ei uită ori nu ştiu că de fapt *nimeni* nu se naşte creştin. Toţi creştinii devin creştini prin convertire. A cere unui creştin să nu mărturisească credinţa lui cuiva de o altă credinţă înseamnă a-i cere să-şi renege propria credinţă.

Se spune că unul din cei mai importanţi „sfinţi” ai Indiei, Sri Ramakrishna, a fost o scurtă vreme musulman, apoi o scurtă vreme creştin şi la urmă a devenit iarăşi hindus, fiindcă a ajuns la concluzia că toate religiile sunt la fel. Dacă toate religiile sunt la fel, de ce a revenit la hinduism? Nu e deloc adevărat că toate religiile sunt la fel. Hinduismul nu este la fel nici măcar cu sine însuşi. Astfel că a refuza creştinului privilegiul de a-şi propaga credinţa înseamnă a-i propaga de fapt creştinului credinţele fundamentale ale altei religii.

În cazul în care credinţa este individuală şi nu un privilegiu al naşterii, ajungem la al doilea nostru subiect, anume obligaţia, învăţătura lui Iisus este clară. Nimeni nu ar trebui să fie forţat să devină creştin. Asta distinge într-un mod categoric creştinismul de islam. În nicio ţară unde creştinismul este credinţa majorităţii nu e ilegal să propagi o altă credinţă. Nu ştiu să existe vreo ţară unde renunţarea la credinţa creştină să pună pe cineva în pericolul de a fi urmărit de autorităţile statului. Însă există numeroase ţări islamice unde este împotriva legii să proclami public Evanghelia lui Iisus Cristos şi unde un musulman ce renunţă la credinţa lui pentru a îmbrăţişa o altă credinţă riscă să fie ucis. Libertatea de a critica Coranul şi persoana lui Mahomed este interzisă de legile blasfemiei, iar cine nu o respectă este supus pedepsei prin tortură. Se cuvine respectată grija unei culturi de a proteja acele valori pe care le consideră sacre, dar a obliga pe cineva să creadă în Iisus Cristos este o practică străină de Evanghelie, şi aceasta este o diferenţă majoră. Contrastul este prea evident pentru a nu fi observat.

În legătură cu subiectul convertirii şi al obligării apar discuţiile de natură politică. Aşa cum am spus mai devreme, Evanghelia nu trebuie răspândită cu ajutorul sabiei. Când creştinismul a recurs la asemenea metode, el nu a propagat mesajul lui Iisus Cristos, ci o teorie politică ce folosea Evanghelia în avantajul unor indivizi sau instituţii dornice să pună mâna pe putere. Oamenii au dreptate să se teamă când vine vorba de religie în tandem cu controlul politic. Metoda lui Iisus a fost să atingă inima omului, aşa încât acesta să-l răspundă din dragoste faţă de El, nu din obligaţie sau ca urmare a controlului exercitat asupra lui.

Să punem în contrast metoda aceasta cu practica lui Mahomed. Orice interpretare i-am da, sabia şi războiul sunt intrinseci credinţei islamice. Până şi cei mai buni apologeţi ai islamului recunosc utilizarea sabiei, dar îi atenuează importanţa spunând că de fiecare dată a avut scopuri defensive. Sugerez cititorului meu să lectureze Coranul şi istoria islamului şi să decidă singur care e adevărul.

În privinţa execuţiilor săvârşite la porunca lui Mahomed, apologeţii lui susţin că acestea nu au fost poruncite de profet, ci mai degrabă îndeplinite în numele lui. \a recomand să citiţi întreaga naraţiune ca să vedeţi dacă această apărare este conformă cu datele istorice.

Dar până şi cel mai bun apologet musulman este obligat să eludeze cu dibăcie porunca lui Mahomed de a ucide, ilustrată într-un verset din Coran cunoscut sub numele de *ayatus-saif*, sau „versetul sabiei”.

Dar când se vor încheia lunile sfinte, atunci omorâţi-i pe idolatri oriunde îi aflaţi! Prindeţi-i, împresuraţi-i şi întindeţi-le orice cursă! Însă dacă se căiesc, îndeplinesc Rugăciunea şi achită Dania, atunci daţi-le drumul (Shura 9: 5).

Un erudit islamic comentează astfel pasajul de mai sus:

Şi un trădător care se face vinovat de înaltă trădare este un proscris şi poate fi ucis de oricine, fără să aibă nevoie de o autoritate specială. Fie ca Allah să ne călăuzească pe toţi la Adevăr şi să răspândească pacea şi unitatea în întreaga omenire! 4

Nu voi mai adăuga nimic în această problemă dificilă şi generatoare de vrajbă, căci orice comentariu va naşte resentimente, şi nu aceasta este dorinţa mea. În ultimă instanţă, totul poate fi rezumat astfel: islamul şi creştinismul sunt de acord că adevărul este suprem; dar cele două credinţe consideră că el se revelează prin persoane diferite – în islam prin Mahomed şi în creştinism prin Iisus Cristos.

Şi astfel ajungem la ultimul nostru subiect. În centrul a tot ce s-a spus până acum stă un singur lucru. Tăcerea lui Iisus nu înseamnă că El nu vorbeşte. Cristos ne aminteşte că a vorbit deja în Cuvântul Lui, care este Scriptura. Sub acest aspect, sursa finală a autorităţii creştinismului este cu adevărat divergentă în raport cu alte credinţe religioase.

Musulmanul vede în Coran revelaţia perfectă şi finală a lui Allah. Allah a fost cel ce a revelat şi Mahomed a fost cel ce a primit revelaţia. Cuvintele revelaţiei i-au fost revelate mot-à-mot lui Mahomed. Pentru musulmani, Mahomed este ultimul şi cel mai mare profet. Dovada supremaţiei lui e frumuseţea Coranului, *cartea* considerată expresia ultimă a perfecţiunii şi depozitara adevărului.

Dar aici există mai multe dificultăţi. Cum poate cineva să susţină că acest text este scris perfect? Să amintim un singur fapt deranjant, şi anume greşelile gramaticale care au fost deja dovedite. Ali Dashti, un autor iranian şi un musulman devotat, a comentat că erorile din Coran erau atât de multe încât a trebuit să fie modificate regulile gramaticale pentru a se putea susţine pretenţia că în Coran nu există nicio greşeală. El menţionează numeroase exemple de greşeli în cartea lui, *Twenty-Three Years*: *The Life of the Prophet Mohamed*. (Singura precauţie pe care şi-a luat-o înainte de a publica această carte a fost să dea îndrumări ca ea să vadă lumina tiparului după moartea sa.)

O altă problemă cu care s-au confruntat primii compilatori ai Coranului a fost numărul mare de variante ale unor texte importante. Recent cercetătorii au început să se aplece cu mai multă atenţie asupra Coranului şi au ridicat întrebări foarte serioase în legătură cu originea şi alcătuirea sa. Asta i-a determinat pe mulţi eruditi islamici să caute cu disperare un răspuns.5

Trebuie totuşi să recunoaştem că poezia şi stilul Coranului sunt minunate. Mintea postmodernă dominată de imagine are multe de învăţat despre rolul pe care îl joacă frumuseţea limbajului. Dar întrebarea căreia trebuie să-i dăm un răspuns este dacă putem considera că această carte este cuvântul lui Dumnezeu. De asemenea, având în vedere că islamul pretinde că Mahomed este un profet la nivel mondial, „miracolul" lui este limitat de limba pe care o foloseşte, o parte a acesteia fiind considerată de neînţeles chiar şi de către aceia care o cunosc. În alte cuvinte, pentru a vedea cu adevărat miracolul, nu este suficient să vorbeşti arabă, ci e necesar să fii bine versat în ea. O asemenea cerinţă este destul de îngustă şi foarte restrictivă.

Cât priveşte relaţia dintre adevăr şi hinduism, terenul este foarte abrupt. De exemplu, Gandhi a spus: „Dumnezeu este adevărul şi adevărul este Dumnezeu". 6 Dar ce înseamnă acest lucru? Enunţul nu răspunde la întrebarea fundamentală dacă existenţa lui Dumnezeu este adevărată sau falsă. Shakara, unul dintre principalii reprezentanţi ai hinduismului, a ocolit această întrebare, spunând că deşi omul se poate închina lui Dumnezeu, aceasta este doar o modalitate inferioară de a exprima adevărul. În ultimă instanţă, închinătorul va ajunge la supremul adevăr că el este identic cu Dumnezeu. Dar este important să remarcăm că hinduşii consideră că scripturile lor sunt adevărate. Astfel că provocarea devine foarte complexă.

Scripturile hinduismului se împart în două categorii foarte largi – Smriti şi Śruti. *Smriti* înseamnă „ceea ce este amintit". Scrierea aceasta are mai mulţi autori ale căror enunţuri sunt radical diferite, în acest corpus sunt incluse speculaţiile înţelepţilor indieni, dintre care unele sunt foarte profunde iar altele absolut bizare, după cum ei înşişi recunosc. Pe de altă parte, *Śruti* înseamnă „ceea ce este revelat". Aceasta este revelaţia etern adevărată a hindusului evlavios.

Însă dacă revelaţia aceasta este etern adevărată, religia nu poate pretinde că toate căile sunt adevărate, din simplul motiv că unele religii neagă veridicitatea eternă a Vedelor. Musulmanii, budiştii şi creştinii neagă adevărul lor. De fapt, îl neagă chiar şi unii eruditi hinduşi. Atunci este adevărată fie negarea, fie pretenţia hinduşilor.

Însă aici se impune o întrebare mult mai profundă. Dacă „ceea ce este revelat” are autoritate eternă, atunci întrebarea logică ce trebuie pusă panteistului – care pretinde că totul este unul – sună astfel: Cine revelează? Elnă şi simpla tentativă de a răspunde la această întrebare necesită o carte întreagă. Câteva cuvinte aparţinând lui Sri Ramakrishna pun în lumină această problemă:

Numai Dumnezeu există, şi El a devenit universul… „Muşc ca şarpele şi vindec ca vindecătorul”. Dumnezeu este omul ignorant şi Dumnezeu este omul iluminat. Dumnezeu ca om ignorant rămâne amăgit. De asemenea, El este guru care fi iluminează pe Dumnezeul din omul ignorant.7

Sesizăm imediat implicaţiile derutante ale unei asemenea concepţii despre Dumnezeu şi despre revelaţie. Dacă tot ce există este Dumnezeu, atunci tot ce cunoaştem este fie Dumnezeu în ignoranţă, fie Dumnezeu în iluminare. Dar atunci se ridică întrebarea: când Buddha a respins Vedele a fost el Dumnezeu în ignoranţă sau Dumnezeu în iluminare? Când Mahomed a postulat monoteismul şi calea supunerii faţă de Allah, a fost el Dumnezeu în ignoranţă sau Dumnezeu în iluminare? Acestea sunt întrebările ce se pun atunci când tot ce există e Dumnezeu. Revelatorul şi receptorul revelaţiei sunt unul şi acelaşi, doar că se află în stadii diferite ale adevărului.

Printr-un contrast dramatic, Scripturile ne prezintă concepţia creştină despre revelaţie. Scriitorii Bibliei afirmă cât se poate de clar:

Fiindcă mai întâi de toate, să ştiţi că nicio prorocie din Scriptură nu se tâlcuieşte singură. Căci nicio prorocie n-a fost adusă prin voia omului; ci oamenii au vorbit de la Dumnezeu, mânaţi de Duhul Sfânt (2 Pet. 1: 20 – 21).

De asemenea, Biblia spune: „După ce a vorbit în vechime părinţilor noştri prin proroci, în multe rânduri şi în multe chipuri, Dumnezeu, la sfârşitul acestor zile, ne-a vorbit prin Fiul pe care L-a pus moştenitor al tuturor lucrurilor, şi prin care a făcut şi veacurile” (Evrei 1: 1 – 2).

Care este diferenţa, atunci? Doar una de pretenţie? Nicidecum. Mai întâi de toate, spre deosebire de Coran, Biblia nu a fost scrisă de

un singur autor, ci de mai mulţi autori umani. Biblia a fost scrisă într-un interval de peste o mie cinci sute de ani, de scriitori provenind din mai multe medii sociale, din mai multe epoci istorice şi având o educaţie foarte variată, care însă, sub inspiraţia lui Dumnezeu, au scris revelaţia. În ciuda intervalului lung în care au scris, mesajul lor este unul singur – ei vorbesc despre naşterea, moartea şi învierea Fiului lui Dumnezeu, Iisus Cristos. Dacă ne oprim să ne gândim puţin, constatăm că există o incredibilă convergenţă de gândire pe parcursul a aproape două milenii. Răspândirea însăşi a mesajului biblic sfidează orice explicaţie naturală. Cu mult înainte ca totul să fi culminat în persoana lui Iisus Cristos, venirea Lui a fost anticipată, prevăzută şi descrisă în detaliu. După moartea Lui, Scripturile au mărturisit despre naşterea, viaţa, răstignirea şi învierea Lui. Cu alte cuvinte, Dumnezeu a vorbit şi ne-a dat Cuvântul Lui. Iar apogeul acestui Cuvânt este persoana lui Iisus Cristos. Cuvântul scris este complet. Iisus e perfect. El ne-a amintit că Scripturile nu pot fi desfiinţate – că Cuvântul Lui nu se clatină niciodată.

Mai mult, la împlinirea profeţiei, când a tăcut, El a arătat şi un alt aspect al autorităţii scripturale. Biblia nu este o carte autoreferenţială, ci una în care istoria, geografia şi conţinutul miraculos al profeţiei şi al altor acte au fost supuse principiului verificării. Am vorbit şi am apărat în alte capitole câteva dintre aceste elemente supranaturale.

Aşadar, Iisus a rămas tăcut în faţa acuzatorilor Săi, fiindcă deja cu mai multe secole înainte El profeţise în Cuvântul Lui că va tăcea înaintea lor. Ei cunoşteau Scripturile şi ştiau că acestea făceau referire la ei, însă au suprimat adevărul ca să-şi justifice vieţile trăite în nedreptate. Ambele atitudini şi-au găsit împlinirea. Cei ce s-au mirat de tăcerea Lui şi-au pierdut sentimentul mirării în faţa a ceea ce spusese El înainte. Prin cuvintele şi tăcerea Lui, dar şi prin cuvintele şi faptele lor, vedem că procesul a fost exact aşa cum a spus Dumnezeu că va fi. Vedem aşadar grija Lui faţă de Cuvântul Său, dar şi neglijenţa noastră faţă de acelaşi Cuvânt.

Dar vrem noi oare să ascultăm şi să ne regăsim în descrierile

Scripturii? într-o lume zgomotoasă, tăcerea lui Dumnezeu poate fi înspăimântătoare. Martin Luther a strigat odată: „Binecuvântează-ne.

Doamne! Sau blestemă-ne! Dar nu tăcea, Te rog!” Mulţumim lui Dumnezeu că nu tace în relaţia Lui cu noi. Iată ce i-a spus apostolul Pavel tânărului Timotei:

Tu să rămâi în lucrurile pe care le-ai învăţat… din pruncie cunoşti Sfintele Scripturi, care pot să-ţi dea înţelepciunea care duce la mântuire, prin credinţa în Cristos Iisus. Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu şi de folos ca să înveţe, să mustre, să îndrepte, să dea înţelepciune în neprihănire, pentru ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârşit şi cu totul destoinic pentru orice lucrare bună (2 Tim. 3: 14 – 17).

În încheiere, mai trebuie să adăugăm un lucru. Înainte ca Sir Thomas More să meargă la moarte, fiica lui, Margaret, l-a întrebat de ce nu a putut să-şi dea un consimţământ de formă şi să spună câteva cuvinte de susţinere a regelui, fără să le creadă cu adevărat. Ea a justificat strategia aceasta salvatoare prin cuvintele: „Doar tu însuţi mi-ai spus că gândurile omului sunt importante, nu cuvintele lui. Spune doar cu gura. Nu trebuie să crezi cu adevărat ceea ce spui”. Răspunsul lui More e fascinant:

Ăsta-i un argument slab, Meg. Când un om face un jurământ, el îşi ţine întreaga viaţă în propriile mâini. Aşa cum ţii apa (îşi face mâinile căuş), şi dacă îşi răsfiră degetele, atunci – nu mai poate spera să se regăsească. Unii oameni nu sunt capabili de acest lucru, dar mi-ar fi scârbă să cred că tatăl tău este unul dintre ei.*

Tribunalul extraordinar şi familia lui au încercat să-l convingă să spună ceva fără să creadă cu adevărat ce spune. Dar More le-a amintit că valoarea unui om este tot atât de mare ca valoarea cuvintelor lui. Cuvântul omului este chiar viaţa lui.

Acesta este un adevăr colosal. De aceea, Iisus nu S-a temut de acuzatorii Lui. El a rămas loial Cuvântului Său. Şi mai presus de orice, a trăit o viaţă în care cuvântul şi fapta se identificau. Despre nicio altă persoană nu se poate spune acest lucru, căci descoperim în ea fie neconcordanţe între cuvinte, fie neconcordanţe între fapte şi cuvinte.

Onorându-şi Cuvântul, Iisus a dat acuzatorilor Lui şi nouă însăşi viaţa Lui. El nu a murit pentru dreptate, ci într-o împlinire profetică, dovedind că adevărul nu poate fi ucis. De aceea, într-un sens cât se poate de real, ei nu au putut să-L distrugă nici pe El.

Am văzut odată un poster în biroul unui director de şcoală, pe care scria simplu: „Dacă nu poţi să mă înţelegi când vorbesc, cum ai putea să mă înţelegi când tac?”

Lumea va încerca să interpreteze adevărul după cum îi dictează starea ei de spirit, dar creştinul interpretează adevărul după Cuvântul Lui – şi după tăcerea Lui.

CapifoM şapte

EXISTĂ UN GRĂDINAR?

„De ce plângi? Pe cine cauţi?”

Aceasta a fost întrebarea care i-a fost pusă Mariei când s-a dus în grădina unde era înmormântat Iisus. În cei trei ani pe care ucenicii i-au petrecut cu Iisus, conversaţiile lor erau însoţite de nenumărate întrebări. De aceea, există o uşoară notă de acuză în tonul întrebării atunci când este adresată *ucenicilor*. De fapt, ea aminteşte de o întrebare pe care El le-o pusese de mai multe ori. Pe primii Lui ucenici i-a întrebat: „Ce vreţi?” Aceeaşi întrebare le-a pus-o şi ucenicilor lui Ioan Botezătorul – „Ce aţi ieşit să vedeţi?” Putem presupune că El i-a oprit mereu şi mereu din calea lor şi i-a făcut să se întrebe cum ar fi dorit ei să fie Dumnezeu pentru a merita aprobarea lor.

Pe parcursul anilor petrecuţi împreună cu El, incapacitatea lor de a înţelege atâtea din lucrurile pe care Domnul le-a spus ne stârneşte deopotrivă compătimirea şi uimirea. La urma urmelor, fuseseră alături de Cineva fără egal în lumea aceasta, de aceea întrebările lor la fiecare pas ni se par de neînţeles. Ce altceva ar mai fi putut să le spună ca ei să înţeleagă clar cine era El?

Întrebarea aceasta are ecouri în întreaga existenţă umană şi străbate mileniile până într-o altă grădină, unde se afla un bărbat şi o femeie şi unde au început de fapt întrebările despre viaţă şi despre moarte. Pe scurt, istoria lui Iisus din Nazaret poate fi spusă în relaţie cu patru grădini. Pe acestea le-am selectat drept cadru în care doresc

să prezint câteva din cele mai convingătoare dovezi ale unicităţii lui Iisus Cristos în istorie şi în lumea religioasă.

ASCUNS PENTRU A FI CĂUTAT

Cu mai mulţi ani în urmă, Anthony Flew şi John Wisdom au compus o parabolă în care au formulat întrebarea privitoare la existenţa lui Dumnezeu în următorii termeni:

Au fost odată ca niciodată doi exploratori care au descoperit un luminiş într-o junglă. În acel luminiş, au văzut crescând alăturat mai multe flori şi mai multe buruieni. Unul dintre exploratori a exclamat: „Trebuie să existe un grădinar care se îngrijeşte de această bucată de pământ!" Aşa că şi-au ridicat cortul şi au început să pândească.

Dar deşi au aşteptat mai multe zile la rând, nu au văzut niciun grădinar.

„Poate că grădinarul e invizibil!" şi-au spus ei. Aşa că au împrejmuit parcela aceea cu sârmă ghimpată şi au conectat-o la o sursă de electricitate. Ba au adus chiar şi câini de pază, căci şi-au adus aminte că „omul invizibil" al lui H.G. Walles putea fi mirosit şi atins deşi nu putea fi văzut. Dar nu s-au auzit niciun fel de sunete care să sugereze că cineva ar fi fost electrocutat. Nicio mişcare a sârmei ghimpate împrejmuitoare nu sugera vreun căţărător invizibil. Câinii de pază nu le-au semnalat niciodată o prezenţă străină în grădină. Cu toate acestea, credinciosul era convins că există cu adevărat un grădinar.

„Trebuie să existe un grădinar – unul invizibil, intangibil, insensibil la şocuri electrice, un grădinar care nu are miros, nu face niciun fel de zgomot şi vine pe ascuns ca să se îngrijească de grădina pe care o iubeşte".

Până la urmă exploratorul sceptic a spus exasperat: „Dar atunci ce mai rămâne din afirmaţia ta iniţială? Prin ce se deosebeşte grădinarul tău invizibil, intangibil, veşnic evaziv de un grădinar imaginar sau chiar de niciun grădinar?" 1

Ideea parabolei e evidentă. De câte ori am cerut noi înşine să îl vedem pe Dumnezeu, ca să ne asigurăm că El există cu adevărat? Dar în ciuda dorinţei şi a pândei noastre, la fel ca exploratorii din acel

luminiş, nu L-am văzut şi cu toate acestea afirmăm că El există. Ateul se uită rugător la noi şi spune: „Arată-mi-L şi mie pe Dumnezeu”, dar răspunsurile noastre par evazive, fiindcă nu putem indica spre un trup vizibil. Flew şi Wisdom ne întreabă: Prin ce se deosebeşte un grădinar invizibil şi evaziv de niciun grădinar? întrebarea este foarte pertinentă.

Filosoful John Franţe i-a răspuns însă cu un contraargument foarte bun. Iată parabola lui:

Au fost odată ca niciodată doi exploratori care au descoperit un luminiş într-o junglă. Au găsit acolo un om care smulgea buruienile, împrăştia îngrăşământ şi curăţa ramurile. Omul s-a îndreptat spre cei doi exploratori şi s-a recomandat drept grădinarul regal. Unul dintre exploratori a dat mâna cu grădinarul şi i-a adresat câteva cuvinte politicoase. Celălalt l-a ignorat şi i-a întors spatele.

„E imposibil să existe un grădinar în jungla aceasta” a zis el. „Precis că e vreo farsă. Cineva încearcă să discrediteze descoperirile noastre”.

Cei doi au ridicat în locul acela o tabără şi au văzut cum în fiecare zi omul acela venea ca să îngrijească grădina. Nu peste mult timp, aceasta a explodat într-o multitudine de culori frumos armonizate, însă exploratorul sceptic insista: „Face toate astea doar fiindcă noi suntem aici – doar ca să ne amăgească şi să ne determine să credem că există un grădinar regal”.

Într-o zi grădinarul i-a condus pe exploratori la palatul regal şi i-a prezentat câtorva oficiali de la curte, care au confirmat statutul grădinarului. Atunci scepticul a încercat o ultimă soluţie: „Simţurile noastre ne înşală. Nu există nici grădinar, nici flori, nici palat, nici oficiali. Totul este o şarlatanie!”

În cele din urmă, exploratorul credincios a exclamat: „Dar ce mai rămâne din afirmaţia ta iniţială? Prin ce diferă acest miraj de un grădinar adevărat?” 2

Ideea lui John Frame e la fel de evidentă. În lumea aceasta există atâta inteligibilitate şi complexitate specificată, încât pare pur şi simplu încăpăţânare şi prejudecată să încerci să spui că în spatele ei nu există niciun fel de inteligenţă. Oare poate fi explicată într-un mod

rezonabil moralitatea, personalitatea şi realitatea fără a postula o primă cauză personală şi morală? Cum ar putea explica cineva unele caracteristici ale grădinii fără existenţa unui grădinar? Ce dovezi în favoarea existenţei grădinarului ar fi suficiente pentru a-i dovedi existenţa? Dar dacă grădinarul a venit, a fost văzut şi doreşte ca încrederea noastră în lucrarea lui să nu depindă doar de vederea directă, fiindcă esenţa relaţiei noastre cu el nu o reprezintă constanţa vederii şi intervenţia, ci fermitatea încrederii şi suficienţa.

Dar cu ce rămânem noi, cei suspendaţi între sarcasmul din parabola lui Flew şi Wisdom şi răspunsul lui Frame? Oare dovada existenţei lui Dumnezeu este ceva ce ţine doar de perspectiva din care privim lucrurile? Este posibil ca fiecare dintre părţi s-o ia în derâdere pe cealaltă şi apoi lucrurile să se oprească aici? Este interesant că ultima întrebare cu care s-au confruntat ucenicii când

L-au căutat pe Iisus are legătură cu întrebarea ridicată de aceste parabole. Există un grădinar în amestecul acesta de flori şi buruieni pe care îl numim Planeta Pământ?

Calea pe care o vom urma în căutarea răspunsului nostru va fi destul de întortocheată. Dar când vom ajunge la capătul ei, vom vedea că ea ne deschide noi orizonturi. Scopul nostru va fi să vedem dacă El ne-a vorbit sau nu, şi în ce fel ni-L revelează Cristos pe Dumnezeu?

A ÎNCEPUT ÎNTR-O GRĂDINĂ

Primele cuvinte din Biblie sunt: „La. Început”. Apoi centrul de interes se mută repede asupra lumii pe care Dumnezeu a creat-o, al cărei punct culminant a fost crearea bărbatului şi a femeii. Contextul ne arată o lume a relaţiilor, scopului şi a frumuseţii, cu legi naturale şi cu responsabilitatea administrării ei încredinţată oamenilor.

Din nefericire, naturalismul (care explică întreaga realitate în termeni naturali) şi teismul intră în coliziune în aceste prime versete ale Bibliei. În loc să înţeleagă intenţia şi contextul celor cărora le-a fost dată revelaţia, naturalistul ia în derâdere descrierea pe care o face Biblia actului creator al lui Dumnezeu, considerându-l lipsit de sofisticare ştiinţifică. La cealaltă extremă se află teistul care încearcă să determine relatarea biblică să arate ca dizertaţia unui cosmolog, după

care se străduieşte să o apere.

Niciun text scriptural nu pretinde că ar fi un material ştiinţific propriu-zis, urmărind să mulţumească minţile specialiştilor. Am auzit adesea iconoclaşti celebri ridiculizând credinţa anticilor că pământul este plat şi credinţa că lumea a fost creată în 4004 î.Hr., pretinzând că aceste lucruri sunt afirmate de Biblie. Însă aceştia nu se opresc niciodată să-şi demonstreze punctul de vedere şi să precizeze unde anume au citit asta în Biblie.

Începând de la istoricul şi histrionicul proces Scopes din 1925, orice discuţie dintre teist şi ateu pe tema originilor este tratată ca şi cum numai un nebun ar mai putea susţine acum că originea supranaturală a lumii este plauzibilă. De fiecare dată când acest proces etalon este adus în discuţie ca o aspră critică a concepţiei creştine despre lume şi viaţă, am descoperit că majoritatea acelora care vorbesc despre el nu au citit niciodată transcriptul lui sau altceva despre contextul în care s-a desfăşurat. (Dar, evident, au văzut filmul.)

În acest ultim capitol, nu intenţionez să redeschid acel conflict, deoarece există deja câteva lucrări superbe în dialogul de azi pe această temă. Dar oprobriul unor contestatari competenţi ne mai învăluie şi acum ca un giulgiu. Revin pe scurt asupra lui doar pentru a arăta că eroarea şi prejudecata îmbrăţişate atunci sunt susţinute şi acum. Dacă situaţia s-ar inversa şi metoda folosită atunci împotriva teistului ar fi folosită acum împotriva naturalistului, ridiculizarea ar fi la fel de zgomotoasă.

O FILĂ DIN TRECUT

Care a fost eroarea de atunci? Să începem cu contextul acelui proces, care a fost el însuşi o parodie. Procesul s-a desfăşurat la Dayton, Tennessee, în 1925. Emoţiile au atins cote înalte, căci mass-media a preluat evenimentul şi l-a transformat într-un divertisment. Aşa cum era de aşteptat, aspectele lui cele mai importante au fost ignorate. Au existat atâtea vicii de procedură, încât trebuie să ne întrebăm dacă amplasarea lui, argumentele şi întreaga sa desfăşurare au avut ceva în comun cu elementele concrete ale cazului. Dacă cineva ar analiza azi interogatoriul la care Clarence Darrow l-a

supus pe William Jennings Bryan, va observa de îndată că Darrow însuşi ar fi răspuns tot atât de neconvingător în faţa unor întrebări la fel de ingenioase. Întreaga lui strategie a fost să îl determine pe Bryan să se situeze de partea miraculosului şi apoi să-l distrugă. Bryan a crezut că poate face faţă, dar situaţia lui semăna oarecum cu situaţia lui O.J. Simpson, învinuit pe baza probei pe care o reprezenta mănuşa. Elementele supranaturale ale Scripturii, aşa cum au fost ele caricaturizate de Darrow, nu se potriveau în contextul „ştiinţific", iar Bryan părea compromis şi înfrânt.

Dar era aceasta calea de a determina dacă putem crede că Biblia este un document credibil despre origini? Aici este eroarea. Oare pot fi apărate aspectele particulare ale unei concepţii despre lume şi viaţă fără ca mai întâi să apărăm acea concepţie în sine? Nu este oare împotriva oricărei logici faptul că ceva atât de tendenţios din punct de vedere metodologic poate fi considerat o dovadă copleşitoare? Orice avocat bun v-ar putea spune că în majoritatea sălilor de judecată, atunci când în instanţă sunt admise doar anumite fapte selectate, orice demagog talentat poate să construiască o adevărată farsă. Iar introducerea în ecuaţie a componentei media nu face decât să sporească înşelăciunea.

Să ne oprim asupra următorului aspect. Una din întrebările la care domnul Darrow a cerut un răspuns de la William Jennings Bryan a fost de unde şi-a luat Cain soţia. Întrebarea ar putea fi legitimă, dacă s-ar permite o apărare prealabilă a Bibliei în intenţia şi în conţinutul ei şi dacă s-ar preciza că ea nu descrie în detaliu cum a început reproducerea umană. Dar Bryan nu a avut această posibilitate. Aşa că să adresăm aceeaşi întrebare naturalismului şi să-i cerem să răspundă la ea. Cum şi-a procurat primul *Homo sapiens* partenerul sau partenera? Aşa cum e de aşteptat, valorile noastre decurg din răspunsul la întrebări de genul acesta. Oare răspunsul domnului Darrow ar fi fost mai convingător?

Cum a apărut sexualitatea şi căsătoria umană în schema evolutivă a lucrurilor? Mi-ar fi plăcut să-l rog pe domnul Darrow să explice cum a reuşit „Big Bang-ul" să confere sexualităţii extraordinara

combinaţie de intimitate, plăcere, consumare, concepţie, gestaţie, hrănire precum şi expresiile superflue ale purtării de grijă şi dragostei. Toate acestea au rezultat din explozia unei singularităţi? în nicio altă disciplină nu ar fi fost posibil ca atâtea informaţii să fie catalogate drept întâmplătoare. În cazul în care domnul Darrow nu ar fi avut un răspuns, l-aş fi putut ajuta cu cele mai recente rezultate ale cercetării ştiinţifice.

William Hamilton de la Oxford a avansat o teorie (una cât se poate de serioasă): „Sexul a apărut pentru combaterea paraziţilor". Vedeţi, în climatele calde şi bogate în microorganisme, unde paraziţii ameninţă sănătatea gazdei lor, aceasta contracarează forţa de atac a inamicului cu ajutorul sexului şi al procreării. Iată deci scopul sexului: să menţină superioritatea în ostilităţi! 1

Vai! Cât de diferite par a fi tratamentele de azi faţă de cele din trecut! Imaginaţi-vă ce ar fi făcut comicii emisiunilor de la ore târzii cu un asemenea material. Ar fi stârnit mai multe hohote de râs decât Bryan însuşi.

Desfiinţarea unor argumente subtile înainte ca acestea să fi fost studiate şi înţelese pornind de la adevărul pe care ele se sprijină este un proces ilicit, în care orice poate fi făcut să pară o prostie absolută. Nu poţi să ajungi la o concluzie în legătură cu prezenţa unui grădinar dacă studiezi doar un sigur tufiş. Pentru aceasta e nevoie de o cercetare mult mai amplă.

Şi aici vedem scris în litere mici ceea ce de fapt ar trebui să fie ideea principală. Receptarea superficială a întregului proces i-a împiedicat pe cei de atunci să vadă unde se află adevărata prejudecată, lucru care se întâmplă de altfel şi astăzi. În a treia zi a procesului, judecătorul a cerut unui pastor din sală să deschidă lucrările cu rugăciune. Controversa ce s-a dezlănţuit atunci a fost aproape un circ. Însă în ciuda împotrivirilor ferme ale lui Clarence Darrow, judecătorul i-a permis pastorului să continue. Atunci echipa de avocaţi a lui Darrow a reuşit să convingă un grup de pastori să semneze o petiţie prin care obiectau împotriva rugăciunii, pe motiv că ea nu reprezenta şi convingerile lor religioase. Însă obiecţia a fost respinsă de judecător.

În cele din urmă, au înaintat o nouă petiţie, semnată de doi pastori unitarieni, un pastor congregaţionalist şi un rabin, care afirmau că ei cred că Dumnezeu. Se manifestă la fel de mult prin minunile lumii ca şi prin Cuvântul scris, ca atare nu agreau o rugăciune care nu reflecta această poziţie.

Rămânem uluiţi în faţa unor asemenea argumente. Ce ironie că „minunile lumii" au fost puse pe acelaşi plan cu Cuvântul scris al lui Dumnezeu, în timp ce instanţa era chemată să răspundă la întrebarea dacă minunile acestea necesită o explicaţie naturală sau una supranaturală. Vedeţi, adevărata problemă nu era modul de explicare a lumii materiale, ci dacă Dumnezeu a vorbit atât prin cuvânt cât şi prin natură.

Iată că Edenul apare iarăşi în discuţie – „A spus Dumnezeu asta cu adevărat?" Există aşadar doar o grădină la care trebuie să ne uităm, sau există şi o voce a grădinarului?

Aşa cum s-a întâmplat în acel proces de provincie, şi noi astăzi introducem această prejudecată în Geneza şi credem că suntem în stare să decidem dacă Dumnezeu a creat lumea în şase zile sau în cincisprezece miliarde de ani. Dar nu aceasta a fost intenţia textului genezic. Cele patru afirmaţii majore ale textului din Geneza s-au pierdut în noianul de argumente colaterale. Ideea principală ce se desprinde din primele pagini ale Genezei este că Dumnezeu e Creatorul şi că El e personal şi etern – adică e un Dumnezeu care trăieşte şi comunică. A doua idee este că lumea nu a apărut din întâmplare, ci a fost creată pentru a-i susţine pe oameni – adică omul este o fiinţă inteligentă, spirituală. A treia idee este că viaţa nu poate fi trăită în singurătate, ci în compania altor oameni – adică omul este o fiinţă relaţională, dependentă. Al patrulea aspect este că omul a fost creat ca o entitate morală, beneficiind de privilegiul autodeterminării – adică omul este o fiinţă raţională şi responsabilă.

De aici rezultă trei relaţii semnificative: relaţia omului cu Dumnezeu – sanctitatea închinării; relaţia omului cu soţul/soţia sa şi cu semenii săi – sanctitatea relaţiei; şi relaţia omului cu ordinea creată – sanctitatea administrării. Din prima relaţie decurg celelalte două.

Dacă contrastăm această ordine cu cea propusă de naturalist, obţinem următorul tipar. Universul impersonal s-a născut din nimic şi a nimerit din întâmplare condiţiile propice pentru apariţia vieţii – elimină un scop ultim. Într-un fel sau altul, pentru a contracara boala şi distrugerea şi pentru a supravieţui, procrearea a determinat înmulţirea – afirmă materialitatea şi amoralitatea actului sexual. Ulterior s-au dezvoltat codurile morale ce reglementau binele reciproc – afirmă natura culturală şi relativă a moralităţii.

Fiecare propoziţie din această paradigmă este contrară logicii şi intuiţiei. Întreaga schemă e incoerentă din punct de vedere ştiinţific şi existenţial. Să luăm de exemplu prima propoziţie. Nu se ştie că nimicul să fi generat vreodată ceva. Poate cineva să explice ştiinţific cum este posibil ca nimicul absolut să nască procese şi efecte inteligente? Oricât am vrea să negăm procesele inteligente, fapt este că universul nostru nu poate fi uşor explicat din punct de vedere ontologic. Altfel spus, cauza ultimă a fiinţei noastre şi chiar felul nostru de a gândi cer ca identitatea şi originea noastră să nu poată fi respinsă printr-un simplu „s-a întâmplat”. Prin venele noastre curge inteligibilitatea, şi de acest lucru nu avem cum să fugim.

Fiecare deducţie a naturalistului poate fi respinsă uşor, începând cu capacitatea noastră de a intra în relaţii cu alţi oameni, până la imperativele morale ce ne călăuzesc viaţa. Iată de ce – aş adăuga – milioane, ba chiar miliarde, de oameni din această lume nu vor renunţa niciodată la credinţa în supranatural, oricât ar striga de tare naturaliştii. Şi asta nu din cauză că miliardele acestea de oameni ar fi nebuni, ci fiindcă intuiţia ne spune că ceva de o asemenea complexitate fizică şi spirituală nu poate să se nască din nimic.

Vedeţi, în relatarea Genezei, întrebarea care se pune nu e dacă grădina a apărut în urma unui plan sau întâmplător. Explicaţia originii ei e cât se poate de rezonabilă. Îndoiala a fost strecurată mai degrabă în legătură cu posibilitatea sau imposibilitatea ca Dumnezeu să fi vorbit şi să fi stabilit regulile de bază ale vieţii. Răspunsul naturalistului la această întrebare primea un răsunător „Nu!” A accepta că Dumnezeu a vorbit înseamnă a abandona principiile prime ale

naturalismului. Aşadar, adevărata dezbatere este deviată cu ajutorul batjocurii şi calomniei. Diferenţa dintre calomnie şi a spune lucrurilor pe nume este enormă. Voi vorbi mai pe larg despre asta la momentul potrivit. Pentru început, vedem că bariera ce separă într-un mod dramatic teistul de ateist este răspunsul la întrebarea dacă trăim într-o lume tăcută ori într-o lume în care Dumnezeu a vorbit.

O TĂCERE ADÂNCĂ ŞI APĂSĂTOARE

Cu ceva vreme în urmă, a trebuit să fac o tomografie pentru hernia de disc care mă supăra. Era una din acele experienţe când examinarea pare cel puţin la fel de chinuitoare – dacă nu chiar mai chinuitoare – decât boala însăşi. Am fost aşezat pe o masă mobilă şi introdus într-un tunel îngust, după care uşa aparatului a fost închisă. Tubul era atât de strâmt şi întunericul din jurul meu era atât de adânc, încât sunt convins că cel ce a proiectat aparatul s-a inspirat din studiul sarcofagelor egiptene. Lăsând gluma la o parte, a fost o experienţă terifiantă, mai ales pentru un claustrofob ca mine. La câteva momente după închiderea uşii, m-am trezit într-o lume cufundată în tăcere şi beznă. După câteva secunde înspăimântător de lungi, am auzit vocea tehnicianului printr-un microfon al capsulei, spunându-mi: „Înainte de a începe, aveţi vreo întrebare?” Mi s-a întâmplat vreodată să n-am o întrebare?! I-am zis cuprins de o oarecare nervozitate: „Domnule, veţi fi acolo tot timpul cât eu rămân aici?” Iar el mi-a răspuns: „Vă promit, domnule Zacharias, că voi fi aici pe parcursul întregii proceduri”.

Chiar şi simpla amintire a acestui incident mă face să mă cutremur. Vreau să vă spun că până şi vocea unui străin a fost o mângâiere enormă pentru mine câtă vreme m-am aflat în strânsoarea acelei cutii. În timp ce stăteam întins în ea, mi-a venit în minte un gând înfricoşător. În schema naturalistă de gândire, noi, oamenii am fost înghesuiţi în sistemul închis numit univers şi ne rostogolim prin spaţiu cu o viteză ameţitoare fără ca vreo voce să ni se adreseze. Nu e nimeni care să ne întrebe dacă avem vreo întrebare şi nimeni care să ne spună liniştitor că va fi tot timpul lângă XToi. Aşa cum s-a exprimat odată un comic: „Toţi trecem prin asta singuri”. Cu alte cuvinte, suntem lăsaţi de capul nostru. Asta este lumea pe care Darrow a apărat-o şi pe care

Biblia o respinge categoric. Dumnezeu există, şi El a vorbit.

Vedeţi, dacă nu există o voce exterioară, noi suntem cauza grădinii şi îngrijitorii ei. În acest caz, toate relaţiile pot fi redefinite într-un mod legitim. Noi suntem cei ce vorbim cu noi înşine. Noi ne definim pe noi înşine. Noi ne reglementăm pe noi înşine. Societatea liberă ia în derâdere orice organizaţie care se autoreglează, însă când vine vorba de trăirea în comunitate, este exact ceea ce se întâmplă cu noi toţi. Observaţi câte legi trebuie să adopte lumea liberă pentru a ne putea împiedica să distrugem grădina atunci când nu există alt grădinar în afară de noi. Naturalistul se îngrijeşte doar de el însuşi. Nu există nimeni care să ne vorbească, în afară de noi înşine.

Prin contrast, Dumnezeu a legat toate lucrurile de o singură lege – să-L iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta, cu tot sufletul tău şi cu toată mintea ta, iar pe aproapele tău ca pe tine însuţi. Legea aceasta nu stă scrisă în planete, ci în Cuvântul Lui. Prin harul Său, El a scris-o şi în inimile noastre. Dacă o scoatem din inimile noastre, întrebându-ne dacă El a vorbit cu adevărat, în locul Legii lui Dumnezeu vor fi scrise nenumărate alte legi şi vor trebui instituite nenumărate instanţe pentru a le întări.

Dar mai putem să facem o deducţie de aici. Din interiorul tăcut al naturalismului decurge pe cale de consecinţă logică dezintegrarea relaţiilor pe care Geneza le-a revelat ca fiind sacre. Geneza nu ne spune cum şi-a obţinut Cain soţia, fiindcă în lumea în care Dumnezeu este Creatorul, acest aspect este de interes secundar. De fapt, când Dumnezeu le-a vorbit lui Adam şi Evei despre prioritatea soţului şi a soţiei faţă de tată şi mamă, la acea dată nu existau încă taţi şi mame. Ceea ce a urmărit Geneza să spună a fost că soţul şi soţia se află într-o relaţie bazată pe dragoste şi pe fidelitate, binecuvântată de Dumnezeu, şi copiii lor se vor naşte în interiorul căminului. Căminul şi familia au fost ideea lui Dumnezeu, nu a noastră. Dar Cain a respins acest adevăr, şi-a ucis fratele şi a frânt inima părinţilor lui – astfel familia a fost dezintegrată. Grădina a devenit o junglă dominată de frică şi de moarte.

Implicaţiile acestea ne urmăresc şi azi, aşa cum va dovedi

următoarea ilustraţie. Cu mai mulţi ani în urmă, Edmund Gosse a scris o carte deosebită intitulată *Father and Son*. Este o relatare adevărată şi emoţionantă despre zbaterea unui fiu între credinţa tatălui său şi îndoielile lui tot mai puternice în privinţa existenţei lui Dumnezeu. Tatăl a fost biolog marin, iar fiul a fost lector de literatura engleză şi ulterior librarul Camerei Lorzilor în Marea Britanie. În cartea aceasta, el reconstituie drumul pe care l-a parcurs spre scepticism, până când i-a mărturisit tatălui că a renunţat la Dumnezeu şi că nu mai putea să creadă în existenţa Lui.

Tatăl i-a trimis o scrisoare în care îşi mărturisea durerea profundă. Spre sfârşitul cărţii sale, Gosse citează scrisoarea în întregime şi comentează: „S-a înfipt ca o săgeată în inima mea”. Iată câteva fragmente din această scrisoare:

Dragă fiule.

Când a murit mama ta, pe lângă faptul că te-a încredinţat cu duioşie lui Dumnezeu, mi-a încredinţat şi mie sarcina solemnă de a te creşte în învăţătura şi mustrarea Domnului. Şi am căutat să-mi îndeplinesc cât am putut de bine responsabilitatea aceasta… În copilărie, se părea că Dumnezeu te-a binecuvântat într-un mod deosebit; căci păreai cu adevărat dedicat Lui… Toate astea îmi umpleau inima de recunoştinţă şi de bucurie…

[Dar] când ai venit la noi vara asta, lovitura m-a lovit ca un trăsnet; am descoperit cât de mult te-ai îndepărtat de Dumnezeu. Şi asta nu din cauză că sângele tău tânăr ţi-ar fi clocotit în vene… ci ideile care îţi umblau prin minte… au şubrezit temelia credinţei tale. Nu a mai rămas nimic la care aş fi putut face apel. Am descoperit că nu mai aveam un teren comun. Sfintele Scripturi nu mai aveau autoritate pentru tine… Puteai respinge cu câte o explicaţie simplă orice cuvânt al lui Dumnezeu care te presa în vreun fel; până şi caracterul lui Dumnezeu l-ai pus pe cântarul raţiunii tale şi l-ai judecat în consecinţă. Astfel că ai pornit să navighezi pe valurile repezi spre eternitate fără niciun ghid sigur (căci ţi-ai aruncat harta peste bord), în afară de acela pe care ţi l-ai făurit tu însuţi pe propria ta nicovală…

Acum îţi scriu cu multă durere, nu cu mânie… în nădejdea că te

voi putea face să îţi revizuieşti întreaga atitudine faţă de Dumnezeu (că aceasta de acum e doar o etapă). Dacă îţi va fi dat acest har, oh, cu câtă bucurie voi îngropa tot trecutul şi ce fericit aş fi să-mi reiau dulcea şi duioasa părtăşie cu preaiubitul meu fiu, ca în vremurile de demult.4

Aşa s-a sfârşit scrisoarea. Edmund a răspuns la ea, şi îi spune cititorului că a trebuit să aleagă fie „să-şi păstreze inteligenţa şi să-L respingă pe Dumnezeu, fie să îşi respingă inteligenţa şi să se supună lui Dumnezeu". Iată cum îşi încheie scrisoarea, vorbind la persoana a treia:

Încercată astfel, conştiinţa tânărului a aruncat o dată şi pentru totdeauna jugul „dedicării" şi, cu tot respectul de care a fost capabil, fără nicio ostentaţie ori dojană, şi-a asumat privilegiul dat omului de a-şi croi singur viaţa interioară.5

Relaţia dintre tată şi fiu a încetat pentru totdeauna. Cum s-a ajuns aici? *Originea speciilor* a lui Dawin a ajuns în mâinile tânărului Gosse, şi acesta a fost începutul. Gândindu-se şi frământându-se mult cu această problemă, a ajuns la concluzia că, dacă va fi nevoie, va fi gata să renunţe la tot – inclusiv la părtăşia cu Dumnezeu şi cu familia lui. Dacă nu există un cămin pentru inimă în sensul ultim al cuvântului, de ce ar exista unul în sens temporal? Cu volumul lui Darwin în mână, Edmund şi-a creat un scop care nu avea altă perspectivă decât cea pe care şi-a făurit-o singur.

Această istorie reală slujeşte ca un memento demn de luat în seamă cu privire la ceea ce s-a întâmplat în grădina pe care a creat-o Dumnezeu. Acolo a fost pusă întrebarea cea mai importantă: A vorbit Dumnezeu cu adevărat? Când Adam şi Eva au pus în discuţie autoritatea lui Dumnezeu, au fost ispitiţi să creadă că pot deveni ca Dumnezeu, definind binele şi răul. Dar ispititorul nu le-a spus că binele şi răul aşa cum le-a definit Dumnezeu îşi au rădăcina în caracterul lui Dumnezeu şi că în Dumnezeu nu există nimic contradictoriu. Binele şi răul, aşa cum sunt ele definite de omenirea căzută, se nasc dintr-un spirit de răzvrătire ce duce la dezintegrarea vieţii. Oare este posibil ca un om raţional să nu vadă această diferenţă manifestându-se în istoria omenirii?

Noi trăim azi cu devastarea a trei lucruri sacre: a închinării, a relaţiilor şi a administrării responsabile. Charles Darwin însuşi s-a temut că selecţia naturală ar putea avea consecinţe filosofice cumplite. „Natura roşie în colţi şi în gheare” nu a fost o simplă imagine poetică, ci chiar realitatea ce decurge din răzvrătirea faţă de o lege morală transcendentă. Batjocura şi ridiculizarea de la procesul Scopes nu a fost batjocura şi ridiculizarea unui intelectual la adresa unui nebun, ci mai degrabă batjocura vocii omului la adresa vocii lui Dumnezeu.

În prima grădină, Dumnezeu a vorbit şi omenirea a negat că El a vorbit. Astfel s-a născut umanismul, şi omul a devenit sursa oricărui sens.

PIETRELE ŞI FOAMEA

Acum ajungem la a doua grădină, şi aici intervine o deformare ciudată. Întrebarea ce se ridică în acest context nu e dacă Dumnezeu a vorbit, ci dacă ceea ce a zis El poate fi făcut să însemne altceva decât a vrut El să spună. Decorul acestei grădini era ideal pentru distorsiune, căci ea nu era propriu-zis o grădină, ci mai degrabă un deşert. Grădina poate seduce omul prin frumuseţea peisajului său, făcându-l să se delecteze în estetic în timp ce denunţă moralitatea. Prin contrast, deşertul poate produce miraje, astfel încât ceva ireal şi imaginar arată ca şi cum ar fi real. În primul caz, amăgirea este una a voinţei; în cel de-al doilea, dezorientarea este una a minţii. Însăşi paradigma se schimbă şi adevărul este lăsat în seama imaginaţiei.

Iisus era flămând şi slăbit fizic, de aceea ispititorul L-a asaltat cu o serie de ofense. Una dintre insulte a fost: „Sari şi vezi dacă Tatăl Iau îşi va onora cuvântul dat”. Fiecare ispită a fost alimentată cu aceeaşi provocare: „De ce nu procedezi cum vrei Tu, dovedindu-ţi astfel autonomia?”

Care este, aşadar, deformarea? în Eden, întrebarea viza textul: A vorbit Dumnezeu cu adevărat? Aici ea vizează contextul: Schimbă sensul textului şi ia locul lui Dumnezeu. Dacă în prima instanţă s-a născut umanismul, în cea de-a doua instanţă s-a născut religia fără adevăr – o formă de politeism, în care există mai mulţi dumnezei; sau de panteism, în care fiecare om este ridicat la rangul de divinitate.

Ironia de aici este că deşi Iisus a fost divin, El nu a putut să facă uz de puterea Sa fără ca prin aceasta să-şi renege misiunea.

Incapacitatea de a gândi în context este evidentă în conflictele morale din ziua de azi. Fiecare război moral izbucneşte fie din cauză că negăm textul, fie din cauză că justificăm punctul de vedere apelând la un alt context. Astfel că prin schimbarea unui cuvânt ori printr-o justificare de vreun alt fel, nimic nu mai e esenţial bun sau esenţial rău.

De aici derivă ceva cu consecinţe de durată. Simţul comun ne spune că nu putem trăi fără o lege morală. Dar cum poate omul să genereze o lege morală dacă Dumnezeu nu a vorbit? Singurul răspuns posibil e că generând el însuşi o moralitate care, fie ea mistică sau transcendentă, poate fi îndeplinită prin propriile sale eforturi. În felul acesta ne satisfacem înclinaţia spirituală şi în acelaşi timp ne concentrăm asupra eului nostru. Dacă putem fi buni fără Dumnezeu păstrând totuşi o formă de religiozitate, câştigăm atât secularul cât şi sacrul.

Filosofia New Age s-a născut pentru a satisface această cerinţă. Ce cale mai bună ar putea exista pentru a satisface cererea şi oferta decât să fabrici o religie ce promite o ofertă nelimitată şi care e croită în aşa fel încât să satisfacă toate cerinţele personale? O religie personală cu un Dumnezeu impersonal – iată ce e New Age. Tipul acesta de religie are prin natura ei o capacitate imensă de a reflecta pragmatismul, ceea ce e de fapt un vis cameleonic. În pustie, tentaţia a fost nu inversarea explicaţiei naturaliste cât mai degrabă reinterpretarea revelaţiei prin elaborarea unui context.

Nicio altă religie nu s-a străduit mai mult să probeze realitatea acestei ispite decât hinduismul şi budismul. Renumiţi erudiţi şi practicieni ai acestor religii s-au străduit mereu şi mereu să pună în umbră adevărurile creştinismului şi să le facă să semene cu concepţiile lor despre lume şi viaţă. Versete precum: „Împărăţia lui Dumnezeu este în voi” sau „Eu şi Tatăl una suntem” sunt folosite în sprijinul panteismului. Câţiva din cei mai renumiţi filosofi hinduşi au făcut tot ce au putut ca să impună acest punct de vedere şi ca să ne spună că nu există nicio diferenţă între creştinism şi hinduism. Dar dacă citim

contextul scriptural în care au fost făcute aceste două afirmaţii sesizăm foarte uşor utilizarea ilicită a acestor texte de către cei ce vor să le denatureze.

Acest fel de judecată violează şi logica, şi teismul. Ceea ce începe ca o subtilă îndepărtare de adevăr prin ispita zeificării de sine duce până la urmă la zeificarea a tot şi a toate. Dar o asemenea lume va fi distrusă de puterile intrate în conflict, deoarece fiecare putere va pretinde că este autonomă. De aceea textele hinduismului sunt pline de războaie şi de ucideri, acestea făcând parte integrantă din însăşi starea de a fi zeu şi zeiţă. Animalele înseşi ajung divinităţi, iar relatările ce susţin acest fapt ne lasă complet derutaţi. Acestui amestec de politeism şi panteism i se mai adaugă şi alte divinităţi – râuri, vântul şi focul. Şi aşa au început să se nască zeii.

Dar Scripturile creştine se deosebesc dramatic de textele menţionate mai sus. Când Dumnezeu a trimis plăgile peste Egipt, în Vechiul Testament, acestea urmăreau să le arate egiptenilor că numai El este suprem peste obiectele pe care ei le zeificaseră (râurile, planetele, creaturile de orice fel, magia şi aşa mai departe) şi că nu există nimeni ca El. Natura, omenirea şi orice altă entitate ori cantitate este diferită de El. Şi nu putem încerca să eliminăm această distincţie fără să fim pedepsiţi. De la panteism şi până fi închinarea înaintea naturii, ispita aceasta a deşertului ne mai încearcă şi astăzi, promiţându-ne o religie fără Dumnezeu.

Respingerea textului lui Dumnezeu, în prima grădină, a deschis calea umanismului, iar respingerea contextului Său, în a doua grădină, a deschis calea politeismului sau a panteismului – afirmând venerarea mai multor zei sau la zeificarea sinelui.

GRĂDINA DURERII

A treia grădină este locul asupra căruia vreau să mă concentrez într-un mod cu totul special fiindcă, după orice standard, aici credinţa creştină oferă un răspuns căruia nicio altă credinţă nici măcar nu pretinde să-i găsească un substitut.

După ce a rezistat ispitei prin care a fost îndemnat să-şi împlinească propria voie, Iisus îngenunchează în această grădină, în

momentul cel mai devastator al misiunii Sale. Tocmai pentru îndeplinirea acestei misiuni a rezistat El tentaţiei de a invoca supranaturalul ca pe o modalitate facilă de a ieşi din dificultate.

Toţi scriitorii Evangheliilor îl plasează în Ghetsimani când Iuda

L-a trădat. Matei, în special, prezintă pe larg durerea lui Iisus în acele momente care au precedat arestarea Sa. Grădina a devenit sinonimă cu singurătatea, durerea, suferinţa şi moartea. Evenimentele care au avut loc în acele ore aveau să fie o sursă de mare stânjeneală pentru ucenici în momentul derulării lor şi de încă şi mai multă umilinţă când le-au relatat ulterior. Ei nu se flatează deloc, şi asta din cauză că nu se aşteptaseră niciodată ca Iisus sau ei înşişi să treacă prin acele clipe de oroare. Nu au putut deloc să „întrevadă" o asemenea grozăvie. Cum era posibil ca Fiul Lui Dumnezeu să suporte atâtea chinuri şi să fie înşfăcat de ghearele morţii? Oare nu moartea era cel mai mare duşman care trebuia înfrânt? Cum a putut ea să-l răpună pe Autorul vieţii?

După ce au înţeles scopul şi mijloacele morţii Lui, acestea au devenit adevărul de neclintit al Evangheliei pe care au propovăduit-o cu o convingere nezdruncinată. Apostolul Pavel a spus: „Noi propovăduim pe Cristos cel răstignit care… este puterea şi înţelepciunea lui Dumnezeu" (1 Cor. 1: 23 – 24). Apoi a adăugat: „n-am avut de gând să ştiu între voi altceva decât pe Iisus Cristos şi pe El răstignit" (1 Cor. 2: 2).

Ce înseamnă aşadar crucea? Cum a fost posibil ca ceea ce grecii considerau o nebunie iar pe evrei îi făcea să se poticnească (1 Cor. 1: 2) să fie descris drept puterea lui Dumnezeu? Nici măcar în ziua de azi crucea nu pare a fi o sursă de putere pentru creatorii de imperii. Pascal a spus odată că omenirea este gloria şi ruşinea universului. În cruce, înţelegem de ce această descriere este corectă.

SĂ NE APROPIEM DE CRUCE

Teologul Martin Hengel a scris o carte extraordinară numită *Crudfiction*: *The Andent World and the Folly of the Cross*. Hengel îl poartă pe cititor printre sinistrele detalii istorice privind semnificaţia şi implicaţiile răstignirii în general şi a lui Iisus în particular. În

rezumatul pe care îl face la sfârşitul cărţii, el evidenţiază mai multe idei importante. Voi prezenta şi eu câteva dintre ele:

Răstignirea a fost o pedeapsă politică şi militară. În timp ce persanii şi cartaginezii o utilizau în cazul înalţilor oficiali, romanii o aplicau claselor de jos – sclavilor, criminalilor violenţi şi elementelor recalcitrante ale societăţii.

Răstignirea unei persoane satisfăcea dorinţa de răzbunare şi stârnea o plăcere sadică. Era un triumf al statului.

Prin expunerea victimei dezbrăcate într-un loc proeminent, răstignirea reprezenta forma supremă de umilire.

Adesea victima nu era îngropată niciodată, astfel că trupul său era devorat de animalele sălbatice.6

Să reflectăm puţin. Dacă moartea este în sine o „înfrângere”, cât de puternică e această înfrângere atunci când politica, răzbunarea şi puterea îşi pun amprenta asupra celui răstignit. Acestea sunt instituţiile şi atitudinile cu ajutorul cărora măsurăm influenţa. Pentru ucenici, care erau preponderent evrei, pedeapsa aceasta însemna că pierzi totul. Mânia, puterea, mândria şi cruzimea au ieşit victorioase 1 asupra Aceluia care a pretins că este Dumnezeu.

Peste milenii, vedem astăzi de nenumărate ori simbolul crucii prins de lănţişoare la gât sau înălţat pe turlele bisericilor, şi nu mai înţelegem deloc ce a însemnat şi ce a realizat de fapt crucea. Dacă vreun predicator ne-ar înfăţişa-o în adevărata ei lumină, ne-am simţi ofensaţi. Hengel ne ajută şi în această privinţă prin remarcile lui finale:

Este imposibil să disociem discuţiile despre moartea ispăşitoare a lui Iisus ori despre sângele lui Iisus de „cuvântul cruce”. Vârful sabiei nu poate fi detaşat de sabie. Mai degrabă, complexul morţii lui Iisus este… că… Iisus nu a sfârşit printr-o moarte blândă, ca Socrate care şi-a băut cucuta, şi cu atât mai puţin că s-a stins „bătrân şi sătul de zile”, ca patriarhii din Vechiul Testament. El a murit mai degrabă ca un sclav sau ca un criminal de rând, în chinuri şi atârnând de lemnul ruşinii… Moartea lui Iisus nu a fost una obişnuită; El a murit pe cruce „pentru noi toţi”, în dispreţ şi în chinuri groaznice. Dacă reflectăm serios asupra realităţii dure a crucii în antichitate, putem să ne depăşim

detaşarea acută de realitate, de care suferă azi de atâtea ori teologia şi predicarea.7

Aş putea adăuga aici: „Detaşarea acută de realitate, de care suferă azi de atâtea ori predicarea şi auzirea mesajului”. Se pare că nu mai avem capacitatea de a asculta într-o atitudine meditativă nici măcar atunci când ni se predică.

Realitatea primă şi cea mai importantă este că suferinţa şi moartea nu sunt doar duşmanii vieţii, ci şi mijloacele prin care ni se aduce aminte de cele două realităţi îngemănate ale vieţii, care sunt dragostea şi ura. În cazul acesta, dragostea şi ura nu au venit de la sine, ci au fost alese într-un mod deliberat. Cei care L-au chinuit îl urau. Dar El i-a iubit pe cei ce-L urau. Cei ce L-au ucis au vrut să scape de El, însă lăsându-Se ucis, El le-a dat acestora posibilitatea de a trăi. Răstignirea lui Iisus a fost expresia întrupată a răzvrătirii împotriva lui Dumnezeu. Suferinţa Lui a fost o încercare profundă prin care s-a urmărit însăşi dezbinarea fiinţei lui Dumnezeu, Sfânta Treime.

Dar tocmai aceasta-i ideea. El nu a murit ca un martir pentru o cauză, aşa cum a fost cazul unora; şi nu a fost nonviolent pentru ca duşmanii Lui să se predea sub presiunea mulţimii, aşa cum a fost cazul altora. El nu a murit nici măcar fiindcă a vrut să plătească preţul pentru ca altcineva să poată trăi. *El şi-a dat viaţa pentru ca tocmai cei care L-au ucis, şi care ne-au reprezentat pe noi toţi, să poată fi iertaţi datorită preţului pe care l-a plătit El în iadul unei lumi care nu îi recunoaşte vocea*. Oamenii ce au respins textul şi au manipulat contextul Cuvântului Său au văzut şi au auzit ceea ce Dumnezeu întrupat a revelat despre realitate. Orice sentiment pe care l-au trăit, orice stare a minţii lor, orice cuvânt pe care l-au rostit a fost într-o opoziţie directă cu ceea ce a simţit, a făcut şi a zis Iisus. Perspectiva Lui a stat într-un contrast net şi evident chiar şi atunci când i-a invitat, pe baza morţii Lui, să vină ca să-i ierte, căci El a dorit foarte mult să aibă o relaţie cu ei.

Iată ce spune Dostoievski în *Crimă şi Pedeapsă* despre invitaţia lui Dumnezeu:

Veniţi şi voi, va spune, veniţi, voi beţivanilor, veniţi, voi cei slabi,

veniţi, voi păcătoşilor! […] Atunci vor grăi cei preaînţelepţi, vor grăi cei deştepţi: „Doamne, pentru ce-i primeşti pe aceştia?” Şi va răspunde el:

„Îi primesc, v-o spună vouă, preaînţelepţilor, îi primesc, v-o spun vouă celor cu minte multă, fiindcă niciunul dintre ei nu s-a crezut vrednic să fie primit…” Şi va întinde către noi braţele, şi ne vom arunca în braţele lui şi vom plânge… Şi vom înţelege totul! […] Doamne, vie împărăţia ta! 8

Henry Nouwen, a cărui viaţă scurtă s-a caracterizat printr-o dedicare profundă faţă de Iisus Cristos, ne relatează o experienţă personală foarte emoţionantă. Poate că unii nu ştiu că Nouwen a mmm fost un distins erudit, că a predat la Universitatea Notre Dame şi la Universitatea Harvard. Dar a renunţat la totul pentru a se ocupa de retardaţii mintal într-un centru din Toronto. În *întoarcerea Fiului Risipitor*, el vorbeşte cu multă însufleţire despre una din picturile lui Rembrandt.

Nouwen a fost profund impresionat de felul cum Rembrandt redă întoarcerea fiului risipitor în braţele unui tată răbdător. A plecat în Rusia special ca să vadă tabloul original dar, după cum el însuşi a mărturisit, s-a temut că lucrarea ar fi putut să nu se ridice la nivelul imaginaţiei lui înflăcărate. Iată cum descrie el impactul tabloului, după ce a stat patru ore în faţa lui:

Iată-mă acolo: în faţa tabloului care m-a obsedat, care mi-a stăpânit mintea şi inima aproape trei ani. Maiestuoasa-i frumuseţe m-a uluit. Dimensiunea, mai mare decât naturalul; culorile abundente roşu, maro şi galben; fundalul întunecat şi prim-planul luminos, dar mai ales luminoasa îmbrăţişare dintre tată şi fiu înconjuraţi de patru personaje misterioase; toate acestea m-au cucerit cu o intensitate mult peste aşteptările mele. Avusesem momente în care mă întrebam dacă tabloul, cel autentic, nu m-ar fi putut deziluziona. Adevărul a fost altul. Măreţia şi splendoarea sa făceau să devină nesemnificative toate lucrurile din jur. Am fost total captivat şi venirea aici a însemnat într-adevăr o întoarcere acasă.

Îmbrăţişarea lui Rembrandt a rămas întipărită în sufletul meu mult mai adânc decât orice emoţie trecătoare. Ea m-a adus în contact

cu ceva din mine care se află foarte departe de suişurile şi coborâşurile vieţii, ceva ce reprezintă dorinţa veşnică a spiritului uman, dorinţa unei întoarceri finale, un sentiment nedisimulat de siguranţă, o casă veşnică.9

Ultimele cuvinte m-au impresionat profund. „Un sentiment nedisimulat de siguranţă, o casă veşnică”. Am trăit jumătate din viaţa mea cu valiza în mână şi am văzut lumea mai mult de la 11 kilometri înălţime decât simţind pământul sub picioare. Am fost nevoit să verific şi să reverific unde mi-am pus paşaportul, portmoneul şi toate celelalte lucruri ce formează bagajul unui om mereu pe drumuri. îmi încui geamantanele de fiecare dată când părăsesc camera de hotel. Pe paşaportul meu sunt vize pentru ţări de aproape şi de departe. Ofiţerii vamali şi-au îndeplinit datoria de zeci de ori pentru a-mi permite intrarea sau ieşirea din ţările lor.

Umblu de fiecare dată pe deplin conştient că mă aflu pe teritoriu străin. Oh, un sentiment nedisimulat de siguranţă, o casă veşnică! Realitatea crucii săpată adânc în sufletul meu este ceea ce îmi aduce mângâierea că în final mă aşteaptă o casă eternă. Pot să mă identific foarte bine cu compozitorul următoarei cântări, care spune:

Iubire, Tu în veci mă ţine.
Fii sprijin sufletului meu.
Şi stăpâneşte Tu în mine să fii oceanul, iar în Tine.
Valul să fiu eu.
Măreaţă, dulce bucurie Ce mă ridici peste dureri şi-n încercări îmi dai tărie să văd prin nori în veşnicie Sfinte mângâieri.9

Când misionarul John Paton a ajuns în Noile Hebride, la mijlocul anilor 1800, el a început să traducă Noul Testament. Mai întâi a trebuit să transpună limba indigenilor într-o formă scrisă şi pentru stabilirea vocabularului a colaborat cu un tânăr. Dar nu a ştiut cum să traducă în limba localnicilor cuvântul *a crede*. În cele din urmă, când s-a lăsat pe scaun în aşa fel încât acesta i-a preluat întreaga greutate, conceptul i-a devenit clar. Ioan 3: 16 sună astfel în Biblia băştinaşilor din Noile Hebride: „Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Lui Fiu, pentru ca oricine se sprijină cu toată greutatea pe El,

să nu piară, ci să aibă viaţa veşnică”.

Iată aşadar ce a realizat crucea. Orice formă a creştinismului care îşi păstrează numele dar scapă din vedere crucea nu este nicidecum creştină. Omul „religios” care crede că natura şi crucea nu aduc nicio diferenţă nu o înţelege nici pe una, nici pe cealaltă. Crucea este locul de unde li se vorbeşte grădinilor noastre. Coroana Lui a fost una de spini. Dar vocea Lui răsună peste zgomotele urii, torturii şi morţii: „Tată, iartă-i, căci nu ştiu ce fac”.

Aceasta ne poartă dincolo de text şi de context, mai exact ne aduce în clipa luptei – purtată cum? După voia lui Dumnezeu sau după voia noastră? Grădina Ghetsimani I-a arătat lui Iisus crucea.

ULTIMA GRĂDINĂ

Din Grădina Ghetsimani, care a precedat crucea de la Calvar, trecem acum la ultima grădină. După ce Iisus a fost răstignit, doi bărbaţi au venit şi i-au cerut lui Pilat permisiunea de a lua trupul Lui de pe cruce şi de a-L îngropa. Aceşti bărbaţi, când Iisus era viu, s-au temut să-L urmeze în mod deschis. Unul dintre ei a fost Iosif din Arimatea, despre care Biblia spune că a fost în taină un ucenic. Celălalt a fost un învăţător care venise la Iisus într-o noapte, ca să nu fie văzut în compania Lui. Numele acestuia era Nicodim.

Nicodim şi Iosif au adus mir, aloe şi alte mirodenii, ca să îmbălsămeze şi să îmbrace trupul lui Iisus potrivit obiceiului evreiesc. Dar duşmanii Lui erau îngrijoraţi. Aceştia s-au dus la Pilat şi i-au cerut să pună o gardă lângă mormânt, căci se temeau că trupul Lui va fi furat de către ucenici, care vor pretinde apoi că a înviat din morţi, aşa cum declarase El însuşi.

Acest lucru mi se pare uimitor. Foarte uimitor! Este clar că duşmanii Lui au înţeles mai bine ce a vrut să spună decât ucenicii. Aceştia din urmă se ascundeau de teamă că ar putea fi arestaţi şi făcuţi să împărtăşească soarta lui Iisus. Dar este limpede că duşmanii Lui au înţeles că, potrivit spuselor Sale, va învia din morţi după trei zile. Adesea, cei ce resping mesajul Evangheliei se tem de implicaţiile adevărului său mai mult decât cei ce pretind că cred acest mesaj. Aşa că au luat măsuri suplimentare pentru a se proteja împotriva lui. Însă

nu au putut lupta la nesfârşit cu Dumnezeu. Iată cum descriu Scripturile ultimele momente ale acestei părţi din relatare:

În locul unde fusese răstignit Iisus, era o grădină; şi în grădină era un mormânt nou, în care nu mai fusese pus nimeni. Din pricină că era ziua Pregătirii Iudeilor, pentru că mormântul era aproape, au pus acolo pe Iisus.

În ziua dintâi a săptămânii, Maria Magdalina s-a dus dis-de-dimineaţă la mormânt, pe când era încă întuneric; şi a văzut că piatra fusese luată de pe mormânt.

A alergat la Simon Petru şi la celălalt ucenic, pe care-l iubea Iisus, şi le-a zis: „Au luat pe Domnul din mormânt, şi nu ştiu unde L-au pus”.

Petru şi celălalt ucenic au ieşit, şi au plecat spre mormânt.

Au început să alerge amândoi împreună. Dar celălalt ucenic alerga mai repede decât Petru, şi a ajuns cel dintâi la mormânt.

S-a plecat şi s-a uitat înăuntru, a văzut fâşiile de pânză jos, dar n-a intrat.

Simon Petru, care venea după el, a ajuns şi el, a intrat în mormânt, şi a văzut fâşiile de pânză jos.

Iar ştergarul, care fusese pus pe capul lui Iisus, nu era cu fâşiile de pânză, ci făcut sul şi pus într-un alt loc singur.

Atunci celălalt ucenic, care ajunsese cel dintâi la mormânt, a intrat şi el; şi a văzut, şi a crezut.

Căci tot nu pricepeau că, după Scriptură, Iisus trebuia să învieze din morţi.

Apoi ucenicii s-au întors acasă.

Dar Maria şedea afară lângă mormânt, şi plângea. Pe când plângea s-a plecat să se uite în mormânt.

Şi a văzut doi îngeri în alb, şezând în locul unde fusese culcat trupul lui Iisus; unul la cap şi altul la picioare.

„Femeie” i-au zis ei „pentru ce plângi?” Ea le-a răspuns: „Pentru că au luat pe Domnul meu, şi nu ştiu unde L-au pus”.

După ce a zis aceste vorbe, s-a întors, şi a văzut pe Iisus stând acolo în picioare; dar nu ştia că este Iisus.

„Femeie” i-a zis Iisus „de ce plângi? Pe cine cauţi?” Ea a crezut că este grădinarul, şi I-a zis: „Domnule, dacă L-ai luat, spune-mi unde L-ai pus, şi mă voi duce să-L iau”.

Iisus i-a zis: „Marie!” Ea s-a întors, şi I-a zis în evreieşte: „Rabuni!” adică: „Învăţătorule!” (Ioan 19: 41 – 42; 20: 1 – 16).

Ce moment extraordinar a fost acesta – un moment care a cuprins în îmbrăţişarea sa toate cele patru grădini. De la textul din grădină la contextul din deşert; de la lupta din Grădina Ghetsimani la contrastul, mai exact la apogeul, din grădina unde L-au înmormântat. El a fost Domnul universului, şi cu toate acestea a chemat femeia aceasta simplă pe nume. Totul a înflorit dintr-odată, căpătând un nou sens. Istoria vieţii era văzută acum prin ochii Domnului ei înviat. Dumnezeu este personal, Dumnezeu este relaţional şi Dumnezeu vede într-un sens etern. Iisus a ieşit victorios asupra acelora care voiau să-L reducă la tăcere, atunci şi secole mai târziu. Şi Iisus nu numai că a vorbit oamenilor, dar le-a spus chiar pe nume. Aceasta este diferenţa în lumea noastră plină de mânie, ură şi ranchiună. Recursul la porecle, în locul numelui, este un semn al decăderii noastre. Cum am putea să pricepem pe deplin mirarea şi fericirea care trebuie să fi pulsat prin fiinţa acelora care L-au iubit şi ale căror nume le-a rostit cu atâta blândeţe?

Am citit recent următoarele cuvinte aparţinând unui istoric care a descris astfel ziua în care s-a sfârşit al II-lea Război Mondial:

Bărbaţii plângeau, incapabili să se mai abţină… Sentimentele, înăbuşite şi zăgăzuite de zidurile înalte ridicate de cei cinci ani chinuitori şi haotici, au erupt. Acestea au ţâşnit ca nişte fântâni arteziene, au dat pe deasupra, au rupt malurile şi au năvălit nestingherite şi nestăvilite. Francezi cu lacrimile curgându-le şiroaie se sărutau între ei pe ambii obraji – o formă de salut între fraţi. I-au sărutat pe soldaţi şi pe toţi cei din preajma lor. A izbucnit o furtună de emoţii. Căminul şi ţara îi îmbiau, cei dragi îi aşteptau… şi îi chemau peste prăpastia anilor pierduţi. Omul a dat atunci tot ce avea mai bun în grandoarea acelui moment de eliberare. O simfonie nobilă aranjată de Marele Compozitor şi-a atins finalul apoteotic şi, când ultimul acord

triumfător a vibrat în imnul Naţiunilor, fiinţa umană L-a privit în faţă pe Creatorul ei, care S-a întors spre ea, şi a văzut bunătatea oglindită pentru o clipă în puritatea torentului impetuos de bucurie şi recunoştinţă. În asemenea momente, până şi munţii se mişcă la porunca omului, atâta putere are el în ochii lui Dumnezeu.10

Numai cine a luptat în acel război poate să înţeleagă pe deplin sensul cuvintelor de mai sus. Câmpul de luptă s-a transformat brusc într-o celebrare a vieţii, când munţii s-au mutat din loc, florile şi-au deschis corolele, armele au fost aruncate la o parte şi glasurile celor dragi s-au auzit din nou.

Numai cine a cunoscut robia păcatului şi goliciunea pe care acesta o aduce poate cunoaşte în profunzime eliberarea crucii şi gloria învierii – ca să audă iarăşi vocea lui Dumnezeu. Nu este aşadar de mirare că gândirea creştină e însoţită de o muzică atât de glorioasă. Ea exprimă bucuria descoperirii că există, nu o singură grădină, ci mai multe.

Când Iisus vorbeşte şi spune: „Eu sunt calea, adevărul şi viaţa”, El face o afirmaţie pe care nimeni altcineva n-a mai făcut-o. Când spune: „Oile Mele ascultă glasul Meu; Eu le cunosc, şi ele vin după Mine. Eu le dau viaţa veşnică, în veac nu vor pieri, şi nimeni nu le va smulge din mâna Mea”, vorbeşte ca nimeni altul. Biblia afirmă că deşi Dumnezeu a vorbit prin profeţi şi prin apostoli, ni S-a adresat apoteotic prin Fiul Lui, Iisus Cristos (vezi Evrei 1: 1 – 2).

Iată ce spune apostolul Pavel despre Iisus în capitolul 2 al Epistolei către Filipeni:

El, cu toate că avea chipul lui Dumnezeu, totuşi n-a crezut ca un lucru de apucat să fie deopotrivă cu Dumnezeu, ci S-a dezbrăcat pe Sine însuşi şi a luat un chip de rob, făcându-Se asemenea oamenilor. La înfăţişare a fost găsit ca un om, S-a smerit şi S-a făcut ascultător până la moarte, şi încă moarte de cruce. De aceea şi Dumnezeu L-a înălţat nespus de mult, şi I-a dat Numele, care este mai presus de orice nume; pentru ca, în Numele lui Iisus, să se plece orice genunchi al celor din ceruri, de pe pământ şi de sub pământ, şi orice limbă să mărturisească, spre slava lui Dumnezeu Tatăl, că Iisus Cristos este Domnul. (6 – 11).

Acest Iisus i-a vorbit Mariei pe nume şi a întrebat-o: „De ce plângi? Ce cauţi?”

Autorul Ken Gire istoriseşte o întâmplare foarte frumoasă, despre o fetiţă care locuia undeva la margiijea pădurii. Într-o zi aceasta a pornit prin pădure, ca să exploreze toate misterele acesteia. Cu cât se îndepărta mai mult, cu atât pădurea devenea mai densă, până când fata s-a rătăcit şi nu a mai ştiut drumul către casă. Când a început să se lase întunericul, a cuprins-o frica, dar strigătele şi plânsul ei nu au avut alt rezultat decât că au obosit-o, aşa că până la urmă a adormit în pădure. Prietenii, familia şi voluntarii au cercetat amănunţit zona până când s-a întunecat de-a binelea. În dimineaţa următoare, foarte devreme, tatăl ei şi-a reluat căutările; deodată şi-a zărit fetiţa culcată pe o stâncă, a strigat-o pe nume şi a alergat spre ea cât a putut de repede. Fetiţa s-a trezit din somn şi s-a aruncat în braţele lui. În timp ce tatăl ei o îmbrăţişa strâns, fetiţa îi repeta mereu şi mereu: „Taţi, te-am găsit!” 11

Maria a descoperit adevărul cel mai uimitor atunci când a venit să caute trupul lui Iisus. Ea nu şi-a dat seama că persoana pe care a găsit-o era chiar Cel care a înviat şi că El venise ca s-o caute pe ea.

Poate că dacă naturaliştii ar înceta să-l mai caute numai pe grădinar, ar fi surprinşi să vadă pe cine descoperă, sau mai degrabă cine i-a descoperit pe ei. Ar putea chiar să-L audă chemându-i pe nume şi poate că ar ajunge să înţeleagă pentru prima dată cu adevărat grădinile şi deşerturile acestei lumi.

El nu e mort. E viu în sensul cel mai autentic al cuvântului. Sărbătoarea a început.

NOTE

Capitolul 1: *Depăşirea unui zid masiv*

1. W.E.H. Lecky, *A History of European Morals from Augustus to Charlemagne*, vol. II, Londra, Longmans Green & Co, 1969. Citat de F.F. Bruce în *Jesus*, *Lord and Savior*, Downers Grove, Hi., InterVarsity Press, 1986, pag. 15.

2. Sir Walter Scott, „Patriotism: Innominatus”, *The Oxford Book of English Verse 1250 – 1900*, Oxford, The Clarendon Press, 1924, citat în Bartleby Collection of Columbia University,

http://www.bartleby.com/101/547.html.

3. Vorbitorul cu acel prilej a fost Rev. Sam Wolgemuth, preşedinte al organizaţiei Youth for Christ International. Fiul domnului Wolgemuth, Robert, mi-a publicat prima mea carte în 1991, intitulată *A Shattered Visage*: *The Real Face of Atheism*, Nashville, Wolgemuth & Hyatt). Din acea seară, Sam Wolgemuth mi-a devenit un prieten drag şi respectat şi un părinte spiritual – ceva ce nu mi-am putut imagina pe când eram unul din sutele de tineri care au ascultat un predicator într-o seară fierbinte din New Delhi. Şi el îşi aminteşte acea seară. îşi aduce aminte că răspunsul a fost sub aşteptări în acea seară, căci o singură persoană a venit în faţă din toată sala aceea atât de spaţioasă. După cum s-a dovedit, acea persoană am fost eu însumi.

4. Charles Wesley, „And Can It Be", *Hymns of the Christian Life*, Harrisburg, Pa, Christian Publications, 1978, pag. 104.

NOTE

Capitolul 2: *Adresa*: *o casă cerească*

1. C.S. Lewis, citat în Elisabeth Elliot, *Discipline*: *The Glad Surrender*, Old Tappan, N.J., Fleming H. Revell Co, 1960, pag. 62.

2. Christopher Hitchens, citat în Carla C. Engelbrecht, „Hitchens talk controversial sparks debate", *Campus Times News*, University of Rochester, ediţie on-line, 13 noiembrie 1997, www.el. rochester.edu.

3. Evenimentul acesta este consemnat ca *Al-Miraj* în Surah 17.1. Este foarte important să observăm că acest verset din Coran, pe baza căruia musulmanii susţin călătoria lui Mahomed în cer, nu specifică dacă această călătorie a fost literală ori vizionară. Interpreţii au păreri opuse în legătoră cu sensul real al acestei călătorii nocturne. O problemă deloc neînsemnată pe care trebuie s-o elucideze este că soţia lui Mahomed a spus că acesta se afla lângă ea în acea noapte şi că nu a părăsit-o niciodată în mod fizic. De asemenea, stârneşte consternaţie printre erudiţii musulmani faptul că un episod foarte similar există şi în legenda călătoriei la cer a lui Zoroastru, care este anterioară islamului. Criticii textuali continuă să dezbată dacă această relatare a fost împrumutată de către islam.

4. Folosită cu permisiunea personală a lui Larry King.

5. Încă de la bun început, islamul a fost orientat spre un anumit popor. Există puţine îndoieli că în fazele sale incipiente, islamul a fost o reacţie geopolitică faţă de grupurile care îi înconjurau. Până şi simpatizanţii islamului, ca de exemplu renumitul jurnalist iranian Ali Dashti, spune că cel mai mare miracol în islam e faptul că a dat urmaşilor lui Mahomed o identitate, care lipsise anterior diferitelor triburi beligerante. Până şi limba Coranului e restrictivă. Când cineva afirmă că singurul miracol al lui Mahomed a fost Coranul şi spune apoi că nimeni nu poate recunoaşte acest miracol dacă nu ştie limba în care el a fost scris, face prin aceasta ca miracolul să fie oricum, dar nu universal. Cum este posibil ca un „profet al lumii" să fie astfel restrâns la un grup lingvistic? Coranul este considerat a fi inspirat doar în limba lui originală – altfel spus, nicio altă limbă nu poate să conţină miracolul. Etnicitatea îngustă a sferei sale de interes nu poate fi ignorată.

6. G.K. Chesterton, „The House of Christmas", din Robert Knille, ed., *As 1 Was Saying*, Grand Rapids, William B. Eerdmans, 1985, pag. 304 – 305.

Capitolul 3: *Anatomia credinţei şi căutarea după raţiune*

1. Thomas Nagel, *The Last Word*, New York, Oxford University Press, 1997, pag. 130.

2. Stephen Neill, citat în J. Oswald Sanders, *Spiritual Leadership*, Chicago, Moody Press, 1994, pag. 15.

3. Mathew Parris, „The Rage of Reason", (*London*) *Times*, 22 mai 1999, pag. 22.

4. David Hume, *On Human Nature and the Understanding*, Anthony Flew, ed., New York, Collier Books, 1962, pag. 163 (lb. rom., Diane Collinson, *Mic Dicţionar al filosofiei occidentale*, trad. Andrei Bantaş, Editura Nemira, 1995, pag. 105).

5. Lewis Thomas, citat de Henry Brand şi Philip Yancey, *Fearfully and Wonderfully Made*, Grand Rapids, Zondervan, 1980, pag. 25.

6. Chandra Wickramasinghe, citat de Norman Geisler, A.F. Brooke şi Mark J. Keosh, *The Creator in the Courtroom*, Milford, Mich.,

Mott Media, 1982, pag. 149.

7. Francis Crick, *Life ltself*, New York, Simon and Schuster, 1981, pag. 88.

8. Deepak Chopra, *The Seven Spiritual Lazvs of Succes*, San Rafael, Calif., Amber Allen Publishing, 1994, pag. 68 – 69.

9. Citat în David Grossman, „Trained to Kill”, *Christianity Today*, 10 august 1998, pag. 7.

Capitolul 4: *Hrană pentru suflet*

1. Elisabeth Barrett Browning, „Aurora Leigh”, citat în Ken Gire, *Windows of the Soul*, Grand Rapids, Zondervan, 1996, pag. 39.

2. Ravi Zacharias, *Cries of the Heart*, Nashville, W. Publishing Group, 1998, pag. 221 (lb. rom. *Strigătele inimii*, Oradea, Editura Cartea Creştină).

3. Jon Krakauer, *Into thin air*, New York, Villard Books, 1996, pag. 187 – 188.

4. David A. Brown, *A Guide to Religions*, Londra, SPCK, 1975, pag. 148.

5. Douglas Coupland, *Life After God*, New York, Pocket Books, 1994, pag. 338.

6. *Chopra*, The Seven Spiritual Laws of Succes, pag. *3*.

7. Ibid., pag. 98.

8. Ibid., pag. 102.

9. Acesta şi este motivul, aş completa eu, pentru care s-a produs o revoluţie în gândirea indiană. Filosofii de mai târziu au respins ideea că Dumnezeu este impersonal şi o avalanşă de reflecţii filosofice au dus ulterior la o concepţie hindusă ce a determinat închinarea înaintea unor dumnezei personali. Gita este scriptura hindusă cea mai populară, şi aceasta e plină de cântări de laudă şi de închinare îndreptate direct către un dumnezeu personal.

10. Vezi Radhakrishnan în cartea lui *Hindu Vieiv of Life*, New Delhi, India, Indus, 1993, şi Pandit Nehru în comentariul lui asupra hinduismului, citat în Brown, *A Guide to Religions*, pag. 63.

11. Paul Waitman Hoon, *The Integrity of Worship*, Nashville, Abingdon Press, 1971, pag. 164.

12. Mary A. Lathbury şi Alexander Groves, „Break Thou the Bread of Life”, *Hymns of the Christian Life*, pag. 411.

Capitolul 5: *Este Dumnezeu sursa suferinţei mele*?

1. Folosită cu permisiunea lui Mark Triplett.

2. Peter Kreeft, *Making Sense Out of Suffering*, Ann Arbor, Mich., Servant Books, 1986, pag. 51.

3. David Hume, *Dialogues Concerning Natural Religion*, Part 10, Henry D. Aiken, ed., New York, Hafner Publishing Co., 1963, pag. 64.

4. J.L. Mackie, citat de J. P Moreland, „Reflections on Meaning în Life without God”, *The Trinity Journal*, *9* NS, 1984, pag. 14.

5. Richard Dawkins, *Out of Eden*, New York, Basic Books, pag. 1992, pag. 133.

6. Richard Dawkins, „Viruses of the Mind”, 1992 Voltaire Lecture, Londra, British Humanist Association, 1993, pag. 9.

7. G.K. Chesterton, *Orthodoxy*, Garden City, N.Y. Doubleday, 1959, pag. 41 (lb. rom. *Ortodoxia*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2009, pag 208).

8. Jean Paul Sartre, *Being and Nothingness*, New York, Pocket Books, 1984, pag. 478.

9. Din Angutarra Nikaya, 7.5, citat în *Guide to the Tipitaka*, Bangkok, White Lotus Company Ltd., 1993, pag. 97.

10. John McCutcheon, „Christmas in the Trenches”, versurile şi muzica de John McCutcheon/Appalsongs (ASCAP), 1984.

11. Robertson McQuilkin, *A Promise Kept*, Wheaton, 111., Tyndale House Publishers, Inc., 1998, pag. 18 – 19.

12. Ibid., pag. 85.

13. Coupland, *Life After God*, pag. 359.

14. Alvin Platinga, „A Christian Life Partly Lived”, în Kelly James Clark, ed., *Philosophers Who Believe*, Downers Grove, 111., InterVarsity Press, 1993, pag. 73.

15. Philip Hallie, *Lest innocent Blood Be Shed*, Philadelphia, Harper & Row, 1979, pag. 2, citat de Eleonore Stump în eseul ei intitulat „The Mirror of Evil”, în Thomas V Morris, ed., *God and the Philosophers*, New York, Oxford University Press, 1994, pag. 244.

16. Ibid., pag. 241 – 242.

17. Stump, „The Mirror of Evil”, pag. 240, 242.

18. Malcolm Muggeridge, *A Twentieth Century Testimony*, Nashville, Thomas Nelson, 1978, pag. 72.

19. Elie Wiesel, citat în Dennis Ngien, „The God Who Suffers”, *Christianity Today*, 3 februarie 1997, pag. 40.

Capitolul 6: *Când Dumnezeu a tăcut*

1. Citat în Henry Parry Liddon, *Liddon's Bampton Lectures 1866*, Londra, Rivingtons, 1869, pag. 148.

2. Feodor Dostoievski, *Fraţii Karamazov*, Capitolul 5, „Marele Inchizitor”.

3. *C.S. Lewis*, The Lion, the Witch and the Wardrobe, *New York*, *Collier Books*, pag. *159 – 160* (*lb. rom*. Leul, vrăjitoarea şi dulapul).

4. Hafiz Ghulan Sarwar, *Muhammad*: *The Holy Prophet*, Lahore, Pakistan, Sh. Muhammad Ashraf, 1969, pag. 195.

5. Celor interesaţi de cele mai recente contestări, le recomand să citească numărul din ianuarie 1999 din *Atlantic Monthly*, care conţine un articol fascinant pe tema studiilor coranice: „What Is the Koran”, de Toby Lester, pag. 43 – 56.

6. M.K. Gandhi, *Pathway to God*, compilată de M.S. Deshpande, Ahmedabad, Navajivan Publishing House, 1971, pag. 8, 9, 23. Vezi, de asemenea, M.K. Gandhi, *în Search of the Supreme*, vol. 2, Ahmedabad, Navajivan Publishing* House, 1961, pag. 265 şi urm.

7. Christopher Isherwood (ed.), *Vedanta for Modern Man*, New York, New American Library, 1972, pagh. 246.

8. Robert Boit, *A Man for AII Seasons*, Toronto, Irwin Publishing, 1963, pag. 82.

Capitolul 7: *Există un Grădinar*?

1. Anthony Flew, „Theology and Falsification”, în John Hick, ed., *The eexistence of God*, New York, Collier Books, 1964, pag. 225.

2. John Frame, „*God and Biblicul Language*: *Transcendence and Immanence*”, în J.W. Montgomery (ed.), *God's Inerrant Word*, Minneapolis, Bethany Fellowship, pag. 171.

3. William Hamilton, citat în Matt Ridley, „Why Should Males

Exist?" *US News and World Report*, 18 August 1997 http: Avww. usnews.com/usnews/ issue/970818/18 male.htm.

4. Edmund Gosse, *Father and Son*, New York, Penguin Books, 1907, 1989, pag. 249 – 251.

5. Ibid., pag. 16 – 17.

6. Martin Hengel, *Crucifixion*: *The Ancient World and the Folly of the Cross*, Philadelphia, Fortress Press, 1977, pag. 86 – 88.

7. Hengel, *Crucifixion*, pag. 89 – 90.

8. Feodor Dostoievski, *Crime and Punishment*, New York, Bantam Books, 1987, pag. 20 (lb. rom., Fiodor Dostoievski, *Crimă şi pedeapsă*).

9. Henri Nouwen, citat în Gire, *Windows of the Soul*, pag. 85 (lb. rom. Henri Nouwen, *întoarcerea fiului risipitor*, Iaşi, Editura Presa Bună, 1999, pag. 15).

10. George Matheson, „O Love, That Wilt Not Me Go", *Hymns of the Christian Life*, pag. 181.

11. E.R. Reid, *The Latter Days at Colditz*, Londra, Hodder and Stoughton, 1952, pag. 226 – 227.

12. Gire, *Windows of the Soul*, pag. 215